

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

BANKALARIN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ

Yüksek Lisans Tezi

ZEHRA AYDIN

İstanbul, 2009

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

BANKALARIN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ

Yüksek Lisans Tezi

ZEHRA AYDIN

Danışman: PROF. DR. MERİH KEMAL OMAĞ

İstanbul, 2009

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

HUKUK Anabilim Dalı ÖZEL HUKUK Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi
ZEHRA AYDIN'ın BANKALARIN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ adlı tez
çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 16.07.2009 tarih ve 2009-12/34 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliğiyle Yüksek Lisans Tezi olarak
kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

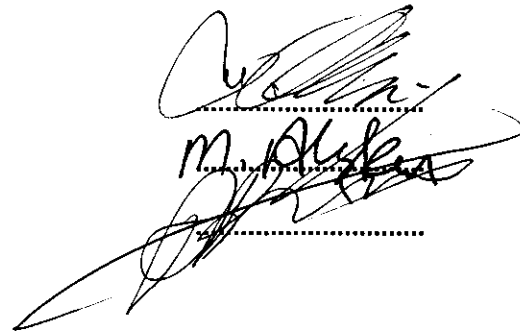
İmzası

Tez Savunma Tarihi : 21.11.2009...

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. MERİH KEMAL OMAĞ

2) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. MURAT ALIŞKAN

3) Jüri Üyesi : PROF. DR. AYŞE NUR BERZEK

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Zehra Aydın
Anabilim Dalı	: Hukuk
Programı	: Özel Hukuk
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Merih Kemal Omağ
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Ağustos 2009
Anahtar Kelime	: Bankaların Kuruluşu ve Faaliyete Geçmesi

ÖZET

BANKALARIN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİ

5411 sayılı Bankacılık Kanunu bankacılık sektöründeki aksaklıkları gidermek, dünya çapında ve ülke içerisinde bankaların rekabet kabiliyetini arttırmak ve finansal piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Ülkemizde yaşanan finansal sıkıntıların bir daha yaşanmaması ve dünya devletlerine ve Avrupa Birliği'ne uyum amacıyla güçlü bir bankacılık sistemi oluşturmaya çalışılan bu kanun ile ana hatları itibariyle büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.

Bankaların kuruluş ve faaliyete geçmesini ele alan bu çalışmanın temelinde Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde birçok yenilikleri de beraberinde getiren 5411 sayılı Kanuna göre bankaların kuruluş ve faaliyete geçme aşamaları detaylı olarak ele alınmış, teorik bilgi ile pratik bilginin harmanlanarak ve yürürlükten kalkmış bankacılık kanunları ile karşılaştırılması yapılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bankaların kuruluş ve faaliyete geçmelerine ilişkin uygulamadan somut örnekleri gösterilmesini teminen farklı banka türlerine ilişkin ana sözleşme örneklerine ekler kısmında yer verilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Zehra Aydın

Field : Law

Programme : Private Law

Supervisor : Professor Merih Kemal Omağ

Degree Awarded and Date : Master- August 2009

Keywords : The Establishment and Operation of Banks

ABSTRACT

THE ESTABLISHMENT AND OPERATION OF BANKS

Banking Law No:5411 is regulated for to overcome the troubles in banking sector, to enhance the competitive ability of banks in world-wide and nation-wide and to ensure confidence and stability in financial markets. The aim with the execution of the Banking Law No:5411 by strenghtening the Turkish banking sector; to provide the harmonization in the banking sector in worldwide and European Union and not to fall into financial problems in our country over again has been mainly achieved.

The conditions for the establishment and operation of banks form the basis of this study. In the alignment process to the EU, the establishment and operation stages of banks are assessed and clarified thoroughly according to the Banking Act which provides new improvements in the sector and also theoretical and practical knowledge is collated, comparisons with the former banking acts has tried to be examined. Furthermore, by mentioning the concrete examples, versions of main agreements regarding different sorts of banks have been assessed in the appendix part of this thesis.

KISALTMALAR

AATUHK	: Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun
AB	: Avrupa Birliği
BBGDK	: Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi
BK	: Borçlar Kanunu
C.	: Cilt
D.	: Daire
Dan.	: Danıştay
İİE	: Devlet İstatistik Kurumu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
E.	: Esas
f	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi
HUMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK	: İcra İflas Kanunu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
K.	: Karar

KHK	: Kanun Hükümünde Kararname
Kurul	: Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu
Kurum	: Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu
m.	: Madde
Mük.	: Mükerrer
R.G.	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPKn	: Sermaye Piyasası Kurulu Kanunu
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TL.	: Türk Lirası
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu

vb.	: Ve bunun gibi
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
Yönetmelik	: Bankaların İzne Tabi İşlemleri ve Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmelik

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	i
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm **TEMEL KAVRAMLAR**

I. BANKA KAVRAMI.....	3
II. BANKALARIN KURULUŞU KAVRAMI.....	6
III. BANKALARIN FAALİYETE GEÇMESİ KAVRAMI.....	7

İkinci Bölüm **BANKALARIN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇMESİNİN** **TARİHSEL GELİŞİMİ**

I. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	9
II. CUMHURİYET DÖNEMİ.....	11
A. MEVDUATI KORUMA KANUNU.....	12
B. 2999 SAYILI BANKALAR KANUNU.....	14
C. 7129 SAYILI BANKALAR KANUNU.....	15
D. 3182 SAYILI BANKALAR KANUNU.....	17
E. 4389 SAYILI BANKALAR KANUNU.....	19
F. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU.....	20

Üçüncü Bölüm **BANKALARIN KURULUŞU**

I. GENEL OLARAK.....	23
II. BANKALARIN KURULUŞ ŞARTLARI.....	24
A. BANKALARIN ANONİM ŞİRKET ŞEKLİNDE KURULMALARI.....	24
1. Anonim Şirket Kavramı Ve Anonim Şirketin Unsurları.....	26

2.	Anonim Şirketin Kuruluş Türleri.....	27
a.	Tedrici Kuruluş.....	27
b.	Ani Kuruluş.....	29
3.	Banka Anonim Şirketinin Kuruluş Aşamaları.....	30
a.	Şirket Ana Sözleşmesinin Hazırlanması.....	30
b.	Ana Sözleşmenin Kurucular Tarafından İmzalanması.....	31
c.	İmzaların Noter Tarafından Tasdik Edilmesi.....	31
d.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığında İzin Alınması.....	32
e.	Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulundan İzin Alınması.....	33
f.	Tescil Ve İlan.....	33
4.	Bankaların Anonim Şirket Şeklinde Kurulmasının Sebepleri.....	33
5.	Bankaların Anonim Şirket Şeklinde Kurulmasının Sonuçları.....	34
B.	BANKALARIN HİSSE SENEDİ ÇIKARMALARI.....	35
1.	Hisse Senedi Kavramı.....	35
2.	Payın Hisse Senedine Bağlı Olmasının Özellikleri.....	35
3.	Hisse Senetlerinin Nakit Karşılığı Çıkarılması ve Tamamının Nama Yazılı Olması.....	36
a.	Hisse Senetlerinin Tamamının Nakit Karşılığı Olması.....	36
b.	Hisse Senetlerinin Tamamının Nama Yazılı Olması.....	37
C.	BANKA KURUCULARININ KANUNDA ARANAN ŞARTLARI	
	HAİZ OLMASI.....	38
1.	Müflis Veya Konkordato İlan Etmiş Olmama.....	39
a.	Müflis Kavramı Ve Hukuki Sonuçları.....	39
b.	Konkordato Kavramı Ve Hukuki Sonuçları.....	41
c.	Müflis Veya Konkordato İlan Etmiş Olmama.....	42
2.	Uzlaşma Suretiyle Yeniden Yapılandırma Veya İflasın Ertelenmesi Kararı Almış Olmama.....	43
a.	Uzlaşma Suretiyle Yeniden Yapılandırma Kararı Almış Olmama.....	43
b.	İflasın Ertelenmesi Kararı Almış Olmama.....	44
3.	Hakkında 71. Madde Uygulanan Bankalarda Veya 5411 Sayılı Kanundan Önce Fona Devredilen Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	45
a.	Hakkında 71. Madde Uygulanan Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	46

b.	01.11.2005 Tarihinden Önce Fona Devredilen Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	47
4.	Tasfiyeye Tabi Tutulan Bankerler İle İradi Tasfiye Haricinde Tasfiyeye Tabi Tutulan Finansal Kuruluşlarda Ya Da Faaliyet İzni Kaldırılan Veya Yönetim Ve Denetimi Fona İntika Eden Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	48
a.	Tasfiyeye Tabi Tutulan Bankerlerde Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	48
b.	İradi Tasfiye Haricinde Tasfiyeye Tabi Tutulan Finansal Kuruluşlarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama.....	49
c.	Faaliyet İzni Kaldırılan Veya Yönetim Ve Denetimi Fona İntikal Eden Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Hakim Ortak Olmama.....	51
	(1) Kalkınma Ve Yatırım Bankaları.....	51
	(2) Mevduat Bankaları	52
	(3) Katılım Bankaları.....	52
5.	Kanunda Gösterilen Suçlardan Dolayı Mahkûmiyeti Bulunmamak....	53
6.	Banka Kurucusu veya Ortağı Olmanın Gerektirdiği Mali Güç Ve İtibara Sahip Olma.....	55
7.	İşin Gerektirdiği Dürüstlük Ve Yeterliliğe Sahip Olma.....	55
8.	Tüzel Kişi Ortakların Risk Grubu İle Birlikte Ortaklık Yapısının Açık Ve Şeffaf Olması.....	57
9.	Anlaşmalarla Kurulmuş Olan Finansal Kuruluş Türünden Kurucularla İlgili İstisna.....	59
10.	Yabancı Uyruklu Kişiler Açısından Aranılan Şartlar.....	59
D.	YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN BELİRLİ NİTELİK VE TECRÜBEYİ HAİZ OLMASI.....	60
E.	ÖNGÖRÜLEN FAALİYET KONULARININ PLANLANAN MALİ YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI İLE UYUMLU OLMASI....	61
F.	KURULUŞ SERMAYESİNİN MUVAZAADAN ARI OLMASI VE ASGARİ ÖDENMİŞ SERMAYE ŞARTI.....	62
	1. Kuruluş Sermayesinin Muvazaadan Ari Olması.....	62
	2. Asgari Ödenmiş Sermaye Şartı.....	63
G.	ANA SÖZLEŞMENİN BANKACILIK KANUNU HÜKÜMLERİNE UYGUN OLMA ZORUNLULUĞU.....	65

H. BANKANIN ŞEFFAF VE AÇIK BİR ORTAKLIK YAPISI VE ORGANİZASYON ŞEMASINA SAHİP OLMASI.....	65
I. KONSOLİDE DENETİMİ ENGELLEYİCİ NİTELİKTE HERHANGİ BİR HUSUSUN BULUNMAMASI.....	66
J. KURULUŞ BAŞVURUSUNDA AYRINTILI BİR FAALİYET PLANI İSTENMESİ.....	67
III. BANKALARIN BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURULUNDAN KURULUŞ İZNİ ALMALARI.....	68
A. GENEL OLARAK.....	68
B. KURULUŞ İZNİ VERME YETKİSİ.....	69
C. KURULUŞ İZİNLERİNİN TAKDİR YETKİSİNE BAĞLI OLUP OLMADIĞI.....	71
D. KURULUŞ İZNİ VERME SÜRESİ VE EKSİKLİKLER.....	73
E. KURULUŞ İZNİ BAŞVURUSUNUN REDDİ.....	74
F. BANKANIN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI.....	75

Dördüncü Bölüm

BANKALARIN FAALİYETE GEÇMESİ

I. FAALİYETE GEÇME.....	76
A. GENEL OLARAK.....	76
B. FAALİYET KONULARI.....	76
1. Bankaların Faaliyet Konularının Kanunda Sayılmasının Sebebi	76
2. Bankaların Türleri İtibariyle Faaliyetlerinin Sınırları.....	78
3. Bankaların Faaliyet Konuları İçin Diğer Kanunların Saklı Tutulmuş Olması.....	78
II. FAALİYET İZNİ VE İZNİN KAPSAMI.....	79
A. GENEL OLARAK.....	79
B. KURULUŞ İZNİNDEN AYRI BİR FAALİYET İZNİNİN SEBEBİ VE NİTELİĞİ.....	80
III. FAALİYET İZNİ VERİLMESİNİN ŞARTLARI.....	81
A. SERMAYENİN NAKİT OLARAK ÖDENMİŞ OLMASI.....	82
B. SERMAYENİN PLANLANAN FAALİYETLERİ GERÇEKLEŞTİREBİLECEK DÜZEYDE OLMASI.....	82

C. SİSTEME GİRİŞ PAYININ ÖDENMESİ.....	83
1. Genel Olarak.....	83
2. Sisteme Giriş Payının Sistemden Çıkış Sırasındaki Durumu.....	85
3. Faaliyet İzninin Reddi Halinde Ödenen Payın Durumu.....	85
D. FAALİYETLERİN KURUMSAL YÖNETİM HÜKÜMLERİNE UYGUNLUĞU.....	86
E. YETERLİ PERSONEL VE TEKNİK DONANIMA SAHİP OLMA.....	87
F. YÖNETİCİLERİNİN KURUMSAL YÖNETİM HÜKÜMLERİNDE BELİRTİLEN NİTELİKLERİ HAİZ OLMASI.....	87
G. KURULCA FAALİYET KONULARINI YÜRÜTEBİLECEK YETERLİLİĞE SAHİP OLUNDUĞU KANAATİNE VARILMASI.....	87
IV. FAALİYET İZNİ TALEBİNİN İNCELENMESİ.....	88
A. FAALİYET İZNİNİN TAKDİRE AÇIK OLUP OLMAMASI.....	89
B. FAALİYET İZNİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLARIN EKSİK YERİNE GETİRİLMESİ.....	89
C. FAALİYET İZNİ İÇİN VERİLECEK EK SÜRE.....	90
D. FAALİYET İZNİNİN REDDEDİLMESİ.....	90

Beşinci Bölüm

BANKALARIN TÜRKİYE'DE ŞUBE VE TEMSİLCİLİK AÇMALARI

I. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE'DE ŞUBE AÇMALARI.....	91
A. BİR YABANCI KURULUŞUN TÜRKİYE AÇISINDAN BANKA OLMASININ ANLAMI.....	92
B. YABANCI BANKANIN TÜRKİYE'DE ŞUBE AÇMA ŞARTLARI	93
1. Merkezinin Bulunduğu Ülkede Esas Faaliyetlerinde Yasaklama Olmaması.....	93
2. Merkezinin Bulunduğu Ülkenin Yetkili Denetim Mercii'nin Türkiye'de Faaliyet Göstermesine İlişkin Olumsuz Görüşünün Bulunmaması.....	93
3. Ödenmiş Sermayesinin Türkiye'ye Tahsis Edilen Kısımının Kanunun Öngördüğü Asgari Sermayeden Az Olmaması.....	94
4. Müdürler Kurulu Üyelerine İlişkin Şartlar.....	96
5. Faaliyet Programı ve Belgelerin İbraz Edilmesi.....	96
6. Dahil Olduğu Grubun Ortaklık Yapısının Şeffaf Ve Açık Olması.....	96

C. YABANCI BANKA ŞUBESİ İLE YURT DIŞINDAKİ ANA BANKA ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİ.....	97
II. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE TEMSİLCİLİK AÇMALARI.....	99
A. TEMSİLCİLİK AÇMANIN ANLAMI.....	99
B. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKANIN TÜRKİYE’DE TEMSİLCİLİK AÇMALARI.....	99
III. MERKEZİ YURT İÇİNDE BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE ŞUBE AÇMALARI.....	102
A. ŞUBELERİN HUKUKİ DURUMU.....	102
B. BANKALARIN YURT İÇİNDE ŞUBE AÇMALARI.....	103

Altıncı Bölüm

BANKALARIN KURULUŞ VE FAALİYET İZİNLERİNİN İPTALİ

I. BANKALARIN KURULUŞ İZİNLERİNİN İPTALİ.....	105
A. GENEL OLARAK.....	105
B. KURULUŞ İZNİNİN İPTALİ.....	106
C. KURULUŞ İZNİNİN İPTALİNİN SONUÇLARI.....	109
II. BANKALARIN FAALİYET İZİNLERİNİN İPTALİ VEYA SINIRLANDIRILMASI.....	110
A. GENEL OLARAK.....	110
B. FAALİYET İZNİNİN İPTALİ.....	110
C. FAALİYET İZNİNİN İPTALİNİN SONUÇLARI.....	112
D. FAALİYET İZNİNİN SINIRLANDIRILMASI.....	113
E. FAALİYET İZNİNİN SINIRLANDIRILMASININ SONUÇLARI.....	115
F. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN ŞUBELERİN FAALİYET İZİNLERİNİN KALDIRILMASI.....	115

Yedinci Bölüm

BANKALARIN SINIR ÖTESİ FAALİYETE GEÇMELERİ

I. GENEL OLARAK.....	117
----------------------	-----

II. BANKALARIN YURT DIŞINDA ŞUBE VEYA TEMSİLCİLİK	
AÇMALARİ.....	118
A. BANKALARIN YURT DIŞINDA ŞUBE AÇMALARİ.....	118
B. BANKALARIN YURT DIŞINDA TEMSİLCİLİK AÇMALARİ.....	121
C. BANKALARIN YURT DIŞINDA ORTAKLIK KURMALARİ VEYA KURULMUŞ ORTAKLIKLARA İŞTİRAK ETMELERİ.....	122
D. KIYİ BANKACILIĞİ.....	122
1. Genel Olarak.....	122
2. Kıyı Bankacılığının Özellikleri.....	124
3. Kıyı Bankalarının Faaliyete Geçmesi Ve Faaliyet Konuları.....	125
E. SERBEST BÖLGE BANKACILIĞİ.....	127
1. Genel Olarak.....	127
2. Serbest Bölge Bankacılığının Özellikleri.....	128
3. Serbest Bölgelerde Bankacılık Faaliyetleri.....	129
SONUÇ.....	132
EKLER.....	137
EK 1. Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi.....	138
EK 2. Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi.....	166
EK 3. Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi.....	194
KAYNAKÇA.....	204

GİRİŞ

Bankaların, devletin para, kredi ve sermaye politikalarının oluşmasında ve saptanmış politikaların uygulanmasında önemli görevleri bulunmaktadır. Gerçekten para ikrazı işleriyle meşgul olan, mevduat kabul eden, sermaye teşekkülüne hizmet eden bankalar, ülke ekonomisinin en hassas kesimi olan kredi piyasasında faaliyet gösteren mali kuruluşlardır.

Ülkemizde banka dışı finansal aracılık hizmetlerinin gelişmemiş olması nedeniyle bankalar finansal sistemimizin temelini oluşturmakta ve ekonominin işleyişi, halkın tasarruflarının toplanması ve bunların kullanım alanlarına dağıtılması açısından önemli rol oynamaktadır.

1980 yılı sonrasında dünya ekonomisine uyum sağlayabilmek için uygulanan liberalleşme ve dışa açık büyüme politikası, Türkiye ekonomisinin dünya ekonomisinde meydana gelen değişimlerden etkilenmesi sürecini başlatmıştır. Türkiye, liberalleşme süreci neticesinde yeterli alt yapı kurulmadan liberalleşmenin önünün açılması ile finans alanında birçok kriz yaşanmış ve bunlardan en çok bankalar etkilendiği için bu krizlere genelde “Bankacılık Krizleri” denilmiştir. Bu krizlerin ardından Türkiye’de mali sektörde peş peşe reform adımları atılmaya başlanmıştır. (denetimin yeniden tanımlanması, sermaye yeterliliğinin arttırılması, risk yönetiminin işin içine alınması girişimleri vb.)

Yapılan bu reform çalışmalarının sonucu olarak bankacılık kanunlarında da ihtiyaca göre değişiklikler yapılmış, bunun yetersiz olduğu zamanlarda (dünya bankacılık sistemine uyum amacı da gözetilerek), yeni bankacılık kanunları oluşturulmuştur.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu (5411 sayılı Kanun)da bankacılık sektöründeki aksaklıkları gidermek, dünya çapında ve ülke içerisinde bankaların rekabet kabiliyetini arttırmak ve finansal piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Ülkemizde yaşanan finansal sıkıntıların bir daha yaşanmaması ve dünya devletlerine ve Avrupa Birliği (AB)’ne uyum amacıyla güçlü bir bankacılık sistemi oluşturmaya çalışılan bu kanun ile ana hatları itibariyle büyük ölçüde uyum sağlanmıştır.

Bankaların kuruluş ve faaliyete geçmesini ele alan bu çalışmanın temelinde AB'ne uyum sürecinde birçok yenilikleri de beraberinde getiren 5411 sayılı Kanuna göre bankaların kuruluş ve faaliyete geçme aşamaları anlatılmaya çalışılmıştır. Söz konusu çalışmada bankaların kuruluş ve faaliyete geçmesine ilişkin aşamalara geçmeden önce bilinmesi veya göz önünde tutulması gerekli, temel kavramların tanımlarının yanı sıra Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde bankaların kuruluş ve faaliyete geçmesinin tarihçesine yer verilerek konunun daha iyi anlaşılabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın esas konusunu oluşturan bankaların kuruluşu ve faaliyete geçmesi kısımları daha detaylı, ayrı birer bölüm olarak ele alınmış, teorik bilgi ile pratik bilginin harmanlanarak ve yürürlükten kalkmış bankacılık kanunları ile karşılaştırılması yapılmaya çalışılmıştır. Bankaların kuruluş ve faaliyete geçme şartları içerisinde yer alan bazı kavramlar konunun anlaşılabilirliği açısından daha detaylandırılıp başlıklar halinde anlatılmıştır.

Çalışmasının son bölümünde ise yabancı bankaların Türkiye'deki faaliyetleri, Türkiye'deki bankaların yurtdışında ve yurtdışındaki faaliyetleri ele alınmıştır. Ayrıca bankacılık sektörü içerisinde ayrıcalık arz eden kıyı (off-shore) bankacılığı ve serbest bölge bankacılığı ayrıca incelenmiş ve 5411 sayılı Kanun çerçevesinde bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca bankaların kuruluş ve faaliyete geçmelerine ilişkin uygulamadan somut örnekleri gösterilmesini teminen farklı banka türlerine ilişkin ana sözleşme örneklerine ekler kısmında yer verilmiştir.

Birinci Bölüm

TEMEL KAVRAMLAR

I. BANKA KAVRAMI

Bankacılık sektörünün, dolayısıyla banka hukukunun merkez kavramı bankadır. Bugünkü ekonomik ve ticari ilişkiler içinde çok önemli bir yer tutan banka; sermaye, para ve kredi konularına giren her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen, özel veya kamusal kişilerle işletmelerin bu alandaki her türlü gereksinimleri karşılama faaliyetlerini temel uğraş konusu olarak seçen bir ekonomik birimdir¹.

Bankacılığın her türlü faaliyetleri kapsayacak şekilde tam bir tanımını vermek oldukça güçtür. Zira konunun yasal boyutu bir tarafa, sırf ekonomik faaliyetler açısından da bu konuda eksiksiz bir tanım verebilmek oldukça güçtür. Çünkü bankacılık değişik alanlardaki karmaşık faaliyetler bütünüdür. Bu karmaşıklığın en büyük nedeni ise, değişen teknolojik ve ekonomik hayata uyum sağlamak amacıyla bankacılık faaliyetlerindeki hızlı değişim ve gelişimdir².

Bu değişim ve gelişimi göz önünde bulunduran 5411 sayılı Kanun³, bankayı bir üst kavram olarak ele almakta, bu kavramın içine mevduat bankalarını, katılım bankalarını ve kalkınma ve yatırım bankalarını yerleştirdikten sonra, 3. maddesinde bunlardan her birinin tanımını vermektedir. Buna göre;

Mevduat bankaları; *“Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikte kuruluşların Türkiye’deki şubeleri...”*dır. Bu tanımdan hareketle, mevduat bankasının, kavram olarak iki temel unsuru içerdiğini söylemek mümkündür: mevduat ve kredi. Böylece mevduat toplayarak yarattığı kaynağı kendi

¹Şendoğdu A. Aslan, Bankacılığa Giriş, Ankara: Nobel Yayın, 2006, s.3; Çivi Halil, Türkiye’de Bankacılık Teori Uygulama Ve Sonuçlar, Ankara: Fon Matbaası, 1985, s.17; Yüksel Ali Sait, Bankacılık Hukuku Ve İşletmesi, 4. Bası, İstanbul: Nihad Sayın Yayın Ve Yardım Vakfı, 1989, s.1; Kaplan İbrahim, Banka Sözleşmeleri Hukuku C.I, Ankara: Adalet Matbaacılık, 1996, s.1.

²Eyüpgiller Servet, Banka İşletmeciliği Bilgisi, Ankara: Sözkese Matbaacılık, 1999, s.2-3; Tunay K. Batu / Uzuner Mustafa T. / Yiğit Adnan, Türkiye’de Kamu Bankacılığı Ve Sektör Üzerindeki Etkileri, Ankara: Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1997, s.6; Duranlar Selçuk, Bankacılık, Edirne: Kazancı Matbaacılık, 2007, s.6.

³R.G. 01.11.2005, S.25983.

adına kredi vererek ekonomiye aktaran kuruluş, karşımıza bir mevduat bankası, dolayısıyla bir banka olarak çıkmaktadır⁴.

Katılım bankaları; “...*özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikte kuruluşların Türkiye’deki şubeleri ...*” dır. Bu tanımın mevduat bankasına ilişkin tanımla ortak bir unsuru bulunmakta, buna karşılık fon yaratmada kullandığı teknik açısından farklılaşmaktadır. Gerçekten gerek mevduat bankalarında gerekse katılım bankalarında, kredi kullandırma ortak bir özellik olarak ortaya çıkmakla birlikte, kullandırılacak bu kredilere kaynak teşkil edecek fonun oluşumu her iki banka türünde de farklılık göstermektedir. Zira bu fon, mevduat bankalarında halktan mevduat toplamak suretiyle, faizsiz olarak çalışan katılım bankalarında ise özel cari hesap* ve katılım hesapları** yoluyla oluşturulmaktadır⁵.

Katılım bankalarının kökeni, özel finans kurumlarıdır. Söz konusu kurumlar 4491 sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun⁶ ile 4389 sayılı Kanun⁷ kapsamına alınmış, 5411 sayılı Kanun ile bankaya dönüştürülerek “*Katılım Bankası*” adını almıştır.

Kalkınma ve yatırım bankaları; “...*mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikte kuruluşların Türkiye’deki şubeleri ...*”dir. Bu tanıma göre kalkınma ve yatırım bankalarında kredi kullanımı esas olmakla birlikte, mevduat veya katılım fonu toplanması söz konusu değildir.

⁴ Poroy Reha, “Bankaların Ortakları ve Mensupları ile İlişkileri”, Bankalar ve 70 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Bildiriler – Tartışmalar, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983, s.113; Öçal Tezer / Çolak Ömer Faruk, Finansal Sistem Ve Bankalar, İstanbul: Nobel Yayınevi, 1999, s. 37.

* Özel cari hesap; katılım bankaları nezdinde açılabilen, sahibi tarafından istenildiği an çekilebilen, sahibine hiçbir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaptır (5411 sayılı Kanun m.3).

** Katılım hesabı; katılım bankalarına bu kurumlarca kullanılmak üzere yatırılan, herhangi bir getiri vermeyen, aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen, sahibine hesabın işletilmesinden doğan kar ve zarara katılma hakkı sağlayan fonlardır. (5411 sayılı Kanun m.3).

⁵ Akın Cihangir, Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma, Ankara: Kayıhan Yayınları, 1986, s.112.

⁶ R.G. 19.12.1999, S.23911.

⁷ R.G. 23.06.1999, S.23734.

Böylece, kredi vermenin tüm bankaların ortak unsuru olduğu, buna karşılık kredinin verileceği fonun oluşumunun farklılık gösterdiği, dolayısıyla banka türlerinin birbirlerinden fon yaratma biçimi açısından ayrıldıkları izlenimi doğmaktadır. Ancak kredi, tüm bankalarda ortak bir unsur olarak ifade edilmiş ise de, gerçekte mevduat bankası ile katılım bankasının her birinde kredi unsurunun anlam ve içeriği diğerine göre farklılık göstermektedir. Bir başka deyişle, ortak bir deyim altında farklı ilişkiler gündeme gelmektedir. 5411 sayılı Kanunun 48. maddesi*, kanunda geçen kredi deyiminden ne anlaşılması gerektiğini açıklarken, mevduat bankaları ile katılım bankalarını ayrı ayrı ele almakta, her bir banka türü açısından bu deyimden içine hangi finansman işlemlerinin girdiğini tek tek saymaktadır. Sayılan bu finansman işlemlerini incelediğimizde bunların birbirlerinden önemli ölçüde farklılaştığı görülmektedir. Nitekim mevduat bankaları açısından kredi sayılan işlemlerde faiz unsurunun bulunmasına karşılık, katılım bankalarında faiz uygulamasına dayanmadığı kabul edilen, kâr ve zarar ortaklığı, taşınır veya taşınmaz temini, finansal kiralama gibi işlemler kredi olarak ele alınmaktadır.

Bankaları, konularına, millilik ölçütüne, tabi oldukları kanuna, bir ülke içinde faaliyet gösterdikleri yerlere, özel veya kamu sektörüne ait olmalarına göre de sınıflandırmak mümkündür⁸.

Konularına göre bankalar; kamusal yetki ve görevi haiz olanlar ve kamusal yetkileri bulunmayan bankalar şeklinde ikiye ayrılabilir. Kamusal yetki ve görevi haiz olan bankalar; banknot çıkarılması başta olmak üzere, çeşitli kamusal yetki ve görevleri olan merkez bankalarıdır. Kamusal yetkileri bulunmayan bankalar; mevduat kabul eden bankalar (mevduat bankaları, ticaret bankaları, iş bankaları, tasarruf sandıkları),

* “bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilave olarak, kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemi ile sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kar ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.”

⁸ Tekinalp Ünal, Banka Hukukunun Esasları, 2.Bası, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009, s.17.

mevduat kabul etmeyen bankalar (katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları) ve uzmanlık ve sektör bankalarıdır*.

Millilik ölçütüne göre bankalar; Türk bankaları ve yabancı bankaların Türkiye'deki şubeleri olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Tabi oldukları kanuna göre bankalar; 5411 sayılı Kanuna tabi bankalar ile kendi özel kanunlarına, Kanun Hükmünde Kararname (KHK) lerine veya benzeri düzenlemelere bağlı olup, özel kanunlarında hüküm bulunmayan hallerde 5411 sayılı Kanun kapsamına giren bankalar olmak üzere ikiye ayrılabilir. İkinci gruba örnek olarak Ziraat Bankası ve Halk Bankası örnek verilebilir.

Bir ülke içinde faaliyet gösterdikleri yere göre bankalar; serbest bölgelerde çalışan bankalar ve off-shore (kıyı) bankaları olmak üzere ikiye ayrılabilir.

Özel veya kamu sektörüne ait olmalarına göre bankalar; pay sahiplerinin tümünün özel sektöre mensup olduğu özel sektör bankaları ve devlet sermayesi ile kurulan kamu sektörü bankaları olmak üzere ikiye ayrılabilir.

II. BANKALARIN KURULUŞU KAVRAMI

Hukuki anlamda kuruluş, bankanın, organları ve sair nitelikleri ile birlikte, en azından kanunun emrettiği ölçüde donatılmış olarak tüzel kişilik kazanmasıdır. 5411 sayılı Kanunda bu konuda bazı usuller belirlenmiştir. Buna göre, bankalar ancak anonim şirket şeklinde kurulabilir ve işletilebilirler. Diğer bir deyişle, Türkiye'de banka kurmak öncelikle banka anonim şirketi kurmak demektir. Bu zorunluluk mevduat, katılım ve kalkınma ve yatırım bankaları ile kıyı bankaları için de öngörülmüştür. Bankalar Türk Ticaret Kanunu(TTK)nda⁹ anonim şirketler için öngörülen ani ve tedrici kuruluş yöntemlerinden birine göre kurulabilirler. Ancak tedrici kuruluş bir banka kuruluşu için uygun değildir¹⁰.

* Bu bankalar, her türlü bankacılık işlemleri ile uğraşmak yerine belli konularla uğraşırlar. Belli kesime yani çiftçiye veya esnafa kredi veren bankalar bu kapsamda değerlendirilir. Örneğin Halkbank, eski Emlakbank, Turizm Bankası vb.

⁹ R.G. 09.07.1956, S.9353.

¹⁰ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.135.

Kuruluş aşamalarında henüz ortada bir banka işletmesi bulunmamaktadır. Sadece kuruluş için aranan mali ve sosyo-ekonomik yeterlilik denetlenmiştir. Kuruluş sermayesi nakit para olarak bloke edilmiş halde beklemektedir. Kuruluşun tamamlanmasından sonra; maddi ve gayri maddi varlıkları, teşkilatı, personeli ile bir bütün olarak, banka işletmesinin oluşturulması için yatırımlar ve harcamalar başlayacaktır. Bu hazırlık işlemleri sonucunda ortaya çıkan işletmenin bankacılık yapmak için yeterli olup olmadığı ayrıca denetlenecektir.

III. BANKALARIN FAALİYETE GEÇMESİ KAVRAMI

Faaliyete geçmek kavram olarak; çalışmaya başlamak, çalışır duruma geçmek, işlemeye başlamak, işler duruma gelmek, etkin duruma gelmek anlamındadır. Bankacılık hukuku açısından ise faaliyete geçmek; bankaların kanunda sayılan faaliyet konularını gerçekleştirerek ekonomik sisteme katılmasıdır.

Faaliyete geçme kavramı ile neyin kastedilmiş olduğunu, 5411 sayılı Kanunun 10. maddesinden anlamak mümkündür. Bu hükümden çıkan anlama göre, bankaların faaliyete geçmesi; Kanunun 4. maddesinde “*faaliyet konuları*” başlığı altında düzenlenen iş ve işlemleri yerine getirerek ticari faaliyete başlaması demektir. 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinin gerekçesine göre; bankalarca gerçekleştirilebilecek faaliyetler, AB direktiflerinde ve uluslararası uygulamalarda olduğu gibi, faaliyet konularına ilişkin belirsizliklerin giderilmesi ve bankaların faaliyet bazında münferiden değerlendirilebilmesi için belirlenmiştir. Faaliyet konuları, izin işlemleri ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (Kurum)’nun denetimleri sonucunda alınacak tedbirler ile ilişkilendirilmiştir¹¹.

Bankalarca gerçekleştirilebileceği öngörülen faaliyetler, diğer kanunlar ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili mercilerin iznine tabi tutulmuş ise, bu merciler gerekli izin ve denetim süreçlerini devam ettireceklerdir. Bu amaçla, ilgili kanun hükümlerinin saklı olduğu ifade edilerek söz konusu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için izin ve denetim süreçlerinin ilgili kurumlarca denetleneceği hüküm altına alınmıştır.

¹¹ Noyan Erdal, Bankacılık Faaliyetleri, 1. Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2007, s.1.

5411 sayılı Kanunun 4. maddesine göre bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla; mevduat kabulü, katılım fonu kabulü, kredi verme işlemleri, ödeme ve transfer işlemleri, çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri, saklama hizmetleri, ödeme vasıtalarının ihracı, efektif dahil kambiyo işlemleri, para piyasası araçlarının alım satımı, kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alım satımı ve aracılık işlemleri, sermaye piyasası araçlarının alımı ve satımı ile geri alım veya tekrar satımı taahhüdü işlemleri, sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri, daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri, başkaları lehine teminat, garanti, sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işlemleri, yatırım danışmanlığı işlemleri, portföy işletmeciliği ve yönetimi, Hazine Müsteşarlığı veya Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB) ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı, faktoring ve forfaiting işlemleri, bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık, finansal kiralama işlemleri, sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (Kurul) tarafından belirlenecek diğer faaliyetleri gerçekleştirebilirler.

İkinci Bölüm

BANKALARIN KURULUŞ VE FAALİYETE GEÇMESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Bankacılık sektöründeki ve bankacılık faaliyetlerindeki gelişmeler, ülkenin ve dünyanın içinde bulunduğu ekonomik durumdan, ticaretteki gelişmelerden, teknolojiyen, finansal ihtiyaçlardan ve ekonomik birimlerin beklentilerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bunların yanı sıra sermaye birikimi, uluslararası sermaye akımlarının derecesi, diğer finansal kurumların gelişmişlik düzeyi de bankacılık sektörünün gelişimine etki eden diğer faktörlerdir¹².

Türkiye’de bankacılık ve bankacılık faaliyetlerinin gelişimi bu faktörlerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Özellikle ekonomi yönetiminin benimsediği ekonomik anlayış ve uygulamalar bankacılık sektörünün yapılanmasına etki etmiştir. buna paralel olarak Türkiye’de bankaların kuruluş ve faaliyete geçmesinin tarihsel gelişimi Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası dönem olmak üzere ikiye ayrılabilir.

I. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM

Tanzimata kadar geçen dönemde ülkemizde bankacılığa ait izlere rastlanmamaktadır. Bunda, Türklerin özellikle askerlik ve yöneticilik gibi işlerle uğraşmaları, bunların dışındaki ticaret, sarraflık, faizcilik gibi meslekleri Türk ve Müslüman olmayan kimselere bırakmalarının önemi büyüktür¹³.

Ayrıca ülkemizde bankacılığın gelişmemesinin asıl önemli nedeni, Osmanlı ekonomisinin Batı Avrupa’da gerçekleştirilen sanayi devrime ayak uyduramaması ve yakın zamanlara kadar esnaf ve zanaatkârlara dayanan kapalı bir ekonomik düzen içinde kalmasıdır¹⁴.

Osmanlı Devleti’nde ilk banka kurma girişimi İngilizler tarafından 1836 yılında dile getirilmiş, daha sonra İngiltere’nin Bursa Konsolosu, Mustafa Reşit

¹² Urgancı Hikmet, Para Ve Banka, Adana: Önder Matbaası, 1982, s.93.

¹³ Kuyucak Hazım Atıf, Para Ve Banka, 2. Bası, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948, s.152.

¹⁴ Parasız İlker, Para Ve Banka, Bursa: İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi İktisat Fakültesi Yayını, Murat Matbaacılık, 1982, s. 75.

Paşa'ya, Reed İrving and Company adıyla bir banka kurmayı teklif etmiştir. 1840 yılında General Bank of Constantinople adıyla başka bir teklif getirildiyse de sonuçsuz kalmıştır¹⁵.

Yabancıların girişimleri yanında Osmanlı yönetimi de devletin parasal ihtiyaçları çerçevesinde bir devlet bankası kurma arzusunu dışa vurmuştur. Bu amaçla 1839 yılında Mustafa Reşit Paşa tarafından bu konu dile getirilmiştir. İsmi Dersaadet Bankası olarak düşünülen bankanın faaliyet konusu, bedeli muayyen bir müddet sonra ödenmek şartıyla kâğıt para ihraç etmektir. Buradan, yabancıların özellikle de İngilizlerin, ticareti geliştirmek üzere, Osmanlı yönetiminin de nakit para ihtiyacına binaen banka kurmayı ön plana aldıkları anlaşılmaktadır.

Osmanlı idarecilerin çabalarıyla kurulan ilk banka 1847 yılında faaliyete geçen Dersaadet (İstanbul) Bankası olmuştur¹⁶. İstanbul Bankası geçirdiği ekonomik sıkıntılara* rağmen 1852 yılına kadar faaliyetlerine devam etmiştir¹⁷.

Osmanlı döneminde Türk bankacılığı açısından ilk önemli metin ticari faaliyette kredi faiz oranları ve sınırlarını düzenleyen 1852 tarihli Murabaha Nizamnamesi olmuştur.

Devlet Bankası kurma fikri İstanbul Bankası kapandıktan sonra tekrar düşünülmeye başlanmış ve Osmanlı hükümeti ile Avrupa ülkeleri arasında aracılık görevi üstlenmesi amacıyla 1856 yılında İngiltere kralının bir fermanı ile İngiliz sermayeli merkezi Londra'da bulunan Osmanlı Bankası "Ottoman Bank" kurulmuştur. Osmanlı Bankasının faaliyetleri küçük miktarlarda kredi vermek, hükümete avans vermek ve bazı hazine bonolarını iskonto etmekle sınırlı tutulmuştur.

Osmanlı Bankası 1863'te önce kendini feshetmiş, daha sonra Osmanlı Padişahı fermanı ile Bank-ı Osmanii Şahane adını alarak ve İngiliz ve Fransız ortaklığı şeklinde yeniden örgütlenerek bir devlet bankası niteliğini kazanmıştır. Banknot basma imtiyazı

¹⁵ Akgüç Öztin, Türkiye'de Bankacılık, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1992, s.98.

¹⁶ <http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/149pdf+bankalar> (09.06.2009).

* Bazı tüccarların gerçek ticarete dayanmadan poliş keşide etmeleri nedeniyle devletin üstlendiği kambiyo masrafları artmıştır. Ayrıca hükümet para piyasalarını düzenleme taahhüdünü yerine getirememiş ve tedavüldeki madeni paraların kıymetleri dalgalanmaya başlamıştır.

¹⁷ Parasız İlker, Modern Bankacılık Teori ve Uygulama, İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınevi, 2000, s.5.

ve tekeli otuz yıl süreyle Bank-ı Osmanii Şahaneye verilmiştir¹⁸. Osmanlı hükümeti bu süre zarfında banknot çıkarmamayı ve bu imtiyazı başka bir kuruluşa vermemeyi kabul etmiştir. Osmanlı hükümeti bankanın karına iştirak edemeyecek, banka kasasında bulunduracağı altının üç katı kadar banknot basabilecektir. Bank-ı Osmanii Şahane banknot basma imtiyazı ve tekeli elinde bulunduruyordu. Banka devletin haznedarlığını yapacak, devlet gelirlerini tahsil edecek, hazinenin ödemelerini yerine getirecek, hazine bonolarını iskonto edecek, iç ve dış borçlara ilişkin faiz ve anapara ödemelerini yapacaktır¹⁹.

İlk milli bankanın temelini Mithat Paşa'nın Tuna Valiliği sırasında tarımla uğraşanlara az faizle kredi vermek amacı ile 1863 yılında kurduğu memleket sandıkları oluşturmuştur²⁰. 1867 yılında bu sandıklarla ilgili olarak Memleket Sandıkları Nizamnamesi yayınlanmıştır. 1883 yılında Menafi Sandıkları adını alan sandıklar 1888 Nizamnamesi ile lağvedilerek Ziraat Bankası kurulmuştur.

Meşrutiyet ile gelişen düşünceler sonucu birçok milli banka kurulmuştur. Bunlar çoğunlukla Anadolu da kurulan yöresel bankalardır*. İkinci meşrutiyetin ilanından Cumhuriyetin kuruluşuna kadar İstanbul'da çoğunluğu yerli tüccar tarafından on beş banka kurulmuştur. Anadolu'da da tüccarların ihtiyaçlarını karşılamak üzere on yerel banka kurulmuştur²¹.

II. CUMHURİYET DÖNEMİ

Kurtuluş Savaşı sırasında biri İstanbul'da olmak üzere üç banka kurulmuş, 1923 İzmir İktisat Kongresinde ulusal iktisadın geliştirilmesi yönünde alınan kararlar doğrultusunda 1923-1930 yılları arasında dördü İstanbul'da yirmi dokuz banka faaliyete geçmiştir²².

¹⁸ Takan Mehmet, Bankacılık Teori Uygulama Ve Yönetim, 2 Bası, Ankara: Nobel Yayınevi, 2002, s.4.

¹⁹ "Tarihçe", <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/banka/tarihce.html> (14.03.2008), s.1.

²⁰ Reisoğlu Seza, Bankacılık Kanunu Şerhi, Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2007, C.I, s.5.

* İstanbul Bankası (1911), Konya İktisadi Milli Bankası (1912), Karaman Milli Bankası (1913), Adapazarı İslam Ticaret Bankası (1913), Emvali Gayrimenkule ve İktisadi Bankası (1914), Milli Aydın Bankası (1914), Akşehir Bankası (1916).

²¹ Tekeli İlhan / İlk Selim, Para Ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama, Ankara: T.C. Merkez Bankası Yayını, 1981, s.181.

²² Taşdelen Servet, Bankacılık Kanunu Şerhi, 2. Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2006, s.2.

Cumhuriyet döneminin ilk milli bankası 26.08.1924'de Atatürk'ün direktifleriyle kurulan Türkiye İş Bankasıdır. 1923–1930 döneminde Türkiye İş Bankasını takiben Türkiye Sınai ve Maadin Bankası, Emlak ve Eytam Bankası kurulmuş, tek şubeli yerel banka sayısında artışlar olmuştur.

1930'lu yıllarla birlikte konut sektörünün, esnaf ve sanatkârın, sanayi ve ulaştırmanın desteklenmesi için yeni kamu bankaları kurulmuştur. Devlet, Türkiye'de bankacılık alanını bu yıllarda düzenlemeye başlamış ve bankacılığa müdahaleyi düzenleyen mevzuat da bu tarihlerden itibaren oluşmaya başlamıştır²³. Cumhuriyet döneminin bankacılıkla ilgili ilk önemli kanunu 30.06.1930 tarih ve 1715 sayılı TCMB Kanunudur.

A. MEVDUATI KORUMA KANUNU

Mevduatın, özellikle tasarruf mevduatının, denetlenmesi ve bankaların bu bağlamda denetlenerek halk tasarruflarının korunmasını amaçlayan yerli ve yabancı bankaları kapsayan ilk yasa yirmi beş maddeden ibaret olan 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunudur²⁴.

Mevduatı Koruma Kanununda bankaların kuruluş ve faaliyet izinleri birlikte değerlendirilmiş, 1. maddesinde kurulmuş veya kurulacak bankaların mevduat kabulüne yetkili olup olmadıklarının tespiti Maliye Bakanlığına bırakılmıştır. Buna göre, Türk kanunlarına göre kurulmuş ve faaliyette bulunan bankalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, yeni kurulacak bankalar ise kuruluşlarından itibaren iki ay içerisinde Maliye Bakanlığı'na bankanın unvanı ve kuruluş tarihini, Türkiye'de ve yabancı ülkelerde bulunan şubelerinin yerlerini, sermaye miktarlarını ve faaliyet konularını gösterir bir beyanname verecekleri, bu beyannamenin ardından 4. maddeye göre, Maliye Bakanlığı her bankanın mevduat kabulüne yetkili olup olmadığını tespit ederek, beyannamenin kendisine tevdiinden itibaren bir ay içerisinde durumu ilgililere tebliğ edileceği belirtilmiştir(m.1-4).

²³ Urgancı, s.98; Takan s.5.

²⁴ R.G. 05.06.1933, S.2419.

Mevduatı Koruma Kanuna göre, Türk kanunlarına göre kurulmuş veya kurulacak bankaların anonim veya hisseli komandit veya limited şirket olması şarttır. Özel kanunlarla kurulmuş bankalar* ve emniyet sandığı bu kuraldan istisna tutulmuştur.

Mevduatı Koruma Kanununda istisnai durumlar hariç olmak üzere mevduat kabulü bankaların tekeline bırakılmıştır (m.16). Mevduatı Koruma Kanunu ile bir faaliyet türü olarak mevduat kabulü bir taraftan Maliye Bakanlığı'nın iznine bağlanmış, diğer taraftan da bir bankanın alabileceği mevduatın üst sınırı için, sermaye ile yedek akçeler toplamını göz önünde tutan bir ölçü benimsenmiştir.

Mevduatı Koruma Kanununda bir kişiye açılacak kredilerin öz kaynakların yüzde onunu geçemeyeceği belirtilmiştir. Bu oran kamu kurumları ile rehin veya ipotek karşılığı kredilerde yüzde otuz olarak belirlenmiştir. Bankaların mali tabloları ile üç aylık hesaplarının bir özetinin Maliye ve İktisat Bakanlıklarının tespit edeceği örneğe göre düzenlenmesi, bu kurumlara gönderilmesi ve gazetelerde ilan edilmesi kabul edilmişti. Kuralların denetimi bankaların yeminli murakıplarına verilmiş, ancak banka sırlarının korunması bakımından murakıpların bankadan mevduat sahiplerinin isimlerini istemeleri yasaklanmıştır.

Mevduatı Koruma Kanununa göre bankalar tasarruf mevduatı için kasalarında karşılık ihtiyatı ayırmaya mecbur tutulmuşlardır. Mevduat kabulüne izin verilenlerden başkasının meslek edinerek mevduat kabulü yasaklanmış, fakat bu yasak için herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir. Bankaların sermayelerinin bir kısmını Maliye Bakanlığının izni ile yurt dışında kullanabilmelerine imkan tanınmıştır.²⁵

Mevduatı Koruma Kanununun bankaların sınır ötesi faaliyete geçme esaslarını düzenleyen 11. maddesine göre, Türk kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak olan bankalar Maliye Bakanlığı'nın izin verdiği oranı geçmemek kaydıyla sermayelerinin bir kısmını yabancı ülkelerde kullanabilmelerine olanak sağlanmıştır. Maliye Bakanlığının vereceği bu izin, faaliyet türleri için ayrı ayrı ve her banka için muayyen bir sınıra kadar verilmiş, bu Kanun yürürlüğe girmeden yabancı ülkede şube açmış bankaların tahsis

* Özel kanunlarla kurulan bankalarda öncelikle özel kanun, KHK, ve ana sözleşme hükümleri uygulanacak, bunlarda hüküm bulunmayan hallerde ise Bankacılık Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

²⁵ Taşdelen, s.3.

ettikleri sermayenin ne kadarını bu şubelere bırakabilecekleri Maliye Bakanlığı ile banka arasında tespit edileceği belirtilmiştir. Ayrıca, Türk kanunlarına göre kurulmuş olan bankaların ödenmiş sermayelerinin ve yabancı ülkede kurulu bankaların Türkiye'deki şubelerine tahsis edilmiş sermaye miktarlarının tespiti bankanın veya şubenin kurulacağı yerdeki nüfusa göre tespit edilmiştir*.

B. 1999 SAYILI BANKALAR KANUNU

Değişen ekonomik ve mali ihtiyaçlarla birlikte Mevduatı Koruma Kanununun zamanla yetersiz kalması nedeniyle 1999 sayılı Kanun²⁶ yürürlüğe girmiştir. 1999 sayılı Kanun, Mevduatı Koruma Kanununun ilkelerini aynen almış, kurumlarını devam ettirmiş ve konuyu daha kapsamlı ve sistematik bir şekilde düzenlemiştir²⁷.

1999 sayılı Kanunda da Mevduatı Koruma Kanununda olduğu gibi, bankaların anonim, limited veya hisseli komandit şirket şeklinde kurulmaları öngörülmüştür. Bankacılık faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulacak limited ve hisseli komandit şirketler dahi TTK'nun anonim şirketleri düzenleyen maddelerindeki yazılı usule tabidirler.

Her ne kadar 1999 sayılı Kanun, Mevduatı Koruma Kanunundaki ilkeleri aynen benimsemiş olmakla birlikte aralarında bir takım farklılıklar da bulunmaktadır. Mevduatı Koruma Kanununa göre bankaların mevduat kabul edebilmeleri için Maliye Bakanlığı'nın izni gerekirken, 1999 sayılı Kanunda banka kurulması ya da yabancı ülkelerde kurulmuş bankaların Türkiye'de şube açmaları Maliye ve İktisat Bakanlıklarının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun iznine bağlanmış ve mevduat kabulü ayrıca bu iki bakanlığın iznine tabi tutulmuştur²⁸. Ayrıca bu Kanun ile devlete, tüzel kişi devlet teşebbüslerine vb. kuruluşlar hariç tutulmak üzere gerçek veya tüzel kişilere verilecek kredilere sınırlama getirilmiş olup, bankaların iştiraklerine yapacakları yatırımlar öz kaynakları ile sınırlandırılmıştır.

* Nüfusu iki yüz elli binden fazla olan şehirlerde en az bir milyon lira, nüfusu yüz binden fazla ve iki yüz elli binden aşağı olan yerlerde en az beş yüz bin lira, nüfusu elli binden fazla ve yüz binden aşağı olan yerlerde en az yüz yirmi beş bin lira, nüfusu elli binden aşağı olan yerlerde en az elli bin lira olması şarttır.

²⁶ R.G. 09.06.1936, S.3325.

²⁷ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.45.

²⁸ Kuntalp Erden, 70 Sayılı K.H.K. Hükümlerine Göre Bankaların Kuruluşu Ve Faaliyete Geçmesi, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 1984, s.30.

Yine bankaların kaynaklarının verimsiz alanlara aktarılmasını önlemek amacıyla ticari amaçla gayrimenkul alıp satmaları, gayrimenkul üzerine kredi açmaları ve kredilerde ödenmeme dolayısıyla teminatı teşkil eden gayrimenkulün banka üzerinde kalmasını önlemek için ipotek alınması bazı durumlar harici yasaklanmıştır²⁹. Mevduatı koruma amacıyla doğrudan doğruya tasarruf mevduatı kabulü, öz kaynaklarının belli bir katı ile sınırlandırılmıştır. Tasarruf mevduatını koruyan bir başka hüküm de hesap sahiplerinin mevduat hesaplarının yüzde kırkı için banka aktifleri üzerinde imtiyazlı alacaklı olmalarının sağlanmasıdır. Bu Kanun ile hesapların Türk Parası ile tutulması, bankaların yeminli murakıplarınca denetlenmesi düzenlenmiştir.

Yine 1999 sayılı Kanunda da Mevduatı Koruma Kanununda olduğu gibi, mevduat kabul edebilmek için Türk kanunlarına göre kurulmuş olan bankaların ödenmiş sermayelerinin ve yabancı ülkede kurulu bankaların Türkiye’deki şubelerine tahsis edilmiş sermaye miktarlarının tespiti bankanın veya şubenin kurulacağı yerdeki nüfusa göre tespit edilmiştir.

C. 7129 SAYILI BANKALAR KANUNU

1999 sayılı Kanundaki denetim hükümlerinin yetersizliği ve 1950’den sonra bankacılıkta görülen hareketlenme nedeniyle yeni bir kanuna ihtiyaç duyulmuştur. Bu nedenle yapılan yedi yıllık bir çalışma neticesinde 7129 sayılı Kanun³⁰ yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ülke ekonomisinin gerektirdiği ihtiyacı göz önünde tutan, bankanın malvarlığı durumunu saptamaya ve değerlendirmeye yönelik hükümleriyle, Türkiye’de ilk defa bankanın finansal yapısı ile gücüne ilişkin hükümler öngören bir düzenlemedir.

7129 sayılı Kanunla, diğer kanunların aksine ilk defa bankaların münhasıran anonim şirket şeklinde kurulmaları zorunluluğu getirilmiş(m.3)*, ayrıca Türkiye’de şube açacak yabancı bankaların da ülkelerindeki mevzuat uyarınca anonim şirket veya muadili bir statüye sahip olmaları gerektiği düzenlenmiştir.

²⁹ Taşdelen, s.4 -5; Urgancı, s.111; Reisoğlu s.7; Öçal, s.26.

³⁰ R.G. 02.07.1958, S.9944.

* Bu husus gerekçede şu şekilde açıklanmıştır; “Bankaların münhasıran anonim şirket şeklinde kurulmalarında lübnun ve fayda mülhaza edilmektedir. Şöyle ki, bankacılık bu gün ulaştığı tekamül safhasında, yalnız ortakların menfaatini istihdaf eden alelumum ticaret şirketlerinden farklı bir mahiyet iktisab eylemiştir. Bu bakımdan, iktisadi hayattaki yeri ve ehemmiyeti gittikçe artan bu müesseseler için, idare ve murakabelerindeki demokratik esaslar ve temsil ettikleri sermaye kudreti ile anonim şirketler, bankaların bünye ve fonksiyonları ile en iyi tarzda imtiyaz edebilecekleri şirket şekli olarak görülmektedir.”

Ancak kanunun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş olan bankalar ile Türkiye’de şubesi bulunan yabancı bankalar ve özel kanunlarına göre kurulmuş veya sermayesinin tamamı yabancı bir devlete ait olan bankalar ve İstanbul Emniyet Sandığı bu hükümden istisna edilmiştir.

7129 sayılı Kanun, yeni kurulacak banka veya yurt dışında kurulu bankaların Türkiye’deki açacakları şubeleri için Maliye ve Ticaret Bakanlıklarının müşterek teklifleri üzerine Bakanlar Kurulundan izin alınması zorunluluğunu getirmiştir(m.7). TTK hükümlerine göre kurulmuş bir anonim şirketin sonradan banka statüsünü iktisap etmesi ve banka muameleleri yapabilmesi Bakanlar Kurulundan ayrıca izin alınmasını gerektirmiştir.

7129 sayılı Kanun ile getirilen en büyük yenilik, bankaların kuruluş izninden ayrı bir faaliyet iznine tabi tutulması olmuştur. Şöyle ki; Bakanlar Kurulundan kuruluş izni alındıktan sonra bankaların, Maliye ve Ticaret Bakanlıklarına birer beyanname vererek bankacılık faaliyetlerine ve mevduat kabulüne ilişkin ayrıca izin alması gerekmiştir(m.12).

7129 sayılı Kanun ile getirilen diğer bir önemli düzenleme de, banka anonim şirketine izin verilebilmesi için gereken şartların sağlanmasının yanı sıra kurucuların haysiyet ve namusu ihlal eden bir suçtan mahkum bulunmamaları şartının aranması olmuştur.

Kuruluşu için izin verilen bankalarla, Türkiye’de şube açmak üzere izin alan yabancı bankalardan, izin tarihinden itibaren bir yıl içinde faaliyete geçmeyen veya her hangi bir şekilde faaliyetlerine fassız olarak en az bir yıl süreyle ara verenlerin bu izinleri Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından iptal olunacağı belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak bankalarla yabancı ülkelerde kurulup Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan veya bulunacak olan bankaların, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra açacakları her şube için Maliye Bakanlığından izin almaları mecbur tutulmuştur.

7129 sayılı Kanun, bankacılık sektörüne olan devlet müdahalesini, bankaların ekonominin gereklerine uygun faaliyet göstermesi ve mevduatın korunması amacıyla

arttırmıştır. 2999 sayılı Kanunda yüzde kırk olan imtiyazlı alacak oranı yüzde elliye yükseltilmiştir. Ayrıca 2999 sayılı Kanundaki kredi sınırlandırmaları daha da arttırılmıştır. 7129 sayılı Kanun, diğer ülke kanunları göz önünde bulundurulduğunda çağdaş bir düzenleme olmasına rağmen bir süre sonra yeterli bulunmamış ve 28³¹ ve 70³² sayılı KHK ile önemli değişikliklere uğramıştır³³.

28 sayılı KHK ile bankaların sermayelerini arttırmalarını özendirmek amacıyla aynı kent içinde de olsa, her şube için ayrı sermaye ayrılmasının sağlanması öngörülmüştür. Yine pay senetlerinin nama yazılı olması gereken oran yüzde yüze, ortak sayısı ise yüze çıkarılmıştır. Asgari sermaye arttırılmış, kredi sınırlarında önemli değişiklikler yapılmıştır.

70 sayılı KHK’de ise, banka kurulmasının Bakanlar Kurulunun iznine tabi olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Banka kurulması için gerekli öz kaynak tutarı günün şartlarına göre yükseltilmiş, kuruluştan sonra ortakların izlenebilmesi için sermayenin en az yüzde yetmiş beşinin gerçek kişilere veya sermayesine gerçek kişilerin sahip olduğu ortaklıklara ait olması şartı getirilmiştir. Ayrıca diğer bir önemli değişiklik de bu KHK ile tasarruf mevduatı sigorta sistemi düzenlenmiştir.

D. 3182 SAYILI BANKALAR KANUNU

70 sayılı KHK bazı değişikliklerle kanunlaşarak 3182 sayılı Bankalar Kanunu³⁴ adını almıştır. 24 Ocak 1980 tarihli ekonomik kararların yarattığı değişiklikler, banker krizi, mevduat ve kredi faiz oranlarının serbest bırakılması bankacılıkta yeni yapılandırmayı gerektirmiş ve bu kez mevcut yasada değişiklikler yerine farklı bir düzenlemeye gidilmiştir.

Para ve Sermaye Piyasalarının Yeniden Düzenlenmesine Dair Yetki Kanunu³⁵ ile bankaların hukuksal ve mali bünyelerini tasarrufları güven altında tutacak şekilde takviye etmek, kaynakların ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara uygun kullanılmasını ve

³¹ R.G. 31.08.1979, S.16740.

³² R.G. 22.07.1983, S.18112, Mük.16740.

³³ Akpınar Turgut, Bankalar ve Devlet, Ankara: Doğu Matbaacılık, 1966, s.15; Zarakolu Avni, Cumhuriyetin 50. Yılında Memleketimizde Bankacılık, Ankara: 1974, s.17; Kuntalp, s.7.

³⁴ R.G. 02.05.1985, S.18742.

³⁵ R.G. 07.04.1983, S.2810.

sermaye piyasalarının güven ve istikrar içinde çalışmasını, menkul değer borsalarının kurulup işletilmesini sağlamak ilkelerini esas alarak, 70 sayılı KHK 1985'te kanunlaşmış ve 3182 sayılı Kanuna dönüşmüştür³⁶.

3182 sayılı Kanunda, Türkiye'de bir bankanın kurulması veya yabancı ülkelerde kurulmuş bir bankanın Türkiye'de şube açması için gerekli başvurunun Hazine Müsteşarlığına yapılması, Hazine Müsteşarlığının da bu başvuru dilekçesinin ekleri ile birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığına göndermesi düzenlenmiştir. Yine söz konusu Bakanlığın uygun görüşü ile izin verme yetkisinin Bakanlar Kuruluna ait olduğu belirtilmiştir (m.4).

Kuruluş izni alan bankalardan, Türkiye'de kurulanlar, Ticaret Mahkemesince kuruluşları onaylandıktan ve ticaret siciline tescil ve ilan edildikten; yabancı ülkelerde kurulan bankaların Türkiye'deki şubeleri ise ticaret siciline tescil ve ilan edildikten ve Türkiye'ye ayrılan öz kaynakları döviz olarak getirilip TCMB'na satılarak karşılığı ilgili hesaplara geçirildikten sonra Hazine Müsteşarlığına ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığına birer beyanname verirler (m.10).

Hazine Müsteşarlığı, ilgililerin bu kanunda yazılı şartları yerine getirip getirmediğini, bankacılık işlemlerine veya mevduat kabulüne başlamak üzere kanunun gerekli kıldığı nitelikleri taşıyıp taşımadıklarını inceledikten ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın görüşünü aldıktan sonra durumları uygun bulunanlara beyannamenin verildiği tarihten itibaren en geç iki ay içinde bankacılık işlemlerine veya mevduat kabulüne başlamak üzere izin verilmesi öngörülmüştür (m11).

Kuruluşuna veya Türkiye'de şube açmasına izin verilen bankalardan izin verilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararının yayımından itibaren bir yıl içinde faaliyete geçmeyen veya herhangi bir şekilde faaliyetlerine sürekli olarak en az bir yıl süre ile ara veren veya kuruluş kararnamesindeki şartları yerine getirmeyen bankaların bu izinleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca iptal olurdu (m.9).

³⁶ Altuğ Osman / Ünkaya Gülümser, Banka İşlemleri Ve Muhasebesi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Muhasebe Araştırması Ve Uygulama Merkezi Yayını, 1991, s.29.

3182 sayılı Kanunda Türkiye’de kurulacak bankaların anonim şirket şeklinde kurulmaları, ortak sayısının yüzden az olmaması, kurucularının müflis olmaması veya yüz kızzartıcı suçlardan mahkûmiyetlerinin bulunmaması, hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması, nakit karşılığı çıkarılması, itibarî değeerlerinin yüz bin lirayı geçmemesi ve menkul kıymetler ve kambiyo borsasına kote edilmesi, merkez şube dışındaki her şube için sahip olmaları gerekli öz kaynak tutarı hariç olmak üzere, öz kaynaklarının bir milyar liradan az olmaması kuruluş şartları olarak düzenlenmiştir (m.5).

Ayrıca Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösteren yabancı bankaların; sermayesinin tamamına yabancı bir devletin sahip olduğu bankalar hariç, uyruğunu taşıdıkları ülke kanunlarına göre anonim şirket veya eşiti bir statüye sahip olmaları, Türkiye’ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin 5. maddede belirtilen miktardan az olmaması, ana sözleşmelerinin bu kanuna aykırı hükümler taşımaması, kuruldukları veya faaliyette bulundukları ülkelerde mevzuata aykırı hareketlerinden dolayı mevduat kabul veya bankacılık işlemleri ile uğraşmaktan men edilmemiş olmaları, yönetim merkezi müdürü ile şube müdürlerinin veya bunların yardımcılarının Türkiye’de mukim veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması, Bakanlar Kurulunca gerekli görülecek diğer şartları taşımaları şarttır (m.6).

Türkiye’de şube açan veya açacak olan yabancı bankaların kuruldukları ülkelerde, milli bankaların şube açarak faaliyet göstermek istemeleri halinde, o ülkeler mevzuatına göre tabi olacakları şartlar, bu kanunun yabancı bankalar için koyduğu şartlardan daha ağır olduğu veya sonradan ağırlaştığı takdirde, Bakanlar Kurulu karşılık olarak ilgili yabancı bankalardan aynı şartları yerine getirmelerini isteyebilirdi ve bu talebe uymayanların izinlerini iptal edebilecekti.

E. 4389 SAYILI BANKALAR KANUNU

Mali sektörün 1980’li yıllardan itibaren uygulamaya konulan politikalar sonucunda yapısal değışikliklere uğraması ile birlikte finansal işlemlerin mali piyasalar içindeki hacmi genişlemiştir. En büyük gelişme ise bankacılık sektöründe yaşanmıştır.

Yaşanan bu gelişmeler neticesinde 3182 sayılı Kanun yetersiz kalmış ve 4389 sayılı Kanun yürürlüğe girerek birçok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Bu yeniliklerden en önemlisi, gözetim ve denetim yetkisinin etkin bir şekilde kullanılması amacıyla Kanunun çeşitli maddelerinde öngörülen izinleri vermek yetkisine, Kanunun uygulanmasına ilişkin temel ilkeleri belirleme işlevine ve siyasi otoriteden bağımsız karar alma yetkisine sahip özerk statüdeki Kurumun kurulmasıdır³⁷.

Her ne kadar 4389 sayılı Kanun ile konuya ilişkin uluslararası uygulamalara paralel olarak banka denetim ve gözetim yetkisinin daha etkin bir şekilde kullanılabilmesini teminen siyasî otoriteden bağımsız karar alma yetkisine ve idarî ve malî özerkliğe sahip bir kurum oluşturulmuş olmasına karşın, Türkiye'de bir bankanın kurulması veya yurtdışında kurulmuş bir bankanın Türkiye'de ilk şubesinin açılmasına Kurulun, en az beş üyenin olumlu oyuyla aldığı karara istinaden yapacağı öneri üzerine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilmesi benimsenmiştir(m.7). Bunun yanı sıra faaliyet izninin kaldırılması gibi temel yetkiler de Bakanlar Kuruluna bırakılmıştır. Ancak, konuya ilişkin uluslararası uygulamaların bu tür kurumların faaliyetlerinin siyasî iradedden tümüyle bağımsız bir şekilde yürütülmesini öngördüğü göz önünde bulundurularak 4389 sayılı Kanunda 4491 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle beraber, bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar olan süreçte alınması gereken kararların tamamı Kurul yetkisine bırakılmıştır. Ayrıca ekonomik suça ekonomik ceza verilmesi düşüncesinden hareketle idari para cezası getirilmiş, adli cezaların izinsiz faaliyette bulunmak ve kanun denetiminin etkinliğini azaltan eylemler başta olmak üzere önemli ve istisnai durumlarda uygulanmaları öngörülmüştür.

F. 5411 SAYILI BANKACILIK KANUNU

AB ile uyum yasaları ve Basel Bankacılık Gözetim Ve Denetim Komitesi (BBGDK) ilke ve standartlarına uyum ve gelişen uluslararası mali piyasalara ayak uydurabilmek için yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak ilk kez 4389 sayılı Kanunda yapılan düzenleme ile kurulan Kurum tarafından tasarısı hazırlanan 5411 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir.

³⁷ Taşdelen, s.17.

5411 sayılı Kanun, finansal holding şirketlerinin yanı sıra bağımsız denetim, derecelendirme ve destek hizmeti kuruluşları açısından da uygulama alanı bulmuştur. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri esas itibarıyla kendi yasalarına tabi olmakla birlikte, bu şirketlerin kuruluşu, faaliyetleri ve denetlenmeleri ilgili mevzuatta bu Kanunun 168. maddesi ile değişiklik yapılmış ve Kurum yetkili kuruluş olarak kabul edilmiştir³⁸.

Bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyet konuları, AB direktifleri ve BBGDK ilkeleri ile uyumlu olarak, finansal kuruluşların tanımlanabilmesi ile etkin gözetim ve denetimin kapsamının belirlenebilmesi amacıyla açık şekilde sıralanmıştır³⁹. Ayrıca bankaların kuruluşunda ve kurucularında aranan şartlar geliştirilerek, kuruluş aşamasında aranan şartlara, icra edilecek faaliyet konularının, organizasyon, yönetim ve malî yapılarına uygun olması ve Kurumun etkin, ihtiyatlı denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık ve organizasyon yapısına sahip olması; konsolide denetimi engelleyecek herhangi bir hususun bulunmaması, yönetim kurulu üyelerinin bu Kanunda öngörülen kurumsal yönetim kapsamında aranan nitelikleri haiz olmaları ve öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarını sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren bir faaliyet programını iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi de dahil olmak üzere ibraz etmesi ilâve edilmiştir.

4389 sayılı Kanunun banka kurucularında aradığı şartlara ilişkin hükümlerin yanı sıra, kurucuların işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olmaları, tüzel kişi kurucuların risk grubu yapısı ile ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması esasları getirilmiştir. Şeffaflık ilkesi kapsamında ana sözleşmenin bankaların internet sayfasında yayınlanması öngörülmüştür.

Bankaların, denetim ve gözetime elverişli, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunabileceği, faaliyetlerini emin ve güvenilir bir şekilde icra edebilecek, finansal piyasalarda güven ve istikrara ve kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına zarar vermeyecek bir ortaklık yapısına, iyi yönetime, yeterli malî güce,

³⁸ Reisoğlu, s.14.

³⁹ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.48.

gerekli organizasyon yapısına sahip olması amacıyla, bankaların kurulmasında ve yurt dışında kurulu bir bankanın Türkiye'de ilk şubesinin açılmasında beş üyenin aynı yöndeki oyuyla Kurul izni şart koşulmuştur. Bu suretle, denetime, sektöre giriş anından itibaren başlanmış, sektörün sağlıklı bir şekilde çalışması güvence altına alınmış ve kontrolü sağlanmıştır.

Ayrıca 4389 sayılı Kanundan farklı olarak, izne ilişkin kararın başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklik bulunması hâlinde istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde ilgiliye bildirileceği ve eksikliklerin altı ay içerisinde giderilmemesi hâlinde başvurunun geçersiz hale geleceği hüküm altına alınmıştır. Böylece izne ilişkin sürecin uluslararası uygulamalar doğrultusunda sistematik bir yapıya kavuşturularak, tarafların hak ve yükümlülüklerinin şeffaf ve hesap verilebilir hâle getirilmesi amaçlanmıştır.

Uluslararası piyasalarda rekabet edilebilirlik seviyesini artırmak amacıyla, kredi kuruluşunun ödenmiş sermayesinin asgarî tutarı otuz milyon Türk Lirasına (TL) çıkarılmıştır. Bu Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunda yer alan hükümlere paralel olarak bu tutarın kalkınma ve yatırım bankaları bakımından üçte iki oranında olması şartının aranacağı hüküm altına alınmıştır.

Yürürlükten kalkan 4491 sayılı Kanunla değişik 4389 sayılı Kanunda olduğu gibi 5411 sayılı Kanunda da bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar olan süreçte alınması gereken kararların tamamı Kurul yetkisine bırakılmıştır⁴⁰.

⁴⁰ Reisoğlu, s.14.

Üçüncü Bölüm

BANKALARIN KURULUŞU

I. GENEL OLARAK

Finansal sistem içinde önemli bir yere sahip olan bankalar, kuruluşlarından başlamak üzere özel düzenlemelere tabi tutulmuşlardır. 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde bankaların kuruluş izninin Kurul kararına bağlı olduğu, izin için yapılacak başvuru ve iznin verilmesine ilişkin usul ve esasların ise Kurulca çıkarılacak bir yönetmelikle belirleneceği vurgulanmıştır. Bu suretle denetime, sektöre giriş anından itibaren başlanmış, sektörün düzenli şekilde çalışması için kontrol sağlanmıştır⁴¹.

5411 sayılı Kanunun 7/a maddesine göre; bankalar ancak anonim şirket şeklinde kurulur ve işletilebilirler. Dolayısıyla banka kurmanın ön şartı öncelikle bir anonim şirket kurmaktır. Bu nedenle bir bankanın kurulabilmesi için öncelikle anonim şirket tüzel kişiliğinin kuruluş hazırlıkları yapılmalıdır. Bunun için şirket ana sözleşmesi hazırlanacak, kurucu ortaklarca imzalanacak, imzalar noterde tasdik edilecek ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığından kuruluş izni alınacaktır*. Ana sözleşmede, şirketin maksat ve konusu bankacılık yapmak şeklinde ya da dördüncü maddedeki konuları saymak biçiminde de belirtilmelidir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının verdiği anonim şirket kuruluş izninden sonra, Kurula banka anonim şirketinin kuruluş izni için başvurulacaktır. Kurul üyelerinin en az beşinin olumlu oy vermesi halinde kuruluş talebi kabul edilmiş olacak ve kuruluş iznini ticaret sicile tescil izleyecek ve tescille birlikte banka anonim şirketi tüzel kişilik kazanacaktır⁴².

Kuruluş aşamalarında henüz ortada bir banka işletmesi bulunmamaktadır. Sadece kuruluş için aranan mali ve sosyo ekonomik yeterlilik denetlenmektedir. Kuruluşun tamamlanmasından sonra maddi ve gayri maddi varlıkları teşkilat personeli

⁴¹ Oy Osman, Genel Ve Madde Gereçeli 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve 4389 Sayılı Bankalar Kanununun Yürürlükte Kalan Maddeleri, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2005, s.37.

* TTK m.273'ün eski şekline göre bütün anonim şirketler Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulurken 11.06.2003 tarih 4884 sayılı Kanun ile bu maddede yapılan değişiklik ile alelade anonim şirketler için bu izin zorunluluğu kaldırılmış ve hangi anonim şirketlerin kuruluşunun izne tabi olduğunun belirleme yetkisi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bırakılmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığının, Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğinin 5. maddesine göre, bankalar da Sanayi ve Ticaret Bakanlığının kuruluş iznine tabi anonim şirketlerdendir.

⁴² Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.136; Battal Ahmet, Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001, s.57.

ile bir bütün olarak banka işletmesinin oluşturulması için yatırımlar ve harcamalar başlayacaktır. Bu hazırlık işlemlerinin sonucunda ortaya çıkan işletmenin bankacılık yapmak için yeterli olup olmadığı ayrıca denetlenecektir⁴³. Bu denetim sonucunda şartlar uygun görülürse 5411 sayılı Kanunun 10. maddesi vd. maddeleri uyarınca faaliyete geçme izni verilecek ve böylece banka, bankacılık işlemleri yapmaya başlayacaktır⁴⁴. Görüldüğü üzere 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde bankaların kuruluşları, 10. maddesinde ise, faaliyete geçme esasları düzenlenmiştir. Dolayısıyla bir bankanın kuruluşu ile faaliyete geçme esasları birbirinden ayrılmış bulunmaktadır. Kanun koyucu banka kurulduktan sonra hemen faaliyete geçmesini istememiş, bunun için belirli bir süre geçmesini ve faaliyet iznini gerekli görmüştür^{45 46}.

5411 sayılı Kanunun kuruluş iznine ilişkin 6. ve faaliyet iznine ilişkin 10. maddelerinin gerekçelerinde⁴⁷; *“Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesinin bankacılıkta etkin denetim ve gözetime ilişkin temel prensipleri çerçevesinde, mali sistemde istikrarın sürekli kılınması ve denetime tabi olacak kuruluşların açıkça belirlenmesi için bankacılık kuruluş izni ve faaliyet izni verilmesine ilişkin esaslar bu izinler kapsamındaki faaliyetler açıkça ifade edilmiştir.”* denilerek etkin denetim ve gözetim için kuruluş ve faaliyete geçme safhaları ayırımına gidildiği vurgulanmıştır.

II. BANKALARIN KURULUŞ ŞARTLARI

A. BANKALARIN ANONİM ŞİRKET ŞEKLİNDE KURULMALARI

2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanununda Türkiye’de kurulacak bankaların anonim, hisseli komandit veya limited şirket şeklinde kurulmalarının zorunlu olması gerektiği vurgulanmış⁴⁸, T.C. Ziraat Bankası gibi özel yasalarla kurulmuş bankalar ve

⁴³ Tesal Reşat D., Banka Hukuku Bilgisi, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayını, 1975, s.25.

⁴⁴ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.137; Battal Ahmet, Bankacılık Kanunu Şerhi, 2.Bası, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007, s.58.

⁴⁵ Bankaların kuruluşundaki bu çifte izin zorunluluğu sistemi genelde çok eleştirilmiştir. Eleştirilerin kaynağını ise faaliyete geçme izninin bir işlevinin bulunmaması oluşturmaktadır.; Karacan A. İhsan, Bankacılık Hukuku, İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü Bankacılık Araştırmalar Dizisi, 1987, C.1,s.72.

⁴⁶ Tekinalp Ünal, Fondaki Bankanın Hukuku, İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları, 2003, s.145; Tekinalp Ünal / Tekinalp Gülören, Bankalar Ve Finansal Kurumlar Mevzuatı, 3. Bası, İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2006, s.24.

⁴⁷ Özer Atilla, Bankacılık Kanunu Gazi Yorumu ve İlgili Yönetmelikler, Ankara: Turhan Yayınevi, 2007, s.45.

⁴⁸ Öçal Tezer, Türk Banka Sistemi, Ankara: Emel Matbaacılık, 1973, s.25.

İstanbul Emniyet Sandığı⁴⁹ bundan istisna edilmiştir (m.15). Bu hüküm 2999 sayılı Kanunda da yer almış, 7129 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 1958 yılından bu yana da Türkiye’de kurulan bankaların istisnai durumlar hariç olmak üzere sadece anonim şirket olarak kurulma zorunluluğu getirilmiştir*. Keza, 5411 sayılı Kanunun bankaların kuruluş şartlarını düzenleyen 7/a maddesi de, Türkiye’de kurulacak bankaların anonim şirket şeklinde kurulmalarını şart koşturmuştur.

TTK’nun 271. maddesine göre, anonim şirketler, iktisadi maksat ve konularını gerçekleştirmek üzere kurulan tüzel kişiliklerdir. Ancak TTK diğer şirketlerden farklı olarak anonim şirketlerin ticari işletme işletmelerini şart koşturmamıştır. Bankaları anonim şirket şeklinde organize eden 5411 sayılı Kanun ise, anonim şirketi banka işletmesinin sahibi olarak görmek istemekte ve bankacılık faaliyetini gerçekleştirmek üzere kurulan anonim şirketin ticari işletme işletmesini şart koşturmaktadır⁵⁰. Ayrıca TTK’nun 18. maddesinde, ticaret şirketlerinin tüzel kişi tacir sayılacakları hükme bağlandığından banka anonim şirketleri de tacir sayılacak ve tacir olmanın hüküm ve sonuçlarına tabi olacaklardır. Bankaların anonim şirket şeklinde kurulma zorunluluğu sadece mevduat bankaları açısından değil, kalkınma ve yatırım bankaları, katılım bankaları ve özel kanunlarla kurulmuş bankalar açısından da geçerlidir⁵¹. Zira 5411 sayılı Kanunun 2/II maddesinde; “*Özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar** hakkında da kanunlarında yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.*” denilmektedir.

5411 sayılı Kanun banka anonim şirketinin kapalı, halka açık veya borsa şirketi olmasına ilişkin emredici bir kurala yer vermemiştir. Hatta TTK Tasarısına göre, tek pay sahipli banka da olabilmektedir (TTK Tasarısı m.338/I).

⁴⁹ “İstanbul Emniyet Sandığı 3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Kanununun 25. maddesine dayanan özel bir statüye sahip tüzel kişiliği olan Ziraat Bankasının denetimine tabi ve ona bağlı bir kamu kuruluşuydu.”; Taşdelen, s.195.

* 7129 sayılı Bankalar Kanunun gerekçesinde Türkiye’de bankaların anonim ortaklık statüsünde kurulma zorunluluğu şöyle açıklanmaktadır: “Bankaların münhasıran anonim şirket şeklinde kurulmalarında lübnun ve fayda mülahaza edilmektedir. Şöyle ki; bankacılık bugün ulaştığı tekâmül safhasında, yalnız ortakların menfaatini istihdaf eden ailemum ticaret şirketlerinden farklı bir mahiyet iktisap etmiştir. Bu bakımdan, iktisadi hayattaki yeri ve ehemmiyeti gittikçe artan bu müesseseler için, idare ve murakabelerindeki demokratik esaslar ve temsil ettikleri sermaye kudreti ile anonim şirketler, bankaların bünye ve fonksiyonları ile en iyi tarzda imtizaç edebilecek şirket şekli olarak görülmektedir.”

⁵⁰ Çevik Kemal, Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku, 1.Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s. 191; Doğan Ali Abdullah, Sermaye Şirketleri Kuruluş Ve Genel Kurul Rehberi, Ankara: Turhan Kitabevi, 1997, s.72.

⁵¹ Hatiboğlu Zeyyat, Türkiye’de Bankacılık, İstanbul: Sermet Matbaası, 1964, s.7.

** T.C. Ziraat Bankası 4603 sayılı Kanunla (R.G. 25.11.2000, S.24241) anonim şirkete dönüştürülmüş ve T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası A.Ş. 4603 sayılı Kanun’da yer alan hükümler dışında 5411 sayılı Kanun ile genel hükümlere tabidirler.

1. Anonim Şirket Kavramı Ve Anonim Şirketin Unsurları

TTK'nun 269. maddesinde de tanımı yapıldığı üzere anonim şirket; en az beş kişinin, belli bir iktisadi gaye ve konu ile uğraşmak üzere, bir unvan altında kurdukları, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sadece malvarlığı ile sınırlı sorumlu ve ortaklarının sorumluluğu yüklendiği sermaye payı ile sınırlı, tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirkettir.

TTK'da yasal tanımı verilen anonim şirketin unsurları şu şekilde sıralanabilir;

İktisadi ve ticari maksat; anonim şirketler kanunen yasak olmayan her türlü iktisadi ve ticari konuların gerçekleşmesi amacıyla kurulabilirken, kollektif ve komandit şirketler gibi bankalarda ancak bir ticari işletmeyi işletmek amacıyla kurulabileceklerdir. Söz konusu ticari işletme 5411 sayılı Kanunda belirtilen faaliyet konularını gerçekleştirmek amacını taşıyacaktır.

Ticaret unvanı; bütün ticaret şirketlerinde olduğu gibi, banka anonim şirketi de, tüzel kişi tacir* olmasının hukuki bir sonucu olarak, bir ticaret unvanı altında kurulmak ve bu ticaret unvanını ticaret sicilinde tescil ettirmek zorundadırlar.

Ortak sayısı; anonim şirketlere ilişkin TTK'nun 277. ve 278. maddelerine göre, ana sözleşmeyi imzalayan ve ana sözleşmede öngörülen sermayeyi koymayı taahhüt eden pay sahiplerine kurucu denir. 5411 sayılı Kanun da bu konuda özel bir düzenleme olmadığından banka anonim şirketinin kurulması için şirkette pay sahibi en az beş kurucunun bulunması gerekir. Ortak sayısının beşin altına düşmesi, anonim şirketi sona erdiren kanuni bir sebeptir (TTK m.434/I-4).

Sermaye; TTK'nun 269. maddesine göre, anonim şirket bir sermaye şirketi olup sözleşmesinde ortaklar tarafından konulması taahhüt edilen sermayenin bütünü, esas sermayeyi oluşturur. Anonim şirkette esas sermaye belirli ve paylara bölünmüştür. Sermaye nakit olarak konabileceği gibi, her türlü mal ve haklar da sermaye olarak konulabilir. Ancak bu takdirde, getirilen hak veya malvarlığının içeriği ve ona biçilen

* TTK m.12/I'e göre; menkul malların satılmak veya kiraya verilmek üzere tedariki ve bunların aynen veya başka bir şekilde sokularak satılması yahut kiraya verilmesi, kıymetli evrakın satılmak üzere tedariki ve bunların satılması, borsa ve kambiyo işleri, sarraflık, bankacılık faaliyetlerini yapanlar ticarethane faaliyetinde bulunurlar yani tacir sayılırlar.

değerin ana sözleşmede gösterilmesi gerekir (TTK m.279/IV). Her ne kadar anonim şirketlere her türlü mal veya hakların sermaye olarak konulması mümkünse de, şirketin sorumluluğu malvarlığı ile sınırlı olduğundan para ile ölçülmesi mümkün olmayan veya devir imkânı bulunmayan kişisel emek ve ticari itibarın sermaye olarak konması mümkün değildir⁵². Özel kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça, anonim şirketin esas sermayesi en az elli milyar TL'dan az olamaz (TTK m.272)*. Banka anonim şirketinin ise sermayesi nakit otuz milyon TL'den az olmaması gerekir.

Sorumluluk; banka anonim şirketin borçlarından dolayı, birinci derecede banka kendi malvarlığı ile ortakları ise ikinci derecede ve taahhüt ettikleri sermaye payları ile sınırlı olarak sorumludurlar (TTK m.269). Bu sorumluluk şirket için ticaret siciline tescilden, yani tüzel kişiliğin kazanılmasından sonra yapılan işlemler için söz konusudur⁵³.

Süre; banka anonim şirketi belli bir süre için veya süresiz olarak kurulabilirler. Şirket süresiz olarak kuruluyor ise bunun ana sözleşmede belirtilmesi zorunludur.

2. Anonim Şirketin Kuruluş Türleri

a. Tedrici Kuruluş

Anonim şirket sermayesinin bir kısmının kurucular tarafından taahhüt edilmesi, geri kalan kısım için halka başvurulması halinde tedrici kuruluştan bahsedilir⁵⁴. Tedrici kuruluş, ana sözleşme ile tespit edilen sermayenin yüzde onunun kurucular tarafından ödenmesi ve TTK'da yazılı merasim yerine getirilerek halka başvurulması suretiyle olur (TTK m.276). Tedrici kuruluş yöntemi seçildiği takdirde Sermaye Piyasası Kanunu⁵⁵ (SPKn) hükümleri devreye girmektedir**.

⁵² Pulaşlı Hasan, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, 1. Bası, Adana: Karahan Kitabevi, 2004, s. 190; "Anonim Şirketler", <http://www.sanayi.gov.tr/webwdit/gozlem.aspx?sayfano=1220> (02.06.2009).

* A.Ş.'lerin esas sermayesini düzenleyen TTK m.272 hükmü Bakanlar Kurulunun 19.01.2002 tarih ve 2001/3500 sayılı kararı ile değiştirilmiş ve böylece asgari esas sermaye miktarı elli milyar TL'na yükseltilmiştir. (R.G. 23.03.2002, S.24704).

⁵³ Pulaşlı, s.195.

⁵⁴ Çevik Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2002, s.363.

⁵⁵ R.G. 30.07.1981, S.17416.

** SPKn'nun 3/c maddesinde, halkı bir anonim şirkete katılmaya veya kurucu olmaya davet etmek 'menkul kıymetlerin halka arzı' sayılacağını belirttiğinden söz konusu kanun hükümlerine uyulması gerekmektedir.

Tedrici kuruluşta yapılması gereken işlemler şu şekildedir.

- şirket ana sözleşmesi, TTK ve SPK hükümlerine göre düzenlenir, kurucularca imzalanır ve noter tarafından onaylanır (TTK m.227-279).
- Sözleşme SPK onayına sunulur. Halka müracaat için izin alınır.
- Hisse senetleri halka arz edilmeden önce aracı kuruluşlar tarafından ön talep toplama yapılabilir.
- Kurucular, halka şirket sermayesine katılmaya çağırabilmeleri için davet izni talep ederler.
- SPK'dan izin alınmasından sonra on beş gün içinde SPK'nun onayından geçmiş izahnamenin tescili için Ticaret Sicil Memurluğuna ve ilan için de Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi Müdürlüğü'ne başvurulur.
- İzahnamenin tescil ve ilanından sonra en geç bir hafta içerisinde SPK onayından geçmiş sirküler yayınlanır (TTK m.282).
- Sirkülerin yayımından sonra üç ayı geçmemek üzere, SPK tarafından belirlenen süre içinde, bakiye paylar şirket, aracı kurum veya banka aracılığıyla halka arz edilir, iştirak taahhütnameleri ile birlikte taahhüt edilen miktarlar nakden ve peşin tahsil olunur.
- Halktan nakden ve peşin alınan iştirak taahhüt bedellerinin tamamının bankada açılmış bulunan bloke hesaba yatırılması sağlanır.
- Satış süresi sonunda halk tarafından taahhüt edilmeyen pay senetleri, ilgililerce taahhüt edilir, bedelinin nakden ve peşin ödenmesi sağlanır.
- Satış taahhüt süresinin sonundan itibaren altı gün içerisinde satış sonucu hakkında SPK'na bilgi verilir.
- Sermayenin tamamının ödenmesinden sonra on gün içerisinde şirket kuruluş genel kurulu toplantıya çağırılır ve kuruluş karara bağlanır (TTK m.289).

- Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alınması gereken anonim şirketlerde, gerekli belgelerle birlikte başvurularak kuruluş izni alınır.
- Tüzel kişiliğin kazanılabilmesini teminen Ticaret Sicil Memurluğuna tescil için başvurulur. İlane tabi hususlar Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan olunur.
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı adına bloke edilen para çözdürölür, varsa teminatın iadesi sağlanır.
- Tescil ve ilanı müteakip en geç üç ay içinde taahhütte bulunanlara hisse senetleri verilir.
- Hisse senetlerinin satış süresinin sonundan itibaren otuz gün içerisinde borsaya kote ettirilmek üzere başvurulur.

b. Ani Kuruluş

Ani kuruluş, esas sermayeyi teşkil eden payların tamamının kurucular tarafından taahhüt edilmesi suretiyle olur (TTK m.303). Ani kuruluşta kurucular aynı zamanda pay sahibi olduğundan başka kimseye başvurulamaz.

Ani kuruluşta yapılması gereken işlemler şu şekildedir;

- Ana sözleşme hazırlanır, imzalanır, notere onaylatılır (TTK m.279).
- Şirketin esas sermayesinin, ana sözleşmede gösterildiği şekilde tahsili sağlanır ve bloke edilir.
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alınması gereken anonim şirketlerde, gerekli belgelerle birlikte başvurularak kuruluş izni alınır.
- Tüketicinin Korunması Hesabına ödenecek para bankaya yatırılır.
- Şirket ticaret siciline tescil ettirilir ve ilana tabi hususlar Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan olunur.
- Şirket adına bankaya bloke ettirilen para yatırırlara geri iade edilir.

Tedrici kuruluş ile ani kuruluş işlemleri arasındaki esas farklılık sermaye temin edilmesi döneminin kuruluş işlemlerindeki sırasıdır. SPK, ortak adedi iki yüz elliden fazla olan anonim şirketleri kapsamına aldığından, ortak adedi bu sayıdan fazla olan anonim şirketler ani kuruluş yolunu seçmiş olsalar bile SPK'dan izin almaları şarttır.

3. Banka Anonim Şirketinin Kuruluş Aşamaları

Hukuki anlamda kuruluş, anonim şirketin malvarlığı, organlar ve sair niteliklerle kanunun emrettiği ölçüde donatılmış olarak tüzel kişilik kazanmasıdır. Kuruluş, seçilen türe göre TTK'da gösterilen safhalar sıra ile geçilmek suretiyle olur.

Kuruluş, şirket ana sözleşmesinin yazılı olarak hazırlanıp, kurucular tarafından imzalanması ve imzaların noter tarafından tasdiki ile başlayıp, anonim şirketin ticaret siciline tescili ile sona erer. Bu süreç içerisinde yapılan işlemlerin tümü kuruluş dönemini teşkil eder. Tescilin ardından zorunlu olan ilan ile kuruluş dönemi tamamlanır⁵⁶.

a. Şirket Ana Sözleşmesinin Hazırlanması

Anonim şirketin kurulabilmesi için en az beş kurucu üyenin bir araya gelerek bir ana sözleşme hazırlamaları gerekmektedir. Ana sözleşmede bulunması gereken zorunlu unsurlar şunlardır⁵⁷;

- Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunduğu yer,
- Şirketin maksat ve konusunu oluşturan muamelelerin çeşidi ve mahiyeti,
- Şirketin esas sermayesinin miktarı ile her payın itibarı kıymeti, ödeme suret ve şartları,
- Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve mallarla bunlara karşılık verilecek hisse senetlerinin miktarı ve mevcut bir işletmenin veya bazı ayınların devralınması söz konusu ise onun bedeli ve kurucular tarafından şirketin kurulması

⁵⁶ Çevik Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 4.Bası, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002, s.245; Eriş Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler, 4.Bası, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2007, s.156.

⁵⁷ Çevik Orhan Nuri, Anonim Şirketler, s.270.

hususunda hizmetleri görülenlere verilecek ücret veya ödenecek mükâfatın miktarı,

- Kuruculara, yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere ortaklık kazancından sağlanacak menfaatlerin neler olduğu,
- Yönetim ve denetim organlarının seçim tarzı, hak ve görevleri imzaya yetkili olanlar,
- Genel kurulu toplantıya çağrı şekli, toplantıların zamanı, oy verme ile görüşme yapılması ve karar verilmesi hususlarındaki kayıt ve koşullar,
- Şirket bir süre ile sınırlanmış ise bu müddeti,
- Şirkete ait ilanların ne suretle yapılacağı,
- Ani kuruluşta her ortağın taahhüt ettiği sermayenin nevi ve pay miktarı.

b. Ana Sözleşmenin Kurucular Tarafından İmzalanması

TTK'da ana sözleşmenin yazılı şekilde yapılması ve bütün kurucuların imzalarının noterce onaylanmasını hükme bağlamıştır. Kurucuların ana sözleşmeyi bizzat imzalayacakları yolunda bir hüküm getirilmemiştir. Bu nedenle, kuruculardan bir kısmının ana sözleşmeyi kendileri adına asaleten diğerleri adına usulüne uygun olarak vekâleten imzalamaları mümkündür. Kurucular vekâlet bakımından üçüncü kişileri de seçebilirler. Ana sözleşmenin her sayfasının kurucular tarafından imzalanması veya paraflanması, son sayfasının ise mutlaka imzalanması gerekir.

c. İmzaların Noter Tarafından Tasdik Edilmesi

Ana sözleşmenin en az beş kurucu ortak tarafından imzalanmasının ardından noterce imzaların, kendilerine ait oldukları kişilerin adları belirtilmek suretiyle onaylanması gerekir(TTK m.279). Sözleşme altındaki imzaların onaylanması, imzanın bu imzayı atan kişilerin kendilerine ait olduğunun bir şerhle belgelenmesi suretiyle yapılır. Noterin tasdik şerhinde imzaları tasdik edilen kişilerin durumu hakkında açık ifade kullanılması gerekir.

Anonim şirketin tüzel kişi ortağı var ise yetkili organ kararının aslı ve onaylı bir örneği ile imza sirküleri, vekil olarak imzalayanlar var ise vekâletnamelerini ve kimliklerini notere onay sırasında ibraz etmeleri gerekmektedir. Zira noter, imzaların ilgili şahıslara ait olduğunu onaylamak durumundadır⁵⁸.

d. Sanayi ve Ticaret Bakanlığından İzin Alınması

TTK'nun 273. maddesinin eski şekline göre anonim şirketler Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulabilmekte iken 4884 sayılı Kanun⁵⁹ ile yapılan değişiklikle, alelade anonim şirketler için izin zorunluluğu kaldırılmış, hangi anonim şirketlerin izne tabi olduğunu belirleme yetkisi Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bırakılmıştır. Buna göre, bankalar, katılım bankaları, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, lisanslı depoculukla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, SPK'na tabi ve halka açık şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve ana sözleşme değişiklikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabidir.

Görüldüğü üzere Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 2007/1 sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde⁶⁰ Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğin⁶¹ 1. maddesine göre, bankalarda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın kuruluş iznine tabi anonim şirketlerden sayılmışlardır. Görüldüğü üzere banka anonim şirketinin kurulabilmesi için öncelikle Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmekte, bunun dışında anonim şirket kuruluşu ve ana sözleşme değişikliği Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabi bulunmamaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı iznine tabi olmayan anonim şirket kuruluş işlemleri Ticaret Odalarına müracaatla gerçekleştirilmektedir⁶².

⁵⁸ Çevik Orhan Nuri, Anonim Şirketler, s.305.

⁵⁹ R.G. 17.06.2003, S.25141.

⁶⁰ R.G. 25.07.2003, S.25179.

⁶¹ R.G. 15.03.2007, S.26463.

⁶² [http://www.isletme.biz/index2.php?option=com\(02.06.2009\);](http://www.isletme.biz/index2.php?option=com(02.06.2009);) [http://www.vergiturk.com/ack/asl1.htm\(02.06.2009\);](http://www.vergiturk.com/ack/asl1.htm(02.06.2009);) Erdağ Nevzat, Şirketler, İstanbul: Aydınlar Matbaası, 2006, s.83.

e. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulundan İzin Alınması

Alalede anonim şirketlerden farklı olarak bankaların kuruluş şartları arasında Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izin alınmasının yanı sıra Kuruldan da ayrıca kuruluş izni alınmasına da yer verilmiştir. Bu nedenle ayrıntıları “*III. Bankaların Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulundan Kuruluş İzni Almaları*” alt konu başlığında belirtildiği üzere bir banka anonim şirketinin kurulabilmesi, Kuruldan kuruluş izni alınması ön şartına bağlıdır.

f. Tescil Ve İlan

Banka anonim şirketinin kuruluş işlemlerinin tamamlanabilmesi için şirketin Ticaret Siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ettirilmesi gereklidir (TTK m.300). İster ani, isterse tedrici kuruluş yöntemi seçilmiş olsun, banka anonim şirketi Kurul’dan alınan izin tarihinden itibaren on beş gün içerisinde Ticaret Sicil Memurluğuna tescil için müracaat etmelidir.

Ticaret Siciline tescil edilen banka anonim şirketi tüzel kişilik kazanır ve medeni haklarını kullanma ehliyetini elde eder. Buradaki tescil işlemi kurucu niteliktedir. Tescil anından itibaren banka anonim şirketi organları vasıtasıyla temsil edilir. Banka anonim şirketinin sicile tescilinden itibaren bu durumun ilanı gerekir. İlgili Ticaret Sicil Memurluğu tarafından tescil işlemi yapıldıktan sonra Ticaret Sicil Memurluğu tarafından bir yazı ekinde gönderilen belgeler Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan ettirilir. İlan, tüzel kişiliğin kazanılması için şart değildir. Ancak bu ilan, tüzel kişiliğin üçüncü kişilere duyurulması anlamı taşır ve hukuken bildirici niteliktedir⁶³.

4. Bankaların Anonim Şirket Şeklinde Kurulmasının Sebepleri

Bankaların gelir elde etmeye yönelik iktisadi fonksiyonları değerlendirildiğinde, onlara en uygun tüzel kişilik formu vakıf ya da derneklerden ziyade ticari şirketlerdir. Ticaret şirketleri içerisinde de şahıs şirketlerinden ziyade sermaye şirketi türü ve sermaye şirketleri içinde de anonim şirket tercih edilmiştir.

⁶³ Eriş, s.1513.

Anonim şirketlerde ortaklar şirket borçlarından şahsen sorumlu tutulmazlar. Bu durum küçük tasarruf sahiplerinin sermaye piyasası aracılığı ile bu şirketlere ortak olmalarını ve böylece sermaye yoğunlaşmasını sağlar. Zira ortaklar anonim şirketin karına katılmak kadar zarara katlanmayı da kabul etmekle birlikte sermayenin tümüyle kaybı halinde ödenmeyen borçlardan sorumlu olmak istemezler. Dolayısıyla şahsi sorumluluğun olmadığı bir iktisadi yapılanmada birbirine güvenmeyen kişiler dahi güçlerini birleştirmeyi kabul ederler.

Ayrıca anonim şirketlerde paylar kıymetli evrak türünden hisse senedine bağlanabildiğinden payın devri kolaylaşır ve halka açılmak suretiyle sermayenin arttırılması imkânı vardır. Anonim şirketlerin organlar eliyle yönetiliyor olması kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasına ve sermayenin uzmanlar eliyle ve profesyonel yöntemlerle yönetilmesine yardımcı olur⁶⁴.

5. Bankaların Anonim Şirket Şeklinde Kurulmasının Sonuçları

Bankacılık faaliyetlerinin özel yapısı nedeniyle banka anonim şirketinin kurumsal yönetim ilkeleri netleştirilmiş ve ağırlaştırılmıştır. Öncelikle banka kurucularının diğer anonim şirketlerden farklı olarak bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Yine payı devralarak bankaya ortak olacak kişilerin kimliğinin tespiti ve banka ortağı olma konusunda aranan özellikleri taşıyıp taşımadığının denetimi açısından payın devri de izne tabi tutulmuş ve banka anonim şirketinin paylarının nama yazılı olması zorunluluğu getirilmiştir. Banka anonim şirketi ortakları her ne kadar bankanın borçlarından şahsi sorumlu olmasalar da bunun bazı istisnaları vardır. Bu durum 5411 sayılı Kanunun 110.* maddesinde belirtilmiştir.

⁶⁴ Çeker Mustafa, “Bankaların Kuruluşu” <http://www.cu.edu.tr/insanlar/mceker/banka> (12.03.2008).

* m.110 “Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71’inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti halinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hakim ortaklarına menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır. Bu suretle tahsil edilen tutarın Fon tarafından ödenen mevduat ve katılım fonu tutarı ve ferileri mahsup edildikten sonra bakiye kısmı tasfiye halindeki veya iflasa tabi bankaya iade edilir.

Mahkemece iflasına karar verilenler hakkındaki, takibi Fon yürütür.

Bu madde hükmüne göre iflası istenenler hakkında mahkemece 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 257’nci ve izleyen maddeleri hükümleri uygulanır.

Bu Kanunun 106’nci ve 109’ncü maddeleri hükümleri, bu maddeye göre şahsi iflası istenenler hakkında da uygulanır.”

Anonim şirket şeklinde kurulmakla bankalar, ilgili mevzuattan sonra TTK 'nın anonim şirketlerle ilgili hükümlerine ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığının düzenleyici kurallarına tabidirler⁶⁵. Ayrıca bankalar, halka açılmaları halinde sermaye piyasası mevzuatına da tabi olacaklardır⁶⁶.

B. BANKALARIN HİSSE SENEDİ ÇIKARMALARI

1. Hisse Senedi Kavramı

Anonim şirketler tarafından çıkarılan, belirli ortaklık sermayesine katılma payını temsil eden ve yasal şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmiş kıymetli evraka hisse senedi denir.

Hisse senetleri sahiplerine bazı haklar sağlamaktadır. Bunlar; ortaklık hakkı, yönetime katılma (oy) hakkı, kar payı alma hakkı, rüçhan hakkı (şirketin gerçekleştireceği sermaye artırımını nedeniyle ihraç edeceği yeni payları öncelikli olarak alma hakkı), tasfiyeden pay alma hakkı, (şirketin tasfiye olması durumunda tasfiye sonucuna payı oranında katılma hakkı), bilgi edinme hakkı, (yönetim kurulunun düzenleyeceği faaliyet raporu, denetim kurulunun düzenleyeceği denetim kurulu raporu, bilanço, gelir tablosu ve kar dağıtım tablosunu inceleme hakkı, genel kurulda soru sorma hakkı, vb.), bedelsiz pay alma hakkı şeklinde sıralanabilir.

2. Payın Hisse Senedine Bağlı Olmasının Özellikleri

Anonim şirketler açısından hisse senedi çıkarma zorunluluğu bulunmadığı gibi, çıkarılan hisse senetlerinin de nama yazılı olma zorunluluğu yoktur. Bankalar açısından da hisse senedi çıkarma zorunluluğu yoktur. Fakat hisse senedi çıkarılması durumunda, çıkarılan bu hisse senetlerinin nama yazılı olması zorunlu bir husustur.

Anonim şirketlerde, hisse senedi çıkarılmamışsa ortakların kim olduğu her aşamada bellidir. Kurucu ortaklar kuruluşta, pay devralanlar ise pay defterinden bellidir. Devralan ortak gerek kar payı ve benzeri malvarlığı haklarını, gerekse genel kurulda oy

⁶⁵ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.137.

⁶⁶ Ünal Oğuz Kürşat, Sermaye Piyasası Hukuku, Ankara: Vedat Kitapçılık, 2005, s.256 vd.

kullanmak gibi yönetim haklarını ancak bu şekilde kullanabilir. Dolayısıyla hisse senedinin nama yazılı olmasıyla güdülen amaç kendiliğinden gerçekleşeceğinden pay ihracı zorunlu değildir.

Anonim şirket paylarının hisse senedine bağlanması zorunluluğu her ne kadar TTK'da öngörülmemiş olmakla birlikte, bu zorunluluk halka açık anonim şirketler için SPKn'un 7/IV. maddesinde* öngörülmüştür. Kanunun birçok hükmünün uygulanabilmesi banka ortaklarının tespit edilebilmesine bağlıdır. Bu nedenle TTK'daki genel kuraldan ayrılarak banka hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması hükme bağlanmıştır. Burada hisse senedinden söz edilmesine rağmen, asıl kastedilen banka ana sözleşmesinde hisselerin nama yazılı olmasıdır.

TTK hükümlerine göre hisse senetleri hamiline veya nama yazılı olarak düzenlenebilir; fakat anonim şirketlerde nama yazılı hisse senetlerinin karşılıkları tamamen ödenmeden bunların yerine hamiline yazılı hisse senetleri çıkarılamamaktadır⁶⁷.

3. Hisse Senetlerinin Nakit Karşılığı Çıkarılması ve Tamamının Nama Yazılı Olması

a. Hisse Senetlerinin Tamamının Nakit Karşılığı Olması

Anonim şirketlerde sermaye nakit, hak veya malvarlığı türünden olarak konulabilir. Sermayenin hak veya malvarlığı türünden konulması, kuruluş aşamasında bunlara değer biçilmesi ve kuruluştan sonra paraya çevrilmesi sorununu çıkaracak ve bankanın kuruluş aşamasında likidite düzeyinin düşük olmasına neden olacaktır. Bu nedenle sermayenin tamamının nakit olarak konulması öngörülmüş** olup, ilk kez 7129

* SPKn. m.7/IV; "Sermaye piyasası araçlarının satış esnasında alıcıya teslimi şarttır; ancak esas sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklar, sermaye artırımının tescilini takip eden en geç otuz gün içinde hisse senetlerini alıcılara teslim ederler. Nama yazılı hisse senetleri için bu süre doksan gündür. Kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş anonim ortaklıklarda hisse senetlerinin satış esnasında alıcıya tesliminden itibaren pay sahipliği hakkı kazanılır ve bu halde Türk Ticaret Kanununun 395 inci maddesinin 3 üncü cümlesi ile 412 nci maddesi hükümleri uygulanmaz. Satışı yapılan hisse senetleri dışındaki sermaye piyasası araçlarının satış sırasında alıcıya teslimi şarttır."

⁶⁷ Ansay Tuğrul, "Anonim Şirketler Ve Tatbikat", 1963, <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1963-20-01> (23.03.2008), s.11, Kuntalp, s.27.

** Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 4046 sayılı Kanunun (R.G. 27.11.1994, S.22124) 19. maddesine göre özelleştirme programına alınan kuruluşların anonim şirkete dönüştürülmesi halinde şirket sermayesinin tamamı için şirket taşınmazları aynı sermaye olarak konulabilir. Bankalar Kanununun sermayenin nakden konulmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

sayılı Kanunla getirilen bu düzenleme, Kanunda da korunmuştur. Bu düzenleme aynı zamanda kuruluş izni ve faaliyet izni şeklindeki iki aşamalı yapıya da uygundur.

Kanunda hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ibaresine yer verilse de sermaye konulmasına rağmen pay senedi veya ilmühaber* çıkarılmamış olabilir. Zira Yargıtay bir kararında pay senedi çıkarılmamış olmasına rağmen payların devredilebileceğine karar vermiştir⁶⁸.

Bankalarda sermayenin nakit olarak konulması iki açıdan önemlidir, birincisi, aynı sermayenin hatalı bir şekilde değeri yüksek gösterilerek bankanın zarara uğramasının önüne geçilmektedir. İkincisi de, banka kaynaklarının donması ile mali bünyenin kötüleşme riski bertaraf edilerek bankanın likit olarak kurulmasıdır⁶⁹.

b. Hisse Senetlerinin Tamamının Nama Yazılı Olması

TTK anonim şirket paylarının hisse senedine bağlanması zorunluluğunu getirmemiştir. Bu zorunluluk halka açık anonim şirketler açısından SPKn.'da (m.7/IV). getirilmiştir. TTK'na göre ise, hisse senetleri hamiline veya nama yazılı olarak düzenlenebilmesi mümkündür. Ancak bankacılık mevzuatının birçok hükmünün uygulanabilmesi banka ortaklarının tespit edilmesine bağlı olduğundan, kanun koyucu TTK'ndaki genel kuraldan ayrılmış ve banka hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olmasını hükme bağlamıştır.

Banka hisse senetlerinin nama yazılı olması zorunluluğu ilk kez 7129 sayılı Kanun ile banka hisselerinin yüzde elli biri için öngörülmüş, böylece ortaklık sermayesinin çoğunluğunun kimlerin elinde bulunduğu kontrolü amaçlanmıştır. 28 sayılı KHK ise bu zorunluluğu "banka hisse senetlerinin tamamı için getirmiştir. Söz konusu düzenleme bu gün içinde geçerliliğini sürdürmektedir.

Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması, bankaların tüzelkişi ortakları açısından bir takım sorunlar yaratmaktadır. Zira bankanın tüzelkişi ortaklarının hisse

* TTK'nun 411. maddesinde düzenlenen, hisse senetlerinin yerini tutmak üzere çıkartılabilen, menkul kıymet niteliğinde geçici bir belgedir. Bu nedenle tıpkı hisse senedi gibi nama veya hamiline düzenlenebilirler.

⁶⁸ Y11HD. 15.11.1990, E.6746, K.7294; Eriş, s.417-418.

⁶⁹ Karacan, s.76.

senetleri hamiline olabilmektedir. Ayrıca tüzelkişi ortakların hissedarları da tüzelkişi ise, değerlendirmenin bu tüzel kişilerin ortaklarına kadar devam edebilmesi için bu tüzelkişilerin hisselerinin de nama yazılı olması gerekecektir.

C. BANKA KURUCULARININ KANUNDA ARANAN ŞARTLARI HAİZ OLMASI

Bankalar esas itibariyle ticari bir kuruluş olmakla birlikte, asıl fon kaynaklarının mevduat veya katılım fonu yoluyla toplanan paralar olması nedeniyle ekonomik hayat açısından özel bir öneme sahiptirler. Bu nedenle banka yöneticileri bir yandan banka sahiplerinin diğer taraftan da tasarruf sahiplerinin haklarını korumakla yükümlüdürler. Dolayısıyla banka kurucuları açısından bir bankanın sağlam ve güvenli bir şekilde yönetimi özel bir önem taşımaktadır⁷⁰.

Kurucuların iyi bir ün sahibi, yetkin ve dürüst kişiler olması ortağı oldukları bankaya güven duyulması için gerekli görülmektedir. Bu nedenle 5411 sayılı Kanunda banka kurucusu olmak için anonim şirketlerin alelade kurucularından daha fazla özellikler aranmaktadır. Banka kurucularına ilişkin özel şartlar ilk olarak 70 sayılı KHK’de “*müflis olmama ve yüz kızartıcı suçlardan mahkûmiyeti bulunmama*” (m.5/I-c) şeklinde ifade edilmiştir. Aynı şartları taşıyan 3182 sayılı Kanuna 512 sayılı KHK ile “*konkordato ilan etmiş olmama*” şartı ilave edilmiş ve kurucu olmayı engelleyen mahkumiyetler genişletilmiştir. 4389 sayılı Kanunda banka kurucularının taşıması gereken şartlar mali piyasaların güvenli ve istikrarlı çalışmasını teminen ve banka sahipliğinin daha etkin bir şekilde izlenmesini sağlamak üzere yeniden düzenlenmiştir (m.7/II). 5411 sayılı Kanunda ise, 4389 sayılı Kanundaki şartlar aynen korunmakla birlikte, söz konusu şartları daha da güçlendirecek hükümler ilave edilmiştir. Şöyle ki; Kanunun 8/I-d maddesinde kurucu olmayı engelleyen suçların kapsamı genişletilmiştir. 4389 sayılı Kanuna göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna (TMSF) devredilen bankalar veya iflas eden bankalarda yüzde ondan az paya sahip kişiler kurucu olabilirken, 5411 sayılı Kanun ile bu sınır kaldırılarak bu tür bankalarda hiçbir şekilde paya sahip olunmama şartı getirilerek kurucu olma şartları daha da ağırlaştırılmıştır.

⁷⁰ Tesal Reşat D., Banka Hukuku, İstanbul: Nihat Sayar Yayın Ve Yardım Vakfı Yayınları, 1980, s.42.

Ayrıca AB direktifleri ile BBGDK ilkelerine uygun olarak, bu hükümlere ilaveten kurucuların işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olmaları ve tüzel kişi kurucuların risk grubu yapısı ile ortaklık yapısının şeffaf olması esasları getirilmiştir⁷¹. Bu ise, bankaların işlevlerinin gerektirdiği mali güç ve itibarı haiz mevzuata, bankacılık ilke ve teamüllerine uygun davranan çalışanlarla mümkündür. Banka yönetiminin bu noktada zaafiyet göstermesi halinde banka ortaklarının harekete geçerek gerekli tedbirleri almaları gerekir. Tam tersine, bankanın hakim ortaklarının yada nitelikli paya sahip ortaklarının ortaklıktan gelen güçlerini kötüye kullanarak banka yönetiminin karar ve faaliyetlerini kendi lehlerine etkiledikleri görülmektedir. Bu nedenlerle banka kurucuları ve ortakları için özel şartlar öngörülmesi kaçınılmazdır⁷².

Bankaların tüzel kişi kurucularının gerçek iradelerini, idare ve temsile yetkili organları göstermekle birlikte, bu irade üzerinde nitelikli paya sahip gerçek kişi ortakların etkisi malumdur. Bu itibarla gerçek kişi kurucularda aranan niteliklerin tüzel kişi kurucuların gerçek kişi nitelikli pay sahiplerinde de gözetilmesi öngörülmüştür.

Öte yandan tüzel kişi kurucuların ortaklık yapısı ile ortağı olduğu kuruluşların ortaklık yapılarının izlenemeyecek veya bilinemeyecek derecede karmaşık olması, bu kuruluşlar ile ilgili olarak öngörülen kredi sınırlamalarının doğru bir şekilde uygulanmasını güçleştirir. Yeni düzenleme ile sektör ve genel ekonomi ile topluma sosyo-ekonomik etkileri olan bu faaliyet alanında, yönetim üzerinde etkinliğe sahip olan kurucuların yüksek değerlere sahip kişilerden oluşmasının sağlanması ve etkin denetimi engelleyecek yapılanmaların önlenmesi amaçlanmıştır.

1. Müflis Veya Konkordato İlan Etmiş Olmama

a. Müflis Kavramı Ve Hukuki Sonuçları

İflas; borçlunun karşısında bütün alacaklıların bulunduğu külli bir takip yoludur. İflasa mahkeme tarafından karar verilir ve kararın kesinleşmesi beklenilmeksizin iflas kararı verilmekle iflas açılır ve İcra ve İflas Kanunu(İİK)nun 165. maddesine göre, borçlu “müflis” sıfatını alır.

⁷¹ Günel Vural, Bankacılık Hukukuna İlişkin Esaslar, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2008, s.8.

⁷² Alıcı Yaşar, Bankacılık Kanunu Şerhi, 1.Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2007, s.118.

İflasın açılması ile birlikte müflisin haczi kabil tüm malvarlığı bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis edilir (İİK m.184). İflas açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde borçlunun her türlü tasarruf yetkisi kalkar. İflasın açılmasından önce borçlunun malları üzerinde rehin tesis edilmesi mümkün olmakla birlikte, iflas açıldıktan sonra masaya giren mal ve haklar üzerinde rehin tesisi mümkün değildir⁷³.

Masa malvarlığını azaltan tasarrufların geçersiz olduğunu ileri sürmek, masa menfaatlerini gözetip tasfiye yapmakla yükümlü olan ve masanın kanuni temsilcisi olan iflas idaresine aittir. İflasın açılmasından sonra borçlunun üçüncü kişilerle yaptığı tasarrufların iptalini masa adına iflas idaresi dava edebilecektir (İİK m.277/II, m.187).

TTK'nun 20/I. maddesine göre, tacirler her türlü borçlarından ötürü iflasa tabidirler. Hâlihazırdaki malvarlığı ve alacakları borçlarını karşılamaya yetmeyen tacir hakkında, tacirin veya onun alacaklılarının talebi üzerine mahkeme tarafından iflasına karar verilir. İflasın açılması ile birlikte tacirin işletmesi üzerindeki tasarruf yetkisi sona erer. Zira malvarlığının yönetim hakkı iflas idaresine geçer. İflas idaresi müflis tacirin alacaklarını tahsil edip, elde edilen geliri alacaklılar arasında garameten paylaştırır. Böylece genel haciz yolunda ortaya çıkan adaletsizliğin önüne geçilmiş olur.

İflas kararının iflas dairesine bildirilmesinin ardından, daire kendiliğinden ve derhal tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına, Türkiye Bankalar Birliğine(TBB), İstanbul Menkul Kıymetler Borsasına(İMKB), SPK'na ve sair yerlere bildirir.

Ayrıca karar tarihinde tirajı elli binin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflas edenin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki bir gazetede ve ticaret sicili gazetesinde ilan eder. Tirajı ellibinin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetenin yayınlandığı yer aynı zamanda muamele merkezi ise mahalli gazetede ilan yapılmaz (İİK m.166).

⁷³ Pekcanitez Hakan / Atalay Oğuz / Sungurtekin Özkan Meral / Özekes Muhammet, İcra Ve İflas Hukuku, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2004, s.340.

b. Konkordato Kavramı Ve Hukuki Sonuçları

Konkordato; elinde olmayan nedenlerle borçlarını ödeyemeyen borçluya, belirli sayıda alacaklının onayı ile borçlarını belirli miktarda indirerek veya yeniden belirlenen vadelerde ödeme imkânı sağlayan ve mahkemenin tasdiki ile hüküm ifade eden ve muvafakat etmeyen imtiyazsız alacaklıları da bağlayan cebri bir anlaşmadır⁷⁴.

Konkordato ilan edilmesi için, öncelikle mevcut malları ve alacakları borçlarının en az yüzde ellisini ödemeye yeterli bir borçlunun icra mahkemesine konkordato projesi ile müracaat etmesi gerekir (İİK m.285). İcra mahkemesi borçluyu dinledikten sonra, onun durumunu, işlerindeki doğruluğunu ve taahhütlerini yerine getirmesine engel olan sebepleri göz önünde tutarak talebin uygun olup olmadığına karar verir (İİK m.287). Konkordato talebi usulüne uygun olarak ilan edilir, ilandan itibaren on gün içinde alacaklılar itiraz ederek konkordato mühletinin verilmesini gerektirir bir hal bulunmadığını ileri sürerek icra mahkemesinden konkordato talebinin reddini talep edebilirler. Konkordato talebi uygun görülürse borçluya iki aylık bir süre verilir. Kanunda öngörülen prosedürün gerçekleşmesinin ardından borçlunun konkordato talebi mahkemece kabul veya red edilir. Karara karşı temyiz yolu açıktır. Konkordato talebinin ilan edilmesi (İİK m.287/I), icra mahkemesince borçluya süre verilmesi (İİK287/II), sürenin ilanı (İİK m.288), alacaklıların toplanması (İİK m.294) ve konkordatonun ticaret mahkemesince incelenmesi (İİK m.296) gerekir.

Konkordato, icra yada iflas takibi gibi bir takip yolu değildir. Çünkü konkordato, alacaklıların ne cüzi ne de külli olarak borçluyu takip etmesini sağlayan bir prosedürdür. Aksine konkordato, borçlunun muhtemel takiplerden de kurtulmasını sağlamaya yönelik, borçlunun borçlarının yeniden yapılandırılmasını ve özellikle iflasların önüne geçmeyi amaçlayan bir müessesedir⁷⁵. Ayrıca konkordato talep edebilmek için, iflasta olduğu gibi borçlunun sıfatı önemli değildir. İflasa tabi olsun yada olmasın herkesin şartları olduğu takdirde konkordato talep etmesi mümkündür.

⁷⁴ “İİK. nun 285-309. maddelerinde yer alan konkordato koşulları var olduğu takdirde, borçlarını ödeyemeyecek hale gelen borçlunun iflastan kurtulmak için aman dilemesi sonucu uygulanan hafifletilmiş bir kolektif icra müessesesidir.” Y14HD. 06.03.1980, E.1069 K.1246; www.kazanci.com.tr, (12.09.2008); Üstündağ Saim, İflas Hukuku, İflas, Konkordato, İptal Davaları, 6.Bası, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 2002, s.199; Pekcanitez / Atalay / Özkan / Özekes, s.381; Altay Sümer Teorik Ve Pratik Konkordato Hukuku. İstanbul: 1993, s.6.

⁷⁵ Altay, s.8.

c. Müflis Veya Konkordato İlan Etmiş Olmama

Kurucuların kişisel durumunun değerlendirilmesini öngören ilk düzenleme olan 7129 sayılı Kanunda, kurucuların müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması koşulu yer almamaktadır. Bu koşullar, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile murakıplar, genel müdür, genel müdür yardımcıları ve birinci derecede imza yetkisi olan görevliler için aranmış, banka kurucuları içinse aranmamıştır.

Müflislerin banka kurucusu olmayacağı ilk kez 70 sayılı KHK’de, konkordato ilan edenlerin banka kurucusu olmayacakları ise ilk kez 1993’te 512 sayılı KHK⁷⁶ ile mevzuata girmiştir. Kanun koyucu iflas etmiş veya konkordato ilan etmiş kişilerin banka kurucusu olmalarını uygun bulmamıştır. Zira müflis veya konkordato ilan etmiş bir kişinin borçlarını önceden belirlenen şekil ve vadelerde ödeyemediği, dolayısıyla mali gücünde az veya çok bir bozulma olduğu açıktır.

5411 sayılı Kanunun 8. maddesine göre; hangi şekilde olursa olsun iflas eden tacir banka kurucusu olamayacaktır. Bu nedenle iflasın hileli veya taksiratlı olması durumu değiştirmeyecektir⁷⁷. Ancak borçlarını ödeyerek İİK’nun 312. vd. maddelerine göre, itibarın iadesi yönünde bir mahkeme kararı almış olan tacirin, buna rağmen banka kurucusu olması için bir engel olup olmadığı belirsizdir. Her ne kadar itibarı yerine gelmiş kişi açısından bir engel olmaması gerektiği düşünülse de “*yeterli itibara sahip olma*” şartı açısından Kurul bu durumu ayrıca değerlendirecektir.

Banka kurucusu olma niteliğini kaybettiren diğer bir hal ise, konkordato talebinin ilan edilmiş olmasıdır. Konkordato talebinin ilan edilmiş olması yeterli olduğundan, konkordato talebi ilan edilen kişi konkordatonun tasdik edilmiş olup olmadığına* veya taahhütlerini yerine getirmiş olup olmadığına bakılmaksızın banka kurucusu olma niteliğini sürekli olarak kaybedecektir.

⁷⁶ R.G. 16.09.1993, S.21700.

⁷⁷ Erem Faruk / Altınok Akın / Tandoğan Haluk, Bankalar Kanunu Şerhi, Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, 1989, s.13.

* İİK m.311; “*Konkordato mahkemece tasdik olunmaz veya mühlet kaldırılırsa, borçlu iflasa tabi kişilerden olmasa bile, alacaklılardan birinin vuku bulacak talebi üzerine borçlunun derhal iflasına karar verilebilir.*”

Konkordatoda borçlunun borçlarının tamamını da ödemesi söz konusu olabilir. Malvarlığı yeterli olduğu halde vade uyumsuzluğu nedeniyle muaccel borçlarını ödeyemeyen borçlunun konkordato talebi neticesinde mahkemenin kendisine verdiği sürede malvarlığını likidite ederek bütün borçlarını ödemesi halinde konkordato ilan etmenin tek başına banka kurucusu olmaya engel bir husus teşkil etmemesi gerekir. Zira, mahkeme tarafından karar verilmiş bir konkordatonun borçlunun mali itibarını tamamen ortadan kaldırıp kaldırmadığı hususunun Kurul tarafından değerlendirilmesi daha doğru olur⁷⁸.

2. Uzlaşma Suretiyle Yeniden Yapılandırma Veya İflasın Ertelenmesi Kararı Almış Olmama

a. Uzlaşma Suretiyle Yeniden Yapılandırma Kararı Almış Olmama

Uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma (İİK m.309); muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut alacakları borçlarını karşılamaya yetmeyen ya da bu hallerden birine düşme tehlikesi ile karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olan bir sermaye şirketi veya kooperatifin önceden müzakere edilmiş projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş olan yeniden yapılandırma projesi çerçevesinde anlaşması temeline dayalı olarak iflastan kurtulması ve faaliyetlerine devam edebilmesine imkan tanıyan bir iyileştirme yöntemidir⁷⁹.

Uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusu asliye ticaret mahkemesine yapılır. Mahkeme başvuruyu ilan ederek projeden etkilenecek alacaklılara tebliğ eder ve tasdik duruşmasında borçlunun yeniden yapılandırmaya iyi niyetle başvurduğunu ve yasa ile aranan diğer şartların yerine geldiğini (ve projeyi reddetmiş olan her alacaklının projeye eline geçecek miktarın en az iflas tasfiyesi sonunda miktara eşit olduğunu) tespit ettiği takdirde en geç otuz gün içinde başvurunun tasdikine aksi halde reddine karar verir. Mahkemenin bu kararına karşı temyiz yolu açıktır. Ancak banka kurucusu olma açısından hükmün temyiz edilmiş olmasının bir önemi yoktur. Zira, mahkemenin projeyi onaylamış olması yeterlidir. Ancak karar Yargıtay tarafından bozulursa onay kararının yürürlüğü kendiliğinden durur.

⁷⁸ Taşdelen, s.206.

⁷⁹ Pekcanitez / Atalay / Özkan / Özkes, s.431.

Uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusu, konkordato da olduğu gibi, mali durumu bozulan iyi niyetli borçlular için öngörülen bir yoldur. Ancak konkordatodan farkı, büyük işletmelerin borçlarını yapılandırmak amacıyla kanuna konulan bir yol olduğundan bütün borçluları değil, sadece sermaye şirketleri ile kooperatifleri kapsamı ve borçlunun bir kısım alacaklılarla işlerini sürdürürken diğer bir kısım alacaklılarla borçlarını yeniden yapılandırmak için uzlaşabilmesidir.

b. İflasın Ertelenmesi Kararı Almış Olmama

İflasın ertelenmesi, borca batık durumda olan bir sermaye şirketinin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olması halinde, belli koşullarla geçici olarak şirketin iflasının önlenmesine hizmet eden bir kurumdur⁸⁰. Sermaye şirketlerinin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye halinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe gerek kalmadan iflaslarına karar verilir. Ancak İİK'nun 179, 179/a, 179/b maddelerine göre, sermaye şirketinin veya kooperatifin mali durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna dair projenin mahkemece ciddi ve inandırıcı bulunması halinde şirketin iflasının ertelenmesi kararı verilebilir.

İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme, öncelikle muhafaza tedbirlerine karar verecektir. Erteleme tedbirleri nitelik itibarıyla geçici koruma tedbirleridir. TTK'nun 324. maddesinde defter tutulması ve kayyım tayini olmak üzere iki muhafaza tedbirinden söz edilmiştir. Söz konusu maddede kayyım tevdi edilebilir denilmesine rağmen, İİK'nun 179/a maddesinde ise kayyım atanması şart kılınmıştır. Bu nedenle iflasın ertelenmesi kararı verildiğinde mahkeme mutlaka bir kayyım atamak zorundadır. Yani kayyım atamadan şirketin yöneticilerine şirketi bırakıp bu şekilde bir süre tanınması mümkün değildir. Kayyım atanmasında İİK'nun 179/a maddesinde iki ihtimal öngörülmüştür. Mahkeme, ya tamamen yönetimi kayyım verecek veya bazı işlemlerin geçerliliğini kayyımın onayına tabi kılacaktır.

⁸⁰ Pekcanitez / Atalay / Özkan / Özekes, s.325; Bilgen Mahmut, İflasın Ertelenmesi, Konkordato, Sıra Cetveli, Satış ve Paraların Paylaştırılması, 1.Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008, s.1-2; Çavdar Seyit / Biçkin İnci, İflas Ve İflasın Ertelenmesi, 1. Bası, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2006,s.74.

İflasın ertelenmesi kararı verilmesi ile birlikte, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun⁸¹ (AATUHK)'a göre yapılan takipler, haciz yoluyla yapılan takipler ve iflas takipleri durur⁸². Çünkü iflasın ertelenmesinin temel mantığının sonucu olarak, alacaklıların takiplerinden borçluyu erteleme süresi içinde korumak amacıyla muhafaza tedbiri alınamaz ve satış işlemi gerçekleştirilemez. Ancak İİK'nun 206. maddesinin birinci sırasındaki alacaklar* için haciz yoluyla takip yapılabilir.

Hakkında erteleme kararı verilen tüzel kişilik banka kurucusu olamayacaktır. Erteleme sürecinden sonra banka kurucusu olup olunamayacağı hususu ise net değildir**.

Ancak banka işletmesinin amacı ve maddenin yorumundan erteleme sürecinden sonra da banka kurucusu olmayacağının kabulü gerekir. Uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusu mahkemece tasdik edilmiş olsa veya mahkemece hakkında iflas erteleme kararı verilse, dolayısıyla bu nedenlerle iflas etmemiş olsalar dahi bu kişiler bir bankanın kurucu ortağı olamayacaklardır⁸³.

3. Hakkında 71. Madde Uygulanan Bankalarda Veya 5411 Sayılı Kanundan Önce Fona Devredilen Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hâkim Ortak Olmama

Haklarında belirli tedbirler uygulanmış olan bankalarda nitelikli paya sahip olanların ya da bu bankaların kontrolünü elinde bulunduranların yeni bir banka kurucusu olması 5411 sayılı Kanun tarafından yasaklanmıştır.

⁸¹ R.G. 28.07.1953, S.3469.

⁸² Oskay Mustafa / Koçak Coşkun / Deynekli Adnan / Doğan Ayhan, İİK Şerhi 177-276 Maddeler, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, C.IV, s.4695.

* İİK'nun 206. maddesine göre birinci sıra “a) işçilerin iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkisinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları, b) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşıatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları, c) iflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları” ndan oluşur.

** İİK m.179/b-son; İflasın ertelenmesi talebinin reddi ya da erteleme süresi sonunda iyileşmenin mümkün olmadığına tespiti üzerine mahkeme, şirketin veya kooperatifin iflasına karar verir.

⁸³ Reisoğlu, s.226, Alıcı, s.119.

Kontrol, hakim ortak ve nitelikli pay kavramları 5411 sayılı Kanunun 3. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre;

Kontrol; *“Bir tüzel kişinin sermayesinin asgari yüzde elli birine sahip olma şartı aranmaksızın, çoğunluğuna doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması suretiyle veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulmasını...”*,

Hakim ortak; *“bir ortaklığı doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte kontrol eden gerçek veya tüzel kişi...”*,

Nitelikli pay; *“bir ortaklığın sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurallarına üye belirleme imtiyazı veren payları”*,

olarak tanımlanmıştır.

a. Hakkında 71. Madde Uygulanan Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama

Bir bankanın, 5411 sayılı Kanunun 67. maddesinde ifade edildiği şekilde mali durumunun bozulması veya kanuna aykırı işlemlerde bulunması halinde, duruma göre düzeltici (m.68), iyileştirici (m.69) veya kısıtlayıcı (m.70) önlemlerin alınması gerekir.

Bu tedbirlerin kısmen veya tamamen alınmaması veya alınmasına rağmen mali bünyenin güçlendirilememesi ya da belirtilen tedbirler alınmış olsa dahi mali bünyenin güçlendirilmeyeceğinin tespit edilmiş olması halinde ilgili bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya temettü hariç olmak üzere ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin TMSF’na devri söz konusu olacaktır.

Kanunda ayrıca bir bankanın, faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz etmesi,

yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi, yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aşması, hakim ortaklarının veya yöneticilerinin banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan, dolaylı veya dolanlı olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması hallerinde başkaca şart aranmaksızın faaliyet izninin kaldırılması veya TMSF'na devri öngörülmüştür (m.71).

Kanun koyucu, 5411 sayılı Kanunun 71. maddesinin uygulanması sonucu faaliyet izni kaldırılan veya TMSF'na devredilen bankalarda nitelikli paya sahip gerçek ve tüzel kişilerle, bu bankaları kontrol eden kişilerin banka kurucusu olamayacağını belirtmiştir. Burada kastedilen devir tarihinde nitelikli paya sahip olma ve kontrolü elinde bulundurmaktır. Bu nedenle nitelikli pay sahipliğinin veya kontrolün daha önce sona ermesi kuruculuğu engellemeyecek, ancak sona erme tarihine göre Kurul takdir hakkını kullanabilecektir.

Ancak, hakkında 71. madde uygulanan bankalardan bazıları TMSF'na devredilmemektedir. Kalkınma ve yatırım bankaları için farklı bir düzenlemeye gidilmiş ve yukarıdaki hallerin varlığı halinde bu bankaların faaliyet izninin kaldırılması ve genel hükümlere göre tasfiyesi öngörülmüştür. Bu nedenle kalkınma ve yatırım bankaları için TMSF'na devir yönünde bir karar alınamayacaktır⁸⁴. Dolayısıyla bir bankanın faaliyet izninin kaldırılması veya temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin TMSF'na devri halinde, o bankanın nitelikli paya sahip ortağı veya hakim ortağı başka bir bankanın kurucusu olamayacaktır.

b. 01.11.2005 Tarihinden Önce Fona Devredilen Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama

4389 sayılı Kanunda tasfiyeye tabi tutulan teşebbüsler veya TMSF'na devredilen bankalarda doğrudan ya da dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla pay sahibi olmama koşulu mevcuttur(m.4)*.

⁸⁴ Taşdelen, s.208; Reisoğlu, s.227.

* 4389 sayılı Kanunun 4. maddesinin Hükümet Tasarısının gerekçesinde; "...tasfiyeye tabi tutulan bankerler ile bankalar, sigorta şirketleri ve para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren tasfiyeye tabi kurumlarda %10 ve

5411 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce bir kısım bankaların bankacılık yapma yetkileri kaldırılmış ve yönetim ve denetimleri TMSF'na devredilmiştir. Kanun koyucu bu bankaların nitelikli paya sahip ortaklarının ve hakim ortaklarının, yeni kurulacak bir bankada ortak olmasını uygun görmemiştir⁸⁵.

4. Tasfiyeye Tabi Tutulan Bankerler İle İradi Tasfiye Haricinde Tasfiyeye Tabi Tutulan Finansal Kuruluşlarda Ya Da Faaliyet İzni Kaldırılan Veya Yönetim Ve Denetimi Fona İntikal Eden Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hâkim Ortak Olmama

a. Tasfiyeye Tabi Tutulan Bankerlerde Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama

Banker; 35 sayılı Ödeme Güçlüğü İçinde Bulunan Bankerlerin İşlemleri Hakkında KHK'de⁸⁶ (m.1) tanımlanmıştır. Buna göre; *“Bankalar Kanununa tabi kuruluşlar ile özel kanunlarına göre mevduat kabul etme, ödünç para verme ve menkul kıymetler alım satımı ile iştigal etmeye yetkili kılınan kuruluşlar hariç olmak üzere;*

a) Belirtilen işleri yapmak üzere daha önce bir merciden izin almış olan,

b) veya böyle bir izin almamış olmasına rağmen statüsünde bu işlerle uğraşacağı kayıtlı bulunan,

c) veya basın, radyo, televizyon veya diğer yollardan yapmış oldukları ilan ve reklamlarla bu faaliyetlerini halka duyuran ve bu suretle menfaat vaat ederek yükümlülük altına giren,

d) veya münhasıran menkul kıymet alım satım işleri ile uğraşan,

gerçek ve tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır.

35 sayılı KHK, ödeme güçlüğü içinde bulunan bankerlerin mali durumlarının düzeltilmesi, gerekirse tasfiyesi ve bu kişilere para yatıran kişilerin haklarının güvence

daha fazla bir oranda pay sahibi olan gerçek veya tüzel kişilerin kurucu ortak olmaları engellenmiş.” olduğu ifade edilmiştir.

⁸⁵ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.140; Reisoğlu, s.227.

⁸⁶ R.G. 14.11.1982, S.17574.

altına alınması amacıyla yapılan bir düzenlemedir. 35 sayılı KHK birçok kez değişikliğe uğramış ve 2644 sayılı Ödeme Güçlüğü İçinde Bulunan Bankerlere ve Bunlarla İlgili Kişilere Uygulanacak Ceza Hükümleri Hakkında Kanun⁸⁷ ile 2874 sayılı Tasfiye Halindeki Bankerlerin Tasfiyelerinin Hızlandırılması Hakkında Kanun⁸⁸ yürürlüğe girmiştir.

Kanun koyucu yukarıda ifade edilen mevzuata göre tasfiyeye tabi tutulan bankerlerin banka kurucusu olmasını uygun görmemiş ve bu yasak ilk kez 4389 sayılı Kanunda öngörülmüş ve 5411 sayılı Kanunda da muhafaza edilmiştir.

Bu yasak 4389 sayılı Kanunda (m.7/II-b) *“tasfiyeye tabi tutulan bankerlerin doğrudan veya dolaylı yüzde on veya daha fazla oranda pay sahibi ortakları”* için, 5411 sayılı Kanunda ise *“tasfiyeye tabi tutulan bankerlerin nitelikli paya sahip veya kontrolü elinde bulunduran ortakları”* için öngörülmüştür. Fakat bankerlere ilişkin mevzuat kapsamında tüzel kişi bankerlerin yanı sıra gerçek kişi bankerlerinde tasfiyesi söz konusudur. Dolayısıyla hükmün lafzına bakıldığında tasfiyeye tabi tutulan gerçek kişi bankerler yasak dışında kalmıştır.

Tasfiyeye tabi tutulan tüzel kişi bankerlerin nitelikli paya sahip ortakları ile hakim ortaklarının banka kurucusu olamamasına rağmen, tasfiyeye tabi tutulan gerçek kişi bankerlerin banka kurucusu olabileceğini kabul etmek, yasanın amacına ve ruhuna aykırı olacağından, yasağın tasfiyeye tabi tutulan gerçek kişi bankerleri de kapsadığının kabulü gerekir.

b. İradi Tasfiye Haricinde Tasfiyeye Tabi Tutulan Finansal Kuruluşlarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama

Finansal kuruluşlar, 5411 sayılı Kanuna göre; *“kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya bu Kanunda yer alan faaliyet konularından en az birini yürütmek üzere kurulan*

⁸⁷ R.G. 30.03.1982, S.17649.

⁸⁸ R.G. 13.08.1983, S.18134.

kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketleri” dir(m.3).*

Finansal kuruluşların tamamı anonim şirket şeklinde kurulmak zorundadır. TTK’nda sayılan sona erme sebeplerinden (m.274, 434 ve 435) biri ile anonim şirket sona erdiğinde tasfiyesi söz konusu olacaktır. Tasfiye, şirketin sona ermesinden sonraki aşamadır ve sona eren anonim şirketin malvarlığının paraya çevrilmesi, alacaklarının tahsili, borçlarının ödenmesi, bakiye kısmın ortaklara dağıtılması ve şirketin ticaret sicilinden silinmesi işlemlerini kapsar⁸⁹.

Anonim şirketin sona erme sebepleri infisah ve fesih sebepleri olmak üzere ikiye ayrılır. İnfisah, kanundaki veya ana sözleşmedeki sebeplerden birinin gerçekleşmesi üzerine, başkaca bir işlem veya karara gerek olmaksızın anonim şirketin kendiliğinden sona ermesidir. Örneğin şirket maksadının gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi bir infisah sebebidir. Fesih ise, kanun veya esas sözleşmedeki sebeplere istinaden bu konuda yetkili olanların kararı ile şirketin sona ermesidir (m.434/I-IV, 435, 436, 274). Örneğin şirketin sona ermesine genel kurul tarafından karar verilmesi halinde şirketin feshi söz konusu olur.

TTK’nda öngörülen bazı sebeplerden dolayı anonim şirketin tasfiyesiz sona ermesi de mümkündür. Birleşme, sermayesi paylara bölünmüş bir komandit şirket tarafından devralınma, limited şirkete dönüşme ve kamu tüzel kişisi tarafından devralınma halinde tasfiyesiz infisah söz konusu olur. İflas infisah sebeplerinden sadece biridir. İflas halinde tasfiye İİK hükümleri uyarınca iflas idaresince yapılır. Diğer hallerde ise tasfiye TTK hükümleri uyarınca tasfiye memurları tarafından yapılır.

Finansal kuruluşların tasfiyeleri özel hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere göre yürütülecektir. Özel hüküm bulunan hallerde ise öncelikle özel hükümler uygulanacaktır. SPK, sermaye piyasası kurumlarının** tasfiyesine ilişkin özel

* Finansal kuruluşlar, sigorta şirketleri, bireysel emeklilik şirketleri, aracı kurumlar, yatırım ortaklıkları, portföy yönetim şirketleri, İMKB Takas Ve Saklama Bankası A.Ş., bağımsız denetim şirketleri, derecelendirme şirketleri, varlık yönetim şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları, vadeli işlemler aracılık şirketleri, portföy saklama şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı şirketleri, yetkili müesseseler, kalkınma ve yatırım bankaları, finansal holding şirketleridir.

⁸⁹ Alıcı, s.127.

** Sermaye piyasası kurumları: aracı kurumlar, yatırım ortaklıkları (menkul kıymet yatırım şirketleri, gayrimenkul yatırım şirketleri, risk sermayesi yatırım şirketleri), portföy yönetim şirketleri, İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.,

hükümler içermektedir. Kanun, SPK'na sermaye piyasası kurumlarının tedrici tasfiyesine karar verme yetkisi tanımış ve bunun usul ve esaslarını göstermiştir.

SPKn'nun öngördüğü tedrici tasfiye 5411 sayılı Kanunun öngördüğü anlamda *“iradi tasfiye haricindeki tasfiye”* kabul edileceğinden tedrici tasfiyeye tabi tutulan sermaye piyasası kurumlarının nitelikli paya sahip ortakları ile hakim ortakları banka kurucusu olamayacaklardır. Diğer bir özel düzenleme sigorta şirketleri için 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununda⁹⁰ yer almaktadır. Kanunun 20. maddesine istinaden yeni sigorta veya reasürans sözleşmesi yapma yetkisinin kaldırılması veya sigorta portföyünün teminat ve karşılıkları ile birlikte başka şirket veya şirketlere devrine karar verilmesi nedeniyle tasfiyeye giren sigorta şirketinin nitelikli paya sahip ortakları ile hakim ortakları banka kurucusu olma niteliğini kaybedecektir.

c. Faaliyet İzni Kaldırılan Veya Yönetim Ve Denetimi Fona İntikal Eden Bankalarda Nitelikli Paya Sahip Ortak Veya Hakim Ortak Olmama

5411 sayılı Kanuna göre faaliyet izni kaldırılan veya temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi TMSF'na devredilen bankaların ortakları hakkındaki değerlendirme, 8/I-a maddesine göre yapılacaktır. Çünkü burada söz konusu olan 5411 sayılı Kanundan önce faaliyet izni kaldırılan veya yönetim ve denetimi TMSF'na devredilen bankalardır. Öte yandan hukuki durumlarının farklılık göstermesi nedeniyle banka ortaklarının durumunun her bir banka için ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

(1) Kalkınma Ve Yatırım Bankaları

3182 ve 4389 sayılı Kanunlarda olduğu gibi 5411 sayılı Kanunda da kalkınma ve yatırım bankalarının yönetim ve denetiminin TMSF'na devri öngörülmemiş, kanundaki şartların varlığı halinde bu bankaların faaliyet izinlerinin kaldırılması kabul edilmiştir⁹¹. 5411 sayılı Kanundan önce bankacılık işlemlerini yapma izni kaldırılan kalkınma ve yatırım bankalarının, yetkinin kaldırıldığı tarihteki nitelikli paya sahip ortak veya hakim ortakları banka kurucusu olamayacaktır.

bağımsız denetim şirketleri, derecelendirme şirketleri, varlık yönetim şirketleri, ipotek finansmanı kuruluşları, vadeli işlemler aracılık şirketleri ve portföy saklama şirketleridir.

⁹⁰ R.G. 30.12.1959, S.10394.

⁹¹ Alıcı, s.128; Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.97.

(2) Mevduat Bankaları

3182 sayılı ve 4389 sayılı Kanunlarda mali durumu bozulan veya kanuna aykırı karar ve işlemleri bulunan mevduat bankalarının duruma göre; bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırılması, temettü hariç olmak üzere ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin TMSF'na devredilmesi öngörülmüştür*. Bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izni kaldırılan bankaların, yönetim ve denetimi dahil, 3182 sayılı Kanun döneminde Bakan tarafından görevlendirilen bankaya veya TMSF'na devredilmesi, 4389 sayılı Kanun döneminde herhangi bir karara ihtiyaç duyulmaksızın TMSF'na devredilmesi ibareleri** kullanılmaktayken, 5411 sayılı Kanunda ise bu ifadelerin yerine TMSF'na intikal ifadesi kullanılmıştır.

Bir bankanın faaliyet izninin kaldırılması ile yönetim ve denetiminin TMSF'na devri arasındaki önemli bir farklılık, faaliyet izninin kaldırılmasında bankanın hissedarlık yapısında bir değişiklik olmamasına karşın TMSF'na devrinde TMSF tarafından devralınmasıdır⁹². Uygulamada TMSF yönetim ve denetimi kendisine devredilen tüm bankaların hisselerini devralmıştır. Buna göre TMSF'na intikal eden banka faaliyetine devam edecek ve zararlarının devralınması sonucunda banka hissedarı TMSF olacaktır. Bu durumu dikkate alan kanun koyucu, mevduat bankasının bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırıldığı veya yönetim ve denetiminin TMSF'na devredildiği tarihten önce nitelikli paya sahip ortakları ile hakim ortakları yeni bir banka kurucusu olamayacaklarını düzenlemiştir.

(3) Katılım Bankaları

5411 sayılı Kanunda özel finans kurumları katılım bankaları olarak, özel cari hesaplar ve kar ve zarara katılma hakkı veren hesaplar yoluyla toplanan fonlar ise katılım fonu olarak düzenlenmiştir⁹³.

* 3182 sayılı Kanun m.64/II, 4389 sayılı Kanun m.14/III-IV.

** 3182 sayılı Kanun m.68/II, 4389 sayılı Kanun m.16.

⁹² Önder Mehmet Fahrettin, Türk Hukukunda Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumunun Bankaları Denetimi Ve Hukuki Sonuçları, 1. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2002. s.6.

⁹³ Taşdelen, 210.

Özel finans kurumları 4491 sayılı Kanundan önce bankalar dışındaki mali kurum durumunda değerlendirilmiş olduklarından, bu tarihten önce tasfiye edilen özel finans kurumları, tasfiye edilmiş finansal kuruluş olarak kabul edilecek ve ortaklarının durumu da buna göre değerlendirilecektir. 4491 sayılı Kanundan sonra ise, özel finans kurumunun 4389 sayılı Kanunun 20. maddesinin 6. fıkrasına göre faaliyet izninin kaldırılıp kaldırılmadığına bakılacaktır. Faaliyet izni kaldırılan özel finans kurumlarının faaliyet izninin kaldırıldığı tarihteki nitelikli paya sahip ortakları ile hakim ortakları yeni bir banka kurucusu olmayacaklardır⁹⁴.

5. Kanunda Gösterilen Suçlardan Dolayı Mahkûmiyeti Bulunmamak

5411 sayılı Kanunda banka kurucularının bazı suçlardan dolayı mahkûmiyetlerinin bulunmaması şartı aranmıştır. Bu şart 3182 sayılı Kanunda “yüz kızzartıcı suçlardan dolayı mahkûmiyeti bulunmamak” şeklinde idi (m.5/I-c). Daha sonra bu suçlara birçok suç ilave edilmiştir (512 sayılı KHK m.3, 4389 sayılı Kanun m.7/2b-d, 4672 sayılı Kanun m.3).

5411 sayılı Kanunda taksirli suçlardan mahkûm olanlar yasak kapsamı dışında bırakılmışlardır. Taksir; failin kendisine yüklenen ödev (objektif dikkat ve özen yükümlülüğü) aykırı davranarak öngörebilme ve önleyebilme olanağına sahip bulunduğu bir sonucun gerçekleşmesine neden olmasıdır⁹⁵. Bir başka deyişle, failin suç tanımına uyan hukuka aykırı eyleme iradi bir hareketle neden olması, ancak ortaya çıkan sonucu öngörmemiş veya öngörse bile istememiş olmasıdır.

Yürürlükten kalkan Türk Ceza Kanunu (TCK) nda⁹⁶ taksirin tanımı yapılmamış olduğundan taksirin varlığı olayın özelliklerine göre tespit ediliyordu. Yürürlükteki TCK⁹⁷’da ise taksirin tanımı yapılmıştır. Buna göre, taksir; *“dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir”*(m.22/2).

⁹⁴ Alıcı, s.130.

⁹⁵ Öztürk Mustafa, Taksirden Doğan Cezai Ve Hukuki Sorumluluk, İstanbul: 1995, s.3; Artuk Mehmet Emin / Gökçen Ahmet / Yenidünya A. Caner, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002, s.612; Ercan İsmail, Ceza Hukuku Genel Hükümler Özel Hükümler, 2. Bası, İstanbul: İkinci Sayfa Yayınevi, 2006, s.211.

⁹⁶ R.G. 13.03.1926, S.320.

⁹⁷ R.G. 12.10.2004, S.25611.

5411 sayılı Kanuna göre, kurucuların taksirli suçlar hariç olmak üzere Kanunun 8/I-d maddesinde sayılan suçlardan dolayı affa uğramış olsalar bile mahkûmiyetlerinin bulunması banka kurucusu olmaya engel teşkil eder. Buna göre;

- 765 sayılı TCK ve diğer Kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 5237 sayılı TCK ve diğer Kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezası ile cezalandırılmış,

- 3182 sayılı Kanunun, 4389 sayılı Kanunun, 5411 Sayılı Kanunun, 2499 sayılı SPKn'un ve ödünç para verme işleri hakkında mevzuatın hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefet etmiş,

- 765 sayılı TCK, 5237 sayılı TCK veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile Devlet sırlarını açığa vurma, Devletin egemenlik alametlerine organlarının saygınlığına karşı suçlar, Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar, vergi kaçakçılığı suçlarından veya bu suçlara iştiraktan hüküm almış,

kişiler banka kurucusu olamayacaklardır.

Affa uğramış olsa dahi söz konusu suçları işleyenlerin banka kurucusu olamamasına rağmen, işlenen fiilin suç olmaktan çıkması halinde kurucu olma açısından bir engel kalmamış olacaktır⁹⁸. Zira TCK'nun 7/I maddesine göre; *“işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanmaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolunmuş ise infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.”*

⁹⁸ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.140; Alıcı, s.131.

6. Banka Kurucusu veya Ortağı Olmanın Gerektirdiği Mali Güç Ve İtibara Sahip Olma

Banka kurucusu olmak için gerekli mali güç ve itibara sahip olma şartı ilk kez 4389 sayılı Kanunda yer almıştır. Bu kavram esas itibariyle subjektif unsurlar taşımaktadır. Zira bu hususta objektif bir düzenleme yapma olanağı bulunmamaktadır. Çünkü bir bankayı kuracak kişilerin kişisel itibarlarının değerlendirilmesinin objektif ölçüler dâhilinde yapılması olanaksızdır⁹⁹. Bu konudaki değerlendirme Kurul tarafından yapılacaktır. Kurulun burada takdir yetkisi söz konusudur ve bu yetkisini objektif ölçüler içerisinde yasalara uygun bir şekilde ve gerekçeli olarak kullanacaktır. Çünkü bu yetki yargı denetimine tabidir. Ancak bu yargısal denetim Anayasa'nın 125. maddesinde belirtildiği üzere takdir yetkisini ortadan kaldıracak düzeyde de olmayacaktır.

Kurul banka kurucusu veya ortağı olmak için gereken mali güç ve itibara ilişkin kriterlerini 2000 yılında aldığı bir karar* ile belirlemiştir. Buna göre mali güç; gerekli kaynağın yasal, ticari, sınai ve sair faaliyetlerden sağlanması ve mali gücü oluşturan değerlerin kayıt dışı yollardan edinilmemiş olması vb. hususlar dikkate alınarak takdir edilecektir. Ayrıca başvuru sahiplerinin sermaye taahhütlerinin ya da hisse devir bedellerinin kaynağını, gerektiğinde, herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklayabilmeleri gerektiği belirtilmiştir. İtibar ise; kurucuların ahlaklı ve erdem sahibi olması, şaibeli işlere karışmamış olması, yükümlülüklerini yerine getirmede ahlaki zafiyet göstermemiş olması, muteber bir geçmişe sahip olması gibi kriterlere göre takdir edilecektir. Başvuru sahipleri bu sayılan koşulları taşıdıklarını Kurul tarafından istenecek bilgi ve belgelerle ortaya koyacaklardır.

7. İşin Gerektirdiği Dürüstlük Ve Yeterliliğe Sahip Olma

5411 sayılı Kanun ile ilk kez öngörülen bu şart için gerekçede; *“Avrupa Birliği direktifleri ile Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi ilkelerine uygun olarak, bu hükümlere ilaveten kurucuların işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olmaları ve tüzel kişi kurucuların risk grubu yapısı ile ortaklık yapısının şeffaf ve açık*

⁹⁹ Reisoğlu, s.229; Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.98.

* Banka Kuruluşunda Veya Mevduat Bankalarının Hisselerinin Devralınmasında ya da Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Bünyesinde Bulunan Bankaların Hisselerini Satın Almak Üzere Başvuracaklarda Aranacak Koşullara İlişkin Karar; R.G. 05.11.2000, S.24221.

olması esasları getirilmiştir.” denilmektedir.

İşin gerektirdiği yeterlilikten ne anlaşılması gerektiği hususunda bir açıklık olmamakla birlikte, bu husus kısmen de olsa objektif kriterlerle netleştirilebilir. Buna göre, kurucu ortağın sevk ve idareyi kusursuz bir biçimde yürütecek görevlileri bulacak sağduyu ve basiret sahibi olması yeterlidir¹⁰⁰.

Banka kurucularının bankacılık işinin gerektirdiği yeterliliğe sahip olmaları hususu, gerekçede atfı yapılan, BBGDK’nin, Bankacılıkta Etkin Denetim Ve Gözetime İlişkin Temel Prensiplerinde “*Bankanın Mülkiyet (Ortaklık) Yapısı*” başlığı altında yer alan “*Gözetim ve denetim otoritesinin bankaların (bankacılık faaliyetinde bulunan kuruluşların) mülkiyet yapısını değerlendirme yetkisi olmalıdır. Bu değerlendirmede, bankanın büyük hissedarlarının doğrudan veya dolaylı kontrollerinin yapılmasına, hissedarlarının bankacılık ve diğer işleriyle ilgili deneyimlerinin ve aldıkları risklerin araştırılmasına, iş dünyasındaki itibarlarının ve finansal durumlarının gerekli olduğunda mali destek sağlamaya yeterli olup olmadığının incelenmesine yer verilmelidir. İş dünyasındaki itibarın değerlendirilmesinde ayrıca bankaya ait ana sermayenin nereden temin edildiği de belirlenmelidir.*” şeklindeki ifaden de anlaşılmaktadır.

Diğer bir husus da kurucuların bankacılık işinin gerektirdiği dürüstlüğe sahip olmalarıdır. Dürüstlük, doğruluğun, genel ahlak ve adabın, örf ve adet kurallarının, gerektirdiği bir mecburiyet olarak şüphesiz objektif bir nitelik gösterir. Kişinin dürüst olup olmadığı, toplumda geçerli olan ahlaki ölçülere, örf ve adetlere göre değerlendirilecek, bu çerçevede kişinin mevzuata ve hukuki yükümlülüklerine bağlılığı, ahlaki yapısı, iştigal ettiği işler vb. gibi bir çok kriter dikkate alınacaktır. Buna göre, kurucuların bankacılık işinin gerektirdiği dürüstlüğe sahip olup olmadığı, bankacılık işinin özelliklerine ve bankacılık ilke ve teamüllerine de bakılarak Kurul tarafından belirlenecek ve bu belirlemede Kurul takdir yetkisine sahip olacaktır. Kurucu adayın sadece dürüst olduğunu iddia etmesi yetmeyecek ispat etmesi de gerekecektir¹⁰¹.

¹⁰⁰ Taşdelen, s.213; Özer, s.47.

¹⁰¹ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.99.

8. Tüzel Kişi Ortakların Risk Grubu İle Birlikte Ortaklık Yapısının Açık ve Şeffaf Olması

Kurucularda aranan şartlar, bankanın dürüst ve ehil kişilerden oluşan bir ortaklık ve yönetim yapısına sahip olmasını sağlamaya yöneliktir. Dolayısıyla bu amaca ulaşılabilmesi tüzel kişi kurucuların ortaklık yapısının bilinmesine ve tüzel kişi kurucuların iradesini etkileyebilecek oranda hisseye sahip gerçek kişi ortakların kurucularda aranan şartları taşımasına bağlıdır. Bu husus gerekçede de, *“Avrupa Birliği direktifleri ile Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi ilkelerine uygun olarak, bu hükümlere ilaveten kurucuların işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olmaları ve tüzel kişi kurucuların risk grubu yapısı ile ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması esasları getirilmiştir.”* şeklinde ifade edilmiştir.

Ortaklık yapısının açık olması, tüzel kişi kurucuların ortaklarının kim olduğunun bilinmesi yanında, bu ortakların ve risk grubunu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin ortaklık ilişkilerinin izlenebilmesini engelleyecek bir durumun olmamasını gerektirir. Bu nedenle, kanun koyucu, büyük oranda hisseye sahip gerçek kişi ortakların tüzel kişilerin iradesinin oluşumunda etkili olduğunu göz önüne alarak; tüzel kişi kurucularının doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişi ortakların, kurucularda aranan şartları taşıması gerektiğini hükme bağlamıştır.

Kurucu tüzel kişilerin, ortaklarının bir kısmı veya tamamı da tüzel kişi olabilecektir. Bu durumda, kanun koyucu tüzel kişi ortakların gerçek kişi ortakları bakımından dolaylı sahipliğinin de nazara alınmasını öngördüğünden, birinci olarak kurucu tüzel kişilerin tüzel kişi ortaklarının da ortaklık yapısının açık olması gerekecek ve ortaklık yapısı bu maksatla gerçek kişi ortaklara ulaşıncaya kadar incelenecektir. İkinci olarak, ulaşılan gerçek kişilerden kurucu tüzel kişinin doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli payına sahip olanlar tespit edilecek ve bunların kurucularda aranan şartları taşıması aranacaktır¹⁰².

Bir bankanın kredi alıp almamasına bakılmaksızın, kurucu olarak başvuran tüzel kişi açısından 5411 sayılı Kanunun 49. maddesinde öngörülen risk grubu

¹⁰² Alıcı, s.135; Taşdelen, s.213.

oluşturulacak ve tüzel kişinin risk grubu ile birlikte ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması gerekecektir. Tüzel kişilerde ortaklık yapısının şeffaf ve açık olmasının ön koşulu gerek kurucu tüzel kişinin gerekse risk grubundaki tüzel kişilerin hisselerinin nama yazılı olmasıdır. Şirket hisselerinin hamiline yazılı olması ve hamiline yazılı hisse senedi çıkarılması halinde bu tüzel kişinin ortaklık yapısının şeffaf ve açık olmasından söz edilemez.

Tüzel kişi kurucu ortaklar açısından, anonim şirketler dışındaki şirketlerin ticaret sicilindeki kayıtları esas alınarak kurucu şirketin nitelikli payına* sahip gerçek kişilere ulaşılması kolaydır. Anonim şirketlerde ise, hisse senetlerinin tamamı ya da bir kısmı hamiline yazılı olan anonim şirketin banka kurucusu olması halinde bu şirketin ortaklarının tümünün kimliğini tespit etmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle Kurul gerekirse başvuruyu reddedebilme ihtimalini de gündeme getirerek, payların nama yazılı hale getirilmesini talep edebilecektir.

5411 sayılı Kanunda bankaların tüzel kişi ortaklarının hukuki statüsü konusunda bir açıklama bulunmamaktadır. Yani kamu hukuku tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişilerinden hangilerinin bankaların tüzel kişi kurucu ortakları olabilecekleri konusu yeterince net değildir. Özel hukuk tüzel kişileri olan dernekler, vakıflar ve ticaret şirketlerinin banka kurucu ortağı olup olamayacağı sorun teşkil etmektedir. Buna ancak sadece ticaret şirketleri açısından olumlu cevap verilebilir. Dernekler ve vakıfların tüzel kişi kurucu ortak olmalarına Kanun izin vermemektedir¹⁰³.

Bu durum 5411 sayılı Kanunun 8/I-g maddesindeki belirtilen kurucuların tüzel kişi olması halinde risk grubu ile birlikte ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması şeklindeki düzenlemeden anlaşılmaktadır. Zira, ortaklık kavramı tüzel kişi tacirler bakımından ticaret şirketlerinin ortaklarını ifade eder. Ticaret şirketlerinde ortakların sermaye payları vardır, derneklerde üyelik, vakıflarda ise vakıftan yararlananlar söz konusudur. Bu nedenle vakıf ve dernekler, bankaların kurucu ortakları olmayacakları gibi, banka paylarını da devir yoluyla iktisap edemeyeceklerdir.

* 5411 sayılı Kanun m.3/17 göre nitelikli pay; Bir ortaklığın sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını teşkil eden paylar ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payları ifade eder.

¹⁰³ Çevik Kemal, s.200.

Kamu hukuku tüzel kişilerinden olan siyasi partilerin, banka kurucu ortağı olabilmeleri de mümkün değildir. Çünkü 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun¹⁰⁴ 67. maddesi siyasi partilerin ticari faaliyette bulunmasını yasaklamıştır*.

9. Anlaşmalarla Kurulmuş Olan Finansal Kuruluş Türünden Kurucularla İlgili İstisna

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarla kurulmuş kredi kuruluşları ve finansal kuruluşların banka kurucusu olması hususunda 5411 sayılı Kanunda bir istisna bulunmaktadır. Buna göre Asya Kalkınma Bankası veya İslam Kalkınma Bankası gibi uluslararası finans kuruluşları 5411 sayılı Kanunun 8/I-b-c maddesinde öngörülen biçimde daha önce ortak oldukları banka ve benzeri kuruluş batmış olsa dahi yeniden banka kurucusu olabileceklerdir**. Böylece ticari anlamda sabıkasızlık şartı gerçek anlamda ticaret erbabı durumundaki gerçek ve tüzel kişilere münhasır hale getirilmiş olmaktadır. Bu nedenle uluslararası anlaşmalarla kurulmuş çok taraflı bir kredi kuruluşu veya finansal kuruluş, Türkiye'de yeni kurulacak bir bankaya kurucu ortak olabilecektir¹⁰⁵. Keza çok taraflı kuruluş 5411 sayılı Kanunun 8/I-b-c maddesindeki nitelikleri kaybetse dahi, bundan bankadaki ortaklığı etkilenmeyecektir (m.18/5).

10. Yabancı Uyruklu Kişiler Açısından Aranılan Şartlar

Yabancı uyruklu kişilerinde Türkiye'de banka kurmaları mümkündür. Bu kişilerin kurucu olmaları halinde kurucularda aranılan şartları taşıdıklarını gösteren belgelerin temin edilmesinde kendi ülke mevzuatlarının farklılığı nedeni ile sorunlar doğabilir. Bu sorunların giderilmesini teminen Yönetmeliğin 14. maddesi bu konuda bir düzenleme getirmektedir. Buna göre;

¹⁰⁴ R.G. 24.04.1983, S.18027.

* T. İş Bankası A.Ş. 'deki Atatürk hisselerinin vasiyetname ile CHP'ne devredilmesi ile sui generis bir durum ortaya çıkmıştır. 2820 sayılı Kanunun 61. maddesi dolayısıyla parti mal varlığı olarak kabul edilen Atatürk hisselerinin gelirleri 67. madde gereğince CHP tarafından kullanılamamakta, bu gelirler bloke hesapta bulunmaktadır. CHP bu gelirlerden istifade edememekle sahip olduğu genel kuruldaki oy hakkı dolayısıyla banka yönetim kuruluna üyeler belirlemektedir.

** Madde gerekçesinde bu düzenlemenin amacı ile ilgili olarak sadece *"karşılaşılan sorunların giderilmesi amaçlanmıştır."* denilmiştir.

¹⁰⁵ Türkiye nin taraf olduğu anlaşmalarda kredi kuruluşlarının ve finansal kuruluşların kurucu ortak olarak değil, doğrudan kuruluşun kendisi olarak değerlendirmekte; bunların gerçek bir banka olmaktan çıkmaları nedeniyle düzenlemeye gerek olmadığı sonucuna varılmaktadır; Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.105.

“(1) Bu yönetmelikte yer alan başvurularla ilgili olarak yabancı uyruklu kişilerden istenecek belgelerden gerekli görünenler ve ilgili ülke mevzuatına göre temin edilmesi mümkün olanlar istenir.

(2) Yabancı uyruklu kişilerden alınacak adli sicil, müflis ve konkordato belgelerinin ilgili ülkenin adli sicil, müflis ve konkordato kayıtlarının tutulduğu bir merci ya da sistem olmaması nedeniyle temin edilememesi durumunda, bu durumunun ilgili ülkenin yetkili mercilerinden alınacak bir belge ile tevsik edilerek Kuruma tevdi edilmesi zorunludur.

(3) Bu Yönetmelikte yer alan başvurularla ilgili olarak yurt dışından temin edilecek belgelerin ilgili ülkenin yetkili makamlarınca ve Türkiye'nin o ülkedeki büyükelçilik ve konsolosluga veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre onaylanmış olması ve başvuruya belgelerin noter onaylı tercümelerinin eklenmesi şarttır.”

D. YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN BELİRLİ NİTELİK VE TECRÜBEYİ HAİZ OLMASI

Bankaların kuruluşunda aranan bir diğer şart da, yönetim kurulu üyelerinin 5411 sayılı Kanunun kurumsal yönetim hükümlerinde* belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki deneyime sahip olmalarıdır¹⁰⁶. Banka faaliyetlerinin güvenilir bir şekilde, mevzuata ve teamüllere uygun olarak yerine getirilmesi bankanın iyi bir yönetime sahip olması şartına bağlıdır. Bu hususun önemini göz önünde bulunduran kanun koyucu banka yönetim kurulu üyelerinin taşıması gereken nitelikleri 5411 sayılı Kanunun 23. maddesinde belirtmiştir. Ancak bu genel

* Kurumsal yönetim ilkeleri Kanunun 22-42. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Kurumsal yönetime ilişkin yapı ve süreçler ve bunlara ilişkin ilkeler Kurul tarafından belirlenir (m.22). Bu Kanunda genel müdür için öngörülen şartlar yönetim kurulu üyelerinin yarısından bir fazlası içinde aranır (m.23). Denetim komitesi üyeleri icrai görevi bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilir. Denetim komitesi üyelerinin, Kurulca belirlenen niteliklere sahip olması şarttır(m.24). Kurulca bu nitelikler tespit edildiğinden, yönetim kurulu üyelerinden en az ikisinin bu nitelikte olmaması halinde Kurul bu maddenin –d- bendine uygun olmayan yönetim kurulu üyelerini kabul etmeyerek kuruluş iznini vermeyebilecektir.

İç kontrol (m.30), risk yönetimi (m.31) ve i denetim (m.32) sistemlerinin ilgili mevzuata uygun olarak tesis edilmesi, işlerliğinin uygunluğunun ve yeterliliğinin sağlanması, finansal raporlama (m.37-38) sistemlerinin güvence altına alınması, banka içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi yönetim kurulunun sorumluluğundadır (m.23/son).

¹⁰⁶ Ataş Nüvit, Banka İşletmeciliği Ve Tatbikatı, İstanbul:1966, s.15.

kural ile yetinilmemiş, ilk kez 5411 sayılı Kanunda, ilk yönetim kurulu üyelerinin Kanunda aranan nitelikleri ve planlanan faaliyetler için gerekli mesleki tecrübeyi haiz olmasını kuruluş şartları arasında sayılmıştır. Bu durum Kanunun gerekçesinde “*Bu suretle kuruluş aşamasında planlanan faaliyetleri gerçekleştirme ehliyetinden yoksun, sisteme zarar verebilecek, etkin denetimi engelleyecek, iyi yönetime sahip olmayanların, sektöre girmelerinin önlenmesi amaçlanmıştır.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinde aranan mesleki tecrübe elbette ki sadece bankacılık sektörüne ilişkin değildir. Zira böyle bir durum bankacılara tekel benzeri bir ayrıcalık verilmesi sonucunu doğurur ki, bunu kabul etmek mümkün değildir. Burada aranan mesleki tecrübe esas itibarıyla yönetim tecrübesidir. Kurulacak bankanın ilk yönetim kurulu üyelerinin tamamı için mesleki tecrübe şartı aranırken sonraki yönetim kurulu üyeleri için, yönetim kurulu üye sayısının yarısından bir fazlasının en az on yıllık mesleki tecrübeye sahip olma şartı aranmıştır¹⁰⁷.

Yönetim kurulu üyelerinin belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetler için gerekli mesleki tecrübeyi taşımaları kuruluş şartı olarak öngörüldüğünden kuruluş izni için verilecek başvuru dilekçesi ekinde ilk yönetim kurulu üyelerinin de bildirilmesi gereği vardır. Bu bildirimin, başvuru dilekçesi ekinde yer alacak şirket ana sözleşmesi taslağında ilk yönetim kurulu üyelerinin gösterilmesi suretiyle yapılması mümkündür. Bununla birlikte Yönetmeliğin 4/I-n maddesinde yönetim kurulu üyeleriyle ilgili bilgi ve belgelerin, yönetim kurulu üyeleri belirlenmiş ise başvuru dilekçesine eklenmesi öngörülmüştür.

E. ÖNGÖRÜLEN FAALİYET KONULARININ PLANLANAN MALİ YÖNETİM VE ORGANİZASYON YAPISI İLE UYUMLU OLMASI

Kanun koyucu öngörülen faaliyet konularının planlanan ve faaliyet programında gösterilecek olan mali yönetim ve organizasyon yapısı ile uyumlu olmasını kuruluş şartı olarak öngörmüştür. Banka kurucuları bu faaliyet konularından hangilerini gerçekleştireceklerini belirleyip, verecekleri başvuru dilekçesinde belirteceklerdir.

Faaliyet konuları, kurucuların bankanın faaliyetlerine ilişkin belirledikleri

¹⁰⁷ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.90.

konulardır. Yönetim ve organizasyon yapısı ise, faaliyet alanlarında işlemlerin hangi örgütlenme esasları ile yürütüleceğini gösteren yapıdır. Mali yapı, bankanın tahmini bütçesi ile bilanço kalemleri arasında dengeli olmalıdır. Kuruluş izninde bankanın hangi faaliyetleri hangi yapı ile sürdüreceğinin, bu faaliyetlerin sağlıklı sürdürülebilirliği açısından değerlendirme yapabilmek için peşinen istenmektedir.

Kuruluş aşamasında aranan bu uyum, ayrıca faaliyet izni aşamasında Kurula faaliyet konularında sınırlama yapma yetkisi vermektedir (m.10/I). Faaliyet izni verilebilmesi için sermayenin nakit olarak ödenmiş ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde bulunmasını arayan 5411 sayılı Kanunun 10/II-a maddesi, mali bünyenin faaliyetlerle uyumlu olmasını sağlamaya yönelik bir düzenlemedir. Bu suretle bir yandan bankaların sağlam bir mali bünye, iyi bir yönetim ve organizasyonla sisteme girmesi, diğer yandan faaliyetlerinin bunlarla uyumlu olması amaçlanmıştır¹⁰⁸.

F. KURULUŞ SERMAYESİNİN MUVAZAADAN ARI OLMASI VE ASGARİ ÖDENMİŞ SERMAYE ŞARTI

1. Kuruluş Sermayesinin Muvazaadan Ari Olması

Muvazaa; tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile ve gerçek iradelerine uymayan ve aralarında hüküm ve sonuç doğurmayan bir görünüş yaratmak konusunda anlaşmalarıdır¹⁰⁹. Bu anlamda banka kuruluş sermayesinin muvazaadan ari olmasından kasıt; banka kurucusu olacak kişilerin gerçekten banka kurucusu olmak için mali güce sahip olmaları ve bu gücü tam olarak ortaya koymalarıdır.

TTK'nun anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin 285.* maddesinde sermayenin muvazaadan ari olarak taahhüt edilmesi aranmıştır. Bankalar açısından ise, sermayenin banka aktifine hiçbir art işleme gerek kalmaksızın muvazaadan ari olarak nakden girmesi gerekmektedir. Zira banka sermayesinin her türlü muvazaadan ari olması genel bir hukuk kuralıdır. Aksi durumda yani banka sermayesinin gerçekten kuruculara ait

¹⁰⁸ Taşdelen, s.200.

¹⁰⁹ Esener Turhan, Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler, Ankara: 1956, s.7; Oğuzman Kemal / Öz Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2000, s.108; Yılmaz Ejder, Hukuk Sözlüğü, 5.Bası, Ankara: Yetkin Yayınları, 1996, s.575.

* TTK.'nın 285. maddesine göre; “Esas sermayeye tekabül eden payların muvazaadan ari olarak tamamen taahhüt edilmiş olması şarttır...”

olmaması halinde Kurulun aldatılmasına yönelik bir muvazaa var demektir*. Kurul muvazaa ihtimali gördüğü hallerde, banka kurucularına getirdikleri sermayenin kaynağını sorma hakkına sahip olacaktır. Hukuki açıdan bir muvazaa yoksa Kurul, sermayenin bir bölümünün veya tamamının muvazaalı olduğu iddiasını ileri süremez.

2. Asgari Ödenmiş Sermaye Şartı

Yeni kurulan bir bankada asgari bir sermayenin aranmasının temel nedeni, faaliyete geçmek üzere başlangıçta yapılacak bir takım harcamaların finanse edilmesi ve bankaların mali bünyelerinin daha ilk günden bozulmasının önüne geçilmesidir. Zira banka faaliyete geçer geçmez kar edemeyecek, müşteri portföyü oluşturmak için harcamalar yapacaktır. Gelir gider dengesi kurulduktan bir süre sonra başlangıç sermayesi önemini yitirecek ve zararın yabancı kaynaklara sirayet etmesini önleyici öz kaynak miktarı işin hacmine göre belirlenecektir¹¹⁰.

TTK.'nın 272. maddesine göre, bir anonim şirketin asgari sermayesinin en az elli bin TL olması gerekirken, kanun koyucu bu miktarı mevduat ve kalkınma bankaları açısından otuz milyon TL (m.7/I-f) olarak öngörmüştür. Kalkınma ve yatırım bankaları açısından ise sermaye bu miktarın üçte ikisinden az olmayacaktır** (m.7/II).

Kanun asgari sınırı, ödenmiş sermaye bakımından belirlemiş, esas sermaye açısından ise bir düzenleme yapmamıştır. Bu nedenle bankanın esas sermayesi ödenmiş sermayeye eşit olabileceği gibi daha yüksek de olabilir. Dolayısıyla tamamı ödenmiş sermaye otuz milyon TL olabileceği gibi, dörtte biri nakden otuz TL olarak ödenmiş sermayeye göre daha yüksek miktarlarda da kuruluş sermayesi kabul edilmesi mümkündür. Zira 5411 sayılı Kanunun 7/I-b maddesinden anlaşılması gereken asgari sermayenin nakit olarak ödenmesidir¹¹¹.

* TTK'na tabi alelade anonim şirketlerin kuruluşunda, bu tarz bir muvazaalı davranışa engel olacak bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle kurucuların getirmeyi vaat ettiği ya da fiilen getirdiği sermayenin kaynağı hususunda TTK'da herhangi bir sınırlama yoktur.

¹¹⁰ Taşdelen s.200; Alıcı, s.111.

** Kalkınma ve yatırım bankaların daha düşük sermaye ile kurulmasına izin verilmesinin nedeni yaygın bir şekilde halktan para toplamalarıdır.

¹¹¹ Alıcı, s.111; Tekinalp, s.138.

Kurulun banka kuruluşuna ilişkin izin verip vermeme konusunda takdir hakkı bulunmakla birlikte, banka kuruluşunda yasanın aradığı otuz milyon TL sermaye miktarını dilediği şekilde arttırma yetkisi bulunmamaktadır. Ancak kuruluş izni almış olan bankanın faaliyet izni alabilmesi için 5411 sayılı Kanunun 10/II-a maddesine göre; *“sermayenin nakit olarak ödenmiş ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olması...”* zorunluluğu sebebiyle, Kurulun bankanın planlanan faaliyetlerine göre otuz milyon TL den az olmamak üzere sermaye şartı getirmesi uygun olacaktır.

Ödenmiş sermayenin Kanunda gösterilen asgari miktardan fazla olması, öngörülen faaliyetler gereğince kuruluş aşamasında gündeme gelebileceği gibi, faaliyet izninin verilmesi aşamasında da gündeme gelebilecektir. Esasen bu şart faaliyet izni verilebilmesi için aranmıştır. Kurulun, faaliyet izni aşamasında ödenmiş sermayenin arttırılmasını talep etmesi ödenmiş sermayenin planlanandan fazlasının kuruluş aşamasında harcanmış olmasından kaynaklanabileceği gibi, kuruluş aşamasından bu yana geçen süreçte genel ekonomik ve mali şartlar da önemli değişiklikler meydana gelmesinden ya da öngörülen faaliyetlerin teknolojideki değişiklikler nedeniyle yeni yatırımlar yapılmasını gerektirmesi gibi nedenlerle daha fazla sermaye ihtiyacı doğurmasından da kaynaklanabilecektir.

Ödenmiş sermayenin otuz milyon TL olması koşulu yeni kurulacak bankalar içindir. Faaliyette bulunan bankaların sermayelerini bu miktara kadar arttırma zorunluluğu bulunmamaktadır¹¹². Kurul, ödenmiş sermayenin asgari sınırını her yıl Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) tarafından açıklanan yıllık üretici fiyat endeksindeki artış oranında arttırmaya yetkilidir (m.145). Bu yetkinin kısmen veya tamamen kullanılmasına da imkân tanınmış olduğundan, Kurul, artırım oranını mevduat ve katılım bankaları için farklı, kalkınma ve yatırım bankaları için farklı olarak belirleyebilecektir. Bankaların bu şekilde kuruluş sermayelerinin yüksek tutulmak suretiyle sisteme girişlerin bir ölçüde kesme politikası izlenmektedir. Bu nedenle etkin bir bankacılık yapabilecek fakat büyük sermayesi bulunmayan kimselere banka kurma izni verilmesi, özel durumlar değerlendirilmediğinden mümkün olamamıştır¹¹³.

¹¹² Reisoğlu, s.220.

¹¹³ Alıcı, s.111; Taşdelen, s.200.

G. ANA SÖZLEŞMENİN BANKACILIK KANUNU HÜKÜMLERİNE UYGUN OLMA ZORUNLULUĞU

TTK'na tabi anonim şirketlerde, şirket hakkında önce emredici hükümler ardından, şirket ana sözleşmesi ve sözleşmede hüküm bulunmayan hallerde de TTK'daki yedek hükümler uygulanır¹¹⁴. Ana sözleşmede Kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunması halinde ise doğrudan emredici hükümler uygulanır.

Bu durum bankalar için de geçerlidir. Banka anonim şirketi hakkında da önce kanunlardaki emredici hükümler, daha sonra emredici hükümlere aykırı olmayan ana sözleşmedeki hükümler uygulanır. Hüküm bulunmayan hallerde de önce bankacılık mevzuatı hükümleri daha sonra da TTK hükümleri uygulanır.

Kuruluş izni verilmesi sırasında Kurulun yaptığı incelemede ana sözleşmedeki herhangi bir hükmü Kanuna aykırı görmemiş olması, banka açısından ana sözleşmenin kanuna uygunluğu doğrultusunda bir kazanılmış hak yaratmaz. Zira Kurulun mevcut kanuni düzenlemeyi ileride farklı yorumlayarak görüş değiştirebilmesi mümkündür¹¹⁵. Ayrıca Kurul kararlarının yargı makamlarını bağlayıcı bir etkisi olmadığından yargı makamlarının da esas sözleşmeyi Kanuna aykırı bulması ve bu hükümleri yerine doğrudan kanunu uygulaması mümkündür¹¹⁶.

H. BANKANIN ŞEFFAF VE AÇIK BİR ORTAKLIK YAPISI VE ORGANİZASYON ŞEMASINA SAHİP OLMASI

Bu koşul bankanın ortakları ve organizasyonu için aranmaktadır. Bankanın kurucuları kuruluş izni başvurusu yaparken kendi kişisel hayatlarına, ekonomik durumlarına ve ilişkilerine ait gerekli tüm bilgileri Kurula vermelidirler. Böylece kurucular yönünden şeffaflık sağlanacak ve banka kurucusu olma şartlarını taşıyıp taşımadıkları netleştirilebilecektir. Ortaklık yapısı ve ortakların kimlikleri ile ilgili bilgiler aynı zamanda bankanın kuruluştan sonraki denetimi aşamalarında da kullanılacaktır.

¹¹⁴ Poroy Reha / Tekinalp Ünal / Çamoğlu Ersin, Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku, 9.Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2003, s.13.

¹¹⁵ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.92.

¹¹⁶ Karacan, s.79.

Şeffaf ve açık bir ortaklık yapısının tespiti özellikle tüzel kişi banka ortakları açısından büyük önem taşımaktadır. Kurucuların anonim şirket olmaları halinde, hisselerin nama yazılı olması şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ile yakından ilgilidir. Kurucu ortak anonim şirket hisselerinin nama yazılı olması da yeterli olmayacak, nama yazılı hisselerle sahip ortakların da hisselerinin nama yazılı olması gerekecektir¹¹⁷.

Kanundaki sınırlamalara bağlı kalmak kaydıyla her bankanın kendine özgü bir organizasyon şeması uygulaması ve bir birim için farklı adlar kullanması mümkündür. Ancak kurumsal yönetim ilkelerinde de (m.22 vd.) belirtildiği üzere kanun koyucu Kurula bu konuda da bazı standartlar geliştirme yetkisi ve görevi vermiştir.

I. KONSOLİDE DENETİMİ ENGELLEYİCİ NİTELİKTE HERHANGİ BİR HUSUSUN BULUNMAMASI

Bankaların mali bünyeleri ve performansları, kendi faaliyetleri yanında iştiraklerinin* faaliyetlerine de bağlıdır. Bankacılık hukukunda iştirakler konusunda genel kabul gören bir husus, bankaların kendilerine önemli mali yük getiren iştiraklerden kurtulması ve sorun yaratacak iştirakler edinmemeleri gerektiğidir.

Bankacılık sektöründe ihtiyati denetimin temel bir amacı da, kredi kurumlarının iştiraklerinin ve tâli şirketleri aracılığıyla dolaylı olarak sahip oldukları ortaklık haklarının mali durumlarını ve bağımsız yönetimlerini menfi şekilde etkilememesini teminat altına almaktır. Bunun için uygulanan yöntem ise, bir kredi kurumunun iştiraklerinin konsolide ya da alt konsolide hesapları bazında denetlenmesidir. Konsolide denetim yapılmasının bir nedeni de kredi sınırlarına ilişkin hükümlerin uygulanmasını sağlamaktır. Zira konsolide denetimin yapılmaması, kredi sınırlarına ilişkin bu hükümlerin aşılabilmesi sonucunu doğurabilmektedir.

¹¹⁷ Reisoğlu, s.221; Tekinalp / Tekinalp, Bankalar ve Finansal Kurumlar Mevzuatı, s.23.

* İştirak, bir şirketin başka bir şirkette sermayesinde ortaklığı söz konusu olması durumunda, sermayelerinde payları oldukları şirketlere denir. İştirak çeşitlerini ikiye ayırabiliriz: ana şirketin, ortak olduğu şirkette %50'den fazla oy hakkına sahip ise ortak olunan şirket bir bağlı ortaklıktır. Eğer çoğunluk ana şirkette değil ise basit anlamda iştirak (bağımsız ortaklık) denir. Bir şirket, gereksiniminin üzerindeki fonları, iki nedenden dolayı başka bir şirketin sermayesine ortak olma yoluyla ekler. İlki, iyi bir getiri beklentisiyle, klasik bir yatırımcı mantığı ile bu yatırımını yapabilir. İkinci olarak, bunu ana faaliyetleri ile ilişkili olarak yapabilir. Örneğin, ürünlerinin pazarlamasını yapan şirketlere, hammadde üreten bir şirkete, başka bir şirketle ortak olarak benzer bir alanda üretim yapmak üzere vb. şeklinde olabilir.

Konsolide denetim, bankaların etkin şekilde denetimi ve gerçek mali durumlarının tespiti bakımından önem taşımaktadır. Konsolide denetim AB direktiflerinde ve BBGDK ilkelerinde öngörülmüştür. Kanun koyucu bunlara uyum sağlamak amacıyla mevzuatta düzenlemeler yapmıştır. Konsolide finansal raporlar düzenlemesini öngören 37. madde, Kurula konsolide bazda uygulanmak üzere sınırlamalar getirme ve standart oranlar belirleme yetkisi veren 43. madde, konsolide denetime bağlı kuruluşların her türlü kayıt, bilgi, belge yapı ve sistemlerini konsolide denetime uygun ve hazır hale getirmelerini öngören 66. madde, konsolide denetime ilişkin hükümlerin finansal holding şirketleri hakkında uygulanmasını öngören 78. madde bu mahiyettedir¹¹⁸.

Konsolide denetim¹¹⁹, Türkiye’de kurulu bankaların yurt dışında sahip oldukları şube ve iştiraklerle ilgili bilgilerin elde edilebilmesi yanında bunların denetlenebilmesini de gerektirmektedir. Bunu teminen 5411 sayılı Kanunun 93/I-b maddesi ile Kurula, görev alanına giren hususlarda yabancı ülkelerin yetkili mercileri ile mutabakat zaptı imzalamak görev ve yetkisi verilmiştir. Ayrıca, Kurulun, yerinde denetim ve gözetim yetkisi (m.95) ile bilgi ve belge isteme yetkisi (m.96) ayrıntılı ve açık hükümlere bağlanmıştır. Bu suretle konsolide denetim sadece yurt içi ve uzaktan denetimin değil, sınır ötesi ve yerinde denetimin de bir parçası haline getirilmiştir.

J. KURULUŞ BAŞVURUSUNDA AYRINTILI BİR FAALİYET PLANI İSTENMESİ

Kuruluş aşamasında istenen faaliyet planının öngörülen faaliyet konularına ait iş planlarını, sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde bankaların mali yapısı ile ilgili projeksiyonları, ilk üç yıla ait bütçe planını, iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim de dahil olmak üzere yapısal örgütlenmeyi içermesi gerekmektedir¹²⁰. Yönetmeliğin 4/I. maddesinde faaliyet programının kapsamı; banka kurulmasından beklenen faydanın analizi, yapılacak faaliyetler, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin nasıl

¹¹⁸ Alıcı, s.115.

¹¹⁹Konsolide denetim; ana ortaklık banka ve konsolide denetime tabi kuruluşların bir bütün olarak finansal güçlülüğünün ve banka veya konsolide denetime tabi kuruluşlar bünyesinde taşınan ve ana ortaklık bankayı etkileyebilecek tüm risklerin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen geniş kapsamlı bir denetim yaklaşımını ifade eder; Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu Kararı, K.2493, T.28.02.2008, www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/BDDK_Kurul_Kararlari/44992493.pdf, (12.03.2009).

¹²⁰ Alıcı, s.116.

gerçekleştirileceğini içeren iş planları ve bankanın yapısal örgütlenmesi, sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde bankanın mali yapısı ile ilgili projeksiyonlar olarak gösterilmiştir.

III. BANKALARIN BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURULUNDAN KURULUŞ İZNİ ALMALARI

A. GENEL OLARAK

Türkiye’de banka kurulması ilk kez 2999 sayılı Kanun ile 1936’da izne tabi tutulmuştur. Bu tarihten önce üç yıl süre ile yürürlükte bulunan Mevduatı Koruma Kanununa göre mevduat kabul etmek isteyen bankaların Maliye Bakanlığından izin alması gerekiyordu. Banka kurulması 4491 sayılı Kanun yürürlüğe girinceye kadar Bakanlar Kurulu iznine tabi olmuş, 4491 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından izin verme yetkisi Kurula geçmiştir¹²¹. 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde Türkiye’de kurulacak bir bankanın veya yurt dışında kurulu bir bankanın Türkiye’de ilk şubesini açmasının Kurulun iznine bağlı olduğu, 10. maddede ise kuruluş izni almış banka veya şubenin faaliyete geçebilmek için ayrıca izin alması gerektiği düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının vereceği anonim şirket kuruluş izninden sonra, bankanın kuruluşu ile faaliyete geçmesi de birbirinden ayrılmış bulunmaktadır. Kanun koyucu banka kurulduktan sonra hemen faaliyete geçmesini, dolayısıyla mevduat kabul etmesi veya bankacılık işlemleri yapmasını istememiş, bunun için belirli bir süre geçmesini ve faaliyet iznini gerekli görmüştür.

5411 sayılı Kanunun kuruluş izni ve faaliyet iznine ilişkin 6. ve 10. maddelerinin gerekçelerinde, “*Basel Bankacılık ve Denetim Komitesi’nin bankacılıkta etkin denetim ve gözetime ilişkin temel prensipleri çerçevesinde, mali istikrarın sürekli kılınması ve denetime tabi olacak kuruluşların açıkça belirlenmesi için bankacılık kuruluş izni ve faaliyet izni verilmesine ilişkin esaslar ve bu izinler kapsamındaki faaliyetler açıkça ifade edilmiştir.*” denilmek suretiyle etkin denetim ve gözetim yapılabilmesi için kuruluş ve faaliyete geçme safhalarında ayırım yapılmıştır.

¹²¹ Taşdelen, s.182; Çolak Nusret İlker, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve ABD Örneği, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003, s.12.

Ayrıca 5411 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanundan farklı olarak, izne ilişkin kararın başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklikler bulunması halinde istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde ilgiliye bildirileceği ve eksikliklerin altı ay içinde tamamlanmaması halinde başvurunun geçersiz olacağı şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile izne ilişkin süreç, uluslararası uygulamalara paralel olarak sistematik bir yapıya kavuşturulmuştur.

B. KURULUŞ İZNİ VERME YETKİSİ

Kuruluş aşamalarında ortada henüz bir banka işletmesi bulunmamaktadır. Sadece kuruluş için aranan mali ve sosyo ekonomik yeterlilik denetlenmiştir. Kuruluş sermayesi nakit para olarak bloke edilmiş halde beklemektedir. Kuruluşun tamamlanmasından sonra maddi ve gayri maddi varlıkları, teşkilatı ile bir bütün olarak banka işletmesinin oluşturulması için yatırımlar ve harcamalar başlayacaktır.

4389 sayılı Kanunun 7. maddesinin* ilk şeklinde Türkiye’de bir bankanın kurulması veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye’de açacağı ilk şubesi Bakanlar Kurulunun iznine tabi tutulmuş, ancak önce Kurula başvurulması ve beş üyenin olumlu oyuyla Bakanlar Kuruluna öneri götürülmesi şartı getirilmişti. Ancak, 4491 sayılı Kanun ile 4389 sayılı Kanun’da yapılan değişiklik ile bu yetki doğrudan Kurula bırakılmış, 5411 sayılı Kanunda da aynı husus benimsenmiştir**.

Kurulun karar organı olan yönetim kurulu, biri başkan, biri ikinci başkan olmak üzere yedi üyeden oluşmaktadır (m.83/I). Kurul en az beş üyenin hazır bulunması ile toplanır ve kural olarak en az dört üyenin aynı yöndeki oyuyla karar alır. Üyeler çekimser oy kullanamaz. Toplantıda karar yeter sayısı sağlanamadığı durumlarda, izleyen toplantılarda oylarda eşitlik olması halinde başkanın bulunduğu

* 4389 sayılı Kanunun 7. maddesinin ilk şeklinde; “Türkiye’de bir bankanın kurulması veya yurt dışında kurulmuş bir bankanın Türkiye’de ilk şubesinin açılmasına Kurulun, en az beş üyesinin olumlu oyuyla aldığı karara istinaden yapacağı öneri üzerine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilir. İzin için yapılacak başvurular ve iznin verilmesine ilişkin esas ve usuller, Kurulun önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Kuruluşa veya Türkiye’de şube açılmasına ilişkin izinler, izin tarihinden itibaren bir yıl içinde faaliyete geçilmemesi halinde geçersiz olur; R.G. 23.06.1999, S.23734.

** Türkiye’de banka kurmak isteyen kişilerin BDDK’dan izin almaları, anonim şirket şeklinde kurulacak bankalar için söz konusu olup, özel Kanunlarla kurulacak bankalar ile ilgili tüm düzenlemeler ilgili Kanunlarda belirlenecektir.

tarafın oyu üstün sayılarak karar alınır (m.87/III). Kurul tarafından aksine bir karar alınmadıkça oylama açık oyla yapılır.

Türkiye’de bir bankanın kurulması veya yurtdışında kurulu bir bankanın Türkiye’de şube açması için Kuruldan alınması gereken kuruluş izni açısından 5411 sayılı Kanunda ağırlaştırılmış nisap öngörülmüştür. Zira Kurul kararları, en az beş üyenin katılımı ve en az dört üyenin aynı yönde oy kullanmasıyla alınırken, banka kuruluşunda en az beş üyenin aynı yönde oy kullanması gerekmektedir.

Kuruluş izni için yapılacak başvurulara ve iznin verilmesine ilişkin usul ve esaslar Yönetmelikte düzenlemiştir. İlgili Yönetmeliğin 4. maddesinde* Türkiye’de

* Yönetmelik m.4; Türkiye’de banka kurma üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçelerine;

- a) Banka kurulmasından beklenen faydayı analiz eden, yapılacak faaliyetlerin neler olduğunu, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin nasıl gerçekleştirileceğini içeren iş planları ile bankanın yapısal örgütlenmesini gösteren, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarının sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde ortaya konulduğu faaliyet programının,
- b) Kurucuların ek-1 ve ek-2’deki örneklerle uygun şekilde düzenleyip noter huzurunda imza edecekleri birer beyannamenin,
- c) Ortaklarca imzalanmış ortaklık ana sözleşme taslağının,
- ç) Bankanın gerçek veya tüzel kişi kurucu ortakları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek veya tüzel kişi ortaklarının müflis olmadıklarına ilişkin Asliye Ticaret Mahkemelerinden, konkordato ilan etmiş olmadıklarına ilişkin İcra Mahkemelerinden alınacak belgelerin,
- d) Bankanın tüzel kişi kurucu ortakları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı nitelikli paya sahip tüzel kişi ortaklarının uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma başvurularının tasdik edilmemiş ve haklarında iflasın ertelenmesi kararı verilmemiş olduğuna dair Asliye Ticaret Mahkemelerinden alınacak belgelerin,
- e) Bankanın gerçek kişi kurucuları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişilerce, arşiv kaydını da içeren, son altı ay içinde alınmış adli sicil belgelerinin,
- f) Kurucu tüzel kişilerin kurulacak bankaya ortak olunmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,
- g) Bankanın gerçek ve tüzel kişi kurucuları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişilerin, tasfiyeye tabi tutulan bankerler ile iradi tasfiye haricinde tasfiyeye tabi tutulan finansal kuruluşlarda, faaliyet izni kaldırılan kalkınma ve yatırım bankalarında, ortakların temettü haric ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Fona intikal eden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılan kredi kuruluşlarında, Fona intikalinden veya bankacılık yapma ve mevduat ve katılım fonu kabul etme izin ve yetkileri kaldırılmadan önce nitelikli paya sahip olmadıklarına veya kontrolü elinde bulundurmadıklarına ilişkin beyanları ek-3 ile bu hususlara ilişkin Fondan temin edecekleri belgelerin,
- ğ) Bankanın gerçek ve tüzel kişi kurucuları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişilerin Kanunun 71inci maddesi uygulanan bankalarda veya Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Fona devredilmiş olan bankalarda nitelikli paya sahip olmadıklarını veya kontrolü elinde bulundurmadıklarını gösterir beyanları ek-3 ile bu hususlara ilişkin Fondan temin edecekleri belgelerin,
- h) Kurucu tüzel kişilerin kuruluşu ile ilgili Ticaret Sicili Gazetesinin, bunların doğrudan veya dolaylı nitelikli paya sahip ortakları, pay oranları ve tutarları ile varsa imtiyazlı payları gösteren listelerin, faaliyet konuları, yatırım ve işletme alanları hakkında ayrıntılı açıklamalar ile 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış yeminli mali müşavirlerce onaylanmış son üç yıla ait bilanço ile gelir tablolarının banka ve finansal kuruluş niteliğindeki kurucu tüzel kişiler için varsa derecelendirme şirketlerinden biri tarafından hazırlanmış raporun,
- ı) Kurucu tüzel kişilerin dahil olduğu sermaye grubunun ve bu grubun bağlı ortaklıklarının bağımsız denetim şirketinin onayını taşıyan varsa son üç yıla ait konsolide ve konsolide olmayan bilanço ile gelir tablolarının,
- i) Tüzel kişi kurucuların gerçek kişi ortak ya da ortaklara ulaşılmıncaya kadar ortaklık yapılarını gösterir tablolar ile bunların imtiyaz hisselerini gösteren listeleri ve imtiyazlı hisse bulunmaması halinde buna ilişkin beyanın,
- j) Bankanın gerçek ve tüzel kişi kurucuları ile tüzel kişi kurucu ortaklarında doğrudan veya dolaylı olarak nitelikli paya sahip gerçek kişilerin muaccel vergi ve prim borcu bulunmadığına ilişkin ilgili vergi daireleri ve Sosyal Güvenlik Kurumundan alınacak belgelerin,

banka kurmak üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçesine eklenmesi gereken belgeler sayılmıştır. Kurum bunlara ilave olarak belge ve bilgi talep etme yetkisine sahiptir.

Kurucuların yurt dışında kurulu bir banka veya finansal kuruluş olması halinde, başvuruya eklenecek belgeler, Yönetmeliğin 4. maddesinin p bendinde* düzenlenmiştir. Kurulca verilen izinler R.G. de ve Kurumun haftalık bülteninde yayınlanır. Kuruluş izninin verilmesinin ardından banka anonim şirketi ticaret siciline tescil ve ilan ile birlikte tüzel kişilik kazanacaktır.

C. KURULUŞ İZİNLERİNİN TAKDİR YETKİSİNE BAĞLI OLUP OLMADIĞI

Banka anonim şirketinin kurulması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca verilen izin anonim şirket kurulmasına ilişkin olduğundan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı şartların oluşması halinde izin konusunda bir takdir yetkisine sahip değildir. Bu nedenle Sanayi

k) Kurucuların, vergi dairelerince onaylı son beş yıla ilişkin gelir ve/veya kurumlar vergisi beyannameleri ile eklerinin ve bunların sahip olduğu gayrimenkullere ilişkin belediyelerin ilgili birimlerince onaylı emlak vergisi beyannamelerinin ve Kurumca gerekli görülmesi halinde bu gayrimenkullere ilişkin tapu dairelerinden alınacak tapu sicil kayıtları ile bunların üzerindeki şerh ve takyidatları gösterir belgenin,

l) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların, kurucu beyannamelerinde belirtilen mevduat ve kredi hesaplarına ilişkin bilgilerin, bu hesapların açılış tarihlerini de içerecek şekilde tevsiki amacıyla, her biri aynı tarihi taşıyan ve ilgili bankalarca Kuruma hitaben düzenlenecek belgelerin,

m) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların mali durumları hakkında 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış yeminli mali müşavirlerce düzenlenecek bir raporun,

n) Belirlenmiş görevlendirilecek olan yönetim kurulu üyeleri ile genel müdüre ilişkin Bankaların Üst Yönetimine Atanacakların Bildirimi, Yemin ve Mal Beyanında Bulunulması ve Karar Defterlerinin Tutulmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 4 ve 6 ncı maddeleri uyarınca Kuruma gönderilmesi zorunlu olan bilgi ve belgelerin,

o) Kurucu gerçek veya tüzel kişileri temsile yetkili kişi veya kişilere verilmiş vekaletname örneklerinin,

ö) Sermayenin yüzde on ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların, gerekli kaynağı nasıl temin edeceklerine ilişkin bilgi verilmesi ve ayrıca bu tutarın kendi ticari, sınai ve sair yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan ari olarak sağladıklarına dair ek-4'te yer alan örneğe uygun olarak düzenleyip imzalayacakları taahhütnamenin... Eklenmesi gerekir.

** p) Kurucuların yurtdışında kurulu bir banka veya finansal kuruluş olması halinde; 1) Banka kurulmasından beklenen faydayı analiz eden, yapılacak faaliyetlerin neler olduğunu, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin nasıl gerçekleştirileceğini içeren iş planları ile bankanın yapısal örgütlenmesini gösteren, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarının sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde ortaya konulduğu faaliyet programının, 2) Ana sözleşmelerinin, 3) Türkiye'de banka kurulması ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin, 4) Bağlı ortaklıkları da dahil olmak üzere son beş yıla ait bilanço ve kâr ve zarar cetvelleri ile bağımsız denetim raporlarının, 5) Kurulmuş oldukları veya faaliyette bulundukları ülkede mevduat veya katılım fonu kabul etmelerinin veya bankacılık faaliyetinde bulunmalarının yasaklanmamış olduğuna ve/veya faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin yetkili kurullarından alınmış belgenin, 6) Organizasyon yapısı, kurulu bulunduğu ülke dışındaki ve kurulu bulunduğu ülkedeki teşkilat yapısı, uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile banka veya finansal kuruluşlar hakkında derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun, 7) Merkezlerinin bulunduğu ülke mevzuatına göre yetkili bağımsız denetim kuruluşlarından biri tarafından her yıl yapılacak incelemeye ilişkin raporların Kuruma tevdi edileceğine dair taahhütnamenin, 8) Son genel kurullarına ilişkin tutanaklarla, sermayenin yüzde onundan fazlasına sahip ortakların, merkezlerinin bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca onaylı bir listenin eklenmesi gerekir.*

ve Ticaret Bakanlığının yetkisinin bağlı yetki olduğu söylenebilir¹²².

Kurulca verilen izin banka kurulmasına ilişkin olduğundan 5411 sayılı Kanunda öngörülen tüm şartların yerine getirilmesine rağmen Kurulun kuruluş izni vermek zorunda olup olmadığı tartışmalıdır. 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinin lâfzî yorumuna göre Kurulun bu konuda takdir yetkisi yoktur. Zira maddede “*bu Kanunda öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla izin verilir.*” şeklindeki ifadede Kurulun takdir yetkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Ancak, Kurul kuruluş izni talebini karara bağlarken, 5411 sayılı Kanunda yer alan şartların varlığı yönünden yapacağı incelemenin yanı sıra bankaların ekonomik ve finansal sistemdeki önemine binaen piyasalardaki güven ve istikrarın sağlanması ve mevduat sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması yönünden de bir incelemede bulunacaktır. Bu açıdan yapılacak inceleme yeni bir banka kurulmasına ihtiyaç bulunup bulunmadığı hususunu da içerecektir. Dolayısıyla Kurulun bu konuda bir takdir yetkisine sahip olduğu söylenebilir¹²³. Kurul bu yetkisini nesnel ve objektif ölçüler içerisinde kullanacaktır¹²⁴. Diğer bir deyişle Kurulun bu yetkisini kullanarak aldığı karar, şekil, maksat, konu, yetki ve sebep yönlerinden idari yargıya tabi olacaktır. Kurul takdir yetkisini kullanırken kamu yararını gözetecek, ancak Anayasa’nın 125. maddesi uyarınca yapılacak yargı denetimi takdir yetkisini ortadan kaldıracak nitelikte de olmayacaktır. Zira 5411 sayılı Kanunda aranan birçok şart takdir yetkisi sınırları içerisinde kalmaktadır. Bu durumda Kurul örneğin Türkiye’de yeterli sayıda bankanın faaliyette bulunduğu gerekçesiyle izin talebini reddedemeyecektir¹²⁵. Buna karşılık örneğin Kurul yönetim kurulu üyelerinin yeterli mesleki tecrübeyi haiz olup olmadığı, öngörülen faaliyet konularının yönetim ve organizasyon yapısı ile uyumlu olup olmadığı, kurucuların işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olup olmadığı gibi konularda zorunlu olarak takdir hakkını kullanacaktır.

¹²² İdareye tanınan yetkiler biri “bağlı yetki”, diğeri “takdir yetkisi” olmak üzere iki gruptan oluşur. İdarenin belli bir şey yapması ya da belli bir davranışta bulunması kesin bir biçimde buyurulmuş ise, bu durumda “bağlı” yetkiden söz edilir. İdareye, belli bir davranışta bulunurken, ya da belli bir görevi yerine getirirken az, ya da çok bir hareket serbestliği tanınmış ise “takdir yetkisi”nden söz edilir; Gözübüyük A. Şeref / Tan Turgut, İdare Hukuku Genel Esaslar, 2.Bası, Ankara., Turhan Kitabevi, 2001, C.I, s.1043.

¹²³ Alıcı, s.100; Reisoğlu, s.202.

¹²⁴ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.137; Tekinalp / Tekinalp, Bankalar ve Finansal Kurumlar Mevzuatı, s.22.

¹²⁵ “Avrupa Birliği Konseyinin Üçüncü Bankacılık Yönergesi olarak adlandırılan 2000/12/EEC sayılı Yönergesinin 9. maddesinde; Üye Devletler, bir bankacılık izni başvurusunun, pazarın ekonomik ihtiyaçları açısından incelenmesini isteyemezler. denilmektedir.”; Alıcı, s.100.

D. KURULUŞ İZNİ VERME SÜRESİ VE EKSİKLİKLER

Kurul, banka kuruluş izni için yapılan başvuruları değerlendirerek izne ilişkin kararını en geç üç ay içerisinde ilgililere bildirir. Başvuruda eksikliklerin olması durumunda, bu eksikliklerin giderilmesinden sonra üç aylık yeni bir süre başlayacaktır. Yine bir eksiklik görülmesi halinde yeniden süre verilip verilmeyeceği hususunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Yani Kurul, başvuruyu değerlendirip karara bağlama açısından azami bir süre sınırlandırılmış değildir¹²⁶. Yine Kurulun üç aylık süre içinde bir değerlendirme yapmaması halinde ne olacağı hususu da belirsizdir.

Kurul tarafından bildirilen eksikliklerin altı ay içerisinde tamamlanmaması halinde başvuru geçersiz hale gelecektir (Yönetmelik m.6)* Ancak bu durum yeni bir başvuru yapılmasına engel değildir. 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde de yer alan bu düzenleme yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanundan farklılık arz eder. Çünkü 4389 sayılı Kanunda yer almayan bu düzenlemenin gerekçesi, izne ilişkin sürecin uluslararası uygulamalar çerçevesinde sistematik bir yapıya kavuşturularak, tarafların hak ve yükümlülüklerinin şeffaf ve hesap verilebilir hale getirilmesidir.

Türkiye’de banka kurmak üzere Kuruma verilecek başvuru dilekçesine eklenmesi gereken belgeler Yönetmeliğin 4. maddesinde sayılmıştır. Ayrıca, Kuruma gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebilme ve farklı olarak alınan bilgi ve belgeler çerçevesinde işlem tesis edebilme yetkisi tanınmıştır.

Başvuru için eklenecek belgelerin tamamına yakını kurucularla ilgilidir. Sadece (a) bendinde banka kurulmasından beklenen faydayı analiz eden, yapılacak faaliyetlerin neler olduğunu, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin nasıl gerçekleştirilebileceğini içeren iş planları ile bankanın yapısal örgütlenmesini gösteren kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarının sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde ortaya konulduğu faaliyet raporunun da başvuruya eklenmesi istenmiştir.

¹²⁶ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.82.

* Yönetmelik m.6; Kuruluş veya Türkiye’de şube açma izni Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla verilir. İzne ilişkin karar, başvurunun yapıldığı ya da başvuruda eksiklik bulunması halinde, istenilen bilgi ve belgelerin tamamlandığı tarihten itibaren üç ay içinde verilir. Eksikliklerin altı ay içerisinde giderilmemesi halinde, başvuru geçersiz hale gelir.

Kurucuların yurt dışında kurulu bir banka veya finansal kuruluş olması halinde, başvuruya eklenecek belgeler ayrıca (p) bendinde düzenlenmiştir. Kurucuların bir bölümünün yurt dışında kurulu bir banka veya finansal kuruluş olması halinde de bu kuruluşlar (p) bendine göre belge ibraz edeceklerdir.

E. KURULUŞ İZNİ BAŞVURUSUNUN REDDİ

5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde izin başvurusunun reddine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak 5411 sayılı Kanunun “izin başvurularının reddi” başlıklı 21. maddesinde genel olarak Kurula yapılan izin başvurularına değinilmektedir.

Belirtilen maddede öngörülen hususların bulunması halinde izin başvurusunun Kurul tarafından reddedileceği öngörülmektedir.

Anılan hükme göre; *“Bu Kanun hükümleri uyarınca Kuruma yapılan izin başvuruları; denetimin etkin bir şekilde ifa edilmesine engel olabilecek nitelikte doğrudan veya dolaylı herhangi bir ilişkinin varlığı veya izne tabi işlem için öngörülen koşulların, niteliklerin, yeterliliklerin izin başvurusu esnasında ya da değerlendirme sürecinde sağlanamaması veya kaybedilmesi halinde Kurulca reddedilir. Ret kararları ilgililere gerekçeli olarak bildirilir.”*

5411 sayılı Kanunun 21. maddesi, banka kuruluşuna veya yabancı bankaların Türkiye’de şube açmaya izin taleplerine de uygulanacaktır. İzin talebinin reddine ilişkin kararlar ilgililere gerekçeli olarak bildirilmelidir. 5411 sayılı Kanunun gerekçesinde bu durum, *“Hukukun genel kuralları Avrupa Birliği direktifleri ve uluslararası uygulamalar çerçevesinde izin işlemlerinin daha şeffaf hale getirilmesi amacıyla, yapılacak başvurulara ilişkin ret kararlarının gerekçeli olarak bildirilmesi öngörülmüştür”* şeklinde ifade edilmiştir. 5411 sayılı Kanunun 21. maddesi yargı denetiminde tabidir. Dolayısıyla, bu hükme aykırı düzenleme ve uygulamalar ile bireyin haklarını sınırlayıcı her türlü işlem geçersizdir¹²⁷.

¹²⁷ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.137.

F. BANKANIN TÜZEL KİŞİLİK KAZANMASI

Bankaların kuruluşu için gerekli izinlerin alınmasının ardından, banka anonim şirketi ticaret siciline tescil olunur. Tescilden sonra ilanı gereken hususlar ilan ettirilir ve ticaret siciline tescil ile birlikte şirket tüzel kişilik kazanır¹²⁸.

Tüzel kiőiliğın kazanılması faaliyet izni alınmasına bağılı olmadığından, tescil tarihinden faaliyete başlama tarihine kadar olan sürede de şirket bankadır ve 5411 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine tabidir¹²⁹.

¹²⁸ Taşdelen, s.215.

¹²⁹ Alıcı, s.101; Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.141-142.

Dördüncü Bölüm

BANKALARIN FAALİYETE GEÇMESİ

I. FAALİYETE GEÇME

A. GENEL OLARAK

Faaliyete geçmeden ne anlaşılması gerektiği, faaliyet iznini düzenleyen 5411 sayılı Kanunun 10. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre faaliyet izni, bu Kanunun 4. maddesinde belirtilen faaliyetlerin tamamını, aynı maddenin son fıkrasındaki sınırlamalar çerçevesinde kapsayacaktır. 5411 sayılı Kanununun 10. maddesinin yollama yaptığı 4. maddede, bankaların gerçekleştirebilecekleri tüm faaliyetleri sınırlı sayıda olmak üzere sıralanmaktadır¹³⁰.

Böylece, anılan madde bir bankanın ne tür faaliyetlerde bulunabileceği sorusuna açıklık getirmektedir. Bu belirlemede, mevduat kabul eden bankalar, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankaları arasındaki farklılıklar da göz önünde tutulmaktadır. Buna göre; mevduat bankaları katılım fonu kabulü ile finansal kiralama işlemleri dışındaki bütün faaliyetleri, katılım bankaları, mevduat kabulü dışındaki bütün faaliyetleri, kalkınma ve yatırım bankaları ise, mevduat ve katılım fonu dışında kalan diğer faaliyetleri gerçekleştirebileceklerdir(m.4/f-son).

B. FAALİYET KONULARI

1. Bankaların Faaliyet Konularının Kanunda Sayılmasının Sebebi

Bankaları düzenleyen tüm eski kanunlarda, bankacılık kavramı tanımlanmadığı gibi, bankacılık veya banka işlemleri de sayılmamıştır. 5411 sayılı Kanunda, ilk defa bankaların gerçekleştirebileceği faaliyetlerin bir listesinin verildiği görülmektedir. Böylece bankaların, anonim şirket olarak faaliyetleri açısından hukuki ehliyetleri içinde sayılan faaliyetleri yer alacaktır¹³¹.

¹³⁰ Alıcı, s.141

¹³¹ Günel, s.5.

Bankacılık faaliyetlerinin 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde* sayılmasının nedeni; bu maddenin gerekçesinden de anlaşıldığı üzere, AB direktifleri uyarınca faaliyet konularına ilişkin belirsizliğin giderilmesi ve gerekli izin sürecini takiben faaliyete geçtikten sonra Kurulun görev ve yetki alanının belirlenmesini sağlamaktır. Bankaların mevcut durumları da gözetilerek, çeşitleri itibariyle gerçekleştiremeyecekleri faaliyetler belirtilerek aynı tür bankalar arasında adil bir rekabet ortamı ve tasarruf sahiplerine de benzer düzeyde koruma sağlamak amaçlanmıştır.

*** Madde 4.-** Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler:

- a) Mevduat kabulü.
- b) Katılım fonu kabulü.
- c) Nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme işlemleri.
- d) Nakdi ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri.
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri.
- f) Saklama hizmetleri.
- g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.
- h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri.
- i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri.
- j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri.
- k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri.
- l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri.
- m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri.
- n) Yatırım danışmanlığı işlemleri.
- o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi.
- p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı.
- r) Faktöring ve forfaiting işlemleri.
- s) Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık.
- t) Finansal kiralama işlemleri.
- u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.
- v) Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler.

Mevduat bankaları birinci fıkranın (b) ve (t), katılım bankaları (a), kalkınma ve yatırım bankaları (a) ve (b) bentlerinde belirtilen faaliyetleri gerçekleştiremezler.

5411 sayılı Kanunda bankaların faaliyet konuları sayılmakla, dolaylı yoldan bankaların bu işlemler dışında faaliyet göstermeleri yasaklanmıştır. Zira bir taraftan 4. madde ile bankaların hangi faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri, diğer taraftan 57. madde ile hangi faaliyetleri gerçekleştiremeyecekleri belirtilerek bankacılık faaliyetlerine bir sınırlama getirilmiştir. Ancak, bankalar Kurul tarafından belirlenecek diğer faaliyetleri de gerçekleştirebileceklerdir¹³².

2. Bankaların Türleri İtibariyle Faaliyetlerinin Sınırları

5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde sayılan faaliyetlerden mevduat ve katılım fonu toplamak dışındaki işlemlerin hiç biri sadece bankalara özgü değildir. Dolayısıyla banka dışındaki kişiler de bu işlemleri yapabilmektedirler.

5411 sayılı Kanunun 4/II. maddesi hangi tür bankaların hangi tür faaliyetleri yapamayacağını sayarak faaliyet konularını sınırlandırmıştır. Buna göre, mevduat bankaları mevduat toplayabilir, ancak katılım bankaların toplayabilecekleri türden katılım fonu kabulü ve finansal kiralama işlemlerini yapamazlar. Katılım bankaları mevduat toplayamazlar. Kalkınma ve yatırım bankaları ise, mevduat ve katılım fonu toplayamazlar. Ancak bu bankalar finansal kiralama işlemleri yapabilirler¹³³.

3. Bankaların Faaliyet Konuları İçin Diğer Kanunların Saklı Tutulmuş Olması

5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde, “Bankalar diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler...” ifadesi yer aldığından, bankalar bu maddede sayılan faaliyetlerle ilgili olarak diğer kanunlarda düzenlemelere de uymak zorundadırlar¹³⁴. Bu husus gerekçede; “Bankalarca gerçekleştirilebileceği öngörülen faaliyetler diğer kanunlar ile Sermaye Piyasası Kurulu, Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili mercilerin iznine tabi tutulmuş ise, bu merciler gerekli izin ve denetim süreçlerini devam ettirebileceklerdir. Bu amaçla ilgili Kanun hükümlerinin saklı olduğu ifade edilerek söz konusu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için izin ve denetim süreçlerinin ilgili kurumlarca denetleneceği hüküm altına alınmıştır.”

¹³² Reisoğlu, s.131; Taşdelen s.162.

¹³³ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.73-74; Reisoğlu, s.139.

¹³⁴ Reisoğlu, s.138.

şeklinde ifade edilmiştir.

Bankaların bu maddede sayılmış olan faaliyetlerden doğrudan bankacılık faaliyeti sayılanlar için Kuruldan kuruluş ve faaliyet izni almaları yeterlidir. Ancak, bankalar sadece bankacılığa özgü faaliyetlerinin yanı sıra maddede sayılan ancak doğrudan bankacılık faaliyeti niteliği taşımayan faaliyetleri de gerçekleştirebilirler. Bu faaliyetlerin ayrı ve özel kanunlarda düzenlenmiş olanları için bu özel Kanunlarla öngörölmüş izinlerin de alınması gereklidir¹³⁵

II. FAALİYET İZNİ VE İZNİN KAPSAMI

A. GENEL OLARAK

Kendisine kuruluş izni verilen bir banka anonim şirketinin faaliyete geçebilmesi için kuruluş veya şube açma işlemlerinin tamamlanmasının ardından faaliyet izni alınması gerekmektedir*. Faaliyet izninin alınması açısından, Türkiye’de kurulan bankalar ile merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’de açacakları şubeleri arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Kuruluş izni alanlar, banka statüsü taşıyan anonim şirketi TTK hükümlerine göre kurarlar. Bankanın ticaret siciline tescili ve ilanından sonra kanunda aranan koşulları tamamlayarak bir beyanname ile faaliyet izni almak üzere Kurula başvururlar.

Faaliyet izni, 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde sayılan faaliyet konularını kapsayacak şekilde verilir. Ancak bu izin, mevduat bankalarında yatırım fonu kabulünü ve finansal kiralama işlemlerini, kalkınma ve yatırım bankalarında mevduat ve katılım fonu kabulünü, katılım bankalarında ise yalnızca mevduat kabulünü içermeyiz.

Banka statüsünde kurulan anonim şirketin 5411 sayılı Kanunun 11. maddesine göre kuruluş izninin verildiği tarihten başlayarak en geç dokuzuncu ayın sonuna kadar faaliyet izni başvurusunda bulunması gerekir. Burada dikkat edilmesi gereken husus dokuz aylık sürenin başlangıcının kuruluş kararının tebliğ tarihi değil iznin verildiği

¹³⁵ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.74.

* Yönetmeliğin 6/II. maddesine göre; “Faaliyete geçilebilmesi için kuruluş veya şube açma işlemlerinin tamamlanmasının ardından, ayrıca faaliyet izni alınması zorunludur.”

tarik olmasidir¹³⁶. Kararin da, ilk izin basvurusunun yapildiği tarihten itibaren en geç üç ay içerisinde verilmesi zorunludur¹³⁷.

BBGDK'nin bankacilikta etkin denetim ve gözetime ilişkin temel prensipleri çerçevesinde, mali sistemde istikrarın sürekli kılınması ve denetime tabi olacak kuruluşların açıkça belirlenmesi için bankacılık faaliyet izni verilmesine ilişkin esaslar ve bu izin kapsamındaki faaliyetler açıkça ifade edilmiştir. Bu çerçevede, bankaların faaliyetlerine ilişkin verilecek izinler daha kapsamlı açık ve denetimin bir parçası olarak tasarlanmıştır. Bununla faaliyet izni için başvuruda bulunan bankaların kurucularının 5411 sayılı Kanunda aranan şartları haiz, mali yapısının güçlü, yasal statüsünün faaliyet alanına uygun ve önerdikleri yöneticilerin yeterli tecrübeye sahip olduğu, faaliyetlerini iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde sürdüreceği hususlarında Kurulun doğru bilgi sahibi olabileceği dinamik bir sistem oluşturulması amaçlanmıştır. Faaliyet iznine ilişkin kararın üç ay içinde verilmesi gerekmektedir.

BBGDK'nin temel prensipleri uyarınca yeniden düzenlenen 5411 sayılı Kanuna göre, 4. maddede belirtilen faaliyet konularının tamamı veya bir bölümü için faaliyet izni verilebilmektedir. Ancak bunun Kurul kararında açıkça belirtilmesi gerekir. Aksi halde Kurul 4. maddede belirtilen faaliyet konularının tamamı için faaliyet izni vermiş kabul edilir. Ancak burada da 4. maddenin son fıkrasında yer alan sınırlamalar dikkate alınacaktır. Kuruluş izni için ağırlaştırılmış nisap (Kurulun en az beş üyesinin aynı yönde karar alması) aranırken faaliyet izni için Kurulun salt çoğunluk ile karar vermesi yeterli görülmüştür.

B. KURULUŞ İZNİNDEN AYRI BİR FAALİYET İZNİNİN SEBEBİ VE NİTELİĞİ

Kuruluş izninden ayrı bir faaliyet izni alınması şartı getirilmesiyle, olumlu olarak sonuçlanıp sonuçlanmayacağı belli olmayan hazırlık faaliyetlerinin, kuruluş izni alınması aşamasında zarara yol açması önlenmek istenmiştir. Kuruluş izni verip vermeme hususunda Kurulun takdir yetkisi olduğundan, bu izin alınıncaya kadar sermaye yönünden nakit pozisyonda kalınacak ve kuruluş izni alınamadığı takdirde

¹³⁶ Taşdelen, s.223.

¹³⁷ Reisoğlu, s.240.

işletmenin kuruluşu için gereksiz masraf yapılmayacaktır¹³⁸. Kuruluş izninin alınmasından itibaren 5411 sayılı Kanunun 11/b maddesine göre dokuz ay içerisinde faaliyet izni için başvurulmaması halinde verilmiş olan kuruluş izni yine Kurul kararı ile iptal edilecektir.

Kuruluş izni almış olan bankadan ayrıca bir de faaliyet izni talep edilmesi ile kurulmakta olan bankanın bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilecek yeterli personele ve teknik donanımına sahip olup olmadığının denetlenmesini amaçlamaktadır. Faaliyet izni, kuruluş izni ve ardından ticaret siciline tescil ve ilan ile birlikte artık tüzel kişilik kazanan banka anonim şirketinin bankacılık işletmesi için faaliyet ruhsatı alması anlamına gelmektedir¹³⁹.

III. FAALİYET İZİNİ VERİLMESİNİN ŞARTLARI

4389 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde bankacılık işlemleri yapma izinleri ile faaliyet izni birbirine karışmıştır. Zira söz konusu Kanunda mevduat kabulü veya bankacılık işlemi yapma izni alınması ve faaliyete geçiş koşulları aynı maddede düzenlenmekte, faaliyet izninden hiç söz edilmemekteydi. Buna karşılık 5411 sayılı Kanun bu karışıklığı gidererek, mevduat kabul ve bankacılık işlemleri yapma izinlerini tek bir izin olarak birleştirmiştir. 5411 sayılı Kanunun 10/IV. maddesine göre, faaliyet izni verilmesine ilişkin usul ve esasları belirleme yetkisi Kurula aittir. Kurul bu düzenlemeyi çıkardığı Yönetmelik ile yapmıştır (m.7). Dolayısıyla faaliyet izni verilmesine ilişkin şartların belirlenmesinde 5411 sayılı Kanun ve anılan yönetmelik dikkate alınacaktır. 5411 sayılı Kanunun 10. maddesinde sadece beş bent halinde sayılan şartlar sadece kuruluş izni almış olan bankalar hakkında değil, şube izni alan yabancı bankalar hakkında da uygulanır. Zira madde gerekçesinde Türkiye’de faaliyetine izin verilen yabancı banka şubesinin Türkiye’ye getireceği sermaye dahil Türk bankaları ile aynı kurallara tabi olduğu, mevduat veya katılım fonu kabul eden yabancı banka şubesinin TMSF garantisinden yararlandığı, 5411 sayılı Kanunun 3. maddesindeki banka tanımına yabancı bankaların da dahil edildiği vurgulanmıştır¹⁴⁰.

¹³⁸ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.106.

¹³⁹ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s. 143.

¹⁴⁰ Reisoğlu, s.242.

A. SERMAYENİN NAKİT OLARAK ÖDENMİŞ OLMASI

Sermayenin muvazaadan ari ve nakit olarak ödenmiş olması kuruluş şartları arasında da yer almaktadır. Bu nedenle diğer ticaret şirketlerinin aksine banka kuruluş sermayesinin nakit sermaye olması gerekmektedir. Ayrıca 5411 sayılı Kanun faaliyet izni verilebilmesi için sermayenin ödenmiş olmasını aramaktadır. Kurucuların ödeyeceği sermaye miktarı Kuruma verilecek başvuru dilekçesi ekindeki faaliyet programında ve ortaklarca imzalanmış şirket ana sözleşme taslağında yer alacaktır. Kuruluş izninin ardından öngörülen sermayenin ödenmesi gerekecektir. Ancak asgari ödenmiş sermaye miktarı olan otuz milyon TL'nin ödenmiş olması faaliyet izninin verilebilmesi açısından tek başına yeterli bir husus değildir. Zira Kurul planlanan faaliyetleri dikkate alarak ödenmiş sermaye miktarının artırılmasını kuruculardan talep edebilir. Bu talebe uyulmaması faaliyet izni verilmesi talebinin reddedilmesi veya izin verilecek faaliyet konularının sınırlandırılması sonucunu doğuracaktır¹⁴¹.

Merkezi yurt dışında bulunan bankaların da Türkiye'de açacakları ilk şube için ödenmiş sermayesinden tahsis edeceği miktarın otuz milyon TL'den az olmaması gerekmektedir. Sermayenin Türkiye'ye tahsisinin ne anlama geldiği konusunda mevzuatta bir açıklama bulunmasa da, sermayenin nakit olarak Türkiye'ye getirilmesi ve Türkiye'deki faaliyetlere karşılık Türkiye'de tutulmasının amaçlandığı kabul edilmelidir.

B. SERMAYENİN PLANLANAN FAALİYETLERİ GERÇEKLEŞTİREBİLECEK DÜZEYDE OLMASI

Bankanın ödenmiş sermayesinin asgari miktarda olması, diğer şartlar gerçekleşmiş olsa bile, kuruluş ve faaliyet izninin verilmesi sonucunu kesin olarak doğurmayacaktır. Kurul, planlanan faaliyetleri de dikkate alarak ödenmiş sermaye miktarının arttırılmasını kuruculardan istemeye yetkilidir¹⁴². Kurulun bu talebi kuruluş aşamasında gündeme gelebileceği gibi, faaliyet izninin verilmesi aşamasında da

¹⁴¹ Alıcı, s.142.

¹⁴² "...Bankanın mevcut mali bünyesi ile taahhütlerini karşılayamaması ve bankalar Yasasına göre alınacak önlemlerle mali bünyesinin güçlendirilmesinin olanaklı olmaması nedeniyle bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul izninin kaldırılması hukuka uygundur.", Dan.10D., 22.02.1995, E.2772, K.711; www.kazanci.com.tr, (13.05.2009).

gündeme gelebilir. Esasen bu şart, faaliyet izni verilebilmesi için aranmıştır.

Kurulun faaliyet izni aşamasında ödenmiş sermayenin arttırılmasını talep etmesi, ödenmiş sermayenin planlanandan fazlasının kuruluş aşamasında harcanmış olmasından kaynaklanabileceği gibi, kuruluş aşamasından bu yana geçen süreçte genel ekonomik ve mali şartlarda önemli değişiklikler meydana gelmesi ya da öngörülen faaliyetlerin teknolojiadaki değişiklikler nedeniyle yeni yatırımlar yapılmasını gerektirmesi gibi nedenlerle artık daha fazla sermaye ihtiyacının doğmasından da kaynaklanabilecektir. Sermaye artırımına ilişkin Kurulun talebine uyulmaması halinde, kuruluş aşamasında izin talebinin reddi veya izin verilecek faaliyet konularının sınırlandırılması söz konusu olacaktır.

C. SİSTEME GİRİŞ PAYININ ÖDENMESİ

1. Genel Olarak

İlk kez 4389 sayılı Kanunda düzenlenen sisteme giriş payı 5411 sayılı Kanunda da yer almıştır. Kanun koyucu bir taraftan, mali bir yük getirmek suretiyle bankacılık sistemine girişi kontrol altında tutmak, diğer taraftan yeni bir bankanın sisteme girmesiyle sigorta yükü artacak olan TMSF’na gelir sağlamak amacıyla kurucuların “sisteme giriş payı” ödemesini öngörmüştür¹⁴³. Bu nedenle yeni kurulan bir bankaya mevduat kabul etme ve bankacılık işlemleri yapabilme yetkilerinin verilebilmesi için kanundaki asgari sermaye miktarının (m.7/I-f, 145) yüzde onu tutarında bir sisteme giriş payının TMSF’na yatırılması gerekmektedir. Esas sermaye asgari sermaye miktarının üzerinde olsa bile sisteme giriş payı değişmeyecektir¹⁴⁴.

Türkiye’de kurulacak bankalar açısından öngörülen sisteme giriş payı, merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’deki şubeleri için ne 4389 sayılı Kanunda ne de 5411 sayılı Kanunda öngörülmemiştir. Ancak bu şubelerin, mevduat ve katılım fonları da TMSF kapsamında olduğundan sisteme giriş payını ödemeleri gerekmektedir¹⁴⁵.

¹⁴³ Reisoğlu, s.243; Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.143.

¹⁴⁴ Alıcı, s.143.

¹⁴⁵ Reisoğlu, s.243; Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.143.

Sisteme giriş payı TMSF'na ödenmekte ve TMSF tarafından irat kaydedilmektedir. Bankanın tüm ortakları bankanın sisteme giriş payının ödenmesinden müteselsilen sorumludurlar. Payın ilk dörtte birinin faaliyet izni için müracaat edildiği sırada yatırılmış olması gerekmekte ve yatırıldığına dair belge, faaliyet izninin verilmesi için gerekli belgelerden sayılmaktadır. Kalan dörtte üçlük kısmının Kurul tarafından belirlenecek ödeme planına göre ödenmesi gerekmektedir. Bu ödemenin şekli ve miktarının tespiti tamamen Kurulun takdir yetkisindedir¹⁴⁶. Kurucular bu ödemeyi belirtilen şekilde yapacaklarına ilişkin taahhütname düzenleyerek Kuruma vereceklerdir. Ancak bu taahhütnamenin banka tarafından mı yoksa kurucular tarafından mı verileceğine dair bir açıklık yoktur.

Buna karşılık 5411 sayılı Kanunun 130/c maddesinde kuruluş izni verilen bankaların kurucularının, faaliyete geçiş tarihinden itibaren bir yıl içinde sisteme giriş payını TMSF'na yatırması öngörülmüştür. Bu durumda yüzde onun ödenmeyen kısmının Kurul tarafından belirlenecek ödeme planı, azami bankanın faaliyete geçişinden itibaren bir yıl olacak ve bu konuda kuruculardan alınacak taahhütname bankanın faaliyete geçişinden önce ve TMSF'na yapılan peşin ödeme ile birlikte Kurula ibraz edilecektir¹⁴⁷. Faaliyet izni alınması aşamasında sisteme giriş payının ödenecek kısmını kurucular öderken, bakiye kısım için taahhütname verileceği ve bu kısmın ödenmesinden banka hissedarlarının müteselsilen sorumlu olacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme nedeni ile bakiye kısımdan bankaya sonradan ortak olan hissedarlarında sorumlu olup olmayacağı noktasında tereddüt yaşanmaktadır. Ancak, bankaya hisse devir payı ödeyen ortakların bir de sisteme giriş payı ödemeleri söz konusu olmamalıdır. Kurucu ortaklar tarafından ödenecek olan sisteme giriş payı TMSF'nun gelirleri arasında yer alan kanuni bir mükellefiyettir. Bu nedenle ödenmeyen sisteme giriş payları 6183 sayılı AATUHK'na göre tahsil edilecektir(m.132)*.

Kalkınma ve yatırım bankaları 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtildiği üzere mevduat ve katılım fonu kabul edememekte, bu nedenle de TMSF ile bir ilgileri

¹⁴⁶ Taşdelen, s.225; Alıcı, s.143.

¹⁴⁷ Reisoğlu, s. 244.

* m.132, “Fonun, bu Kanunun 130’uncu maddesinde sayılan gelirleri ile 108’inci ve 135’inci maddesindeki alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.”

bulunmamaktadır. Bu bankaların riskleri TMSF tarafından karşılanmadığı için sisteme giriş payı ödememeleri gerekirken (m.130/c*) 77. maddede bu konuda bir düzenleme bulunmamaktadır.

2. Sisteme Giriş Payının Sistemden Çıkış Sırasındaki Durumu

Sisteme giriş payı 5411 sayılı Kanun'un 130/c maddesi gereğince TMSF'nun geliri durumundadır. Bu nedenle sisteme giriş payının sistemden iradi çıkışlarda iade edilip edilmeyeceği, iade edilecekse de banka tüzel kişisine mi yoksa bizzat bu parayı yatıran kuruculara mı yapılacağı konusunda 5411 sayılı Kanunda bir düzenleme yer almamaktadır. Bankanın iradesi dışında sistemden çıkması ancak mali durumunun bozulması halinde söz konusu olur. Bu halde, mali durumu bozulan banka zaten ekonomik anlamda, sistem üzerinde önemli bir yük durumuna geldiğinde, bu paranın TMSF'nun geliri olarak kabul edilmesi de paranın bankanın sisteme getirebileceği riskleri telafi etmeye yönelik olduğunu göstermektedir. O halde de bankaya iade edilecek bir para söz konusu değildir¹⁴⁸.

Banka ortağının sistemden ayrılması ise esasen ortaklıktan ayrılması demektir ve ortaklıktan ayrılma payın itfasıyla (ortadan kaldırılmasıyla) ya da payın devri ile gerçekleşir. Payı itfa edilen ortağa bu itfa sırasında sermayesi iade edilse de edilmese de bu ortağın sisteme giriş payını geri alamaması gerekir¹⁴⁹. Zira bu pay asgari sermaye üzerinden alınmaktadır. Sermayenin iadesi suretiyle çıkma ise ancak asgari sermaye kısmının üzerindeki kısım için söz konusu olabilir. Payın devri halinde ise sisteme yeni biri gireceğinden giriş payının iadesi söz konusu olmayacaktır.

3. Faaliyet İzninin Reddi Halinde Ödenen Payın Durumu

Faaliyet izni için gereken şartlardan biri de sisteme giriş payının dörtte birinin TMSF'na hesabına yatırıldığına dair belgenin ibrazıdır. Sisteme giriş payının kalan kısmı ise Kurul tarafından belirlenecek ödeme planı çerçevesinde ve faaliyete geçme

* m.130/c, "Fonun gelirleri kuruluş izni verilen bankaların kurucularının, faaliyete geçiş tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, bu Kanunun 7'nci maddesinde belirtilen asgari sermayenin yüzde onu tutarında Fona yatıracakları sisteme giriş payından oluşur."

¹⁴⁸ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.109.

¹⁴⁹ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.109.

tarihinden itibaren TMSF’na ödenecektir. Aksi halde faaliyet izni iptal edilecektir.

Faaliyet izni alınamaması halinde ödenmiş olan ilk taksitin ne olacağı ise belirsizdir. Ancak burada sisteme giriş için yapılacak birinci ödemenin izinden önce izin şartına bağlı bir ön ödeme şeklinde düşünülmesi ve izin alınamadığı takdirde iade edilmesi gerekmektedir¹⁵⁰. Ancak faaliyet izni alan bankanın faaliyete geçmemesi ya da daha sonra faaliyet izninin kaldırılması, bankanın tasfiyeye girmesi gibi hallerde, ödenen sisteme giriş payının iadesi söz konusu olmadığı gibi verilen taahhütnameler de geçerliliğini koruyacaktır.

D. FAALİYETLERİN KURUMSAL YÖNETİM HÜKÜMLERİNE UYGUNLUĞU

Kurumsal yönetim ilkeleri 5411 sayılı Kanunun 22-42. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Bankaların planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek ölçüde teknik donanım ve yeterli personele sahip olup olmadığı, yönetici düzeyindeki personelin yeterli sayıda ve kanuni şartları haiz olup olmadığı, bankanın yönetimine, denetimine, iç kontrol ve risk yönetimine, iç denetimine, muhasebe ve raporlama sistemine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapıp yapmadığı gibi hususları incelemek suretiyle, bankanın sisteme girecek niteliklere sahip olup olmadığını tespit etmek amacıyla kuruluş izninden ayrı olarak bankaların faaliyet izni de alması öngörülmüştür.

Faaliyet izni verilebilmesi için başvuruda bulunan bankanın belirtilen hususları sağlamış olması aranacaktır. Bu husus Yönetmeliğin 7/II. maddesinde, “*Kurumca faaliyet izni için başvuran bankanın sermayesinin her türlü muvazaadan ari olarak ve nakden ödenip ödenmediği ve Kanunun 4 üncü maddesinde tanımlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek düzeyde olup, olmadığı, bu faaliyetleri yürütebilecek ölçüde teknik donanım ve yeterli personelinin Kanunun üçüncü kısmında yer alan kurumsal yönetim hükümlerinde aranan şartları haiz olup olmadığı, faaliyetlerinin kurumsal yönetim ilkelerine uygunluğunun sağlanmasına yönelik olarak gerekli düzenlemelerin yapıp yapılmadığı hususları incelenir*” şeklinde belirtilmiştir.

¹⁵⁰ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.110; Reisoğlu, s.246.

E. YETERLİ PERSONEL VE TEKNİK DONANIMA SAHİP OLMA

Faaliyet izni için başvuran banka anonim şirketinin bankacılık işlemlerini gerçekleştirebilecek düzeyde personel ve teknik donanımına sahip olması gerekmektedir. Bu şubelerdeki işlemleri yapacak deneyimli personelden üst düzey personele kadar geçerli bir koşuldur. Teknik donanım bankacılık için yeterli bilgisayar sistemi, yazılım ve her türlü donanımı içermektedir. Bu koşulun yerine getirilip getirilmediği yerinde incelenerek tespit edilir¹⁵¹.

F. YÖNETİCİLERİNİN KURUMSAL YÖNETİM HÜKÜMLERİNDE BELİRTİLEN NİTELİKLERİ HAİZ OLMASI

5411 sayılı Kanunun 7/I-d maddesi uyarınca banka yönetim kurulu üyelerinin kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen nitelikleri ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeyi haiz olmaları gerekmektedir. Keza yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki şubesinin müdürler kurulu üyelerinin de aynı nitelikleri taşımaları gerekir¹⁵².

Banka yöneticileri, bankanın yönetim kurulu, denetim komitesi ve kredi komitesi başkan ve üyeleri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imza yetkisine sahip mensupları, bölge müdürleri, şube müdürleri ve genel müdürlük merkez teşkilatında yer alan bölüm, kısım, grup ve bunlara eşdeğer isimler altında faaliyet gösteren birimlerin yöneticileri olarak tanımlanmıştır (m.3).

G. KURULCA FAALİYET KONULARINI YÜRÜTEBİLECEK YETERLİLİĞE SAHİP OLUNDUĞU KANAATİNE VARILMASI

Yukarıda ifade edilen şartların dışında Kurulun bankanın planlanan faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olunduğu kanaatine varması gerekmektedir. Dolayısıyla burada Kurulun yetkisi bağlı yetki olmayıp takdir yetkisidir¹⁵³. Bu nedenle diğer şartları haiz olsa bile Kurul faaliyet izni vermeyebilir.

¹⁵¹ Alıcı, s.146; Çevik Kemal, s.92.

¹⁵² Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.144.

¹⁵³ Reisoğlu, s.244.

Kurul ayrıca bankanın faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olup olmadığı konusunda bir değerlendirme yaparak bu konudaki takdir yetkisini nesnel ölçüler çerçevesinde yasanın amacına ve kamu hizmetinin gereklerine uygun bir şekilde kullanacaktır.

IV. FAALİYET İZİNİ TALEBİNİN İNCELENMESİ

Faaliyet izni için yapılan yazılı başvuru* üzerine, Kurul tarafından, 5411 sayılı Kanuna ve bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere bir aykırılık olup olmadığı ve bankanın sermayesinin her türlü muvazaadan arı olarak ve nakden ödenip ödenmediği, planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek ölçüde teknik donanım ve yeterli personelin bulunup bulunmadığı, yönetici düzeyindeki personelin yeterli sayıda ve kanuni şartları haiz olup olmadığı, kurumsal yönetim hükümleri ile öngörülen hususlara (iç kontrol, iç denetim, risk yönetimi, muhasebe ve raporlama sistemi vb.) ilişkin düzenlemelerin yapılıp yapılmadığına dair bir inceleme yapılacaktır.

Ayrıca 5411 sayılı Kanunun 4. maddesindeki bazı faaliyetlerin yapılabilmesi için SPK'dan, Hazine Müsteşarlığından veya TCMB'nden izin alınması gerekebilir. Zira gerekçede faaliyet izninin diğer resmi makamlardan izin alınması gerekiyorsa öncelikle bu izinlerin alınmasından sonra verileceği ifade edilmiştir.

Banka kuruluş ve faaliyet izin belgeleri Harçlar Kanuna¹⁵⁴ bağlı 8 nolu tarifiede gösterilen miktar ve şekillerde harca tabi bulunmaktadır. Bu harca ilişkin yükümlülük yerine getirilmeden faaliyet izin belgesi düzenlenemez.

Kanuna veya ilgili düzenlemelere aykırılık veya yukarıda ifade edilen hususlarda bir eksiklik görülmesi halinde, aykırılık ve eksikliklerin giderilmesi için Kurul tarafından bankaya altı aya kadar süre verilecektir. Kurum süreyi tayin ederken giderilmesi istenen aykırılık ve eksiklikleri dikkate alacaktır. Verilen ek süre içinde yeniden başvuranlar hakkında yapılan inceleme sonucunda durumları uygun

* Kuruma yazılı başvuruya Yönetmeliğin Ek-5'teki örneğine uygun olarak düzenlenecek beyanname eklenecektir. Beyanname ekleri: 1-Kuruluş bilançosu (noter onaylı), 2- Ana sözleşme (noter onaylı), 3-Ticaret Siciline Tescil Belgesi, 4-Kuruluş Ticaret Sicil Gazetesi(noter onaylı), 5-Yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve yardımcıları, isim ile özgeçmişleri, 6-Finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünü yerine getirdiğine dair makbuz örneği(noter onaylı), 7- Sisteme giriş payının yatırıldığına dair tevsik edici makbuz örneği.

¹⁵⁴ R.G. 17.07.1964, S.11756.

bulunmayanlara sonuç yazılı olarak bildirilir ve verilmiş olan izin geçersiz olur¹⁵⁵.

Kurulun faaliyet iznine ilişkin kararı, kuruluş izninden farklı olarak, özel bir nisap öngörülmediğinden dört üyenin oyuyla alınabilecektir. Toplantıda karar yeter sayısı sağlanamadığı durumlarda izleyen toplantılarda oylarda eşitlik olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılarak karar alınabileceğinden, duruma göre başkan dahil üç üyenin oyuyla da izin verilmesi söz konusu olabilecektir (m.87/III). Verilen faaliyet izinleri R.G.'de yayımlanacaktır. Ret kararlarının ilgiliye yazılı ve gerekçeli olarak bildirilmesi gerekmektedir (m.10/II, 21).

A. FAALİYET İZNİNİN TAKDİRE AÇIK OLUP OLMAMASI

5411 sayılı Kanunun faaliyet izni başlıklı 10. maddesinde sayılan tüm şartları yerine getiren bir banka anonim şirketine Kurul tarafından faaliyet izni verilebilmesi için, o bankanın faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olduğu kanaatine varılması gerekmektedir.

Bu açıdan Kurulun takdir hakkı bulunduğu düşünülmele birlikte aranan somut kriterleri yerine getirmiş olan bir bankanın faaliyet konularını yürütebilecek yeterliliğe sahip olmadığı gerekçesiyle Kurul tarafından faaliyet izni reddedilmemelidir¹⁵⁶.

B. FAALİYET İZNİ İÇİN GEREKLİ KOŞULLARIN EKSİK YERİNE GETİRİLMESİ

Faaliyet izni verilmesi için gerekli şartları yerine getiren banka anonim şirketine faaliyet izni verilir ve bu karar R.G.'de yayınlanır. Karar bankaya faaliyete geçmesi için tebliğ olunur. Kurul, incelemelerinde gerekli koşulları yerine getirmeyenlere düzeltmek ve eksiklikleri gidermek üzere bir süre verir ve bu süre içinde eksikliklerini tamamlayarak yeniden başvuranlar hakkında tekrar inceleme yapılır, durumu uygun bulunanlara izin verilir, bulunmayanlara ise sonuç tebliğ olunur. İkinci incelemede de koşulları yerine getirmeyenlere verilmiş olunan kuruluş izni bu tebligatın yapılmasından itibaren geçersizdir.

¹⁵⁵ Noyan Erdal, Bankalar Hukuku, 1. Bası, Ankara: Adil Yayınevi, 2002, s.62.

¹⁵⁶ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.110.

İzinlerin verildiğine ilişkin tebligatın yapılabilmesi için sisteme giriş payı yanında Banka Kuruluş ve Faaliyet İzin Belgesi harcının yatırılması gerekmektedir. Faaliyet izni verilmesi, bunun için gerekli koşulların yerine getirilmiş olması ile mümkündür. Danıştay, SPK'na ilişkin olmakla birlikte bir kararında sağlıklı bir muhasebe kaydı olmayan ve yeterli personeli, donanım ve mekanı bulunmayan davacı bankanın, ilgili yönetmeliğin iptalinde ve aracılık faaliyetlerinin durdurulmasında hukuka aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir¹⁵⁷.

C. FAALİYET İZNİ İÇİN VERİLECEK EK SÜRE

Kuruluş iznini alan banka tüzel kişisi, faaliyet izni için başvurduğu sırada gerekli şartları yerine getirememişse, Kurul tarafından eksikliklerin tamamlanabilmesi için ek bir süre verecektir. Bu süre 5411 sayılı Kanunda belirtildiği üzere bir defada ya da birden çok defada olmak üzere toplam altı ay ile sınırlıdır.

Böylece kuruluş izninden itibaren en fazla dokuz ay içerisinde faaliyet izni için başvurulacak, ardından en çok üç ay içerisinde inceleme yapılarak, gerekirse en çok altı aylık bir ek süre verilecektir ve bu sürede yapılanların incelenmesi için en çok üç aylık inceleme süresi verilecektir. Dolayısıyla ek sürelerle birlikte en çok yirmi bir ay içinde banka, faaliyete geçmiş ya da izin alamamış ve böylece kuruluş izni iptal edilmiş olacaktır¹⁵⁸.

D. FAALİYET İZNİNİN REDDEDİLMESİ

Bankaların faaliyet izni talebinin reddedilmesi halinde kuruluş izni de geçersiz olacaktır. Bu karar anonim şirketin kurulmasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanlığının verdiği iznin değil, bir bankanın kurulması hakkındaki Kurulun verdiği 5411 sayılı Kanunun 6. maddesinde düzenlenen kuruluş izninin iptalidir. Bu durumda banka anonim şirketi tüzel kişiliğini kaybetmeyecektir. Anonim şirket esas sözleşmesinde yazılı olan maksat ve konusunu değiştirerek tasfiye sürecine girmeden yeni amacına yönelik faaliyetlerine devam edebilecektir¹⁵⁹.

¹⁵⁷ Dan. 10.D., 22.02.1994 T., E.2567, K.748; www.kazanci.com.tr (21.10.2008).

¹⁵⁸ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.106.

¹⁵⁹ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.144.

Beşinci Bölüm

BANKALARIN TÜRKİYE’DE ŞUBE VE TEMSİLCİLİK AÇMALARI

I. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE ŞUBE AÇMALARI

5411 sayılı Kanunda, yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunun 7/III. maddesi esas alınarak, Türkiye’de kurulu bankalarda aranan şartlara ilişkin 7. madde hükümlerine paralel hükümler yurt dışında yerleşik bankaların Türkiye’de açacağı şubeler için de aranmıştır*. Ayrıca kurulu oldukları ülkedeki faaliyetlerinin, bu şubelerin yurt içindeki faaliyetlerinin emin ve güvenilir bir şekilde icra edilmesi ile doğrudan ilişkili olması nedeniyle, AB direktiflerine uygun olarak bankanın, Türkiye’de faaliyet göstermesine ilişkin olumsuz görüşün bulunmaması ve merkezin bulunduğu ülkede izin verilen esas faaliyetin yasaklanmamış olması şube açma şartı olarak aranmıştır¹⁶⁰.

Yurt dışında kurulu bankaların Türkiye’de şube açma şartları 5411 sayılı Kanunun 9. maddesinde tek tek sayılmıştır. Buna göre şube açmak isteyen yabancı banka;

* Merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’de şube açabilmeleri için;

- a) Banka veya mali kurumun ana sözleşmesinin,
- b) Türkiye’de banka kurulması veya mevcut bankalardan birinin hissesinin devralınması veya Türkiye’de şube açılmasına ilişkin yetkili kurullarından alınmış karar örneklerinin,
- c) Banka kurulmasından veya hisselerin devralınmasından ya da Türkiye’de şube açılmasından beklenen faydayı analiz eden detaylı fizibilite raporu ile üç yıllık hedeflerin ortaya konduğu tahmini bilanço ile kar ve zarar cetvellerini ve gerekmesi halinde banka sermaye artırımları için gereken kaynak tutarını ve bu tutarın sağlanacağı kaynakları içeren bir raporun,
- d) Banka veya mali kurumun son beş yıla ait bilanço, kâr ve zarar cetvelleri ile yetkili kuruluşlarca düzenlenmiş bağımsız denetim raporlarının,
- e) Banka veya mali kurumun ortakları, kurulu bulunduğu ülke dışındaki teşkilat ve organizasyon yapısı, uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi ve belgeler ile banka ve mali kurum hakkında uluslararası kabul gören derecelendirme şirketleri tarafından hazırlanan ve öngörülen derecelendirmeyi de içeren raporun,
- f) Banka veya mali kurumun kurulduğu veya faaliyette bulunduğu ülkede mevduat kabul etmesinin veya bankacılık işlemleri yapmasının yasaklanmamış olduğuna ve/veya faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin ilgili resmi makamdan alınmış belgenin,
- g) Banka veya mali kurumun son genel kuruluna ilişkin tutanaklarla, sermayenin yüzde onundan fazlasına sahip ortakların, banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili makamlarınca onaylı (merkezin bulunduğu ülkenin gözetim otoritesinin onayı) bir listesinin,
- h) Banka veya mali kurumun merkezinin bulunduğu ülke mevzuatına göre yetkili bağımsız denetim kuruluşlarından biri tarafından her yıl yapılacak incelemeye ilişkin raporun Kuruma tevdi edileceğine dair taahhütnamenin eklenmesi gerekir.

¹⁶⁰ Oy, s.41.

- Merkezinin bulunduğu ülkede esas faaliyetlerinde yasaklanmamış olmalı,
- Merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim merciinin Türkiye’de faaliyet göstermesi konusunda olumsuz görüşü bulunmamalı,
- Ödenmiş sermayesinin Türkiye’ye tahsil edilen kısmı, 5411 sayılı Kanunun 7. maddesinde belirtilen miktardan (otuz milyon TL) az olmamalı,
- Müdürler kurulu üyeleri, kurumsal yönetim hükümlerinde belirtilen şartları ve planlanan faaliyetleri gerçekleştirebilecek mesleki tecrübeye sahip olmalı,
- İzin kapsamındaki faaliyet konularına ilişkin iş planlarını, ilk üç yıl için bütçe planını ve yapısal örgütlenmesini gösteren faaliyet programı ibraz etmeli,
- Dâhil olduğu grubun ortaklık yapısı şeffaf ve açık olmalıdır.

A. BİR YABANCI KURULUŞUN TÜRKİYE AÇISINDAN BANKA OLMASININ ANLAMI

Yurt dışında kurulmuş ve faaliyetlerine devam eden bir banka, Türkiye’de faaliyette bulunmak istiyorsa, banka olup olmadığı ve Türkiye’de yapmak istediği faaliyetlerin bankacılık olup olmadığı tartışması yapılmayarak 5411 sayılı Kanun hükümlerine tabi olacaktır. Ancak hangi işlemlerin bankacılık işlemi sayılacağı ve dolayısıyla izin gerektirdiği önemlidir. Burada esasen 4. maddede sayılan işlemler kriter olarak alınamaz. Zira bu maddede bankacılık faaliyetleri kapsamında yer almaması gereken birçok faaliyet vardır (finansal kiralama ya da sigorta aracılığı işlemleri vb.). Bu nedenle burada esas olan fiilen sadece bankaların kendi aralarında rekabet ettikleri, bankacılığın ayırt edici karakterini içeren işlemler türünden işlemler olmasıdır¹⁶¹.

Türk hukukuna göre yüzde yüz yabancı sermayeli bir Türk Bankası kurulması mümkün olduğu gibi, yöneticilerin tamamının da yabancı uyruklu olması mümkündür. Yöneticilerin Türkiye’de ikamet etmeleri de zorunlu değildir. Ancak, TTK’nun 347/III. maddesine göre “*murakıp bir ise onun, birden çok ise, yarısından bir fazlasının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması lazımdır.*” Dolayısıyla denetçiler açısından Türk

¹⁶¹ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.103.

vatandaşı olma zorunluluğu getirilmiştir.

B. YABANCI BANKANIN TÜRKİYE’DE ŞUBE AÇMA ŞARTLARI

1. Merkezinin Bulunduğu Ülkede Esas Faaliyetlerinde Yasaklama Olmaması

Mevduat ve katılım bankalarının esas bankacılık faaliyetleri, kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek veya özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmaktır. Kalkınma ve yatırım bankalarının esas bankacılık faaliyeti ise kredi kullandırmaktır. Merkezinin bulunduğu ülkede bu konularda yasaklanmış olan bir bankanın Türkiye’de şube açmasına izin verilemez¹⁶². Buradaki yasaklamadan kasıt esas faaliyetlerindeki yasaklamadır. Esas faaliyet; mevduat toplama, kredi verme, portföy tutma gibi ana bankacılık faaliyetleri ile ilgili olmalıdır. Yasaklamanın ana faaliyet konularının bazılarını kapsamaması halinde dahi bu durum esas faaliyetlerde yasaklama niteliğindedir¹⁶³.

Merkezi yurt dışında bulunan bankanın başka bir faaliyetinin merkezinin bulunduğu ülkede yasaklanmış olması Türkiye’de şube açmasına engel değildir. Ancak bu bankanın Türkiye’deki şubesine yasaklanan konularda faaliyet izni verilemez. Ayrıca 4389 sayılı Kanunda merkezinin bulunduğu ülke dışında bir başka ülkede de faaliyette bulunması yasaklanan bir bankanın Türkiye’de de faaliyette bulunması yasaklanıyordu. 5411 sayılı Kanun ile bu düzenleme değişikliğe uğramış ve Türkiye’de yasaklama merkezinin bulunduğu yerdeki yasaklama ile sınırlı tutulmuştur. Bu nedenle üçüncü ülkedeki yasaklama sebeplerine bakarak yasaklama konusu faaliyetler için izin verip vermeme konusunda takdir yetkisi Kurula aittir.

2. Merkezinin Bulunduğu Ülkenin Yetkili Denetim Mercii’nin Türkiye’de Faaliyet Göstermesine İlişkin Olumsuz Görüşünün Bulunmaması

Merkezi yurt dışında kurulu bankanın Türkiye’de ilk şubesini açabilmesi için aranan diğer bir şart, banka merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim mercii’nin

¹⁶² Çevik Kemal, s.207.

¹⁶³ Taşdelen, s.217.

Türkiye’de faaliyet göstermesine ilişkin olumsuz görüşünün bulunmamasıdır¹⁶⁴. Genellikle bir bankanın merkezinin bulunduğu ülke dışında şube açabilmesi yetkili mercinin iznine bağlıdır.

Nitekim Türkiye’de kurulu bir bankanın yurt dışında şube açması 5411 sayılı Kanunun 14. maddesinde Kurulun iznine tabi tutulmuştur. Bu nedenle, Kurulun Türkiye’de şube açmak isteyen bankanın merkezinin bulunduğu ülke mevzuatını dikkate alarak gerektiğinde yetkili mercinin iznini araması uygun olacaktır. Bu suretle Türkiye’de şube açmak isteyen bankanın durumu daha sağlıklı bir şekilde değerlendirilecektir. Yönetmeliğin 4/II maddesinin “*Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep edebilir. Farklı olarak alınan bilgi ve belgeler çerçevesinde işlem tesis etmeye Kurul yetkilidir.*” şeklindeki hükmü, ile Kurulun Türkiye’de şube açılmasına izin vermesine karşın, ilgili ülkedeki otoritenin izin vermemesi gibi bir durumla da karşılaşılmamış olur. Yabancı ülkede kurulu bankanın denetim merciinin Türkiye’de faaliyet göstermesine ilişkin görüşü söz konusu bankanın ülkemizde sağlıklı bir biçimde faaliyet göstermesi açısından önem arz etmektedir.

3. Ödenmiş Sermayesinin Türkiye’ye Tahsis Edilen Kısımının Kanunun Öngördüğü Asgari Sermayeden Az Olmaması

Mevduatı Koruma Kanunu yabancı ülkelerde kurulan ve Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankaların Türkiye’deki şubelerine tahsis edilmiş sermaye miktarlarını Türkiye’de kurulmuş bankalar ile aynı esaslara tabi tutmuştur. Ancak Türk kanunlarına göre kurulmuş bankalara verdiği sermayelerin bir kısmı izinle ülke dışında kullanma hakkını, yabancı banka şubelerinin kendilerine tahsis edilen sermayeyi tekrar ülkelerine götürerek sermayesiz çalışmalarının önüne geçmek amacıyla yabancı bankalara tanımamıştır¹⁶⁵.

2999 sayılı Kanunda Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösteren bankaların birden fazla şubesi varsa, bunlardan birini idari merkez olarak tespiti ve ilgili birimlere bildirim zorunluluğu getirilerek şubelerden birinin genel müdürlüğün yerine geçmesi sağlanmış ve sonraki düzenlemelerde banka kurulmasında asgari sermaye bu

¹⁶⁴ Reisoğlu, s.235.

¹⁶⁵ Kuntalp, s.32.

birim için aranmıştır. Daha sonra açılacak şubeler ise yerli banka şubeleri ile paralel bir uygulamaya tabi tutulmuştur¹⁶⁶.

4389 sayılı Kanunda her bir şube için Kanunun 7. maddesinde belirtilen sermaye tutarının yüzde biri oranında öz kaynak bulundurma zorunluluğuna, 5411 sayılı Kanunda yer verilmemiş, yeni şube açılması, kurulca belirlenecek esaslara, kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere uyulmuş olması ve Kuruma bildirilmesi şartı ile serbest bırakılmıştır. 5411 sayılı Kanuna göre; Türkiye’de şube açacak yabancı bankanın ödenmiş sermayesinden Türkiye’ye tahsis edilmiş kısmı banka kuruluşunda aranan asgari sermayeden az olamayacaktır.

TTK’ na göre ödenmiş sermaye anonim şirketin merkezi için söz konusudur. Şubeye ancak bir miktar sermaye tahsis edilebilir. Bir şubenin faaliyetlerinden sorumlu sermayesi bulunamaz. Bankanın sermayesinden bir kısmı tahsis edilebilir. Tahsis edilecek kısım ödenmiş sermayeden olacaktır. Yedek akçelerden Türkiye’deki şubeye tahsis edilecek kısım asgari sermayenin hesabında dikkate alınmaz¹⁶⁷.

Türkiye’de ilk şubesini açmak isteyen yabancı banka asgari otuz milyon TL sermayeyi Türkiye’ye nakit ve her türlü muvazaadan arı olarak getirmiş olmalıdır (m.9/I-c). Bu sermaye faaliyetlerine devam ettiği sürece Türkiye’de kalacak ve banka muhasebesi tekniklerine göre TL üzerinden muhasebeleştirilecektir. Zira bankanın üçüncü kişilere karşı yükümlülüklerinin asıl karşılığı bu sermayedir. Ancak yabancı bankanın Türkiye’deki şubesinin tüzel kişilik olarak yurt dışındaki merkeze bağlı olması nedeniyle Türkiye’deki borçlar için merkezin sermayesi kaynak olarak kullanılabileceğinden merkezin mali durumunun bozulması halinde şube hakkında çeşitli tedbirlerin alınması gündeme gelebilecektir.¹⁶⁸

Aynı şekilde merkezin alacaklıları da alacaklarını tahsil edebilmek için Türkiye’deki şubenin malvarlığına başvurabileceklerdir. Bu durumda da mali durumun bozulması halinde alınması gereken tedbirler gündeme gelecektir. (Örneğin faaliyet izninin kaldırılması gibi).

¹⁶⁶ Noyan, Bankalar Hukuku, s.59.

¹⁶⁷ Taşdelen, s.218

¹⁶⁸ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.104.

4. Müdürler Kurulu Üyelerine İlişkin Şartlar

Merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’de şube açmasına izin verilebilmesi için, müdürler kurulu üyeleri belli olması ve 5411 sayılı Kanunun kurumsal yönetime ilişkin koşullarını taşıyarak planlanan faaliyetleri gerçekleştirecek mesleki deneyime de sahip olmaları gerekmektedir.

Türkiye’de ilk şubelerini açmak isteyen merkezi yurt dışında bulunan bankanın ortaklarının Türk olup olmamaları bir önem taşımamaktadır.

5. Faaliyet Programı ve Belgelerin İbrâz Edilmesi

Merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’de ilk şubelerini açmak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine eklemeleri gereken belgeler Yönetmeliğin 5. maddesinde düzenlenmiştir.

Ayrıca Kuruma verilecek başvuru dilekçesine eklenmesi gereken belgeler ve gerekli görülmesi halinde istenecek olan ilave bilgi ve belgeler Yönetmeliğin 4. maddesinde düzenlenmiştir. Başvuru için eklenecek belgelerin tamamına yakını kurucularla ilgilidir. Sadece a bendinde *“Banka kurulmasından beklenen faydayı analiz eden, yapılacak faaliyetlerin neler olduğunu, iç denetim, iç kontrol ve risk yönetiminin nasıl gerçekleştirilebileceğini içeren iş planları ile bankanın yapısal örgütlenmesini gösteren, kuruluşun mali yapısı ile ilgili projeksiyonlarının sermaye yeterliliğini de içerecek şekilde ortaya konulduğu faaliyet raporunun da başvuruya eklenmesi istenmiştir”*.

4. maddenin p bendinde ise, kurucuların yurt dışında kurulu bir banka veya finansal kuruluş olması halinde başvuruya eklenecek belgeler düzenlenmiştir.

6. Dahil Olduğu Grubun Ortaklık Yapısının Şeffaf Ve Açık Olması

5411 sayılı Kanunda Türkiye’de kurulacak bankaların ortaklık yapısını incelemek ve denetlemekle yetinilmekte, kurucuların ve dolayısıyla bankanın dahil olduğu ekonomik grubu başlangıçta denetlemeye ihtiyaç duyulmamaktadır.

Buna karşılık yabancı bankaların Türkiye’de şube açma izni için dahil olduğu grubun da incelenmesi gerekli görülmektedir. Bu farkın önemli bir sebebi aynı grubun Türkiye’de bankacılık dışındaki sektörlerle de girmiş ya da girecek olması halinde, özellikle sermaye yeterliliğine ilişkin denetimin ve konsolidasyonun bu kurumları da kapsayabilmesini sağlamaktır¹⁶⁹.

C. YABANCI BANKA ŞUBESİ İLE YURT DIŞINDAKİ ANA BANKA ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİ

Uygulamada Türkiye’de faaliyette bulunan yabancı banka şube veya şubelerinin Türk bankasına dönüştürüldüğü görülmektedir. Özel hukuk tüzel kişilerinin şubelerinin ayrı bir tüzel kişiliği bulunmadığından tüzel kişilik merkez ve şubeleri kapsayacak şekilde tektir.

Aynı husus banka tüzel kişileri açısından da geçerlidir. Yabancı banka şubelerinin Türkiye’de yaptığı bankacılık işlemlerinden doğan hak ve borçlar banka tüzel kişiliğine aittir ve banka tüzel kişiliği Türkiye’deki şubesinin borçlarından tüm malvarlığı ile sorumludur¹⁷⁰.

Yabancı bir bankanın Türkiye’de faaliyet göstermek istemesi halinde önce, muhatap olarak, Türk Hukukuna göre varlığı kabul edilen bir tüzel kişiliğin bulunması gerekir. Yabancı bankaların kurulduğu ülkedeki tüzel kişiliği Türkiye’de muhatap bulmak açısından yeterli değildir. Bu nedenle yurt dışında kurulu bir bankanın Türkiye’de bankacılık yapmak üzere birinci şubesini açması için 5411 sayılı Kanunun 9. maddesinde öngörülen şartları taşıdığını belgeleyerek kuruluş ve faaliyet izni alması gerekir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun (HUMK) 17. maddesine göre, yabancı bankaların şubelerinin Türkiye’deki işlemlerinden dolayı şubenin Türkiye’de bulunduğu yerde banka tüzel kişiliği aleyhine dava açılabilir. Şubeler tarafından açılacak davalarda banka tüzel kişiliği adına açılacaktır. Zira şubenin tek başına tüzel kişiliği bulunmamaktadır.

¹⁶⁹ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.104.

¹⁷⁰ Reisoğlu, s.147; Alıcı, s.102.

Yabancı banka ile Türkiye'deki şubesi arasındaki hukuki ilişkiyi, yabancı bankanın kurulu bulunduğu ülke kanunları belirler. Genellikle yabancı ülke kanunlarında da şube ayrı bir tüzelkişiliğe sahip bulunmamaktadır. Dolayısıyla yabancı banka şubesinin tüm borçlarından yabancı banka sorumludur.

Yabancı banka iflas ettiği takdirde, şubenin mali durumu ne kadar iyi olursa olsun şube de iflasa dahil olur. İflas eden yabancı bankanın tüm alacaklıları iflas masasına alacaklarını yazdırırlar. Yine yabancı bankanın konkordato ilan etmesi veya faaliyetini durdurması halinde de şube bu durumdan etkilenir.

5411 sayılı Kanunun 12/III. maddesine göre, Türkiye'de şubesi bulunan yabancı bankanın kurulu bulunduğu ülkede her hangi bir nedenle faaliyet izninin kaldırılması, faaliyetlerinin durdurulması, iflas veya tasfiyesine karar verilmesi veya konkordato ilan etmesi halinde, bunların Türkiye'deki şubelerinin faaliyet izinleri kaldırılır. 5411 sayılı Kanunun 106/VIII. maddesine göre, faaliyet izni kaldırılan yabancı şubenin yönetim ve denetimi TMSF'na intikal edecek, iflas dışında 106. madde hükümleri yabancı bankanın Türkiye'deki şubeleri hakkında uygulanacak, bu şubelerin mevcut ve alacaklarının yurt dışına transferine ilişkin esaslar TMSF tarafından belirlenecektir.

Yabancı banka şubesinin ayrı bir tüzelkişiliği bulunmadığından, yabancı banka şubesi ile ana banka arasında sözleşme yapılamaz, aksi halde bu sözleşme geçersiz olacaktır. Ayrıca yabancı banka şubesinin ayrı bir tüzelkişiliği bulunmadığından, yabancı banka ile Türkiye'deki şubesi arasında hukuken kredi ilişkisi söz konusu olamaz.

Buna karşılık Kurul, yabancı bankaların merkez ve şubeleri ile Türkiye'deki şubeleri arasındaki kredi benzeri işlemler açısından kredi riskinden söz etmiş ve Türkiye'deki şubelerin merkezlerine ve yurt dışında kurulu şubelerine yaptığı tevdiatı 48/I* maddenin kendisine verdiği yetkiyi kullanarak kredi riski saymıştır.

* m.48/1; "Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin

Yabancı banka şubesi 5411 sayılı Kanun ve diğer mevzuata tabi olarak faaliyet gösterir. Şubenin sermayesi ve öz kaynağı Türkiye açısından aynen bir banka anonim şirketinin sermayesi gibi mütalaa edilir. Ayrıca yabancıların Türkiye’de yatırım yapmaları halinde Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu¹⁷¹ ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği¹⁷² hükümleri göz önünde bulundurulur. Türkiye’de Kuruldan izin alarak ilk şubesini açan yabancı bir banka, yeni şubeler açmak isterse, Türkiye’de kurulu bankaların şube açmaları prosedürüne tabi olacak, yabancı bankaların ilk şube dışında şube açmalarına da 5411 sayılı Kanunun 13. maddesi uygulanacaktır.

II. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE TEMSİLCİLİK AÇMALARİ

A. TEMSİLCİLİK AÇMANIN ANLAMİ

Temsilcilik açılması; bir işyerini faaliyete geçirme, temsilciliğin gerektirdiği işlerin yapılmasına başlama anlamına gelmektedir¹⁷³. Banka hukuku açısından temsilcilik ise; merkezi yurtdışında bulunan bir bankanın mevduat ve fon kabulü dışındaki faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere Türkiye’de açtığı birimlerdir¹⁷⁴. 5411 sayılı Kanunda temsilciliğin tam bir tanımı verilmemiş, ancak temsilciliklerin mevduat veya katılım fonu kabul edemeyecekleri ve Kurul tarafından belirlenecek esaslara göre faaliyet gösterecekleri belirtilmiştir.

B. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE TEMSİLCİLİK AÇMALARİ

Merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye’de temsilcilik açmalarına ilişkin ilk düzenleme 70 sayılı KHK* ile getirilmiştir. Söz konusu KHK’nin 74.

nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır”.

¹⁷¹ R.G. 17.06.2003, S. 25141.

¹⁷² R.G. 20.08.2003, S. 25205.

¹⁷³ Reisoğlu, s.207.

¹⁷⁴ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.84.

* Söz konusu KHK’nin gerekçesinde, “her türlü bankacılık faaliyetlerinin tek bir kanuni metinde düzenlenmesi esas olduğundan, bu güne kadar 1567 sayılı Kanuna ilişkin Bakanlar Kurulu kararı ve bu karar uyarınca tebliğlerle

maddesine göre, yabancı bankaların Türkiye’de temsilcilik açmaları, mevduat kabul etmemek ve bankacılık işlemleri yapmamak kaydıyla Maliye Bakanlığının iznine tabi tutulmuştur.

Yabancı sermaye mevzuatında, bankalar ile ana faaliyet konusu para ve sermaye piyasaları ile sigortacılık olan mali kurumların kuruluş ve faaliyet izinlerine ve özel düzenleme konusu yapılan her nevi işlemlerine ilişkin konularda ilgili mevzuat hükmünün saklı olduğu belirtilerek temsilcilikler için münhasıran bankalar kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. İzin başvuruları Hazine Müsteşarlığı Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü ile birlikte özel mevzuatında gösterilen merciiye yapılmaktaydı¹⁷⁵. Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununun 3. maddesinde, uluslararası anlaşmalar ve özel yasa hükümlerince aksi öngörülmedikçe yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye’de doğrudan yatırım yapılması tamamen serbest bırakılmıştır.

5411 sayılı Kanunun, temsilciliklerin mevduat veya katılım fonu kabul edemeyecekleri ve Kurulca belirlenecek esaslara göre faaliyet göstereceklerine ilişkin düzenlemesi, 4389 sayılı Kanundan farklıdır. Zira bu Kanunda temsilciliklerin mevduat kabul edemeyecekleri ve bankacılık işlemleri yapamayacakları öngörülmüştür (m.9/VI-c). 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde bankacılık faaliyetleri sayılmıştır ve mevduat ve katılım fonu kabulü de bunların arasında yer almaktadır. Temsilciliklerin yalnızca mevduat ve katılım fonu kabul etmeleri yasaklandığına göre, diğer bankacılık faaliyetlerini Kurulun belirlediği esaslar çerçevesinde yapabilecekleri anlaşılmaktadır¹⁷⁶.

Bu husus 4389 sayılı Kanuna göre önemli bir farklılık olmasına karşın gerekçede herhangi bir açıklık yoktur¹⁷⁷. Ancak, Yönetmeliğin 10/I maddesi, temsilciliklerin mevduat ve fon kabul etmeme ve bankacılık faaliyetlerinde bulunmama kaydıyla açılabilceği hükmünü taşımaktadır. Temsilcilik başvurusunda bulunan bankaların sağlam bir mali bünyeye sahip olmaları, başvuru tarihi itibarıyla merkezlerindeki öz kaynaklarının Türkiye’de kurulacak bankaların sahip olması

düzenlenen yabancı bankaların Türkiye’de temsilcilik açmak suretiyle faaliyeti, bu maddede düzenlenmiştir.” şeklinde açıklanmıştır.

¹⁷⁵ Yabancı Sermaye Çerçeve Kararı Hakkında Tebliğ, S.2, R.G. 24.08.1995.

¹⁷⁶ Alıcı, s.104; Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.84.

¹⁷⁷ Taşdelen, s.184.

gereken asgari ödenmiş sermaye miktarından az olmaması ve faaliyetleri üzerinde herhangi bir kısıtlama bulunmaması ve asgari üç yıldır faaliyet gösteriyor olmaları şarttır (Yönetmelik m.10/II). Yönetmeliğe göre, yurt dışında kurulu bankaların Türkiye’de temsilcilik açmak üzere Kuruma verecekleri başvuru dilekçelerine;

- Bankanın kurulduğu veya faaliyette bulunduğu ülkede mevduat kabul etmesinin, bankacılık işlemleri yapmasının yasaklanmamış olduğuna ve faaliyetlerinde herhangi bir kısıtlama bulunmadığına ilişkin ilgili resmi makamdan alınmış belgenin,
- Asgari üç yıldır faaliyet gösterdiğini tevsik eden finansal raporları ile bağımsız denetimden geçmiş faaliyet raporlarının,
- Türkiye’de temsilcilik açılmasına dair yetkili kurullardan alınmış karar örneklerinin,
- Türkiye’de yerleşik bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle gerçekleştirilen işlemlerin tür ve hacmini de kapsayacak şekilde hazırlanmış Türkiye’de temsilcilik açılma nedenlerini gösterir ayrıntılı bir raporun,
- Banka hakkında, varsa derecelendirme şirketlerince hazırlanan raporun,
- Bankanın teşkilat ve organizasyon yapı ile uluslararası mali piyasalardaki faaliyetleri hakkında bilgi ve dökümanların,
- Görevlendirilmesi düşünülen temsilcilerin son on yılda mali bir kurumda görev alıp almadıklarına ilişkin bilgileri de içeren ayrıntılı özgeçmişlerinin

eklenmesi gerekir.

Temsilcilik açılmasıyla ilgili Kurul kararı açısından, şube açılmasıyla ilgili karardan farklı olarak özel bir nisap öngörülmemiş ve Kurulun dört üyesinin aynı yönde oy kullanması yeterli görülmüştür. Buna göre, toplantıda karar yeter sayısı sağlanamazsa, izleyen toplantılarda oylarda eşitlik olması halinde Başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılmaktadır.

III. MERKEZİ YURT İÇİNDE BULUNAN BANKALARIN TÜRKİYE’DE ŞUBE AÇMALARI

A. ŞUBELERİN HUKUKİ DURUMU

TTK’da şube kavramı tanımlanmamakla birlikte, öğretide¹⁷⁸ bir ticari işletme tarafından kurulan ya da oluşturulan birimin şube olarak nitelendirilebilmesi için, bu örgütün yönetim bakımından merkeze bağımlı, buna karşılık dış ilişkilerde bağımsız durumda, yer ve yönetim ayrılığının ve nihayet ayrı bir muhasebesinin bulunmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır.

Ayrıca 5411 sayılı Kanunun 3. maddesinde de şube tanımına yer verilmiş ve şube; “... elektronik işlem cihazlarından ibaret birimler hariç olmak üzere, bankaların bağımlı bir parçasını oluşturan ve bu kuruluşların faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını kendi başına yapan, sabit ya da seyyar bürolar gibi her türlü işyerini...” olarak tanımlanmıştır. Merkez şube ise; “...Yurt dışında kurulu bir bankanın Türkiye’de açtığı şubeyi, birden fazla şubenin olması halinde ise Kuruma bildirilecek ve Kurulca onaylanacak şubeyi,” ifade eder.

Türkiye’de kurulu bankaların merkez şube belirleme zorunlulukları bulunmamaktadır. Belirleseler de bu şubenin diğer şubelere nazaran bir özelliği bulunmamaktadır¹⁷⁹. Yabancı bankaların merkez şubeleri ise, Türkiye’de kurulu bulunan genel müdürlüklerine paralel bir işlev yüklenmektedirler. Kanunun ifadesinde de anlaşılabacağı üzere şube tanımlanırken bankaların bağımlı bir parçasını oluşturma ve bu kuruluşların faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını yapma kriterlerine yer verilmiştir.

4389 sayılı Kanunda şube açısından, mevduat kabulü veya diğer bankacılık işlemleri ile uğraşma kriteri esas alınmışken 5411 sayılı Kanunda bankacılık faaliyetleri tek tek sayıldığından bir bankanın bağımlı bir parçasını oluşturma kriteri ile 4. maddede sayılan faaliyetlerin tamamı veya bir tanesini bile yapan birim şube olarak nitelendirilmiştir.

¹⁷⁸ Arkan Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 6.Bası, Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001, s.36; Poroy, s.44-45; Ataş, s.24.

¹⁷⁹ Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku I, Giriş, Ticari İşletme, Ankara: 1968, s.188.

Bağlı şube; bağlı olduğu ana şubede verilen hizmetlerin bir kısmını veren, çalışmalarından bağlı şubeyi yöneten müdürlük üyesi veya servis şefi, ana şube müdürü ile birlikte sorumlu olan şubelerdir. Bağlı şubenin ana şubeden ayrı bir kod numarası bulunmaktadır. 5411 sayılı Kanunun 3. maddesi bağlamında bağlı şubelerinde şube olarak nitelendirilmesi gerekir.

B. BANKALARIN YURTİÇİNDE ŞUBE AÇMALARI

3182 sayılı Kanunda, kamu bankalarının şube açmaları Bakanlığının iznine bağlanmış, özel bankaların ise otuz gün önce Hazine Müsteşarlığına bildirmek şartıyla bir takvim yılı içinde on şube açmaları serbest bırakılmıştır¹⁸⁰.

4389 sayılı Kanunun 9/VI. maddesinde kamu - özel banka ayrımı ve on şubeye kadar izin almadan şube açma hükmü kaldırılmış, tüm bankaların şube açmaları Kurul tarafından belirlenecek esaslara ve konulacak standart oranları gerçekleştirmek kaydıyla serbest bırakılmıştır. Ancak Kurul gerektiğinde şube açmayı izne tabi tutabilecektir¹⁸¹.

5411 sayılı Kanunda ise, standart oranlara açıkça atıf yapılmadan 13. madde ile kanunda yer alan kurumsal yönetim hükümleri ve koruyucu hükümler ile Kurul tarafından belirlenen esaslara uyulmuş olması ve Kurula bildirilmesi şartıyla yurt içinde şube açılması serbest hale getirilmiş ve böylelikle yükümlülüklerini yerine getirmeyen bankaların, genişleyen şube ağı dolayısıyla mali sistem içinde riske neden olmamaları amaçlanmıştır. 5411 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanunda yer alan şube başına sermaye yükümlülüğü* kaldırılarak etkin bir rekabet ortamının tesisi amaçlanmıştır.

5411 sayılı Kanunda Kurul tarafından belirlenecek esaslara uyulması ve Kuruma bildirilmesi kaydıyla yurt içinde şube açılması serbest iken, Yönetmelikte şube açmanın somut koşullara bağlandığı görülmektedir. Yönetmeliğin 8/II maddesine göre,

¹⁸⁰ Altuğ / Ünkaya, s.31.

¹⁸¹ Reisoğlu, s.260; “4389 sayılı Bankalar Yasasının 7. ve 9. maddeleri uyarınca banka şubesi açma iznini verme yetkisi Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kuruluna ait olduğundan ve 1580 sayılı Belediye Yasasının 15/3 maddesinde işyeri açma izni ile açılacak işyerleri arasında bankalar sayılmadığından, şube açmak isteyen bankanın izin için Kurula (BDDK) başvurması...gerekmektedir.” Dan.8D., T.20.10.2004, E.1846, K.3943; www.kazanci.com.tr, (13.05.2009).

* 4389 sayılı Kanun döneminde bankaların merkez şubeleri dışındaki her şube için asgari sermayenin %1’i oranında ilave öz kaynak bulundurma zorunluluğu vardı.

5411 sayılı Kanunun koruyucu hükümleri uyarınca yürürlüğe konan standart oranları gerçekleştiremeyen ya da yapılan denetimler sonucu iç sistemlerinin şube açılmasına engel teşkil edecek düzeyde yetersiz olduğuna dair tespit bulunan ve bu tür yetersizliklerin giderilmesine ilişkin tedbirleri içeren plan sunmayan bankalar hiçbir surette şube açamazlar. Kurul gerektiğinde bankaların şube açmaları için ilave şartlar arayabilir (Yönetmelik m.8/3)

Bankaların açacakları şubeleri en az otuz iş günü önceden Kuruma bildirmeleri ve ikinci fıkraya ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda herhangi bir olumsuz görüş bildirilmemesi kaydıyla şube açmaları serbesttir (Yönetmelik m.13/4).

Bankalar her bir banka ya da banka grubu için belirlenen standart oranları (m.43/2) tutturamadıkları takdirde hiçbir şekilde yeni şube açamayacakları gibi iç sistemlerinin şube açılmasına engel teşkil edecek düzeyde yetersiz olduğuna ilişkin Kurum tarafından yapılan tespitlerin bulunması halinde de bu yetersizlikleri giderecek tedbirleri içeren bir planı Kuruma sunmadıkları veya sundukları planın yeterli olmadığına dair Kurumca olumsuz görüş bildirildiği sürece şube açamayacaklardır.

Altıncı Bölüm

BANKALARIN KURULUŞ VE FAALİYET İZİNLERİNİN İPTALİ

I. BANKALARIN KURULUŞ İZİNLERİNİN İPTALİ

A. GENEL OLARAK

5411 sayılı Kanunun 11. maddesinde, AB direktifleri ile uyumu teminen Kanunun ilgili hükümleri uyarınca verilen kuruluş izinlerinin iptaline sebebiyet veren hususlar, kuruluş izninde öngörülen amaçlar gözetilerek açık bir şekilde düzenlenmiştir. Kuruluş izninin iptali gerektiren bu hallerin birçoğu, henüz faaliyet izni alınmadan kuruluş izninin iptali sonucunu doğururken, bir kısmı da faaliyet izni alınıp, banka bir süre faaliyet gösterdikten sonra, faaliyetin sona ermesi nedeni ile kuruluş izninin iptaline yöneliktir. Bir bankanın faaliyetine son verilmek istenmesi halinde, faaliyet izni ile birlikte kuruluş izninin de iptali veya faaliyet izni iptali sonucu kuruluş izninin de geçersiz sayılması mümkün iken, 11. maddede Kurul tarafından kuruluş izninin iptal edilmesi ve bu durumda banka daha önce faaliyete geçmiş ise zımnen faaliyet izninin de sona ermesi kabul edilmiştir.

5411 sayılı Kanunda sayılan iptal sebeplerinin büyük bir bölümü bankanın zaten kurulmamış veya faaliyete geçmemiş olmasına yada tüzel kişiliğinin sona erme aşamasına gelmiş olmasına dayanmaktadır¹⁸². Bu nedenle kuruluş izninin iptali, belirtilen nedenlerin zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu hallerden birinin gerçekleşmesi bankanın kuruluş izninin kendiliğinden iptali sonucunu doğurmamaktadır. Zira bir bankanın kuruluş izninin iptali çok önemli sonuçlara sebebiyet vermektedir. Kurulun burada takdir hakkı bulunmamaktadır. Bu hallerden birinin varlığı halinde Kurul iptal kararı vermek zorundadır.

Kuruluş izni Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlar verildiğinden, iptal kararı içinde aynı nisap aranmıştır¹⁸³. Henüz faaliyete geçmeden

¹⁸² Alıcı, s.150.

¹⁸³ Reisoğlu, s.250.

kuruluş izninin iptali halinde, banka anonim şirketi, Türkiye’de banka olarak faaliyette bulunamayacak, buna karşılık anonim şirket tasfiyeye girebileceği gibi, esas sözleşmesini ve nevini değiştirerek faaliyetini de sürdürebilecektir.

B. KURULUŞ İZNİNİN İPTALİ

4389 sayılı Kanunun 7/I. maddesinde kuruluş veya Türkiye’de şube açma izni alındığı tarihten itibaren bir yıl içinde faaliyete geçilmemesi halinde verilen kuruluş izninin geçersiz olacağı öngörülmüş iken, 5411 sayılı Kanunda daha detaylı bir iptal prosedürü düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu düzenlemede;

- İznin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması (gerçeğe aykırı beyanlara gerçeğe aykırı belgeler de dâhildir.),
- Kuruluş izninin verildiği tarihten itibaren dokuz ay içerisinde faaliyet izni için başvurulmaması,
- İzinden vazgeçildiğinin beyan edilmesi,
- İznin verilmesinde aranan şartların faaliyete geçilinceye kadar kaybedilmesi,
- Faaliyet izninin alınamamış olması,
- İradi olarak 4. maddede belirtilen faaliyetlerin tümünden vazgeçilmesi ve iradi tasfiyenin tamamlanması,
- Devrolunan bankanın birleşme veya bölünme işlemlerinin tamamlanması,
- 106. madde kapsamında tasfiye veya iflas takibatının tamamlanması,

hallerinden her hangi birinin gerçekleşmesi üzerine Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyu ile alınan karar ile bankanın kuruluş izni iptal edilir.

Kuruluş izninin gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olması, kuruluş izninin iptal nedenlerinden ilkinin oluşturmaktadır. Küçük ortaklardan herhangi birinin bankanın kuruluşunu etkilemeyecek derecede önemsiz olan gerçeğe aykırı beyanlarının kuruluş izninin iptalini gerektirmesi doğru değildir. Gerçeğe aykırı beyanların bankanın faaliyetlerine göre büyük boyutlarda olması halinde kuruluş izninin iptali gerekmektedir¹⁸⁴.

Kuruluş izninin alınmasının ardından faaliyet izni için gereken şartları süresi içerisinde yerine getiremeyerek veya süresinde yerine getirmekle birlikte dokuz aylık süre içerisinde Kurula faaliyet izni için başvurmayan banka anonim şirketinin kuruluş izni de iptal edilecektir.

Vazgeçme, banka kurucularının kuruluş izni aldıkları halde yükümlülükleri ve mali kaynaklarını dikkate alarak kuruluştan vazgeçmeleri anlamına gelir. Bankanın iradi olarak 4. maddede belirtilen faaliyetlerin tümünden vazgeçmesi halinde kuruluş izni iptal edilecektir. Buna karşılık bankanın 4. maddedeki faaliyetlerinin bir bölümünden vazgeçmesi bankanın faaliyetine etki etmeyecektir. Bunun istisnası bankanın vazgeçemeyeceği esas faaliyetlerdir. Bankaların kendilerine Kanun ile esas faaliyet olarak öngörölmüş faaliyetlerden vazgeçmeleri halinde de kuruluş izinlerinin iptali gerekir. 4. maddedeki faaliyetlerden vazgeçilmesi ancak bankanın tasfiyesine karar verilmesi halinde söz konusu olacak, tasfiyeye devam ederken banka tüzel kişiliği tasfiye ile sınırlı olarak devam edecek ve tasfiye tamamlandığında tüzel kişilik son bulacağı için bankanın kuruluş izni de iptal edilecektir.

Banka kurucularının kuruluş izni alınmasından sonra faaliyet izni başvurusu yapılmıyaya kadar, kuruluş şartlarından herhangi birinin kaybedilmesi, kuruluş izninin iptali sonucunu doğuracaktır. Faaliyet izni banka hiç kurulmadığı için alınamamış olabileceği gibi, bankanın kurulmasına ve tüzel kişilik kazanmasına rağmen alınamamış da olabilir. Birinci ihtimalde kuruluş izninin geçersiz olması veya iptali kuruluşun daha ileri aşamalara götürülmesine engel olur. İkinci ihtimalde ise, pay sahiplerinin şirketi feshetmeleri ya da şirketin işgal konusunu değiştirmeleri gerekir. Aksi halde TTK m.274/II gereğince Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca fesih davası açılması söz konusu

¹⁸⁴ Taşdelen, s.229; Alıcı, s.150.

olur¹⁸⁵. Çünkü kuruluş izninin geçersizliği veya iptaline rağmen şirketin banka olarak varlığını sürdürmesi, TTK m.274/II anlamında kamu düzenine ve kendi kuruluş maksadına aykırı, şirketin feshini gerektiren hareket ve muamele niteliğindedir¹⁸⁶.

5411 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince bankaların kuruluş iznini yanı sıra faaliyet izni alması gerekmektedir. Faaliyet izninin alınamaması halinde kuruluş izninin kendiliğinden geçersiz olması (m.10/II) veya Kurul kararıyla iptal edilmesi söz konusu olacaktır. (m.11).

Türkiye'de faaliyette bulunan bir bankanın, diğer bir veya birkaç banka veya finansal kuruluş ile birleşmesi veya bütün aktif pasifi ile diğer hak ve yükümlülüklerini Türkiye'de faaliyette bulunan diğer bir bankaya devretmesi veya bölünmesi Kurulun iznine tabidir. Birleşme veya devir işlemini müteakip devredilen kuruluşun bütün aktif ve pasifleri ile diğer hak ve yükümlülükleri devralan bankaya geçer ve devredilen kuruluşun tüzel kişiliği sona ererek Ticaret Sicilinden silinir. Kanunda açıkça belirtildiği gibi devir veya birleşme sonucunda kaydı ticaret sicilinden silinen ve tüzel kişiliği sona eren bir bankanın kuruluş izninin sona ereceği de kuşkusuzdur¹⁸⁷.

5411 sayılı Kanunun 106. maddesi kapsamında tasfiye veya iflas takibatının tamamlanması, tasfiye işlemlerinin tamamlanması veya mahkemenin iflas kararının kesinleşmesi ve bankanın ticaret sicilinden terkinin ile tüzel kişiliğin sona ermesi anlamındadır. Yine 106. maddeye göre bir bankanın faaliyet izninin kaldırılması halinde yönetim ve denetimi TMSF'na intikal etmekte, TMSF mahkemeden bankanın doğrudan doğruya iflasını istemektedir. Mahkemenin iflas kararı vermesi halinde bankanın iflası 5411 sayılı Kanuna ve İİK hükümlerine göre gerçekleşmekte, TMSF'nun bankanın iflas talebinin mahkemece reddedilmesi halinde bankanın iradi tasfiyesi banka genel kurulu kararı aranmaksızın ve TTK'daki anonim şirketlerin tasfiyesi ve infisahına ilişkin hükümlerine tabi olmaksızın tasfiye kurulu üyelerinin TMSF tarafından atanması suretiyle gerçekleştirilecektir.

¹⁸⁵ Alıcı, s.103.

¹⁸⁶ Doğanay İsmail, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, 4.Bası, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2004, C.1, s.858; Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.144; Karacan, s.85.

¹⁸⁷ Alıcı, s.150.

Faaliyet izninin iptali kanundan ötürü kuruluş izninin de iptali anlamına gelmediğinden Kurulun bu maddeye göre bir bankanın faaliyet iznini iptal etmesi halinde, en az beş üyesinin aynı yönde oyu ile 11. maddede açık bir düzenleme olmasa da bankanın kuruluş iznini iptal etmesi gerekecektir. Aksi halde faaliyet izni iptal edilen ancak kuruluş izni devam eden bir bankanın, daha sonra faaliyet izni için yeniden Kurul'a başvurup başvurmayacağı tartışmaya yol açacaktır¹⁸⁸.

Kuruluş izninin geçersizliği veya iptali merkezi yurt dışında bulunan bankaların açacağı ilk şube veya açtığı şubeler açısından da söz konusu olabilir. Bu durumda hiç kurulmamış şubenin ileri aşamalara götürülememesi, kurulmuş şubenin ise tasfiyesi söz konusu olur. Kuruluş izninin iptalini gerektiren hallerin hemen hemen hepsinde Kurulun takdir hakkı yoktur. Kuruluş izninin iptaline Kurul tarafından karar verilmesinin nedeni bu hallerin ortaya çıkıp çıkmadığı Kurul tarafından tespit edilmesi ve kuruluş iznine Kurul tarafından karar verildiğinden iptal yetkisinin de Kurula ait olması gerektiği düşüncesidir.

C. KURULUŞ İZNİNİN İPTALİNİN SONUÇLARI

Bir bankanın kuruluş izninin iptali banka tüzel kişiliğinin de sona ermesi anlamına gelmektedir. Bu durumda da anonim şirketin tasfiyesi gerekmektedir. Ancak anonim şirketin kanuna uygun olarak amacını ve adını değiştirmek suretiyle varlığını devam ettirmesi mümkündür.

Anonim şirketin kuruluş izninin iptali gerektiren sebeplerden bazılarında (m.11/I-f-g-h) banka anonim şirketi tasfiyenin, birleşme veya bölünmenin veya iflas takibatının tamamlanması nedeniyle sona ermiş durumdadır. Başka bir ifadeyle banka anonim şirketinin sona ermesi için yalnızca sicil kaydının terkin edilmesi gereken bir aşamaya gelmiştir. Bu aşamadaki bir bankanın kuruluş izninin iptal edilmesi bankanın tüzel kişiliğini sona erdiren bir hal değildir. Aksine, banka tüzel kişiliğinin sona ermesinin bir sonucudur¹⁸⁹.

¹⁸⁸ Reisoğlu, s.257; Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.111.

¹⁸⁹ Alıcı, s.150.

II. BANKALARIN FAALİYET İZİNLERİNİN İPTALİ VEYA SINIRLANDIRILMASI

A. GENEL OLARAK

5411 sayılı Kanun ile karşımıza çıkan yeni bir düzenleme de faaliyet izninin iptali ve sınırlandırılmasıdır. Bu Kanunun 12. maddesinde, bankaların mali bünyelerinin bozulmasına bağlı olarak faaliyet izinlerinin iptali yanında, belirli koşulları sağlayamamaları halinde de Kanunun 4/I-a-b maddesi dışında kalan faaliyet konularının tek tek sınırlanabileceği ya da faaliyet izni kapsamından çıkarılabileceği veya faaliyet izninin iptal edilebileceği hükme bağlanmıştır.

Yetkili ülke idarelerince, Türkiye’de şubesi olan merkezi yurt dışında bulunan bankaların her hangi bir nedenle faaliyet izinlerinin kaldırılması, faaliyetlerinin durdurulması, iflas veya tasfiyelerine karar verilmesi veya konkordato ilan etmeleri durumlarında, bu şubelerin merkezden bağımsız faaliyette bulunmalarının mümkün olmaması, mali durumlarının merkezlerinden ayrı düşünölemeyeceği gerekçesiyle faaliyet izinlerinin Kurul tarafından kaldırılacağı ayrıca hükme bağlanmıştır. Bankaların faaliyet izninin kaldırılması, SPK veya Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili merciler tarafından verilen izinlerin de kalkmasına neden olacaktır.

B. FAALİYET İZNİNİN İPTALİ

5411 sayılı Kanunun 12. maddesinde faaliyet izninin iptalini gerektiren halleri düzenlemiştir. Buna göre faaliyet izni;

- faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyanlarla* alınmış olması,
- faaliyet izninin alınmasından itibaren altı ay içinde faaliyete geçilmemesi veya bir yıl içinde kesintisiz altı ay süre ile faaliyette bulunulmamış olması (4. maddede belirtilen faaliyetlerden mevduat ve katılım fonu kabulü ve kredi verilmesi dışındaki faaliyetlerde bulunmaması bu maddenin uygulanmasına imkân vermez.)

* Beyan; açıklama, bildirme, bildirim anlamındadır. Gerçeğe aykırı beyan ise, Kanun uyarınca yapılan bildirimlerin dürüst ve fiili duruma uygun bir şekilde, bilerek yanlış içermeksizin yapılmasıdır. Bildirimde bulunanların kastı olmaksızın ve gerekli özeni göstermesine rağmen beyanın içeriğinde bulunan hatalar gerçeğe aykırı bildirimde bulunma olarak nitelendirilemez.

hallerinde iptal edilebilecektir.

Faaliyet izninin iptali, gerçeğe aykırı beyanlarla alınmış olmasına bağlıdır. Burada gerçeğe aykırı beyanların faaliyet izni ile ilgili olması gerektiğinden kuruluş aşamasında gerçeğe aykırı beyanlarda bulunulmuş olması faaliyet izninin iptali için yeterli değildir. Gerçeğe aykırı beyanın iznin iptalinde etkisi olacak düzeyde önemli olup olmadığı incelenecektir. Zira gerçeğe aykırı beyanda bulunulmuş olması halinde durumun telafisi mümkün ise koşullara uygun bir başkasının beyanda bulunan kişi yerine alınması mümkündür¹⁹⁰.

Faaliyet izni almış olan bir bankanın izin tarihinden itibaren altı ay içerisinde faaliyetlerine başlamaması ya da bir takvim yılı içerisinde (1 Ocak- 31 Aralık) altı ay süre ile kesintisiz faaliyette bulunmaması halinde banka faaliyet izni iptal edilecektir. 5411 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtilen faaliyetlerden mevduat ve katılım fonu kabulü ve kredi verilmesi dışındaki faaliyetlerde bulunulmaması banka faaliyet izninin iptali sonucunu doğurmayacaktır.

Faaliyet izninin iptaline Kurul tarafından karar verilecektir. Özel bir nisap öngörülmediğinden karar dört üyenin oyuyla alınabilecektir. Toplantıda karar yeter sayısı sağlanamadığı durumlarda, izleyen toplantılarda oylarda eşitlik olması halinde başkanın bulunduğu tarafın oyu üstün sayılarak karar alınabileceğinden, duruma göre başkan dâhil üç üyenin oyuyla da bir bankanın faaliyet izninin iptal edilebilmesi ihtimal dâhilindedir (m.87/III).

Faaliyet izninin verilmesinde salt çoğunluk yeterli görülmüşse de faaliyet izninin kaldırılması zımnen kuruluş izninin de kaldırılması sonucunu doğuracağından bu kararında beş üyenin olumlu oyuyla alınması gerekmektedir¹⁹¹. Faaliyet izninin iptalini gerektiren yukarıdaki hallerin varlığı halinde Kurulun takdir yetkisi yoktur. Zira Kanun'da "*izin iptal edilir*" hükmü yer aldığından kararın mutlak surette iptal yönünde olması gerekir. Aksine kararlar Kanunun bu maddesine aykırılık teşkil edecektir. Faaliyet izninin iptaline ilişkin karar ilgili bankaya yazılı olarak bildirilir ve R.G.'de yayımlanır.

¹⁹⁰ Taşdelen, s.233; Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.144.

¹⁹¹ Reisoğlu, s.256.

5411 sayılı Kanunun 12. ve 71. maddelerinde farklı hukuki durumlar düzenlenmiştir. Kanun koyucu bu nedenle 12/I. maddede “*faaliyet izninin iptali*” ifadesini, 71. maddede ise “*faaliyet izninin kaldırılması*” ifadesini kullanmıştır. Bununla birlikte 12. maddenin 3. ve 4. fıkralarında madde başlığı ile uyuşmayan bir şekilde faaliyet izninin kaldırılması ifadesi yer almıştır.

Bu nedenle kanun koyucunun farklı ifadeleri farklı hukuksal durumları belirtmek üzere kullanıp kullanmadığı büyük önem taşımaktadır. Zira faaliyet izninin kaldırılmasının sonuçları Kanunda gösterilmiş ve mevduat ve katılım fonu sahiplerine önemli ayrıcalıklar tanınmıştır (m.106). Faaliyet izninin 12. maddeye göre iptalinin hukuksal sonuçları ise Kanunda düzenlenmemiştir.

Ayrıca bir kredi kuruluşunun 4. maddenin (a) veya (b) bendindeki mevduat veya katılım fonu kabulü yetkisinin Kurul tarafından kaldırılması, bu kredi kuruluşlarının faaliyetlerine devam etmesini engelleyeceğinden bu da faaliyet izninin kaldırılması anlamına gelecektir¹⁹².

C. FAALİYET İZNİNİN İPTALİNİN SONUÇLARI

5411 sayılı Kanunun 71. maddesine* göre bir bankanın mali durumunun bozulması ve alınan tedbirlerin iyileşme için yeterli olmaması halinde faaliyet izni sona erdirilecektir.

¹⁹² Reisoğlu, s.258.

* 5411 sayılı Kanun m.71; “Denetlemeler sonucunda bir bankayla ilgili olarak; a) Bu Kanunun 70’inci maddesi kapsamında alınması istenen tedbirlerin Kurul tarafından verilen süre içerisinde ya da her halükarda en geç on iki ay içinde kısmen veya tamamen alınmaması ya da bu tedbirleri kısmen veya tamamen almış olmasına rağmen, mali bünyesinin güçlendirilmesine imkan bulunmadığı veya bu tedbirler alınmış olsa dahi mali bünyesini güçlendiremeyeceğinin tespit edilmesi,

b) Faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması,

c) Yükümlerini vadesinde yerine getiremediğinin tespit edilmesi

d) Yükümlerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aşması,

e) Hakim ortaklarının veya yöneticilerinin, banka kaynaklarını, bankanın emin bir şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek bir biçimde doğrudan veya dolaylı veya dolanlı olarak kendi lehlerine kullanması veya dolanlı olarak kaynak kullandırması ve bankayı bu suretle zarara uğratması,

hallerinden bir veya bir kaçının varlığı durumunda Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlar bankanın faaliyet iznini kaldırmaya yada kredi kuruluşunun temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimini, zararın mevcut ortakların sermayesinden indirilmesi kaydıyla kısmen veya tamamen devri, satışı veya birleştirilmesi amacıyla Fona devretmeye yetkilidir.

Faaliyet izni kaldırılan kredi kuruluşları bu Kanunda yer alan hükümlere göre, kalkınma ve yatırım bankaları ise genel hükümlere göre tasfiye edilir.

Bu madde kapsamında alınan Kurul kararları Resmi Gazetede yayımlanır. Yayımlanma tarihi ilgililer bakımından tebliğ tarihi olarak kabul edilir.”

Kanunda açık bir düzenleme yer almamakla birlikte amaç değişikliğine gidilmediği sürece faaliyet izninin kaldırılması ya da iptali kendiliğinden kuruluş izninin de iptalini gerektirecektir. Yine Kanunda yer almamakla birlikte bankanın faaliyet izninin kaldırılması SPK ve Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili merciler tarafından bankaya verilen diğer izinlerin de kalkmasını beraberinde getirecektir¹⁹³.

Faaliyet izninin iptali ile birlikte mevduat ve katılım bankaları 5411 sayılı Kanuna göre, kalkınma ve yatırım bankaları ise genel hükümlere göre tasfiye edilir ve 106. maddeye göre bankanın yönetim ve denetimi TMSF'na devredilir¹⁹⁴. Ancak bankanın yönetim ve denetiminin TMSF'na devri sadece belirli işlemlerin yapılması ve sonra da bankanın iflasının istenmesi amacı ile sınırlı olduğundan TMSF bankayı iyileştirici işlemleri tamamlayıp bankayı devredemez veya Kurul'dan iznin iadesini talep edemez¹⁹⁵.

Faaliyet izni iptal edilen banka, iznin iptal edildiği tarihten itibaren bankacılık işlemleri yapamayacaktır. İptalin sonuçları, iptal sebebinden ziyade, bankanın faaliyete geçmiş olup olmadığına bağlı olacaktır.

Banka faaliyete geçmemiş ise, faaliyet izninin iptali üzerine pay sahiplerinin şirketi feshetmeleri veya şirketin iştigal konusunu değiştirmeleri, aksi halde TTK'nun 274/II maddesi gereğince Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca fesih davası açılması söz konusu olacaktır. Zira banka faaliyete geçmemiş olduğundan, faaliyet izninin iptali bankanın varlığına yönelmemiştir.

Faaliyete geçmiş bir bankanın faaliyet izninin iptali ise, iptal kararı bankanın varlığına yönelmiş olduğundan, bankanın infisah ederek tasfiyeye girmesine neden olur.

D. FAALİYET İZNİNİN SINIRLANDIRILMASI

5411 sayılı Kanunun 12. maddesinde faaliyet izninin sınırlandırılmasını gerektiren halleri düzenlemiştir.

¹⁹³ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.114.

¹⁹⁴ Önder, s.6.

¹⁹⁵ Tekinalp, Fondaki Bankanın Hukuku, s.146.

Buna göre faaliyet izni;

- Faaliyet izninin alındığı tarihten itibaren bir ay içinde ilgili kuruluş birliğine üye olunmaması,
- Sisteme giriş payının taksitlerinin TMSF hesabına yatırılmamış olması,

hallerinde Kurum tarafından yapılan uyarıya rağmen söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda Kurul, bankalarda mevduat kabulü, katılım bankalarında özel cari hesap veya kar ve zarara katılma hesabı açılması dışında diğer faaliyet alanlarını tek tek sınırlama hakkına sahiptir. Kurulca yasaklanan faaliyetler için yetkili kamu kuruluşlarının izni alınmış olsa dahi banka bu faaliyetleri gerçekleştiremeyecektir¹⁹⁶.

Bankacılık mevzuatı, bankaların faaliyet izni aldıkları tarihten itibaren bir ay içerisinde Türkiye Bankalar Birliğine (TBB) üye olmasını öngörmüştür. Dolayısıyla bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde verilen faaliyet izninin sınırlandırılması gerekecektir.

Bankalara faaliyet izni verilebilmesi için, asgari sermaye miktarının yüzde onu tutarındaki sisteme giriş payının dörtte birinin faaliyet izni başvurusundan önce TMSF hesabına yatırılması gerekmektedir. Kalan dörtte üçlük kısmın ise Kurul tarafından belirlenecek ödeme planı çerçevesinde ödenmesi gerekmektedir. Aksi halde bu durum verilen faaliyet izninin sınırlandırılması sonucunu doğuracaktır.

Faaliyet izinlerinin sınırlandırılması, bankayı yükümlülüklerini yerine getirmeye zorlama yönünde bir yaptırım olacağından, bankanın kuruluş birliğine üye olması veya kurucuların bakiye sisteme giriş payını ödemeleri halinde Kurul kararı ile sınırlama kaldırılabilir¹⁹⁷. Faaliyet iznin iptali gibi sınırlandırılmasına ilişkin kararlar da R.G.'de yayımlanır. Zira bankaya verilen faaliyet izninde olduğu gibi sınırlandırılmasının da kamuya duyurulması gerekmektedir. Ancak kamuya duyurma da bankaların güven kaybına uğramasına neden olacaktır¹⁹⁸.

¹⁹⁶ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.145.

¹⁹⁷ Reisoğlu, s.257.

¹⁹⁸ Taşdelen, s.233.

E. FAALİYET İZNİNİN SINIRLANDIRILMASININ SONUÇLARI

Bankaların yükümlülüklerini yerine getirmemesi bazen bankaların faaliyetlerinin yasaklanması sonucunu değil, ancak bazı faaliyetlerinin sınırlandırılması sonucu doğurabilir. Bu noktada takdir yetkisi, bankayı ve kurucuyu Kanuna uymaya zorlama amacına uygun kullanılmak kaydıyla Kurula aittir.

Faaliyet izninin sınırlandırılması zorlayıcı bir tedbir mahiyetinde olduğundan geçici bir tedbirdir¹⁹⁹. Kurul, bir bankanın diğer kamu otoritelerinin iznine tabi olan türden faaliyetlerini sınırlandırmışsa, bu sınır devam ettikçe, diğer kurumların verdiği iznin bir anlamı olmayacaktır*.

Banka kurucularının, sisteme giriş payının faaliyet iznini aldıktan sonra ödemeleri gereken kısmını (m.10/IV) zamanında ödememeleri halinde, faaliyet izni asıl faaliyet konuları yönünden değilse de diğer faaliyetler açısından tehlikeye girecektir.

F. MERKEZİ YURT DIŞINDA BULUNAN ŞUBELERİN FAALİYET İZİNLERİNİN KALDIRILMASI

Bir bankanın mali bünyesinin bozulması veya faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması halinde bankanın faaliyet izni 71. madde gereğince kaldırılmakta ve bankanın yönetim ve denetimi TMSF'na devredilmektedir.

Bu hükümler Türkiye'de kururlu bankalar yanında merkezi yurt dışında bulunan bankaların Türkiye'deki şubeleri için de uygulanacaktır.

5411 sayılı Kanunun 12/III. maddesinde ise; merkezi yurt dışında bulunan bankaların kurulu bulundukları ülkede;

- Herhangi bir nedenle faaliyet izninin kaldırılması,
- Faaliyetlerinin durdurulması

¹⁹⁹ Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, s.114.

* Gerekeçteki "bankanın faaliyet izninin kaldırılması SPK ve Hazine Müsteşarlığı gibi yetkili merciler tarafından verilen izinlerin de kalkmasını beraberinde getirecektir" cümlesi faaliyet izninin sınırlandırılması ile değil kaldırılması ile ilgili olmakla birlikte zımnen bu anlamı desteklemektedir.

- İflas veya tasfiyelerine karar verilmesi
- iflâs anlaşması ilan etmeleri

halinde bu bankaların Türkiye'deki şubelerinin faaliyet izinleri Kurul tarafından kaldırılacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm 71. madde ile aynı mahiyettedir.

Zira bu durumlarda ya Türkiye'deki şubenin mali durumu bozulacaktır yada Türkiye'deki şubenin faaliyetine devam etmesi mevduat ve katılım fonu sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz edecektir. Bu nedenle belirtilen maddelere istinaden faaliyet izinlerinin kaldırılmasının hukuki sonuçları aynı olacak ve banka 106. maddeye göre tasfiye edilecektir²⁰⁰.

²⁰⁰ Reisoğlu, s.258; Taşdelen 234; Alıcı, s.156.

Yedinci Bölüm

BANKALARIN SINIR ÖTESİ FAALİYETE GEÇMELERİ

I. GENEL OLARAK

Dünya ekonomisindeki globalleşme eğilimleri bankacılık faaliyetlerinin de uluslararası bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Bu durum Türk bankacılık sektörünün uluslararası alanda faaliyet göstermesini zorunlu kılmıştır. Türk bankalarının yurt dışında faaliyet göstermelerine ilişkin esaslar Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren bankacılık mevzuatında yer almıştır.

Zira 1930 yılından beri bankaların sermayelerini, mevduatlarını ve sair kaynaklarını izinsiz olarak yurt dışında kullanamayacakları hükmü mevzuatımızda bulunmakla birlikte, buna ilişkin uygulamalar 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun²⁰¹ dayandırılmıştır. Kambiyo sınırlamaları yumuşatıldıktan sonra bankacılık mevzuatındaki sınırlama yurt dışına sermaye aktarılmasından çok iştirakin banka maliyesi üzerindeki etkileri yönünden bankacılık mevzuatında devam ettirilmiştir²⁰².

5411 sayılı Kanunun 14. maddesi tüm sınır ötesi faaliyetleri kapsamamaktadır. Zira madde içeriği yabancı bankalardaki fiziki temsili kapsamaktadır. Örneğin bir banka görevlisinin yurt dışındaki bir müşteriden mevduat toplamaya aracılık etmesi de bir sınır ötesi faaliyettir. Ancak madde hükmünde buna ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.

5411 sayılı Kanunda sınır ötesi faaliyetler için izin alınabilmesi, Kanunun kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlerine ve Kurulca belirlenecek esaslara uyulması şartına bağlanmıştır. Kurulca belirlenecek esasların çerçevesi yasada belirlenmemiştir. Fakat bunun yurt dışında şube veya temsilcilik açılmasının bankanın mali bünyesi açısından değerlendirilmesini kapsamaması beklenir. Harice sermaye transferine izin verme yetkisinin Kurulda olmaması dolayısıyla genel anlamda bir sermaye hareketleri kontrolü, Kurul tarafından verilen izne dâhil değildir.

²⁰¹ R.G. 25.02.1930, S.1433.

²⁰² Taşdelen, s.242.

Bununla birlikte banka kaynaklarından transfer edilecek sermaye bankanın mali bünyesini doğrudan etkileyebileceğinden ve bankayı sermaye yetersizliğine düşürebileceğinden, izin verilen tutarın bu yönüyle bilançoya etkileri göz önünde tutulmalıdır.²⁰³

II. BANKALARIN YURT DIŞINDA ŞUBE VEYA TEMSİLCİLİK AÇMALARI

A. BANKALARIN YURT DIŞINDA ŞUBE AÇMALARI

Yurt dışında şube açılması banka sermayesinin bir kısmının yurt dışına transferi sonucunu doğurması nedeniyle yurt içinde şube açılmasından farklı bir mahiyet taşımakta ve 5411 sayılı Kanunun yanı sıra kambiyo mevzuatıyla da ilgisi bulunmaktadır. Yurt içinde açılacak şubeler için 5411 sayılı Kanununun 13. maddesindeki şartların gerçekleştirilmesi yeterli görülmüş, buna karşılık yurt dışında açılacak şubeler için kuruluş izni şartı aranmıştır. Bu uygulamanın sebebi 5411 sayılı Kanunun hükümet gerekçesinde de belirtildiği üzere, pazar avantajı veya vergisel avantajlar gibi kar maksadı taşıyan nedenler dışında, ilgili ülke mevzuatının ve denetim ve gözetim faaliyetlerinin yetersiz olmasından istifade ile ihtiyaca uygun olmayan finansal raporlar düzenleyebilme gibi amaçlarla yurt dışında şube veya temsilcilik açılmasının veya ortaklık kurulmasının önüne geçmektir.

5411 sayılı Kanunun 14. maddesine göre; Türkiye’de kurulu bankaların yurt dışında şube açmaları, kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere ve Kurulca belirlenecek esaslara uyulması kaydıyla Kurulun iznine tabidir. Kurul söz konusu esasları Yönetmeliğin 9. maddesi ile belirlemiştir. Buna göre;

- Türkiye’de kurulu bankaların yurt dışında şube veya üçüncü maddede yer alan tanımdaki sınırlamalara bağlı kalmaksızın temsilcilik açmaları, ortaklık kurmaları veya kurulmuş ortaklıklara katılmaları Kanunda yer alan kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlere uyulması kaydıyla Kurulun iznine tabidir. İzin başvuruları, yurt dışında şube veya temsilcilik açılmasının, ortaklık kurulmasının veya kurulmuş ortaklıklara katılınmasının gerekçelerini açıklayan bir raporla birlikte Kuruma yapılır.

²⁰³ Taşdelen, 243.

- Bankaların yurt dışında şube açma, ortaklık kurma veya kurulmuş ortaklıklara katılma taleplerine izin verilebilmesi için, şube veya ortaklığın bulunduğu ülke düzenlemeleri ve uygulamalarında, Kurumun denetim ve gözetim faaliyetleri kapsamında ihtiyaç duyduğu bilgi ve belgeleri edinmesine ve söz konusu şube ve ortaklıklarda denetim yapmasına ilişkin herhangi bir engel bulunmaması şarttır. Kıyı bankacılığı bölgelerine ilişkin taleplerde denetim ve gözetimin etkin bir biçimde yapılabilmesi için Kurul, faaliyette bulunulacak ülkenin yetkili makamları ile işbirliği ve bilgi alışverişinin sağlanmasına yönelik olarak Kanun uyarınca imzalanmış mutabakat zaptı bulunmasını şart koşabilir.

- Birinci ve ikinci fıkra hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kıyı bankacılığı bölgelerinde şube açacak ya da bağlı veya birlikte kontrol edilen ortaklık veya iştirak edinecek bankaların, 5411 sayılı Kanunun 43. maddesi uyarınca bankaların sermaye yeterliliğine ilişkin olarak yürürlüğe konulan düzenlemelerde belirtildiği şekilde hesaplanacak konsolide ve konsolide olmayan sermaye yeterliliği standart oranının Kurulca belirlenecek orandan az olmaması ve idame ettirilmesi şarttır.

- Kıyı bankacılığı bölgelerinde şube açmak veya iştirak edinmek için gereken kaynak tutarı ile maliyet-fayda analizini de içeren detaylı fizibilite raporunun ve kuruluştan itibaren üç yıllık hedeflerin ortaya konulduğu tahmini bilanço, nakit akım ve kâr-zarar cetvellerinin Kuruma ibraz edilmesi şarttır.

- Kıyı bankacılığı bölgesindeki şubenin bilanço büyüklüğü toplam banka bilançosunun yüzde yirmisini geçemez. Hazineye veya Hazinenin garantisi karşılığı verilen krediler bu sınırın hesabında dikkate alınmaz. Şubenin bilanço büyüklüğünün hesabında, şube ile banka merkezi arasında yapılan işlemler mahsup edilir.

- Bankalar, kıyı bankacılığı bölgelerinde kurulu şube ve iştiraklerinin yıllık finansal raporlarını Kuruma tevdi etmek zorundadır. Bağımsız denetimden geçmemiş finansal tabloları ile Kurum tarafından istenen diğer ilave bilgi ve açıklamaların bu kapsamdaki faaliyetlerine ilişkin bilgilerin, Türkiye ile ilgili işlemleri de ayrıntılı olarak kapsayacak şekilde üçer aylık dönemler itibarıyla, Kurumca belirlenecek raporlama örneğine göre belirlenecek sürelerde Kuruma tevdi edilmesi zorunludur.

- Kurum tarafından yapılacak yerinde denetimlerde her türlü bilgi ve belge hazır bulundurulur ve kıyı bankacılığı bölgesindeki iştirakin alacaklı ve borçlularına ilişkin bilgiler istenildiği zaman bankaca temin edilir.

- Bankalar, kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil yurt dışındaki şubelerinde ve iştiraklerinde açılan hesapların tasarruf mevduatı sigortası kapsamı dışında olduğuna ve kıyı bankacılığı bölgelerindeki şube ve iştiraklerine ilişkin bilgileri içeren açıklamayı, şubelerinin açıkça görünür bir yerinde ve okunaklı şekilde ilan eder.

- Bankaların, kıyı bankacılığı bölgesindekiler dahil yurt dışında kurulu iştirakleri veya finansal kuruluşlar adına yurt içinde yerleşik kişilerden mevduat veya katılım fonu kabulü amacıyla; formüller bulundurmaları, münhasıran bu iş için personel istihdam etmeleri, bu iştirakler veya başka mali kurumlar adına toplanacak mevduat veya katılım fonu üzerinden personele ücret, komisyon, prim ve benzeri adlar altında para ödemek veya personele bu iştiraklerin reklam ve propagandasını yaptırmak suretiyle müşterilerini yurt dışındaki iştiraklerine yönlendirmeleri, bu ve benzeri yöntemler kullanarak yurt dışında kurulu iştirakleri veya başka mali kurumlar adına mevduat veya katılım fonu toplamaları, 5411 sayılı Kanunun 150. maddesi hükmü kapsamında izinsiz faaliyette bulunma sayılır.

- Türkiye'de kurulu bankalar, mevduatı veya katılım fonunu kıyı bankacılığı dahil yurt dışındaki şubelerine, yabancı bankaların Türkiye'de faaliyet gösteren şubeleri ise bağlı bulundukları gruba ait şube veya diğer mali kurumlara yönlendirmek amacıyla yukarıda belirtilen işlemleri yapamazlar.

- Bankaların kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil yurt dışındaki şubeleri ve iştirakleri mevduat cüzdanı ve ilgili evrakın düzenlenmesi işlemlerini faaliyette bulundukları ülkede yapmak zorundadır. Söz konusu şube veya ortaklıklar adına hiç bir şekil ve surette yurt içinde cüzdan ve evrak düzenlenemez veya verilemez.

Yurt dışında şube açılabilmesi için Kurul tarafından verilecek izin sonrası ilgili ülkenin mevzuatına göre de izin alınması gerekmektedir.

Yurt dışında şube açılması halinde banka sermayesinin bir kısmı daimi bir

biçimde yurt dışına tahsis edileceğinden ayrıca Kuruldan bu konuda izin alınması gerektiği düşünülebileceği gibi (ancak bu durum 1567 sayılı Kanunun istisnasını oluşturacağından Kurumun yapacağı denetleme bu mevzuata tabi olmayacaktır.), şube açmak için gerekli sermayenin yurt dışına götürülmesinin ortaklık kurmadaki esaslara tabi olduğu da düşünülebilir.

Yurt dışında açılan şubelerin, Türkiye'deki bankadan ayrı bir tüzel kişiliği bulunmadığından, yaptığı işlemler Türkiye'deki banka nam ve hesabına olacak ve yaptığı işlemlerden doğan hak ve borçlar banka tüzel kişiliğine ait olacaktır. Bu nedenle şubenin alacaklıları, haklarını Türkiye'deki bankaya karşı ileri sürebileceklerdir²⁰⁴.

B. BANKALARIN YURT DIŞINDA TEMSİLCİLİK AÇMALARI

Kambiyo mevzuatına göre, Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışında temsilcilik açmaları serbesttir. Bunların yurt dışında şube açmaları için beş milyon ABD doları veya eşiti dövizli bankalar aracılığıyla yurt dışına transfer etmeleri de izne tabi değildir. Belirlenen miktarı aşan sermaye ihracı Hazinesinin bağlı bulunduğu Bakanlığın izni ile mümkündür²⁰⁵.

Merkezi Türkiye'de bulunan bankaların yurt dışında temsilcilik açmaları da mümkündür. Türkiye'de kurulu olan bankalar, yurt dışında temsilcilik açmak için, Yönetmeliğin 9. maddesinde belirlenen esaslara uymak ve Kuruldan izin almak zorundadırlar. Ancak bu izin sonrası ilgili ülkenin mevzuatına göre de izin alınması gerekecektir.

Bankalar yurt dışında açtıkları temsilciliklerle ilgili olarak temsilciliğin açıldığı tarihten itibaren, yerel resmi makamlardan alınmış izin belgesini, faaliyete başlama tarihini, faaliyet adresini, faaliyeti sona erdirirlerse belgelerle birlikte bu hususu Hazine Müsteşarlığına bildirirler. Şube açan bankalar, şube için sermaye ihracından itibaren bir yıl içinde ilaveten yıllık faaliyet raporları ile birlikte yurda getirilen karlarını da bildirmek zorundadırlar²⁰⁶.

²⁰⁴ Alıcı, s.168.

²⁰⁵ Alıcı, s.167.

²⁰⁶ Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar m.13; R.G. 11.08.1989, S.20249.

Temsilcilikler bankacılık işlemi yapamazlar, mevduat kabul edemezler. Onların esas faaliyetleri kişiler, teşebbüsler ve kurumlar ile ilişki kurmaları, bilgi toplamaları, piyasayı izlemeleri ve merkezlerinin iş olanaklarını genişletici hususları araştırmalarıdır. Bu nedenle temsilciliklere sermaye tahsisi gerekmemektedir.

C. BANKALARIN YURTDIŞINDA ORTAKLIK KURMALARI VEYA KURULMUŞ ORTAKLIKLARA İŞTİRAK ETMELERİ

Ortaklıktan ne anlaşılması gerektiği hususunda 5411 sayılı Kanunda bir açıklamaya yer verilmediğinden, adi ortaklıkta dahil olmak üzere her türlü ticari ortaklığın madde kapsamında icrası gerekir.

4389 sayılı Kanunda sadece yurt dışında şube açılması Kurulun iznine tabi iken (m.9/VI-b) Kurul çıkardığı yönetmelikle bankaların yurt dışında ortaklık kurmalarını veya yurt dışında kurulu bulunan ortaklıklara iştirak etmelerini izne tabi tutmuştur. 5411 sayılı Kanun ile yönetmelik hükmü kanun maddesine dönüştürülmüştür. Buna göre, yurt dışında ortaklık kurma veya kurulmuş ortaklığa iştirak etme 5411 sayılı Kanunun kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlerine ve Kurulca belirlenecek esaslara (Yönetmelik m.9) uyulması kaydıyla Kurulun iznine tabidir. Kurulmuş ortaklığa katılma sermayeden pay edinmekle olur. Sermayenin nasıl edinildiği önemli olmamakla birlikte ortaklığa katılmada izne tabidir. Daha önce bir pay edinilmiş ise, dışarıdaki ortaklıkta sonraki sermaye payı artışları izne tabi değildir²⁰⁷

D. KIYI BANKACILIĞI

1. Genel Olarak

1960'lı yıllardan sonra gelişmiş ülkelerin uluslararası ticarete ve sermaye hareketlerine koydukları vergi yükümlülükleri ve denetimler sonucu kıyı bankacılığı merkezleri oluşmaya başlamıştır. Ülkemizde kıyı bankacılığının, bankacılık mevzuatında ilk yer alışı, serbest bölge çalışmaları sonucunda olmuş ve ilk defa 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunun²⁰⁸ 74. maddesi ile mevzuata girmiştir.

²⁰⁷ Taşdelen, s.246.

²⁰⁸ R.G. 15.06.1985, S.18785.

Yurt dışında off-shore şube açma veya off-shore banka kurma genel olarak esasen yurt dışında şube açma veya banka kurma hükümlerine tabi iken, “...genelde pazar avantajı veya vergisel avantajlar gibi bir takım kar maksadı taşıyan hususlar yanında bazen de ilgili ülke mevzuatının denetim ve gözetim faaliyetlerinin yetersiz olması gözetilebilmekte ve bunun sonucunda ilgili kuruluşlarca ihtiyaca uygun olmayan finansal raporlar düzenlenebilmektedir”²⁰⁹ yaşanan olumsuz olaylar nedeniyle “kıyı bankacılığı bölgeleri de dahil olmak üzere” şeklinde bir açıklamaya gereksinim duyulmuştur. Yasal bir düzenlemesi bulunan serbest bölgelere karşılık kıyı bankacılığı bölgeleri tanımına ne bu Kanunda ne de diğer kanunlarda yer verilmemiştir. Bu tanıma sadece yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Kanun ile ilgili Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmeliğin²¹⁰ 7. nolu ekinde rastlanmaktadır.

Bu tanıma göre, kıyı (off-shore) bankacılığı bölgeleri, ülkelerin siyasal sınırları içinde olmakla birlikte, ülke genelinde uygulanan idari, mali ve ekonomik mevzuatın kapsamı dışında tutulan veya bankacılık ve vergi mevzuatı başta olmak üzere farklı ve imtiyazlı düzenlemelerin geçerli kılındığı özel bankacılık merkezleri ile özel bir farklılaşmaya gidilmeksizin ülke genelinde uygulanan mevzuatın off-shore merkezlerle rekabet edecek tarzda düzenlendiği ülkelere ait toprakların tamamını ifade eder*. Buradan da anlaşılacağı üzere bir ülkede off-shore bankacılığına izin verilmesi için mutlaka bir kıyı bankacılığı bölgesi kurulması gerekmemektedir²¹¹.

Off- shore bankacılık da olarak anılan kıyı bankacılığının tanımı ve özellikleri eski Bankacılık Kanunlarında belirtilmemişken, 5411 sayılı Kanunda bu konuda özel bir tanım verilmiştir. 5411 sayılı Kanun’un 3. maddesine göre, kıyı bankacılığı; “...Bankacılık faaliyetleri, kurulu bulunan ülke harici ile sınırlı tutulan veya ülke genelinde uygulanan ekonomik ve mali mevzuata tabi olmayan ya da kurulu bulunan ülkede yerleşik olanlardan mevduat ve fon kabulünün yasaklandığı bankacılığı ifade eder.” olarak tanımlanmıştır.

²⁰⁹ Oy, s.46.

²¹⁰ R.G. 21.06.2001, S.24445.

* Kıyı bankacılığı bölgeleri ile off-shore finans merkezi adı da verilen bankacılık alanları kastedilmektedir. Bahama Adaları, Jersey, Guernsey, Barbados, Bermuda, Porto Riko, Cayman Adl, Hollanda Antileri, Madeira, Lüksemburg, Liechtenstein, Malta, Bahreyn, Kıbrıs, Singapur başlıca kıyı bankacılığı bölgeleridir.

²¹¹ Çevik Kemal, s.207.

Görüldüğü üzere tanımda üç olumsuz unsur vardır ve bu unsurlardan birinin mevcut olması bankayı kıyı bankası yapmaya yeterlidir²¹².

Birincisi, bir bankanın bankacılık faaliyetleri kurulu bulunduğu ülke içini kapsamıyorsa, yani banka iç piyasa ile bankacılık işlemlerinde bulunamıyorsa, ikincisi, bir banka ülke genelinde uygulanan ekonomik ve mali mevzuata tabi değilse, üçüncüsü, bir banka kurulu bulunduğu ülke dâhilindeki kişilerden mevduat veya fon kabul edemiyorsa kıyı bankasıdır.

Kıyı bankacılığı genellikle serbest bölgelerde yapılan bir bankacılık faaliyeti olmakla birlikte serbest bölge niteliği taşımayan yerlerde de kıyı bankası kurulabilir. Ancak Türkiye açısından uygulamada kıyı bankacılığı hep serbest bölge bankacılığının bir türü olarak gelişmiştir. Bunun nedeni ise, serbest bölge mevzuatının uygunluğu ve getirdiği kolaylıklardır. Çünkü, kıyı bankacılığı faaliyetleri ile serbest bölgelerde yapılan faaliyetler arasında önemli benzerlikler vardır. Bir ülkenin ticari serbest bölgesine gelen mallar, o ülkenin ithalatı sayılmaz. Bu mal hareketinden dolayı herhangi bir gümrük vergisi alınmaz, tekrar yurt dışına gittiğinde de ihracat sayılmaz. Ancak mallar, serbest bölgeden ev sahibi ülkeye girdiğinde, yurt dışından gelen diğer mallar ile benzer işlemlere tabi tutulurlar²¹³.

2. Kıyı Bankacılığının Özellikleri

Kıyı bankaları özel bir banka olmayıp, temel olarak diğer bankalar gibi mevduat toplamakta, kredi vermekte ve güvene dayalı işlemler yapmaktadır. Kıyı bankalarını diğer bankalardan ayıran başlıca özellikler;

- Kıyı bankaları bulundukları ülkede geçerli olan para birimi dışındaki bir para birimi ile işlem yaparlar.
- Faiz oranlarının belirlenmesinde serbestlik ilkesi geçerlidir.

²¹² Bu bankacılığın temel fonksiyonu, farklı özellikteki müşterilerden mevduat toplayıp, bu fonları yine farklı özellikteki diğer kişiler için yeniden kredilendirme sürecine sokmaktır. Bu bankacılık kuruluşları genellikle değişik Avrupa para birimleriyle belirlenmiş fonlarla ilgilenmektedir. Kıyı bankacılığı işlemlerinin en önemli özelliği dünya ticaret ve finansıyla ilgili olması ve bu işlemlerin yapıldığı ülke ekonomisinin bir parçası olmamasıdır; Noyan, Bankalar Hukuku, s.66.

²¹³ Tekinalp, Banka Hukukunun Esasları, s.29; Reisoğlu, s.131 vd.

- Kıyı bankaları şart olmamakla birlikte esasen yerleşik olmayan kurumlar ve kişilerle işlem yaparlar.
- Kıyı bankaları genellikle yurt içi finans piyasasının tabi olduğu yasaların, sınırlamaların ve kontrollerin birçoğundan muaftırlar.
- Birçok kıyı bankacılığı merkezlerinde çok sıkı biçimde sır saklama ilkesi uygulanmaktadır.
- Belli bir likidite, disponsibilite oranı uygulanmaması, munzam karşılık yatırılmaması söz konusudur.
- Dolaysız vergi olarak alınan kurumlar ve gelir vergisinin kaldırılması ya da çok düşük seviyelere çekilmesi söz konusudur.
- Bankaların müşterilerine ödeyecekleri faizden veya interbank işlemlerinden doğacak faizlerden stopaj kesilmemesi, yurt içi bankaların tabi olduğu kambiyo sınırlamalarına tabi tutulmamaları esastır.

Bu avantajlar sayesinde kıyı bankaları klasik bankalara oranla daha düşük maliyetle hizmet verme imkanına sahip bulunmaktadırlar.

3. Kıyı Bankalarının Faaliyete Geçmesi Ve Faaliyet Konuları

Kıyı bankaları bir ülkenin topraklarında kurulmakla birlikte, yurt dışından topladıkları mevduatı veya fonları yine yurt dışına kullandıran ve dolayısıyla kurulu bulundukları ülkenin vergi ve bankacılık mevzuatına tabi olmadan faaliyet gösteren bankalardır²¹⁴.

Kıyı bankacılığı faaliyetleri, kıyı bankacılığı merkezlerinde yapılır. Kıyı bankacılığı merkezleri ise, işlemlerin gerçekleştirilme biçimine göre kayıt merkezleri ve fonksiyonel merkezler olmak üzere ikiye ayrılır. Kayıt merkezleri; özellikle sağlanan vergisel avantajlar nedeniyle tercih edilen merkezler olup, başka merkezlerde gerçekleştirilen finansal işlemlerin burada kayıta geçirilerek, önemli vergisel

²¹⁴ Apak Sudi, Uluslararası Bankacılık Ve Finansal Sistemler, 2. Basım, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1993, s.119.

avantajların sağlandığı yerlerdir. Fonksiyonel merkezler ise, işlemlerin bizzat gerçekleştirildiği, mevduat toplama, fon temin etme, toplanan fonların krediye dönüştürülmesi vb. her türlü uluslararası bankacılık faaliyetlerinin yürütüldüğü merkezlerdir.

Bu bankaların kuruluşu, faaliyetleri, denetlenmesi vb. hususlar uluslararası ticari gelişmeler dikkate alınarak ayrıca düzenlenmektedir.

Türkiye’de kıyı bankacılığına münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak şartıyla izin verilir. Dolayısıyla Türkiye’de faaliyetlerini sürdüren bir banka Türkiye’de kıyı bankacılığı yapamaz, kıyı bankacılığı yapacak şube açamaz²¹⁵.

Türkiye’de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak için banka kurulması veya yurt dışında kurulmuş kıyı bankalarının Türkiye’de şube açmak için yapılacak başvuruda, faaliyet alanları, finansal raporlama ve denetim usulleri, faaliyetlerinin sürekli veya geçici olarak durdurulması hususları Kurul tarafından belirlenir.

Yönetmelikte Türkiye’de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunma konusunda ayrı bir düzenleme yer almadığından banka kuruluşuna ilişkin düzenlemeler bu konuda da geçerli olacaktır.

4389 sayılı Kanun’un 7/V. maddesinde* münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunan bankalar hakkında bu Kanunun diğer maddeleri ile Merkez Bankası Kanunun 40. maddesi “*zorunlu karşılıklar ile umumi disponsibilite*” uygulanmaz denildiği halde, 5411 sayılı Kanunda bu konulara değinilmemiştir. Gerekçede de bu konuda herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Kıyı bankacılığının kuruluşu veya yabancı bankaların şube açmaları konusunda ise Kurula özel yetki tanınmadığından genel düzenlemeler uygulanacaktır.

²¹⁵ Reisoğlu, s.202.

* Türkiye’de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak üzere banka kurulmasına veya yurtdışında kurulu bankalarca şube açılmasına ilişkin hususlar, faaliyet esas ve alanları, hesap ve kayıt düzeni ile denetim usulleri ve faaliyetlerinin geçici veya sürekli durdurulması Kurul kararıyla belirlenir. Münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunan bankalar hakkında bu fıkra haricinde bu Kanunun diğer maddeleri ile 14.1.1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 40 ıncı maddesi uygulanmaz. Ancak, kıyı bankacılığı dışında, serbest bölgelerdeki bankacılık faaliyetleri hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.

Kıyı bankalarının faaliyet konuları oldukça geniştir ve klasik bankacılık hizmetlerinin birçoğunu kapsamaktadır. Bu faaliyetler, döviz cinsinden mevduat toplama işlemi başta olmak üzere bankacılık işlemleri, kredi kolaylıkları, döviz ve dövizle ilgili işlemler, altın işlemleri, fon yönetimi, leasing, factoring şeklinde sıralanabilir. Kıyı bankacılığı işlemleri, milli bankacılık sisteminin kapsamı dışında tutulmaktadır. Kıyı bankacılığı, yerel vergilerden, yedek akçe ve diğer hukuki kısıtlamalardan kurtulmak, yabancı para ve sermaye piyasalarına girebilme, uluslararası bankacılık hizmetlerini genişletme bakımından önem taşır.

E. SERBEST BÖLGE BANKACILIĞI

1. Genel Olarak

Serbest bölgeler; bir ülkenin milli sınırları içerisinde fakat gümrük sınırları dışında, ekonomik faaliyetlerin teşvik edildiği, dış ticaret ve gümrük ile ilgili yasa ve kısıtlamaların kısmen ya da tamamen farklılaştırılması veya uygulama dışı bırakılması ile oluşturulmuş, insanların ve malların giriş çıkışlarını serbestçe yapabildiği bölgeler olarak tanımlanabilir²¹⁶.

Türkiye’de serbest bölge kurulması konusunda ilk girişimler 1132 sayılı Serbest Mıntıka Kanunu²¹⁷ ile başlamıştır. Ancak bu çalışmalardan önemli bir sonuç alınamamış ve açılan serbest bölgeler de kapatılmıştır. Sonrasında ise, yeniden serbest bölge denemesine girişilmiş ve 3218 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanuna göre Türkiye’de serbest bölgeler; ihracat için yatırım ve üretimi arttırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli bir şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkânlarından daha fazla yararlanmak amacıyla kurulmaktadır. Serbest bölgelerde vergi, resim, harç, gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine ilişkin mevzuat uygulanmayacak ve bu bölgelerdeki kullanıcılar Bakanlar Kurulunca belirlenecek çeşitli teşviklerden yararlandırılacaklardır²¹⁸.

²¹⁶ Apak, s.115.

²¹⁷ R.G. 19.07.1927.

²¹⁸ Cimat Ali / Taş Mahir, “Türkiye’de ve Dünyada Kıyı Bankacılığı Uygulamaları ve Vergi Cennetleri Üzerine Bir Değerlendirme”; Mevzuat Dergisi, Yıl.7, S.80, Ağustos 2004; <http://www.mevzuatdergisi.com/2004/08a/02.htm> (16.06.2009)

Serbest bölgeler*, Bölgelerin yer ve sınırlarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Buralarda yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişiler faaliyet gösterebilir. Bu bölgelerde** bir kısım mevzuat*** uygulanmaz. Serbest bölgede off-shore bankalar ve şubelerin yanı sıra bu özelliği bulunmayan bankaların veya şubelerin faaliyet göstermeleri de mümkündür. Bu bölgeler ile diğer serbest bölgeler ve ülkeler arasında dış ticaret rejimi geçerli olmadığından serbest bölgelerdeki faaliyetler daha az kayıt altına alınmaktadır.

Bununla birlikte serbest bölgelerde Türkiye'nin egemenlik alanındadır ve istisnalar dışında Türk kanunları geçerlidir. 3218 sayılı Kanunun 1. maddesine göre serbest bölgelerin kurulmasındaki amaç; Türkiye'de ihracat için yatırım ve üretimi arttırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli bir şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkânlarından daha fazla yararlanmaktır.

2. Serbest Bölge Bankacılığının Özellikleri

Serbest bölgeler gümrük hattı dışında sayıldığından, serbest bölgeler ile Türkiye'nin diğer yerleri arasında yapılan ticarete dış ticaret rejimi hükümleri uygulanır. Bir başka ifadeyle Türkiye'den serbest bölgeye satılan mallar ihracat rejimine, serbest bölgeden Türkiye'ye satılan mallar ise ithalat rejimine tabi olup, serbest bölge kullanıcıları, Türkiye'den ihraç fiyatına (KDV'siz) mal ve hizmet satın alabilirler. Diğer taraftan, serbest bölge ile diğer ülkeler ve diğer serbest bölgeler arasında dış ticaret rejimi hükümleri uygulanmaz²¹⁹.

* Uygulanan dış ticaret rejimine bağlı olarak iki tür serbest bölge vardır.

Açık serbest bölgeler; Bir ülkenin siyasal sınırları içerisinde olmakla birlikte dış ticaret rejimi için geçerli olan tüm mevzuatın uygulama dışı bırakıldığı bölgelerdir.

Kapalı serbest bölgeler; Bir ülkenin siyasal sınırları içerisinde olmakla birlikte dış ticaret rejimi için geçerli olan mevzuat ve kısıtlamaların sınırlı olarak uygulama dışı bırakıldığı bölgelerdir.

** Türkiye'de halen faaliyette bulunan serbest bölgeler; Antalya, Mersin, Adana, Yumurtalık, İzmir-Nemrut, İzmir-Gazimur, İzmir-Aliaga, İstanbul Atatürk Hava Limanı, Trabzon, İstanbul-Trakya, Ataköy-Galeria-Kıyı Bankacılığı, İstanbul Deri Serbest Bölgesi, Filyos Serbest Bölgesi, Mardin, Doğu Anadolu (Erzurum), İMKB-Uluslararası MK Serbest Bölgesi, Samsun, Kayseri, Rize, Menemen Deri, Gaziantep, İpekyolu Vadisi, TÜBİTAK, Denizli, Bursa.

*** Bunlar arasında gümrük, kambiyo rejimleri, Pasaport Kanunu, 5683 Sayılı Yabancıların Türkiye'de Seyahat ve İkametleri Hakkında Kanun vb.; Taşdelen 245.

²¹⁹ Apak, s.118.

Serbest bölge faaliyetlerinden elde edilen kazanç ve gelirler, hiçbir izne tabi olmaksızın yurt dışına veya Türkiye'ye transfer edilebilirler. Ayrıca serbest bölgeye getirilen Türkiye veya AB kaynaklı ya da buralarda serbest dolaşımda bulunan malların serbest dolaşımda bulunma statüsü değişmediğinden, Türkiye'ye veya AB üyesi ülkelere girişinde gümrük vergisi ödenmez. Ayrıca, üçüncü ülke kökenli malların serbest bölgeye girişinde ve bu malların Türkiye veya AB üyesi ülkeler dışındaki üçüncü ülkelere gönderilmesi halinde de gümrük vergisi ödenmez.

Serbest bölgelerde sağlanan teşvik ve avantajlardan yerli ve yabancı bütün firmalar eşit olarak yararlanır. Mallar serbest bölgede süre sınırlaması olmaksızın kalabilir. Fiyat, kalite ve standartlarla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarına verilen yetkiler serbest bölgelerde uygulanmaz. Serbest bölgelerdeki faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır.

3. Serbest Bölgelerde Bankacılık Faaliyetleri

Türkiye'de kurulu bulunan bankaların Türkiye'de off-shore şube açması mümkün bulunmamakla birlikte, bu bankaların serbest bölgelerde şube açarak faaliyet göstermeleri mümkündür. Kıyı bankası veya şubesi özelliği taşımayan serbest bölgedeki bankalar veya şubelerin 5411 sayılı Kanuna tabi olması doğal olduğundan ayrıca Kanunda bu hususun vurgulanmasına gerek duyulmamıştır. 4389 sayılı Kanunun 7/V. maddesinde ise açıkça *“Ancak kıyı bankacılığı dışında serbest bölgelerdeki bankacılık faaliyetleri hakkında bu Kanun hükümleri uygulanır.”* hükmüne yer verilmiştir.

Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliğinin²²⁰ 48. maddesine göre serbest bölgede kurulan bankalar kıyı bankacılığı hariç genel hükümlere göre faaliyette bulunacaklar, ancak öncelikle serbest bölgede faaliyette bulunma ruhsatına sahip ve bu bölgede belli bir işyeri bulunan kişilere kredi vereceklerdir. Bu nedenle serbest bölgede kurulan banka şubeleri Bankacılık Kanunu kapsamında olmakla beraber 3218 sayılı serbest Bölgeler Kanunu hükümlerine de tabi olacaklardır.

²²⁰ R.G. 10.03.1993, S.21520.

Genel olarak 3218 sayılı Kanuna göre serbest bölgelerde;

- Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulunca uygun görülecek her türlü, ticari ve hizmetle ilgili faaliyetler yapılabilir (m.4/I),
- Yerli ve yabancı gerçek veya tüzel kişiler, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığından ruhsat almak kaydıyla serbest bölgede faaliyette bulunabilir (m.5/II),
- Gümrük bölgesi dışında sayıldıklarından bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetlerine dair mevzuat hükümleri uygulanmaz,
- İşleticiler ve kullanıcılar yatırım ve üretim safhalarında Bakanlar Kurulunca belirlenecek vergi dışı teşviklerden yararlandırılabilirler (m.6),
- Faaliyetlerle ilgili her türlü ödemeler dövizle yapılır. Bakanlar Kurulu ödemelerin Türk Lirası olarak yapılmasına karar verebilir (m.9),
- İşyerlerinde, yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı personel çalıştırılabilir. Buna ait esaslar yönetmelikle düzenlenir,
- Serbest bölgelerde T.C. Sosyal Güvenlik Mevzuatı uygulanır (m.10),
- Serbest bölgelerde uygulanmayan kanunlar 12. maddede düzenlenmiştir,
- Serbest bölgenin faaliyete geçmesinden itibaren on yıl süreyle, 2822 sayılı Kanunun grev ve lokavt ile arabuluculuk hükümleri uygulanmaz. Bu süre içinde toplu iş sözleşmesi üzerinde çıkacak menfaat uyuşmazlıkları Yüksek Hakem Kurulunca karar bağlanır (geçici m.1).

T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Müdürlüğünün Mersin Serbest Bölge Müdürlüğüne gönderdiği yazıda²²¹ “... *Serbest Bölgeler Kanunu’nun 12. maddesinde serbest bölgelerde uygulanmayan kanunlar arasında Bankalar Kanunu sayılmamış olup, söz konusu Kanunun 7. maddesindeki “Kıyı*

²²¹ Dış Ticaret Müsteşarlığı Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğünün 30.07.1999 tarih, 40314 sayılı yazısı.

bankacılığı dışında, serbest bölgelerdeki bankacılık faaliyetleri hakkında bu kanun hükümleri uygulanır” hükmü ve anılan Kanunla serbest bölgelerdeki banka şubelerinin faaliyetlerine herhangi bir yasaklama ve kısıtlama getirilmemesi nedeniyle, serbest bölgelerde faaliyette bulunan banka şubeleri Türkiye’de ve yurt dışında yerleşik gerçek ve tüzel kişiler ile aynı ya da diğer serbest bölgelerde faaliyette bulunan bütün kullanıcılara yönelik her türlü bankacılık işlemlerini yapabilirler.

Aynı veya diğer serbest bölgelerde faaliyette bulunan kullanıcıların serbest bölge faaliyetleri ile ilgili olarak uluslararası mal, para ve hizmet hareketlerinin gerektirdiği her türlü bankacılık işlemlerinde işlemi yapan banka şubesi ve işlemi yaptıran kullanıcı Serbest Bölgeler Uygulama Yönetmeliği’nin 29. maddesindeki *“hiçbir gerçek veya tüzelkişi faaliyet ruhsatı almaksızın serbest bölge teşviklerinden yararlanamaz hükmü uyarınca, faaliyet ruhsatı sahibi olmayan (kullanıcı olmayan) gerçek veya tüzel kişilerin ve bu kişilerin işlemlerini yapan serbest bölgelerdeki banka şubelerinin bu işlemlerle ilgili olarak söz konusu muafiyetlerden yararlanmaları mümkün bulunmamaktadır.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Ülkemizde serbest bölgelerde ilk bankacılık faaliyeti, Mersin Serbest Bölgesinde 28.03.1988 tarihinde T. Garanti Bankası A.Ş. tarafından gerçekleştirilmiştir.

SONUÇ

Dünya ekonomisinde ve Türkiye’de yaşanan gelişmeler ulusal ekonomilerin ve piyasaların güçlü ve sağlıklı olmasının dünya ekonomisinin de istikrarı açısından ne kadar önemli olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Güçlü bir mali sistem güçlü mali kuruluşların varlığını gerektirmektedir. Bu nedenle bankaların mali yapılarının iyileştirilmesi, yeniden yapılandırılması büyük bir önem arz etmektedir.

Türk mali sistemi içinde bankacılık çok önemli bir yer tutmaktadır. Bankacılık sektöründeki sorunlara çözüm yaklaşımı tüm ekonomi açısından ciddi tehditlerin yanı sıra fırsatlar da oluşturmaktadır. Çünkü bankacılık sektörüne devletin en üst makamından, sokaktaki vatandaşa kadar ülkemizin tüm kesimlerinin ihtiyacı vardır. Bu nedenle her kademenin desteği gerekmektedir.

AB’de bankacılık sektöründe tek pazarın yaratılması amacıyla ulusal mevzuatın uyumlaştırılması yerine, ulusal mevzuatın karşılıklı olarak tanınması ve topluluk düzeyinde geçerli olacak asgari standartların belirlenmesi yönteminin benimsendiği görülmektedir. Her ne kadar üye devletlere, asgari standartlardan daha katı kurallar benimseme imkânı tanınmışsa da, bankacılık sektörüne yapılacak yatırımları caydırmaktan çekinen çoğu üye devletin pratikte daha katı kurallar uygulamadıkları görülmektedir. Dolayısıyla topluluk düzeyinde kararlaştırılan asgari standartlar, üye ülkelerde de bankaların kuruluş ve faaliyete geçme şartlarını saptayan kurallar haline dönüşmüştür. Ülkemizde de son dönemlerde değişikliğe uğrayan bankacılık mevzuatının bu kuralları benimsemiş olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, bankaların kuruluşu ve faaliyete geçiş esasları bakımından mevzuat boyutu itibariyle AB ile Türkiye arasında önemli bir fark kalmadığı görülmektedir.

Türkiye ile AB arasında bankaların kuruluşu ve faaliyete geçme esasları alanında mevzuat uyumu bakımından ulaşılan seviye göz önüne alındığında, Türk bankacılık sisteminin bundan böyle özellikle mevzuata uyum konusunda karşılaşacağı güçlüklerin değerlendirilmesi; bir taraftan bankaların kendi bünyelerinde uyum için gerekli iç mekanizmaları oluştururken diğer taraftan sektör olarak belirli alanlarda geçiş sürelerinin talep edilmesi faydalı olabilecektir.

AB direktifleri çerçevesinde devletler, tasarruf sahiplerini korumak, bankaların fon toplamak ve dağıtmaktan ileri gelen risklerini minimize etmek, kredilerin etkin kullanılmasını sağlamak, istihdamı arttırmak, spekülâtif faaliyetlerin banka kaynaklarının kullanılması ile vereceği zararların önüne geçmek, ekonomide istikrarı muhafaza ve büyümeyi temin etmek gibi nedenlerle bankacılık alanına müdahale etmişlerdir. Bu müdahale, ilke olarak bankaların kuruluşu ve faaliyete geçmesi ile ilgili düzenlemeleri, örgütlenmelerini, kaynakların kullanım şekil ve esaslarını kapsamıştır.

Bankaların kaydi para yarattıkları, banka dışı diğer finansal kuruluşların önemli bir kısmın banka iştiraki olduğu ve günlük hayatın her safhasına giren birçok hizmetin bankalarca yürütüldüğü nazara alındığında, bankaların finansal sistem içindeki payı ve önemi daha iyi ortaya çıkmaktadır. Bu ve benzeri nedenler bankaların kuruluşundan başlanmak üzere özel düzenlemelere tabi tutulmalarını gerekli kılmaktadır.

Bilindiği gibi bankacılık alanındaki düzenlemelerin temelde iki amacı vardır. Birinci amaç bankalara tevdi edilen mevduatı, başka bir ifade ile tasarrufları korumaktır. Bankalara yatırılan tasarrufların korunmasının aynı zamanda onların teşviki sonucunu doğuracağı ise ayrıca izaha gerek olmayan bir gerçektir. Bu bakımdan, kanun koyucu, ülkeden ülkeye farklılık arz etmekle beraber, bankacılık kanunlarıyla mevduatı doğrudan veya dolaylı olarak koruyucu hükümler getirmekte ve bankaların, banka işletmeciliğinin temel ilkeleri olan likidite, emniyet ve rantabilite ilkeleri çerçevesinde kurulmalarını, faaliyet göstermelerini ve denetlenmelerini sağlayacak düzenlemeler yapmaktadır. Bankacılık alanında yapılan düzenlemelerin ikinci amacı ise, banka kaynaklarının ekonominin ihtiyaç duyduğu miktar ve şartlarda karşılanmasını sağlamaktır.

Bu amaçları göz önünde bulundurarak bankacılık kesiminin teşkilatlanmasına ve kaynaklarının kullanımına müdahalelerde bulunan kanun koyucu bankacılık alanındaki en son düzenleme olan 5411 sayılı Kanunda da aynı amaçları korumuş ve Kanunun 1. maddesinde belirtmiştir. Bu maddeye göre 5411 sayılı Kanunun amacı, öncelikle Kanunun kapsam maddesinde sayılan kuruluşların faaliyette bulunduğu finansal piyasalarda güven ve istikrarı sağlamak, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerini korumaktır.

BBGDK'nin 1999 yılında yayımladığı “Bankacılıkta Etkin Gözetim ve Denetime İlişkin Temel Prensipler” adlı tavsiye kararında banka ve faaliyet alanlarının tanımlanması gerekliliği vurgulanmıştır. Bunu nazara alan kanun koyucu 5411 sayılı Kanunun 3. maddesinde banka tanımına ve banka türlerine yer vermiş, 4. maddesinde ise bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetleri tek tek saymıştır. Kanunun kapsamını düzenleyen 2. maddesinde sayılan kuruluşların 4. maddede belirtilen faaliyetleri yapabilmeleri için bu Kanuna uygun olarak kurulmuş ve faaliyete geçmiş olmaları gerekmektedir.

5411 sayılı Kanun bu konuda bir geleneği koruyarak, 7129 sayılı Kanundan bu yana Türkiye’de uygulanan, bankanın kuruluşu ve faaliyete geçmesi aşamalarının birbirinden ayrılması sistemini korumuş ve bankaların kuruluş ve faaliyete geçme aşamalarını ayrı izinlere bağlamıştır.

Ayrıca mevzuatta yapılan son değişikliklerle bankalarla ilgili tüm faaliyetleri siyasi iradedden tümüyle bağımsız bir şekilde yürütülmesi öngörülmüş ve bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar olan süreçte alınması gereken kararların tümünde siyasi otoritenin fonksiyonu kaldırılmış, bankalar kuruluş ve faaliyete geçmelerinde özerk bir yapıya sahip olan Kurumun denetimine girmiştir.

Kurul, bankalara kuruluş ve faaliyet izni verip vermeme konusunda bir takdir hakkına sahip olmakla birlikte 5411 sayılı Kanunun 6. vd. maddelerinde aranan şartların yerine getirilip getirilmediğini ayrıca denetleyecektir. Bankacılık faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için Kurul tarafından verilecek izin öncesinde bir banka tüzel kişiliğinin bulunması, bunun da anonim şirket şeklinde teşekkül etmesi ve Kuruldan kuruluş izni alınmasından önce Sanayi ve Ticaret Bakanlığında anonim şirket kuruluş izni alınması öngörülmüştür.

Anonim şirketlerle ilgili kurallar TTK’nda yer almasına karşılık kanun koyucu bununla yetinmeyerek 5411 sayılı Kanunda özel olarak düzenlemiştir. (Asgari sermaye şartı, hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması şartı gibi.)

Banka tüzel kişiliğinin anonim şirket şeklinde kurulması şartının yanı sıra, banka kuruluşuna ilişkin şartlar 5411 sayılı Kanunun 7. maddesinde, banka kurucularında aranan şartlar ise 8. maddede özel olarak sayılmıştır. Bu hükümlere ilave olarak, AB direktifleri ile BBGDK ilkelerine uyumu sağlayabilmek açısından, bankalar tarafından icra edilecek faaliyetlerin, söz konusu kuruluşların organizasyon, yönetim ve mali yapıları ile uyumlu olmasına ve konsolide denetimi engelleyecek herhangi bir hususun bulunmamasına, yönetim kurulu üyelerinin Kanunda öngörülen kurumsal yönetim kapsamında aranan nitelikleri haiz olmalarına öngörülen faaliyet konuları ile iş planlarının, mali yapının, sermaye yeterliliğinin örtüştüğünü gösteren bütçe planına, yapısal örgütlenmeye ilişkin hükümler konulmuştur. Böylece kuruluş aşamasında planlanan faaliyetleri gerçekleştirme ehliyetinden yoksun sisteme zarar verebilecek, etkin denetimi engelleyecek, iyi yönetime sahip olmayanların, sektöre girmelerinin önlenmesi amaçlanmıştır.

5411 sayılı Kanuna göre kuruluş aşamalarını tamlayarak Kuruldan kuruluş izni alan banka anonim şirketinin ayrıca bir faaliyet izni alabilmesi için, Kanunun 10. maddesinde belirtilen faaliyete geçme şartlarını gerçekleştirerek faaliyet izni için bir kez daha Kurula başvurması gerekmektedir. Bu çerçevede, bankaların faaliyetine ilişkin verilecek izinler daha kapsamlı, açık ve denetimin bir parçası olarak tasarlanmıştır. Bununla, faaliyet izni için başvuruda bulunan bankaların kurucularının bu Kanunda aranan şartları haiz, mali yapısının güçlü, yasal statüsünün faaliyet alanına uygun ve önerdikleri yöneticilerin yeterli tecrübeye sahip olduğu, faaliyetlerini iyi yönetim ilkeleri çerçevesinde sürdüreceği hususunda Kurumun doğru bilgi sahibi olabileceği dinamik bir sistem amaçlanmıştır.

5411 sayılı Kanunun 10. maddesinde öngörülen faaliyet izni 4. maddede belirtilen bütün faaliyetlerin yapılabilmesine izin verileceğini ifade eder. Kurul tarafından bu faaliyetleri gerçekleştirebilecek yeterliliğe sahip olduğuna kanat getirilen banka anonim şirketine faaliyet izni verilecektir. Ancak Kurul gerekli gördüğü durumlarda faaliyet izni içi başvuran banka anonim şirketinin faaliyet alanlarını sınırlama yetkisine sahiptir.

5411 sayılı Kanunda aranan kuruluş ve faaliyete geçme şartlarını yerine getirerek tüzel kişilik kazanan bankaların mali sistem içerisinde daha etkin şekilde faaliyet gösterebilmesini teminen yurt içinde şube açmaları, Kanunun 13. maddesi ile kurumsal yönetim hükümleri ve koruyucu hükümler ile Kurulca belirlenen esaslara uyulmak kaydıyla serbest bırakılmıştır. Ayrıca 4389 sayılı Kanunda yer alan şube başına sermaye yükümlülüğü kaldırılarak etkin bir rekabet ortamı sağlanmıştır.

5411 sayılı Kanunda öngörülen şartları gerçekleştirerek kuruluş izni almış olan bankanın Kanunun 11. maddesinde sayılan şartların gerçekleşmesi halinde ya da faaliyet izni almış olan bankanın 12. maddede sayılan şartların gerçekleşmesi halinde kuruluş ve faaliyet izinleri iptal edilecektir. 11. maddede AB direktifleri ile uyumu teminen Kanunun ilgili hükümleri uyarınca verilen kuruluş izinlerinin iptaline sebebiyet veren hususlar, kuruluş izninde öngörülen amaçlar gözetilerek açık bir şekilde düzenlenmiştir.

Kuruluş izninin iptali gerektiren hallerin birçoğu, henüz faaliyet izni alınmadan kuruluş izninin iptali sonucunu doğururken, bir kısmı da faaliyet izni alınıp, banka bir süre faaliyet gösterdikten sonra, faaliyetin sona ermesi nedeni ile kuruluş izninin iptaline yöneliktir. 12. maddede ise, bankaların mali bünyelerinin bozulmasına bağlı olarak faaliyet izinlerinin kaldırılmasının yanında, belirli koşulları sağlayamamaları halinde de Kanunun 4/I-a-b maddesi dışında kalan faaliyet konularının tek tek sınırlandırılabileceği ya da faaliyet izni kapsamından çıkarılabileceği veya faaliyet izninin iptal edilebileceği hükme bağlanmıştır.

Dünya ekonomisindeki hızlı değişim ve gelişim mali piyasalara da yansımış ve uluslararası şirketlerin ulusal piyasalara girmesi sonucu rekabetin artması, bankacılık faaliyetlerinin de uluslararası bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Bu hususu göz önünde bulunduran kanun koyucu 5411 sayılı Kanunun 14. maddesinde Türkiye’de kurulu olan bankaların yurt dışında şube veya temsilcilik açmalarını, kurulmuş ortaklıklara iştirak etmelerini, kıyı bankacılığı veya serbest bölge bankacılığı işlemlerini kurumsal yönetim hükümleri ve koruyucu hükümlere ve Kurulca belirlenecek esaslara uyulmak kaydıyla Kurulun iznine tabi olduğunu vurgulamıştır.

EKLER

EK.1 Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Teşekkül

Müessisler – Madde 1:

İkinci maddede yazılı maksatlarla İktisat Vekili esbakı ve sabık Mübadele İmar ve İskân Vekili Mahmut Celâl, Siirt Mebusu Mahmut, Hüseyin Bey Zade İbrahim, Mora Yenişehirli Zade Etem Hasan, Cebelibereket Mebusu İhsan, Tüccardan Hanif Zade Ahmet, Edirneli Emin, Eşraftan Sükkerrî Zade Tevfik Paşa, Süreyya Emir Paşa, Manifatura Tüccarı Hafız Halid, Trabzon Mebusu Hasan, Rıdvan Zade Hasan, Kavalalı İbrahim Paşa Zade Hüseyin, Attar Zade Rasim, Sivas Mebusu Rasim, İnegöllü Zade Mehmed Saffet, Çubukçu Zade Mehmed Suphi, İnegöllü Zade Mehmed Refet, Uşakî Zade Mahmut Muammer, Tüccardan Altı Ağa Zade Mustafa, Eczayı Tıbbiye Taciri Necib, Yelkenci Zade Lûtfi, İzmir Mebusu Rahmi, Muhasebeci Zade Rıza, Kınacı Zade Şakir, Yozgat Mebusu Salih, Nemli Zade Sıdkı, Yozgat Eşrafından Akif Paşa, Hacı Ebubekir Zade Osman, Ali Ramiz ve Şürekâsı, Remzi Zade Ferid, Ertuğrul Mebusu Dr. Fikret, Rize Mebusu Fuad, Gaziantep Mebusu Kılıç Ali, Avunduk Zade Mahmut, Ragıp Paşa Zade Şakir Baylarla işbu Esas Mukavelenameyi tevfikân çıkarılacak hisse senetleri sahipleri arasında bir Türk Anonim Şirketi teşkil olunmuştur.

Maksat – Madde 2:

Şirket aşağıda yazılı muamelelerle iştigal etmek üzere teşekkül etmiştir:

a) Her türlü banka muameleleri yapmak,

b) Ziraate, sanayie, madenlere, enerji istihsalı ve tevziine, nafia işlerine, nakliyeciliğe, sigortacılığa, turizme, ihracata müteallik her nevi teşebbüsler kurmak veya bu gibi teşebbüslere iştirak etmek,

c) Her türlü eşya veya levazımın istihsal, imal ve tedariki için şirketler kurmak veya bu işlerle uğraşan teşekküllere iştirak etmek,

ç) Her türlü sınai ve ticari muameleleri gerek kendi nam ve hesabına ve gerek yerli ve ecnebi müesseseler ile müştereken veyahut bu müesseseler nam ve hesabına deruhte ve ifa etmek.

Yukarıda gösterilen muameleler dışında ileride banka için faydalı ve lüzumlu görülecek başka işlere girişilmek istenildiği takdirde idare meclisinin teklifi üzerine Esas Mukavelede değişiklik yapılır.

Şirketin unvanı ve merkezi – Madde 3:

Şirketin unvanı “Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi”dir. Şirketin merkezi İstanbul’dur. Adresi; İş Kuleleri 34330 Levent/İstanbul’dur. Adres değişikliğinde yeni adres, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi’nde ilan ettirilir ve Sermaye Piyasası Kurulu’na bildirilir. Tescil ve ilan edilmiş adrese yapılmış tebligat şirkete yapılmış sayılır. Tescil ve ilan edilmiş adresinden ayrılmış olmasına rağmen, yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için bu durum fesih sebebi sayılır.

Bankacılık Kanunu hükümleri çerçevesinde Yönetim Kurulu tarafından verilecek karar ile Türkiye’nin her yerinde ve yabancı ülkelerde şube, ajans, sabit veya seyyar bürolar açılabileceği gibi muhabirler de bulundurulabilir.

Şirketin süresi – Madde 4:

Şirket süresizdir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sermaye ve Hisse Senetleri

Sermaye – Madde 5:

Şirket, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu’nun 6.3.1997 tarih ve 2683 sayılı izni

ile kayıtlı sermaye sistemine geçmiştir. S.P.K.’nın 23.03.2007 tarih 11/309 sayılı izniyle Şirketin kayıtlı sermayesi yükseltilmiş olup, 7.000.000.000 YTL (Yedimilyar)’dır.

Şirketin çıkarılmış sermayesi tamamen ödenmiş 2.756.585.000 (İkimilyaryediyüzellaltımilyonbeşyüzseksenbeşbin) Yeni Türk Lirası olup, 1.000 Yeni Türk Liralık kısmı her biri 1 Yeni Kuruş değerinde A grubu paylardan, 29.000 Yeni Türk Liralık kısmı her biri 1 Yeni Kuruş değerinde B grubu paylardan ve 2.756.555.000 Yeni Türk Liralık kısmı da her biri 4 Yeni Kuruş değerindeki C grubu paylardan oluşmaktadır.

Yönetim Kurulu, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak, gerekli gördüğü zamanlarda kayıtlı sermaye tavanına kadar ada yazılı paylar ihraç ederek, çıkarılmış sermayeyi artırmaya yetkilidir.

Ancak, çıkarılan payların tamamı satılıp bedelleri tahsil edilmedikçe yeni pay ihraç edilemez.

Şirketin bütün paylarının nakit karşılığında çıkarılması, tamamının nama yazılı olması ve bütün payların Menkul Kıymetler Borsası’na kote edilmesi mecburidir.

Hisse senetleri – Madde 6:

Paylar nama yazılıdır.

Hisse senetlerinin şekli – Madde 7:

Esas Mukavelenameden çıkarılmıştır.

Sermaye çoğunluğu – Madde 8:

Sermaye çoğunluğunun Türklere ait olması şarttır.

Hisse senedi bedelinin tahsili – Madde 9:

Esas Mukavelenameden çıkarılmıştır.

Bedeli ödenmeyen hisse senetlerinin iptali ve yeni hissedar alınması – Madde 10:

Esas Mukavelenameden çıkarılmıştır.

Vaktinden evvel ödeme – Madde 11:

Esas Mukavelenameden çıkarılmıştır.

Payların devri – Madde 12:

Nama yazılı payların devri, mevzuat uyarınca gerçekleştirilir.

Ancak bu devir, bankaya karşı pay defterine yazılacak kayıtla hüküm ifade eder. Yönetim Kurulu, Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca, sebep göstermeksizin dahi kayıttan imtina edebilir.

Hisse senetlerinin tecezzi kabul etmemesi – Madde 13:

Hisse senetleri şirket nazarında tecezzi kabul etmez bir küldür. Bir hisse senedinin birden fazla sahibi bulunduğu takdirde bunlar, şirkete karşı haklarını ancak müşterek bir mümessil vasıtası ile kullanabilirler. Müşterek bir mümessil tayin etmedikleri takdirde şirketçe bunlardan birisine yapılacak tebliğ hepsi hakkında muteber olur.

Üzerinde intifa hakkı bulunan bir hisse senedinden doğan rey hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından, intifa hakkı sahipleri birden fazla ise tayin edecekleri mümessil tarafından kullanılır. İntifa hakkı sahipleri mümessil tayin etmedikleri takdirde yukarıdaki hüküm tatbik olunur.

Hissedarın mesuliyeti – Madde 14:

Hissedarlar ancak malik oldukları hisse senetlerinin bedeli miktarınca mesuldürler. Kendilerine taahhüt ve imza ettikleri sırada kabul etmiş oldukları nakdi taahhütler miktarından fazla bir mesuliyet yükletilemez.

Hisse senedi sahipleri ile mirasçılarının ve alacaklılarının vaziyeti – Madde 15:

Hisse senedine malikiyet işbu Esas Mukaveleni-me hükümlerine ve umumi heyet kararlarına muvafakati tazammun eder.

Temettü hissesi ile ihtiyaç akçesi üzerindeki muhtemel haklar da dahil olduğu halde bir hisse senedinin temin ettiği bilcümle hukuk ve tahmil edeceği borçlar o hisse senedinin sahibine aittir. Bir hissedarın mirasçıları veya alacaklıları hiçbir vesile ile şirketin idare işlerine müdahale edemeyecekleri gibi, şirketin malları üzerine haciz konmasını ve bunların satılığa çıkarılmasını isteyemezler. Haklarını istifa hususunda şirketin muhasebe defterleri ile umumi heyet kararlarını kabule mecburdurlar.

Hissedarların ikametgâhı – Madde 16:

Paylardan dolayı şirket ve hissedar arasında gerçekleşecek işlemler için şirket merkezinin bulunduğu yer ikametgâh mahalli sayılır.

Sermayenin artırılması – Madde 17:

Şirket esas sermayesi mevzuat hükümlerine uygun olarak artırılabilir.

Sermayenin artırılması halinde yeni çıkarılacak paylar – Madde 18:

Kayıtlı sermaye tavanı içinde yapılacak sermaye artırımlarında payların şartları ana sözleşmenin 5. maddesi 2. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere Yönetim Kurulu tarafından belirlenir.

Sermaye artırımında artırılacak kısmın tamamının veya bir miktarının olağanüstü yedek akçelerden veya yasalara göre yapılacak değerlendirmelerden oluşacak kaynaklardan karşılanması halinde sermayenin bu yolla artırılan kısmı beher 500 TL nominal değerde 20 adet A grubu payın bir adet 1 Ykr nominal değerde A grubu pay ile değiştirilmesi nedeniyle her A grubu pay 20 adet olarak hesaba katılmak suretiyle toplam pay adedine bölünür ve bu surette her A grubu pay 20 kat olarak göz önünde tutulmak suretiyle beher paya verilecek bedelsiz pay miktarı bulunur.

Rüçhan hakkı – Madde 19:

Yeni çıkacak payları satın almak hususunda mevcut hissedarların rüçhan hakları vardır. Bu rüçhan hakkının ne kadar müddet ve ne gibi şartlarla kullanılacağını mevzuat hükümleri çerçevesinde Yönetim Kurulu tayin eder.

20 Adet A grubu payın 1 adet 1 Yeni Kuruş nominal değerde A grubu pay ile değiştirilmesi nedeniyle, her A grubu pay 20 adet olarak hesaba katılıp toplam pay adedine bölünür, böylece her A grubu pay 20 kat olarak göz önünde tutulmak suretiyle beher paya tanınacak rüçhan hakkı bulunur.

Süresinde kullanılmayan rüçhan hakları mevzuat hükümleri çerçevesinde halka arz edilir.

Sermaye azaltılması – Madde 20:

Genel Kurul, mevzuat hükümlerine istinaden, esas sermayenin azaltılmasına karar verebilir.

Hisse senetleri, tahvil ve diğer sermaye piyasası araçlarının ziyayı – Madde 21:

Esas Mukavelenameden çıkarılmıştır.

Müessis hisse senetleri – Madde 22:

Çıkarılacak hisse senetlerinden defaten en az yüz hisse alanlar (müessis) telakki olunur ve kendilerine beher yüz hisse için (müessis hissesi) verilir.

Şu kadar ki bu hak dörtmilyon sermayeye kadar mevcut olup sermayenin bundan fazla artırılması halinde müessis hissesi verilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bankanın İdaresi

Yönetim Organları – Madde 23:

Bankanın yönetim organları Yönetim Kurulu, varsa Kredi Komitesi ve Genel Müdür'den oluşur.

A - İdare Meclisi

İdare meclisi azası, umum müdür, umum müdür muavini, 1. derecede imza yetkisini haiz memur ve murakıp olabilme şartları – Madde 24:

İdare meclisine aza olabilmek için bankanın ortağı bulunmak, medeni hakları kullanma salahiyetini haiz olmak ve ilgili kanunlarda belirlenen miktarda ve şekilde banka hisse senedinin T.C. Merkez Bankası'na tevdi edilmesi mecburidir.

İlgili kanunlarda haklarında yasak getirilen kişiler idare meclisi azası, umum müdür, umum müdür muavini, birinci derecede imza yetkisini haiz memur ve murakıp olamazlar.

İdare meclisi azalarının intihabı – Madde 25:

İdare meclisi, biri umum müdürü olmak üzere 7-11 azadan tereküp eder. Umum müdürden maadası umumi heyet tarafından üç sene için intihap olunup her üç sene bir yeniden seçilir. Azanın tekrar intihapları caizdir.

İlk meclisi idare azaları, müdürü umumiden maada, isimleri aşağıda yazılı zevattan tereküp eylemiştir.

Rize Mebusu Fuad

Ertuğrul Mebusu Doktor Fikret,

Gaziantep Mebusu Kılıç Ali,

Cebelibereket Mebusu İhsan,

Siirt Mebusu Mahmud,

Yozgat Mebusu Salih,

Sivas Mebusu Rasim,

İzmir Mebusu Rahmi,

Ankara Mebusu Kınacı Zade Şakir.

Azalığın İnhilali – Madde 26:

Vefat, istifa veya sair sebeplerden dolayı münhal kalacak azalıklara meclisi idarece münasip görülecek zevat seçilerek keyfiyet ilk toplanacak umumi heyetin tasdikine arz edilir. Bu suretle intihap edilen azalar umumi heyetin ilk içtimasına kadar vazife görürler ve intihapları tasdik olunursa seleflerinin bakiye kalan müddetini ikmal ederler.

İlk İdare Meclisi - Madde 27:

İlk idare meclisi, bankanın beşinci mali senesine ait hesapları hissedarlar umumi heyetince tetkik ve kabul edilinceye kadar vazifesine devam edecek ve ondan sonra 25. madde mucibince idare meclisi intihap olunacaktır.

Yönetim Kurulu Toplantıları – Madde 28:

Yönetim Kurulu, ayda en az bir defa şirket merkezinin bulunduğu adreste toplanır. Yönetim Kurulu, üyelerin yarısından fazlasının onayı ile uygun görülecek diğer bir yerde de toplanabilir.

Toplantının geçerli olabilmesi için üyelerin yarısından fazlasının hazır bulunması şarttır. Kararlar mevcut üyelerin çoğunluğu ile alınır, oylarda eşitlik halinde görüşülen konu gelecek toplantıya bırakılır; onda dahi eşitlik olursa söz konusu öneri reddedilmiş sayılır.

Toplantıda sürdürülen görüşmeleri ve katılan üyelerin isimlerini belirten bir tutanak düzenlenerek yönetim kurulu karar defterine geçirilir. Ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Kararlara muhalif olanlar; muhalefet sebeplerini belirterek imza etmek mecburiyetindedirler.

Bu tutanakların tamamen veya kısmen suretlerini çıkartmak icabederse, 3. şahıslara karşı geçerli olabilmesi için Başkan tarafından imza edilmesi lazımdır. Yönetim Kurulu tarafından verilmiş bir izin olmaksızın birbirini takip eden üç ay toplantılarda hazır bulunmayan üye istifa etmiş sayılır.

Riyaset – Madde 29:

İdare meclisi her yıl umumi heyet toplantısını müteakip azaları arasından bir reis ve bulunmadığı zamanlarda ona vekalet etmek üzere bir reis vekili seçer. Katiplik vazifesi azadan veya hariçten birisine tevdi edilebilir.

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri – Madde 30:

a) Yönetim: Bankanın yönetimi, gerek pay sahiplerine, gerek üçüncü kişilere karşı ve mahkemelerde temsili, Yönetim Kuruluna aittir. Genel Kuruldan karar alınmasını gerektirmeyen ve Kredi Komitesi ile Genel Müdürün yetkisi dışında kalan her hususta Yönetim Kurulu müzakere yaparak karar alır. Yönetim işlerinden hangilerinin Genel Müdür, hangilerinin Yönetim Kurulu kararı ile yürütüleceği, bankanın Yönetim Kurulunca düzenlenecek iç tüzükle tespit edilecektir.

b) Temsil: Bankaya ait menkul ve gayrimenkul malların idaresinde ve Bankanın konusu ile ilgili her türlü akitlerin ve işlemlerin yapılmasında Yönetim Kurulu mutlak yetkiye sahip olup, bu sıfatla Bankanın imzasını kullanma hakkını haizdir. Gerekliğinde sulh olmak ve hakem tayin etmek de Yönetim Kurulunun yetkilerindendir. Yönetim Kurulu, bankayı temsile ve banka adına imza atmağa yetkili kişileri kararla tespit eder ve bu kararın noterlikçe tasdik edilmiş bir suretini tescil edilmek üzere Ticaret Sicili memuruna verir.

c) Kredi Komitesini denetleme: Yönetim Kurulu Kredi Komitesinin faaliyetini denetlemekle yükümlüdür. Üyelerinden her biri Kredi Komitesinden, bu komitenin

faaliyeti hakkında her türlü bilgiyi istemeye, uygun göreceği her türlü denetimi yapmaya yetkilidir.

ç) İç Yönetmelik: Bankanın iç işlemlerindeki düzenin sağlanması için gerekli görülen yönetmeliklerin düzenlenmesi ve tasdiki Yönetim Kuruluna aittir.

d) Bilanço ve rapor: Yönetim Kurulu gereken direktifleri vererek her hesap yılı sonunda kanunlara uygun olarak düzenlenmesi zorunlu olan bilanço ve kâr ve zarar hesaplarını düzenletir ve bir yıllık işlemlerle ilgili olarak hazırlayacağı raporu ile birlikte Genel Kurula sunar.

e) Tahvil ve diğer sermaye piyasası araçlarının ihracı: Yönetim Kurulu; tahvil, finansman bonosu, banka bonosu, banka garantili bono, varlığa dayalı menkul kıymetler, sermaye piyasası aracı niteliğindeki borçlanma senetleri ve diğer borçlanma araçlarını ihraç yetkisini haizdir.

Vekâlet – Madde 31:

İdare meclisi, haiz olduğu iktidar ve salahiyetin muayyen bir kısmını icra için tasrih edeceği şerait dairesinde azadan bir veya bir kaçına veya müdüriyeti umumiye vekâlet ita eder.

Yasak İşlemler – Madde 32:

a) Yönetim Kurulu üyeleri şahsen ilgili oldukları hususların görüşülmesine katılamazlar.

b) Yönetim Kurulu üyeleri Genel Kuruldan izin almadan kendi veya başkası adına doğrudan doğruya veya dolaylı olarak banka ile herhangi bir ticari işlem yapamazlar.

c) Yönetim Kurulu ve Kredi Komitesi başkan ve üyeleri Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245. maddesinin 3 numaralı bendinde yazılı derecelerde yakınlığı bulunan kimselere ilişkin kredi, teminat ve kefalet taleplerinin görüşülmesine katılamazlar ve bu işler hakkında oy veremezler.

ç) Yönetim Kurulu banka hesabına şirket hisse senetlerini satın alamaz, yahut işbu senetleri rehin karşılığında kabul ederek kredi veya avans veremez. Türk Ticaret Kanununun 329. maddesinde söz konusu istisnalar saklıdır.

İdare meclisi azalarına verilecek ücret – Madde 33:

İdare meclisi reis ve azalarına tediye şekli ve miktarı umumi heyetçe kararlaştırılacak bir tahsisat verilir.

Mesuliyet – Madde 34:

İdare meclisi azalarının mesuliyetleri, Türk Ticaret Kanunu, Bankalar Kanunu ve Borçlar Kanunu hükümlerine tabidir.

B- Kredi Komitesi

Görev ve yetkileri – Madde 35:

Yönetim Kurulu kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere üyeleri arasından seçilerek en az iki üye ile banka Genel Müdürü veya vekilinden oluşan bir Kredi Komitesi kurabilir.

Komitenin oybirliği ile verdiği kararlar doğrudan doğruya, çoğunlukla verdiği kararlar Yönetim Kurulunun onayından sonra yerine getirilir.

Herhangi bir toplantıya katılamayacak Kredi Komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere Yönetim Kurulu tarafından ayrıca iki yedek üye seçilir. Kredi Komitesi Bankalar Kanunu hükümlerine uygun olarak bir komite karar defteri tutmağa mecburdur.

C - Umum Müdür

Umum Müdür – Madde 36:

Umum Müdür idare meclisince seçilir. Azli de aynı veçhile yapılır. Umum

Müdürün maaşı ve sair ödenekleri idare meclisince tayin olunur.

Evsafı – Madde 37:

Umum Müdürün diğer idare meclisi azaları gibi hissedar olması şart değildir. Fakat Türk olması meşruttur.

Yetkileri – Madde 38:

Bankanın bütün idari işlemleri Umum Müdüre bırakılmıştır. Umum Müdür muavinleriyle müdürlerin, müdür muavinlerinin ve ikinci müdürlerin tayin, nakil, taltif, cezalandırma ve azilleri ve bunlara verilecek imza yetkisi, maaş ve başka ödenekler miktarı, Umum Müdürün önerisi üzerine idare meclisince kararlaştırılır.

Bu görevlere acele hallerde yapılacak tayin ve nakil işlemleri ile gerekenlere imza yetkisi verilmesi takdirinde keyfiyet ilk toplanacak idare meclisinin tasvibine sunulur.

Diğer memurların tayin, nakil, taltif ve cezalandırılmaları ve gerekenlere imza yetkisi verilmesi Umum Müdür tarafından yapılır. Bunların maaş ve başka ödenekleri miktarını da Umum Müdür tespit eder.

Bankanın bütün memurları, emirleri Umum Müdürden alırlar.

D- Kredi Açma Yetkileri

Kredi açma yetkileri – Madde 39:

Kredi açma yetkileri hakkında Bankalar Kanunu-nun ilgili hükümleri uygulanır.

Bankanın yurt dışındaki şubelerinde kredi açma yetkileri, bulundukları memleketin mevzuatı da gözönünde tutularak banka idare meclisince alınacak karara göre tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Murakıplar

Murakıpların intihabı – Madde 40:

İşbu Esas Mukavale ve Türk Ticaret Kanunu ile Bankalar Kanunu hükümlerine tevfikân murakabe vazifesile mükellef olmak üzere her sene umumi heyet tarafından iki murakıp seçilir. Murakıpların tekrar seçilmeleri caizdir. İflas veya tatili tediyat eden murakıplar istifa etmiş sayılırlar.

Vazifeleri – Madde 41:

Murakıplar bankanın bütün hesaplarını ve muamelelerini tetkik ve murakebe etmek salahiyetini haizdirler. Bütün defterleri, muhabere evrakını, zabıtnameleri mahallinde tetkik ve murakebe edebilirler. İdare meclisi her altı ay nihayetinde bankanın alacak ve borçlarını mübeyyin ihzar edilecek cetvelleri murakıplara vermek mecburiyetindedir.

Murakıplar bu Esas Mukavele ve Türk Ticaret Kanunu ile Bankalar Kanunu hükümlerine göre yapacakları tetkikatın neticelerini ve senelik bilanço, kâr ve zarar hesapları ve idare meclisinin kârın tevziine dair teklifleri hakkındaki mütalaalarını bir raporla umumi heyete bildirmek mecburiyetindedirler.

Murakıplar ilgili kanun hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri raporların birer suretini kanunlarda ve Esas Mukavalede öngörülen ilgili mercilere süresi içinde vermek veya göndermek zorundadırlar.

Murakıplar, idare meclisi içtimalarında reye iştirak etmemek şartıyla hazır bulunabilirler. Ve münasip gördükleri teklifleri gerek idare meclisi ve gerek umumi heyet ruznamelerine ithal ettirebilirler.

Murakıplar, Türk Ticaret Kanununda yazılı hallerde, umumi heyeti içtimaa davet etmekle mükelleftirler.

Murakıpların ücreti – Madde 42:

Murakıplara verilecek ücretin miktarı ile tediye şekli her sene umumi heyet tarafından tespit olunur.

Mesuliyet – Madde 43:

Murakıplar, kanunen ve işbu Esas Mukavelename ile kendilerine tevdi olunan vazifeleri hüsni suretle ifa etmedikleri takdirde müteselsilen mesul olurlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM**Umumi Heyet****Adi ve fevkalade heyeti umumiyeler – Madde 44:**

Bankanın hissedarları senede en az bir defa umumi heyet halinde içtima ederler. Kanuna ve işbu Esas Mukavelename hükümlerine muvafık surette içtima eden umumi heyetler; bütün hissedarları temsil eder. Bu suretle toplanan umumi heyetlerde alınan kararlar gerek muhalif kalanlar ve gerek içtimada hazır bulunmayanlar hakkında dahi hüküm ifade eder.

Umumi heyetler, adi veya fevkalade olarak içtima eder. Adi umumi heyet, hesap devresinin sonundan itibaren üç ay içinde ve senede her halde bir defa toplanır. Bu içtimada, Türk Ticaret Kanununun 369. maddesinde gösterilen hususlar müzakere edilerek karara bağlanır. Fevkalade umumi heyet, banka işlerinin lüzum göstereceği hallerde ve zamanlarda toplanır.

İçtimaa davet – Madde 45:

Umumi heyeti adi toplantıya davet idare meclisine ve fevkalade toplantılara davet hem idare meclisine, hem de Türk Ticaret Kanununun 355. maddesi gereğince murakıplara aittir.

Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde hisse senetlerine malik olan hissedarların gerektirici sebepler bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin umumi

heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi mecburidir. Hissedarların bu talepleri idare meclisi ve Türk Ticaret Kanununun 355. maddesi gereğince murakıplar tarafından nazara alınmadığı takdirde şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme zikri geçen hissedarların talebi üzerine kendilerini umumi heyeti toplantıya davete salahi yetli kılabilir.

İlanlar – Madde 46:

Umumi heyetin gündemi, idare meclisi tarafından tanzim ve toplantı gününden en az iki hafta evvel ilan olunur. Bu suretle yapılacak ilanlarda toplantı yeri, gün ve saati tespit edilerek - davet ve toplantı günleri dahil olmamak üzere - toplantı gününden en az iki hafta evvel Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ve diğer gazetelerden en az iki gazete ile ilan olunur. Umumi heyetlerin toplanmasına dair olan ilanlarda gündemin derci mecburidir. Gündemde gösterilmeyen hususlar görüşülemez. Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimselerin gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, bu kimselerce müzakeresi istenilen maddeleri gündeme koyması mecburidir. Pay sahiplerinin bu talepleri idare meclisi ve Türk Ticaret Kanununun 355. maddesi gereğince murakıplar tarafından nazara alınmadığı takdirde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme adı geçen pay sahiplerinin talebi üzerine umumi heyeti toplantıya davete, istedikleri hususu gündeme koymaya kendilerini salahi yetli kılabilir.

İçtima yeri – Madde 47:

Umumi heyetler bankanın idare merkezinde veya idare merkezinin bulunduğu şehrin diğer müsait bir mahallinde içtima eder.

Toplantı nisabı – Madde 48:

Bu statüde veya Türk Ticaret Kanununda aksine açık hüküm bulunmayan hallerde umumi heyet toplantılarında asaleten veya vekâleten sermayenin en az dörtte birini temsil eden pay sahiplerinin bulunması şarttır. İlk toplantıda bu nisap hasıl olmazsa pay sahipleri ikinci bir toplantıya davet edilir. İkinci toplantıda pay sahiplerinin temsil ettikleri sermaye miktarı ne olursa olsun umumi heyet muntazam bir şekilde

toplanmış sayılarak müzakerelere başlar ve gereken kararları alır. Kararın geçerli olması için asaleten veya vekâleten verilen reylerin çoğunluğu şarttır. İdare meclisi azasına ait hisse senetleri, bilançonun tasdikine ve idare meclisi azalarının sorumluluğuna ilişkin işlerde toplantı nisabına dahil sayılırsa da bu konular hakkında sahiplerine rey hakkı veremez.

Esas Mukavelenin değiştirilmesi ile ilgili fevkalade umumi heyet toplantılarında nisap hususunda Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümleri tatbik edilir.

Oylar – Madde 49:

Olağan veya olağanüstü toplantılara katılabilmek için en az bir paya sahip olmak gereklidir. Her pay sahibine bir oy hakkı verir.

5274 sayılı TTK’da değişiklik yapılmasına dair Kanun kapsamında her bir payın asgari 1 Yeni Kuruş itibari değere sahip olması gereği nedeniyle, daha önce her biri 500 TL itibari değere sahip olan A grubu payların 20 adedi birleştirilmiştir. 20 adet A grubu paydan oluşan her biri 1 Yeni Kuruş itibari değere sahip A grubu payın her biri sahibine 20 oy hakkı verir.

Genel Kurul toplantılarına katılacak olanların toplantı gününden en az bir hafta evvel malik oldukları pay tutarı ile numaralarını gösteren bir cetveli Yönetim Kuruluna veya göstereceği yerlere tevdi etmeleri gerekir. Karşılığında kendilerine giriş kartı verilir. Ancak pay defterinde kayıtlı nama yazılı pay sahiplerinin doğrudan Genel Kurula katılma hakları saklıdır.

Vekalet yoluyla oy kullanmak mümkündür. Vekalet yoluyla oy kullanılmasına ilişkin ilgili mevzuat hükümleri saklıdır.

Vekil tayin etmek suretiyle genel kurullara katılacak olanlar buna ilişkin vekaletnameyi toplantı gününden en az bir hafta önce yukarıda sözü geçen cetvelle birlikte Yönetim Kuruluna veya göstereceği yerlere tevdi etmelidirler. Şu kadar ki, pay sahibi resmi bir daire veya tüzel kişiliği olan bir ortaklık veya kurum veyahut hacir altına alınmış bir kimse ise ayrıca vekaletnameye gerek kalmayıp temsil yetkisinin usulen kanıtlanması yeterlidir.

Celseler – Madde 50:

Umumi heyetlerde içtima nisabının mevcudiyetini tayin için iştirak eden hissedarların isimlerini ve vekâleten veya asaleten malik oldukları rey adedini gösterir bir cetvel içtimadan evvel tanzim edilerek iştirak edenler tarafından imza edilir.

Umumi heyetlere, idare meclisi reisi ve gıyabında idare meclisi azaları arasından seçilecek bir zat riyaset eder. Hazır olanlardan en ziyade reye malik iki zat reyleri tasnife memur edilir. Kâtibi, reis tayin eder. Ruznameye dahil maddeler hakkında umumi heyetçe karar ittihaz edilinceye kadar müteaddit celseler akdi suretiyle içtimaların temadisine reis karar verebilir.

Umumi heyetlerde reyler el kaldırmak suretiyle verilir. Hazır bulunan hissedarlardan birinin talebi üzerine umumi heyetçe karar verildiği takdirde yazılı reye müracaat edilir.

Karar nisabı – Madde 51:

Umumi heyetlerde kararlar hazır bulunanların sahip oldukları rey sayısının mutlak çoğunluğuyla, Esas Mukavele'nin değiştirilmesi ile ilgili fevkaalede umumi heyetlerde ise üçte ikisiyle alınır. Pay sahipleri şahsen ilgili bulundukları meselelerde kendi rey haklarını kullanamazlar.

Esas Mukavele tadilleri – Madde 52:

Esas Mukavele hükümlerinin tadili ilgili mevzuat hükümlerine tabidir.

Müzakere zabıtları – Madde 53:

Umumi heyetlerin verdikleri kararların muteber olabilmeleri için, alınan kararların mahiyet ve neticeleri ile muhalif kalanların muhalefet sebeplerini gösterir bir zabıtname tutulması lazımdır. Bu zabıtname reye iştirak eden hissedarlarla celsede hazır bulunan hükümet komiseri tarafından imza olunur.

Reye iştirak eden hissedarların imzaları altında verecekleri bir salahiyyetname ile reis ve rey toplamağa memur zevatın sözü geçen zabıtnameleri imzaya tevkil

edilmeleri caizdir. Zabıtnamelere içtimada hazır bulunan hissedarların veya temsilcilerinin isimlerini tespit eden cetvel ile, içtimaa davetin usulü dairesinde cereyan ettiğini gösteren vesikaların bağlanması lazımdır. Bahsi geçen vesikaların münderecatı zabıttta açıklandığı takdirde bunların ayrıca bağlanmasına lüzum yoktur. İdare meclisi zabıtnamenin noterce tasdikli bir suretini derhal Ticaret Sicili Dairesine vermekle beraber bu zabıtname münderecatından tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle mükelleftir.

Hükümet komiserleri, Ticaret Vekâletine gönderilecek vesikalar – Madde 54:

Gerek adi ve gerekse fevkalade umumi heyet toplantılarının, toplantı gününden en az yirmi gün evvel Ticaret Vekâletine bildirilmesi ve ruzname ile buna ait vesikaların birer suretlerinin Vekâlete gönderilmesi lazımdır. Bütün toplantılarda Ticaret Vekâleti komiserinin bulunması şarttır. Komiserin gıyabında yapılacak umumi heyet toplantılarında alınacak kararlar muteber değildir.

İdare meclisi ve murakıp raporlarıyla senelik bilançodan, umumi heyet zabıtnamesinden ve umumi heyette hazır bulunan hissedarların isim ve hisselerinin miktarını gösteren cetveldan üçer nüsha, umumi heyetin son toplantı gününden itibaren en geç bir ay zarfında Ticaret Vekâletine gönderilecek veya toplantıda hazır bulunacak komiserlere verilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

Hesaplar ve Temettüün Tevzi

Hesap senesi – Madde 55:

Şirketin hesap senesi ocak ayının birinci gününden başlayarak aralık ayının sonuncu günü biter. Birinci hesap senesi, müstesna olarak şirketin kati surette teşekkül ettiği tarihte başlayıp aynı sene aralık ayının sonuncu günü bitecektir.

Bilanço, kâr ve zarar hesapları, yıllık rapor, temettütün dağıtılması hakkındaki teklifler – Madde 56:

Her hesap yılı sonunda bankanın genel mali durumunu gösteren bir bilanço ile kâr ve zarar durumunu gösteren bir hesap cetveli ilgili mevzuatta öngörülen esaslara göre düzenlenir. Bilanço, kâr ve zarar hesabı, yıllık rapor ve temettütün nasıl dağıtılacağı hususundaki teklifler, denetçiler tarafından verilecek raporla birlikte Genel Kurulun olağan toplantısından en az on beş gün önce bankanın merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin emrine amade bulundurulur. Bunlardan bilanço, kâr ve zarar hesabı ve yıllık rapor, toplantıdan itibaren bir yıl süreyle pay sahiplerinin emrine amade kalır. Her pay sahibi masrafı bankaya ait olmak üzere kâr ve zarar hesabıyla bilançonun bir suretini isteyebilir. Adı geçen belgelerin pay sahiplerine açık bulundurulduğu keyfiyeti Türkiye Ticaret Sicili Gazetesiyle ve diğer gazetelerden en az ikisiyle ilan olunur.

Bilanço ile kâr ve zarar cetvellerinin denetçilerce onaylı birer örneği Genel Kurulun toplandığı tarihten itibaren mevzuat hükümleri çerçevesi içinde Yönetim Kurulu ve denetçilerin raporları ile birlikte ilgili mercilere tevdi edilerek Resmi Gazete ve yurt çapında yayın yapan bir gazete ile ilân olunur.

Sermaye Piyasası Kurulunca düzenlenmesi öngörülen mali tablolar ile bağımsız denetlemeye tabi olunması durumunda bağımsız denetim raporu Kurulca belirlenen usul ve esaslar dahilinde Kurula gönderilir ve kamuya duyurulur.

Üç aylık hesap özetleri – Madde 57:

Mevzuata uygun olarak Mart, Haziran, Eylül ve Aralık ayları sonu itibarıyla düzenlenen ve denetçiler tarafından onaylanan 3 aylık hesap özetleri yetkili bakanlıkça belirlenecek süre içinde ilgili mercilere gönderilir.

Temettütün dağıtılması – Madde 58:

Bankanın bir yıllık işlemlerinden elde edilecek gelirlerinden her çeşit genel giderler ile bu giderler arasında banka personeline ödenecek prim, ikramiye ve benzeri tutarlar ve her türlü amortisman bedelleri ve gerekli karşılıklarının indirilmesinden sonra kalacak safi kâr aşağıda yazılı şekil ve oranlarda sıra ile kısmen yedek akçeye

ayrılır ve kısmen de dağıtılır.

a) 1- % 5'i kanuni yedek akçeye,

2- % 5'i ilerde doğması muhtemel zararlar karşılığına,

3- % 10'u birinci tertip olağanüstü yedek akçeye ayrılır.

Muhtemel bir zararı ve/veya riski karşılamak üzere ayrılmış olup da tesis ediliş sebebinin ortadan kalkması dolayısıyla serbest kalan karşılık ve fon bulunduğu takdirde, safi kâra eklenen bu hesaplardan (a) bendinde yapılan ayırımdan kalanları (a/3) bölümündeki birinci tertip olağanüstü yedek akçeye eklenir.

b) Safi kârdan yukarıda (a) bendinde yazılı yedek akçelerin ayrılmasından sonra arta kalacak miktardan A, B ve C grubu payların temsil ettiği ödenmiş sermayenin % 6'sını karşılayacak miktar "birinci temettü payı" olarak pay sahiplerine dağıtılır.

Herhangi bir yılın kârı işbu % 6 oranı üzerinden hesaplanacak birinci temettü payı tutarını karşılamaz ise noksanı olağanüstü yedek akçeden ayrılır ve dağıtılır. Fakat bu suretle yedek akçelerden ayrılan tutar gelecek yılların safi kârından ayrılması gereken borç niteliğindedir.

c) Safi kârdan yukarıda (a) bendinde yazılı yedek akçeler ile (b) bendinde yazılı birinci temettü payının ayrılmasından sonraki bakiyenin,

% 10'u kurucu paylarına (ödenmiş sermayenin 250 Bin –ikiyüzellibin- Yeni Türk Liralık bölümü ile sınırlı olarak),

% 02.5'i Yönetim Kurulu Üyeleri ile Genel Müdür'e eşit olarak,

% 20'si Banka personeline dağıtılır ve

% 10'u ikinci tertip olağanüstü yedek akçeye ayrılır.

d) (a), (b), (c) bentlerinde yazılı ayırım ve dağıtımların yapılmasından sonra (e) bendi gözönünde bulundurulmak suretiyle kalacak kısım aşağıda belirtildiği şekilde "ikinci temettü payı" olarak pay sahiplerine dağıtılır.

1- (b) ve (d) bentlerine göre birinci ve ikinci temettü payı olarak A grubu payların sahiplerine dağıtılacak temettünün net tutarı ödedikleri sermayenin % 60'ından, B grubu payların sahiplerine dağıtılacak temettünün net tutarı ödedikleri sermayenin % 30'undan, C grubu payların sahiplerine dağıtılacak temettünün net tutarı ödedikleri sermayenin % 25'inden fazla olamaz.

2- (a), (b), (c) bentlerinde yazılı ayırım ve dağıtımların yapılmasından sonra kalacak kısım yukarıda 1 numaralı fıkrada belirtilen şekilde ikinci temettü payı dağıtımına yetmediği takdirde ikinci temettü payının dağıtımında A grubu payların temsil ettiği ödenmiş sermaye iki katı, B grubu payların temsil ettiği ödenmiş sermaye aynen, C grubu payların temsil ettiği ödenmiş sermayenin 5/6 (altıda beşi) nazarı itibara alınmak suretiyle her üç gruba ödenecek temettü toplamı ayrı ayrı hesaplanır.

e) Türk Ticaret Kanununun 466. maddesinin 3. bendi uyarınca kanuni yedek akçeye eklenmesi gereken miktar ayrılır.

f) Safi kârın yukarıda yazılı hükümlere göre dağıtım ve tahsisinden sonra kalacak bakiyenin olağanüstü yedek akçelere nakline veya gelecek yıla devrine veya bu bakiyenin % 80'ine kadar olan kısmının pay adedine bölünmek suretiyle pay sahiplerine net olarak dağıtılmasına ve kalanının olağanüstü yedek akçelere nakline veya gelecek yıla devrine Yönetim Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurul karar verir.

Her üç gruba ait paylara ödenecek temettünün hesaplanmasında; beheri 500 TL nominal değerde 20 adet payın 1 Ykr nominal değerde pay ile değiştirilmesi nedeniyle A grubu pay sayısının 40 katı, B grubu pay sayısının 1.5 katı, C grubu pay sayısı ise aynen dikkate alınır.

Kanuni ve Olağanüstü yedek akçelerinin kullanılması - Madde 59:

58. maddenin (a) fıkrasının birinci ve ikinci bendi ile (e) fıkrası gereğince ayrılan yedek akçeleri, şirketin muhtemel zararlarına karşılıktır.

58. maddenin (a), (c) ve (f) fıkraları gereğince ayrılan olağanüstü yedek akçeleri bir kül teşkil eder ve bunların kullanılacağı yerleri umumi heyet serbestçe tayin eder. Bir hesap senesinin hasılatı hissedarlara kâr tevziine kâfi gelmediği takdirde

olağanüstü yedek akçesinin bu hususa tahsisi caizdir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Şirketin İnfisahı

Fesih kararı – Madde 60:

Herhangi bir sebepten bankanın fesih ve tasfiyesi icabettiği takdirde umumi heyet fevkalade içtima davet edilerek bu hususta bir karar ittihaz eyler. Fesih kararını müteakip takip edilecek merasim Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir.

Tasfiye memurları – Madde 61:

Tasfiye muamelatı iki veya daha ziyade “tasfiye memurları” tarafından tedvir olunur. Bu memurları umumi heyet tayin ve intihap eder.

Tasfiye memurları şirketin bilcümle menkul ve gayrimenkul emvaline vaziyet ederek kanun hükümlerine tevfikân tasfiye muamelelerini tedvir ederler. Hilafına heyeti umumiyece bir karar alınmadığı takdirde bu memurlar müttefikân hareket ederek hali tasfiyedeki şirket namına imza vazına salahiyetlidirler.

Tasfiyenin neticesi – Madde 62:

İnfisah eden şirketin borçları ödendikten sonra ve infisahın üçüncü ilanından itibaren bir sene geçtikten sonra bakiye mal varlığı, beheri 500 TL nominal değerde 20 adet A grubu payın 1 adet 1 Ykr nominal değerde A grubu pay ile değiştirilmesi nedeniyle bir A grubu pay 20 kat olarak hesaplanmak suretiyle bulunacak toplam pay adedine bölünmek ve her A grubu pay 20 katı olarak göz önünde tutulmak suretiyle beher paya ödenecek miktar bulunur.

Pay sahipliğinin herhangi bir nedenle zorunlu olarak son bulacağı diğer hallerde de pay sahiplerine yapılacak ödemede birinci fıkradaki esaslar uygulanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Müteferrik hükümler

Gayrimenkul üzerine muamele, bankanın aynı ve şahsi teminat alması – Madde 63:

Banka mevzuat hükümleri çerçevesinde gayrimenkullere tasarruf edebilir, gayrimenkulleri alıp satabilir, alacaklarından dolayı gayrimenkul iktisap edebileceği gibi teminat olarak gayrimenkul ipoteği ve diğer her türlü aynı ve şahsi teminatlar alabilir, aldığı ipotek ve diğer teminatları fek edebilir, serbest bırakabilir.

Banka alacaklarından dolayı ticari emtia temellük edebileceği gibi bu nevi emtiayı teminat olarak da kabul edebilir.

Bu maddede anılan işlemlerde ilgili kanunların sınırlayıcı ve yasaklayıcı hükümleri uygulanır.

Memurların mükellefiyeti – Madde 64:

Bankanın bütün müdür, memur ve müstahdemleri, bankaya ve banka ile muamele yapan şahıslara ait esrarı her ne suretle olursa olsun hariçte ifşa edemezler. İfşa ettikleri anlaşılanların vazifesine nihayet verilir.

Banka müdür ve memurları idare meclisi müsaadesi olmadan başka bir bankada vazife deruhte edemezler. Kollektif ve komandit şirketlerde gayri mahdut mesuliyeti mutazammın bir sıfat iktisap edemezler.

İstatistik - Madde 65:

İstatistik idaresince verilecek numunesine tevfikân her sene muamelatına dair bir istatistik defteri tanzim ve talep vukuunda İktisat Vekâletine takdim edilecektir.

Emekli sandığı vesair yardım ve hayır tesisleri – Madde 66:

Banka idare meclisi kararıyla, Türk Ticaret Kanunun 468. maddesi ile 469. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca emekli sandıkları ve başka yardım ve hayır vakıfları

veya fonları kurulabilir. Bankaca kurulan sandık, vakıf ve fonlardan yararlanacakların nitelikleri ile yararlanma şartları bu hususta banka idare meclisince kabul edilecek bir statü veya talimatname ile tespit olunur.

İlanlar – Madde 67:

Bankaya ait ilanlar Türk Ticaret Kanunun 37. mad-desi hükümleri ve ilanlara ilişkin Sermaye Piyasası Mevzuatı hükümleri mahfuz kalmak şartıyla biri Ankara, diğeri İstanbul’da çıkan en az iki gazete ile on gün evvel yayınlanır.

Geçici Maddeler

Geçici Madde 1: 40 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki her bir pay senedi 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerinin ada yazılı 25 adedi ile değiştirilir.

Geçici Madde 2: 20 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki her bir pay senedi 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerinin ada yazılı 50 adedi ile değiştirilir.

Geçici Madde 3: 10 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki her bir pay senedi 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerinin ada yazılı 2 adedi ile değiştirilir.

Geçici Madde 4: 5 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki her bir pay senedi 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerinin ada yazılı 4 adedi ile değiştirilir.

Geçici Madde 5: 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetleriyle değiştirilmemiş olan 40 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki ada yazılı hisse senedine sahip bulunanlar olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarına katılabilirler ve her bir pay için olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarında asaleten veya vekâleten 25, Esas Mukavele tadiline ilişkin olağanüstü genel kurul toplantılarında ise bir oy kullanabilirler.

Bankalar Kanunundaki vekâlet yoluyla oy kullanmaya ilişkin sınırlamalar saklıdır.

Geçici Madde 6: 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetleriyle değiştirilmemiş olan 20 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki ada yazılı pay senedine sahip bulunanlar olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarına katılabilirler ve her bir pay için olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarında asaleten veya vekâleten 50, Esas Mukavele tadiline ilişkin olağanüstü genel kurul toplantılarında ise bir oy kullanabilirler.

Bankalar Kanunundaki vekâlet yoluyla oy kullanmaya ilişkin sınırlamalar saklıdır.

Geçici Madde 7: 5 veya 10 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki pay senedi sahipleri yukarıdaki esaslar dairesinde ellerindeki pay senetlerini 500.- lira itibari değerindeki ada yazılı (A) tertibi hisse senetleriyle değiştirmedikçe, olağan ve olağanüstü genel kurul toplantılarına katılamazlar ve vekâlet yoluyla oy kullanamazlar.

Geçici Madde 8: 40 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki pay senetlerine 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi hisse senetlerine ödenecek temettünün 25 katı temettü olarak ödenir.

20 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki pay senetlerine 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerine ödenecek temettünün 50 katı temettü olarak ödenir.

10 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki pay senetlerine 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerine ödenecek temettünün 2 katı temettü olarak ödenir.

5 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki pay senetlerine 500.- lira itibari değerindeki (A) tertibi pay senetlerine ödenecek temettünün 4 katı temettü olarak ödenir.

Geçici Madde 9: 40 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki ada yazılı her pay senedi için sahibine 10.000.- lira itibari değerindeki ada yazılı (B) tertibi pay senetlerinden 36.25 katı tutarında satın alma hakkı tanınır.

20 milyon liralık sermayeyi temsil eden 500.- lira itibari değerindeki ada yazılı her pay senedi için sahibine 10.000.- lira itibari değerindeki ada yazılı (B) tertibi pay senetlerinden 72.50 katı tutarında satın alma hakkı tanınır.

10 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki ada yazılı her pay senedi için sahibine 10.000.- lira itibari değerindeki ada yazılı (B) tertibi pay senetlerinden 2.90 katı tutarında satın alma hakkı tanınır.

5 milyon liralık sermayeyi temsil eden 10.- lira itibari değerindeki ada yazılı her hisse senedi için sahibine 10.000.- lira itibari değerindeki ada yazılı (B) tertibi pay senetlerinden 5.80 katı tutarında satın alma hakkı tanınır.

Küsüratlar tama iblağ edilmedikçe karşılığında pay senedi verilmez.

Geçici Madde 10: Elleriindeki hamiline yazılı pay senetlerini, ada yazılı pay senetleri ile değiştirmeyen pay sahipleri, bu işlemi tamamlamadıkça Bankalar Kanununun 28 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile değiştirilen 4. maddesinin 4. fıkrası ve bu Kararnamenin geçici maddesi uyarınca temettü hariç ortaklık haklarından yararlanamazlar.

Geçici Madde 11: 58. maddenin (f) fıkrası gereğince pay senedi sahiplerine temettü dağıtıldığı takdirde (C) tertibi pay senedi için % 20 oranı,

1987 yılı için % 5

1988 yılı için % 10

1989 yılı için % 15

olarak gözönüne alınır.

Geçici Madde 12: Sermayenin 30.000.000.000 (Otuzmilyar) Türk Lirasından 250.000.000.000 (İkiyüzellimilyar) Türk Lirasına çıkarılması nedeniyle (A) ve (B) tertibi pay senetlerinin 8 adedi karşılığında sahiplerine bir adet (C) tertibi hisse senedi bedelsiz verilir.

Geçici Madde 13: Sermayenin 250.000.000.000 (İkiyüzellimil-yar) Türk Lirasından 2.500.000.000.000 (İkitrilyonbeşyüzümilyar) Türk Lirasına çıkarılmasında (A), (B) ve mevcut (C) tertibi pay senetlerinin her birinin karşılığında sahiplerine bir adet yeni ihraç edilen (C) tertibi hisse senedi bedelsiz olarak verilir.

Geçici Madde 14: Sermayenin 2.500.000.000.000 (İkitrilyon-beşyüzümilyar) Türk Lirasına çıkarılmasında, yeni ihraç edilen (C) tertibi hisse senetlerine, 58. maddenin uygulanmasında; sermayenin ödenmiş bölümü gözönünde tutulur.

Geçici Madde 15: Sermayenin 2.500.000.000.000 (İkitrilyonbeş-yüzümilyar) Türk Lirasından 10.000.000.000.000 (Ontrilyon) Türk Lirasına çıkarılmasında (A), (B) ve mevcut (C) grubu pay senetlerinin her birinin karşılığında sahiplerine 1,4 (birvirgüldört) adet yeni ihraç edilen (C) grubu hisse senedi bedelsiz olarak verilir.

Geçici Madde 16: Sermayenin 2.500.000.000.000 (İkitrilyon-beşyüzümilyar) Türk Lirasından 10.000.000.000.000 (Ontrilyon) Türk Lirasına çıkarılmasında (A), (B) ve mevcut (C) grubu pay senetlerinin her birinin karşılığında sahiplerine 1,4 (birvirgüldört) adet yeni ihraç edilen (C) grubu hisse senedinden satın alma (rüçhan) hakkı verilir.

Geçici Madde 17: Her bir A grubu payın nominal değeri 500 TL, B grubu payın nominal değeri 10.000 TL ve C grubu payın nominal değeri 40.000 TL iken, 5274 sayılı TTK'da değişiklik yapılmasına dair Kanun kapsamında, her bir A grubu pay 1 Yeni Kuruş, B grubu pay 1 Yeni Kuruş ve C grubu pay da 4 Yeni Kuruş nominal değere sahip olacak şekilde değiştirilmiştir.

Bu değişim sebebiyle toplam pay sayısı azalmış olup, 500 TL'lik 20 adet A grubu pay karşılığında 1 adet 1 Yeni Kuruş nominal değerde A grubu pay, her bir 10.000 TL'lik 1 adet B grubu pay karşılığında 1 adet 1 Yeni Kuruş nominal değerde 1

adet B grubu pay ve her bir 40.000 TL’lik 1 adet C grubu pay karşılığında 4 Yeni Kuruş nominal değerde 1 adet C grubu pay verilecektir.

Yukarıda belirtilen şekilde yapılan değişim sonucunda; 5274 sayılı Yasa ile değişik TTK’nın 399. maddesi gereği 20 adet her biri 500 TL nominal değere sahip A grubu pay 1 Yeni Kuruş nominal değere sahip A grubu, 1 adet her biri 10.000 TL nominal değere sahip B grubu pay 1 Yeni Kuruş nominal değere sahip B grubu, 1 adet her biri 40.000 TL nominal değere sahip C grubu pay 4 Yeni Kuruş nominal değere sahip C grubu pay ile değiştirilecektir. A, B ve C grubu pay sahipleri, sahip oldukları payları, nominal değerleri yukarıda belirtilen şekilde Yeni Kuruş olarak belirlenecek paylar ile değiştirme hakkına sahiptirler.

Söz konusu değiştirme işlemleri ile ilgili olarak pay sahiplerinin sahip oldukları paylardan doğan hakları saklıdır.

Ellerindeki A grubu paylar 1 Yeni Kuruş nominal değerde tam bir pay almaya yeterli olmayan pay sahiplerine kesir makbuzu verilecek, kesir makbuzlarının tama iblağ olunarak ibrazı halinde bunlar pay ile değiştirilecektir.

Sermayeyi temsil eden paylar kaydileştirme esasları çerçevesinde kayden izlenir.

EK.2 Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş - Madde 1:

Aşağıda isimleri belirtilen kurucu ortaklar arasında 19.12.1983 gün ve 18256 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 16.12.1983 tarih ve 83/7506 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim şirketlerin ani şekilde kurulması hakkındaki hükümlerine göre özel finans kurumu seklinde faaliyette bulunmak üzere bir anonim şirket kurulmuş olup 19.10.2005 Tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile Katılım Bankası'na dönüştürülmüştür.

Ünvan - Madde 2:

Şirketin ticaret unvanı ASYA KATILIM BANKASI ANONİM ŞİRKETİ'dir. Türk Ticaret Kanunu'nun 55. maddesi hükmü uyarınca şirketin işletme adı kısaca "Bank Asya" dır. Anonim şirket iş bu ana sözleşmenin müteakip hükümlerinde şirket olarak isimlendirilecektir.

Kurucu Ortaklar - Madde 3:

Kurucu ortakların isimleri, tabiiyetleri ve ikametgah adresleri aşağıda gösterilmiştir.

Sıra No Adı-Soyadı Tabiyeti Adresi:

1 TAHSİN TEKOĞLU T.C. Vali Konağıcad.ZümrütYuva Mah.No:5
FLORYA/ İSTANBUL

2 ABDURRAHMAN SELÇUK BERKSAN T.C. Özbek Süleyman EfendiSok.
No:4/7 FINDIKZADE/İSTANBUL

3 MEHMET EMİN HASIRCILAR T.C. M.Nesih Özmen Mah.Kasım Sok
No:49/1 GÜNGÖREN/İSTANBUL

4 ALİ RIZA TANRISEVEN T.C. Gümüşpala,Londra Asfaltı No:56
AVCILAR/İSTANBUL

5 MUSTAFA FIRAT T.C. Süleymaniye Mah.Kirazlı Mescit Sok.No:18
EMİNÖNÜ/İSTANBUL

6 TACETTİN NEĞİŞ T.C. Şenlikköy Mah.Avcılar Sok. No:42
FLORYA/İSTANBUL

7 BEYHAN NAKİBOĞLU T.C. Yeşilköy Mah. Halkalı Cad. NO:1/2
İSTANBUL

8 CAHİT ŞAHİN T.C. Deniz Köşkler Mah. Zafer Cad No:22/1
AVCILAR/İSTANBUL

9 HÜSEYİN DÖĞME T.C. Yeşilköy Mah. Bahaniler Sok. No:28/5
İSTANBUL

10 ÖMER FARUK BERKSAN T.C. Saruhan Sk. Erberk Apt. No:4/5
FLORYA / İSTANBUL

11 TURGUT AYDIN T.C. Caddebostan Plaj Yolu Durukan Apt.No:25/3
MAÇKA / TRABZON

12 SADIK PİŞAN T.C. Yazmacı Tahir Sk. Polat Sit. A Blok No:40/25
BEYOĞLU/İSTANBUL

13 M.İHSAN KALKAVAN T.C. Cevdetpaşa No:146/3
KADIKÖY/İSTANBUL

14 MUSTAFA ŞEVKİ KAVURMACI T.C. Daruşşafaka Cd. No:50/4
FATİH/İSTANBUL

15 OSMAN GÜRBÜZ ÖZKARA T.C. Mithatpaşa Cd. No:1002/8

GÖZTEPE/İSTANBUL

16 NACİ ALTUNBÜKEN T.C. Cemil Topuzlu Cd. Enön Apt. No:27/4
Selamiçeşme/İSTANBUL

Şirketin Maksat Ve Mevzuu - Madde 4:

Şirketin başlıca amacı ve iştiğal konusu; halen yürürlükte olan Bankacılık Kanunu ve ileride yürürlüğe girecek Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler ile bunlara ilişkin mevzuatın öngördüğü ve öngöreceğı sınırlar içinde, çağdaş bankacılığın gerekli kıldığı çalışma düzeni içinde tasarruf birikimine katkıda bulunmak, bu tasarrufları ekonominin gerek duyduğu alanlarda değerlendirmek ve katılım bankacılığı alanına giren tüm faaliyetleri icra etmektir.

Şirketin Faaliyetleri - Madde 5:

Şirket, esas mukavelede yazılı olan konularda mevzuatın, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun ve ilgili kurumların verdiği izinler dahilinde faaliyetlerde bulunabilir.

1. Katılım fonu kabulü.
2. Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri.
3. Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri.
4. Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri.
5. Saklama hizmetleri.
6. Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri.
7. Efektif dahil kambiyo işlemleri ile ithalat ve ihracata ilişkin bilcümle muamelatta bulunmak; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri.

8. Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri.

9. Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri.

10. Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri.

11. Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri.

12. Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri.

13. Yatırım danışmanlığı işlemleri.

14. Portföy işletmeciliği ve yönetimi.

15. Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı.

16. Faktöring ve forfaiting işlemleri.

17. Finansal kiralama işlemleri.

18. Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri.

19. Yurtiçi ve yurtdışında bankalara veya diğer şirketlere iştirak etmek, konsorsiyumlar kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek,

20. Şirketin varlıklarının teminat gösterilmesi karşılığında mevzuata uygun olan menkul kıymetler mukabiliyle borçlanma,

21. Yeddi emin tayin etmek veya edilmek, yeddi emin, tenfiz ve tasfiye memuru ve vekil harç olarak her türlü hizmet vermek,

22. Şirket faaliyetlerinin gerektirdiği ahvalde her nevi maddi ve gayri maddi menkul ve gayrimenkul mallar ile bu mallar üzerindeki kat-i şarta bağlı muvakkat ve sair suretteki hak, mülkiyet ve imtiyazları her nevi suretle satın almak, kiralamak, iktisap etmek, satmak, devretmek, kiraya vermek, mezkur mameleki kısmen ve tamamen şirket menfaatine idare etmek, geliştirmek, üzerinde haklar tesis etmek,

23. Gemi, makine, ekipman ve tesisler almak, sahip olmak, kiralamak, işletmek, satmak, bu gayelerle ambarlar, depolar ve şirketler kurmak, tesis etmek, işletmek ve her türlü mal depolamak,

24. Şirket gayelerinin tahakkuku için her türlü patent, marka, imtiyaz ihtira beratı, lisans, know-how, telif hakkı, ticari unvanlar veya sair teknik ve sınai hakları almak iktisap etmek, kısmen veya tamamen satmak veya devretmek bunları kullanmak, geliştirmek, vücuda getirmek ve sair suretlerle istifade etmek,

25. Yetkili makamlar ile şirket gayelerine erişmeyi mümkün kılacak, mevcut yasal mevzuat dahilinde her nevi düzenleme veya anlaşma yapmak,

26. Yurt içinde veya yurt dışında şube, büro, irtibat bürosu kurmak, işletmek ve fiyaller tesis etmek,

27. İlgili mevzuat dahilinde Şirket gayelerinin kısmen veya tamamen tahakkukuna faydalı veya yardımcı her nevi iş, muamele ve fiili yapmak,

28. Şirket faaliyetlerinin gerektirdiği hallerde başkalarına ait menkul ve gayrimenkul mallar üzerinde kendisi lehine rehin, ipotek ve sair ayni ve şahsi haklar tesis edebilir ve bunları fekkedebilir.

29. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecek diğer faaliyetler.

Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili düzenlemeleri uyarınca

katılım bankaları tarafından yapılamayacak faaliyetler, mevzuatın öngördüğü hallerde ilgili kuruluşlardan gerekli yetki ve izinleri alınmayan faaliyetler ile ilgili diğer mevzuat hükümleriyle katılım bankalarının yapması yasaklanan faaliyetler işbu ana sözleşmede yer alsa bile Şirket tarafından yapılamaz.

Merkez Ve Şubeler - Madde 6:

Şirketin merkezi İstanbul'dadır. Şirketin adresi Altunizade, Kuşbakışı Cad. No:2 ÜSKÜDAR / İSTANBUL' dur. Adres değişikliğinde yeni adres, ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan ettirilir ve ayrıca Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na, Sermaye Piyasası Kurulu'na ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na bildirilir. Tescil ve ilan edilmiş adrese yapılan tebligat şirkete yapılmış sayılır. Tescil ve ilan edilmiş adresinden ayrılmasına rağmen yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş şirket için bu durum fesih sebebi sayılır.

Şirket, Yönetim Kurulu Kararı ile ilgili mevzuat çerçevesinde yurt içinde ve dışında şubeler, ajanslar, temsilcilik ve irtibat büroları ile muhabirlikler tesis edebilir.

Bu gibi şube ve büroların tesisi, bunlara sermaye tahsis edilmesi faaliyete geçmeleri, birleştirilmeleri veya ayrılmaları, faaliyetlerini tatil ve/veya tasfiye etmeleri Bankalar Kanunu ve ilgili tebliğler, Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Mevzuatı hükümlerine tabidir.

Şubelerin açılış ve kapanışları Sermaye Piyasası Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na bildirilir.

Şirket Süresi - Madde 7:

Şirket, kesin kuruluş tarihinden itibaren süresiz olarak kurulmuştur. Ortaklar Genel Kurulu Şirketin süresini belirlemeye, tahdit etmeye veya azaltmaya yetkilidir. Bankacılık Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun fesih, infisah ve tasfiyeye ait hükümleri saklıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

SERMAYE VE PAYLAR

Sermaye - Madde 8:

Şirketin sermayesi, beheri 1,- YTL (bir Yeni Türk Lirası) nominal değerde 120,000,000 adedi (A) Grubu, 180,000,000 adedi (B) Grubu olmak üzere toplam 300,000,000 adet paya bölünmüş olup 300,000,000.- YTL (Üçyüz milyon Yeni Türk Lirası)' dır.

Şirketin eski sermayesini teşkil eden 240,000,000,- YTL'nin (İkiyüz kırkmilyon Yeni Türk Lirası) tamamı ödenmiştir. Bu sermayeyi temsil eden toplam 240,000,000 (ikiyüz kırkmilyon) adet payın 120,000,000 (yüzyirmimilyon) adedi (A) Grubu nama yazılı , 120,000,000(yüzyirmimilyon) adedi (B) Grubu nama yazılı paylardan oluşmaktadır.

Bu defa nakit olarak artırılan 60,000,000.- YTL (Altmış milyon Yeni Türk Lirası) tutarındaki sermaye; mevcut ortakların rüçhan haklarının tamamen kısıtlanarak halka arz edilmesi suretiyle karşılanmış olup, 60,000,000 (Altmış milyon) adet (B) Grubu nama yazılı paydan oluşmuştur.

Paylar - Madde 9:

Şirketin sermayesi, her biri 1 YTL (Bir Yeni Türk Lirası) nominal değerde, bu anasözleşmenin 8 inci maddesinde belirtilen sayılarda (A) ve (B) grubu paylarla temsil edilir.

İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımları sonucu ortaklara bedelsiz olarak verilen paylar hariç bütün paylar nakit karşılığı ve nama yazılı olarak ihraç edilir.

Sermayeyi temsil eden paylar kaydileştirme esasları çerçevesinde kayden izlenir.

Kuponlar - Madde 10:

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞTIR.

Payların Devri - Madde 11:

Tamamı nama yazılı olan (A) grubu payların devri Yönetim Kurulunun bu devri kabulüne bağlıdır. Yönetim Kurulu, tamamen kendi kararına bağlı olarak ve herhangi bir sebep göstermeden pay devirlerini kabul etmeyebileceği gibi, kendi uygun göreceği şekil ve şartlarla bu devirleri kabul ve tasvip edebilir. Pay devri, pay defterine kaydedilmek suretiyle Şirkete karşı hüküm ifade eder.

Tamamı nama yazılı (B) grubu paylar Yönetim Kurulu'nun kabulü gerekmeksizin Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Merkezi Kayıt Kuruluşu düzenlemeleri uyarınca devredilebilir.

Bankacılık Kanunu'nun, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan izin alınmasını zorunlu kıldığı pay devirleri bu iznin alınması kaydıyla yapılabilir. Gerekli izin alınmaksızın yapılan pay devirleri pay defterine kaydedilemez. Adı geçen Kurul'dan izin alınması gerektiği halde, bu izni almadan pay edinen ortaklar temettü dışındaki ortaklık haklarından faydalanamaz.

Payların Bölünmezliği - Madde 12:

Her pay şirket nazarında bölünmez bir bütündür. Birden fazla kişiler bir paya birlikte sahip iseler bunlar şirkete karşı haklarını müşterek temsilci marifeti ile kullanabilirler. Temsilci tayin etmedikleri hallerde şirketin müşterek maliklerden herhangi birine yapacağı tebligat bunların hepsi hakkında geçerli olur.

Bir payın intifa hakkı ile mülkiyeti değişik kişilere ait olursa, bunlar dahi haklarını müşterek bir temsilci marifeti ile kullanırlar. Müşterek malikler temsilci üzerinde anlaşamazlar ise, şirket intifa hakkı sahibini şirkete karşı hakların kullanılmasında kanuni sahip kabul eder. İntifa hakkı sahipleri birden fazla ise bunlar da müşterek bir temsilci marifeti ile temsil edilirler.

Geçici İlmuhaberler - Madde 13:

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞTIR.

Sermayenin Artırılması Ve Azaltılması - Madde 14:

Şirket Sermayesi Bankalar Kanunu ve buna ilişkin düzenlemeler, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve bu esas mukavele hükümleri çerçevesinde, Ortaklar Genel Kurulunca alınan kararlar uyarınca artırılıp, azaltılabilir. Genel Kurulun esas sermayenin artırılmasına ilişkin kararında aksine şart olmadıkça, sermaye piyasası mevzuatındaki hükümler çerçevesinde ortaklardan her biri rüçhan hakkını kullanmak suretiyle artırıma konu hisselerden şirket sermayesindeki hissesi oranında yeni pay alabilir.

Hisse Senetlerinin Kaybı Ve Yıpranması - Madde 15:

YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMIŞTIR.

Kar Ve Zarar Ortaklığı Belgesi Ve Kabule Şayan Diğer Menkul Kıymetler - Madde 16:

Şirket yürürlükteki mevzuata göre ve işbu esas mukavele hükümlerine uygun olarak Ortaklar Genel Kurulu'nun alacağı kararlar çerçevesinde kar ve zarar ortaklığı Belgesi, Katılma İntifa Senetleri, Kara iştirakli tahviller ve diğer Menkul Kıymetler ile Sermaye Piyasası Araçları çıkarabilir.

Ortaklar Genel Kurulu bu gibi ihraçların zamanlanmasını, ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak değer ve şartlarını Yönetim Kurulu'nun takdirine bırakabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞİRKETİN ORGANLARI VE İDARESİ

Yetkili Organlar - Madde 17:

Şirketin yetkili organları aşağıda gösterildiği gibidir:

A. Ortaklar Genel Kurulu

B. Yönetim Kurulu

C. Denetleme Kurulu

D. Kredi Komitesi

E. Denetim Komitesi

F. Kurumsal Yönetim Komitesi

G. Aktif Pasif Komitesi

H. Genel Müdürlük

A. Ortaklar Genel Kurulu Olağan Ve Olağanüstü Genel Kurul - Madde 18:

Hissedarlar Genel Kurulu Olağan ve/veya Olağanüstü olarak toplanır. Olağan Genel Kurul, Her Hesap döneminin bitiminden itibaren üç (3) ay içinde ve yılda en az bir defa toplanır. Bu toplantılarda Türk Ticaret Kanunu'nun 369. maddesinde kayıtlı hususlar tartışılır ve ilgili kararlar alınır. Olağanüstü Genel Kurul, Şirket işlerinin gerektirdiği zaman ve suretlerde ve Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre toplanır.

Yönetim Kurulu, Genel Kurulların kanuni esas ve usullerine uygun olarak toplanmasını temin etmekle sorumludur.

(A) grubu hisse sahiplerinin Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu üyeliklerine aday gösterme konusundaki haklarını ihlal edecek nitelikteki anasözleşme değişiklikleri ile Şirket sermayesinin artırılmasına dair Genel Kurul kararlarının geçerli olması, Genel Kurul kararından ayrı olarak, sözkonusu hisse sahiplerinin yapacakları hususi bir toplantıda alacakları diğer bir kararla tasdik edilmesine bağlıdır; toplantı, Genel Kurul toplantısından sonra, ana sözleşme değişikliğinin tescilinden önce yapılır.

(A) grubu hisse sahipleri toplantısı yapılmasının zorunlu olduğu hallerde

toplantı çağrısı Yönetim Kurulu veya denetçiler tarafından yapılır. Toplantı çağrısının Yönetim Kurulu veya denetçiler tarafından yapılmaması halinde, anılan hisse sahiplerinden herhangi birisi de toplantı davetinde bulunabilir.

(A) grubu hisse sahipleri toplantısında, bu maddede belirtilen hususlar dışında, ilgili mevzuat hükümleri ile bu anasözleşmenin Genel Kurula ilişkin hükümleri kıyasen uygulanır.

Kararların Tesiri - Madde 19:

Kanuna uygun surette toplanmış Ortaklar Genel Kurulunda alınmış kararlar, Türk Ticaret Kanunu'nun 379. maddesi uyarınca toplantıda bulunmayanlar veya aleyhe oy kullananlar hakkında da geçerli ve bağlayıcıdır.

Toplantıya Davet - Madde 20:

Ortaklar Genel Kurulunu Olağan Toplantıya davet Yönetim Kurulu'na, Olağanüstü Toplantıya davet hem Yönetim Kurulu'na hem de Denetçilere düşen bir görevdir.

Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre azınlık hakkı mahfuzdur. Toplantının tarihi, yeri ,saati ve gündemi,ilan ve toplantı günü hariç olmak üzere iki hafta önceden merkezinin bulunduğu mahalde çıkan bir gazeteye ilaveten Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan olunur.

Genel Kurul bir mahkeme hükmüne istinaden toplantıya çağrılıyor ise işbu hüküm ilanda belirtilir.

Gündem - Madde 21:

Gündemin, Ortaklar Genel Kurulu ilan ve davet mektuplarına dahil edilmesi zorunludur. Gündem, Türk Ticaret Kanunu'nun 369. maddesi ile Sermaye Piyasası Kanunu'nun konu ile ilgili maddelerinde de yazılı hususları ihtiva eder.

Gündemde gösterilmeyen hususlar Genel Kurul'da görüşülerek karara bağlanamaz.

Genel Kurul Toplantı Yeri - Madde 22:

Genel Kurul, Şirket merkezinde veya Şirket merkezinin bulunduğu il sınırları içinde başka bir mahalde toplanabilir.

Resmi Mercilere Haber Verilmesi Ve Toplantılarda Komiser Bulundurulması - Madde 23:

Olağan ve olağanüstü toplantıların yeri,günü,saati ve gündemi ,gerekli diğer belgeler de eklenmek suretiyle kanuni süresi içerisinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na ve Sermaye Piyasası Kurulu'na bildirilir.

Toplantılarda hükümet komiserinin bulunması mecburidir. Hükümet komiseri bulunmadan yapılan toplantılarda alınan kararlar butlan ile maluldür.

Oy Hakkı - Madde 24:

Ortaklar, Genel Kurulda sahip oldukları her 1 YTL (Bir Yeni Türk Lirası)'lık hisse için bir oy kullanırlar. Ortaklar oylarını bizzat veya vekalet ile kullanabilirler.

Oylamalar el kaldırmak suretiyle yapılır. Ancak Genel Kurulda temsil edilen hisselerin yirmide biri gizli oylama talep ettiği takdirde gizli oya başvurulur.

Vekaleten oy kullanmaya ilişkin hususlar Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde belirlenir.

Oydan Mahrumiyet - Madde 25:

Hiçbir pay sahibi kendisi, eşi veya usul ve furuğu ile şirket arasındaki kişisel bir işe veya anlaşmazlığa ait görüşmelerde oy kullanamaz.

Toplantı Ve Karar Nisabı - Madde 26:

Türk Ticaret Kanunu'nun 388. Maddesinin 1.fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla,aynı maddenin 2. ve 3.fıkralarında yazılı anasözleşme değişiklikleri için yapılacak toplantılar da dahil olmak üzere, genel kurul toplantılarında Türk Ticaret

Kanunu'nun 372. maddesindeki toplantı nisapları uygulanır. İlk toplantıda mezkur nisap temin edilemez ise, hissedarlar ilk toplantıdan en az 15 gün sonra ikinci toplantıya davet edilirler.

İkinci toplantıda mevcut bulunan veya temsil edilen hissedarlar, temsil ettikleri sermaye hisselerine bakılmaksızın toplantı akdeder ve karar alırlar.

Türk Ticaret Kanunu'nda aksine hüküm olmadıkça, Ortaklar Genel Kurulu'nda kararlar mevcut hisselerin çoğunluğu ile alınır.

Hissedarlar Ve Hazirun Cetveli - Madde 27:

Yönetim Kurulu her Genel Kurul toplantısından önce hissedarların isim, ikametgah, sahip oldukları hisselerin nevi ve tutarını, sahip oldukları oy sayılarını, bunların asaleten veya sair surette temsil edilen miktarlarını gösteren ve "Hissedarlar Cetveli" olarak isimlendirilen bir cetvel hazırlar veya hazırlatır. Bu cetvelin altı Yönetim Kurulu Başkanı tarafından imzalanır. Bu cetvel toplantıya katılanlar ile Genel Kurul Başkanı ve Hükümet Komiseri tarafından imzalandıktan sonra "Hazirun Cetveli" olarak ilk oyların toplanmasından önce görülebilecek bir yere asılarak hazır bulunanların tetkikine sunulur.

Toplantı Başkanı, Katip Ve Oy Toplayıcılar - Madde 28:

Ortaklar Genel Kurulu toplantıları bir Başkan iki katip ve iki oy toplayıcı Üyeden teşekkül eden bir divan tarafından idare edilir. Genel Kurul toplantılarına Yönetim Kurulu Başkanı, bulunmaması halinde Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Başkanlık eder. Bunun da bulunmaması halinde Genel Kurul Toplantı Başkanı'nı kendi seçer.

Bunlardan başka Genel Kurul iki katip ve şahsen veya vekaleten en çok oyu temsil eden iki hissedarı oy toplayıcı üye olarak seçer. Başkan toplantının kanun dairesinde yapılmasından ve tutanağın toplantıya uygun tutulmasından sorumludur.

**Kararların Geçerliliği, Tutanakların İmzalanması; Tescil Ve İlanı -
Madde 29:**

Genel Kurul Toplantılarının muteber olması için tutanakların, hissedarlar tarafından yapılan beyanları ve muhalif kalanların muhalefet sebeplerini, yapılan seçimler ile verilen kararları göstermesi şarttır. Hissedarlar Divan heyetine tutanakları kendi namlarına imzalamak yetkisini verirler ise, tutanakları ayrıca imzalamak mecburiyetleri yoktur.

Toplantıya davetin usulüne uygun yapıldığını gösteren belgelerle yukarıda 27. maddede sözü verilen hazirun cetveli tutanağı eklenir; söz konusu belgelerin içeriği tutanakta açıklandığı takdirde bunların ayrıca eklenmesine lüzum yoktur.

Yönetim kurulu, bu tutanakların noterden tasdikli bir örneğini ticaret sicili memuruna vermekle birlikte bu tutanakların içeriğini tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür.

**Sermaye Piyasası Kurulu İle Bakanlığa Gönderilecek Belgeler - Madde
30:**

Yönetim Kurulu toplantı gününden itibaren en geç bir ay içinde Yönetim Kurulu ve Denetçiler raporları ile Bilanço ve kar/zarar cetvelleri, Genel Kurul Toplantı tutanağı, Hazirun Cetveli ile istenebilecek diğer belgeleri Sermaye Piyasası Kurulu ile Bakanlığa göndermek veya toplantıda hazır bulunan komisyere vermekle yükümlüdür.

İbra - Madde 31:

Bilançonun tasdikine dair olan Ortaklar Genel Kurulu Kararı Yönetim Kurulu ile Denetçilerin ibrasını tazammun eder. Türk Ticaret Kanunu'nun 380.maddesi hükümleri saklıdır.

B-Yönetim Kurulu Teşkili - Madde 32:

Yönetim Kurulu, Genel Kurula iştirak eden (A) grubu hissedarların toplam oylarının en az %51'ine sahip olanlar tarafından, hissedarlar içerisinde gösterilecek

adaylar arasından Genel Kurulca seçilecek yedi üyeden oluşur. Genel Müdür, bulunmadığı hallerde vekili Yönetim Kurulunun doğal üyesidir. Üyeler, Bankalar Kanunu'nun öngördüğü şartlara ve vasıflara haiz olmalıdır. Üyeler aralarından bir başkan ve bir başkan yardımcısı seçerler.

Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi biten üyelerin yeniden seçilmeleri caizdir. Yönetim Kurulu üyeliği herhangi bir nedenle boşalırsa, diğer üyeler boşalan üyeliğe ortaklar arasından bir Yönetim Kurulu üyesi tayin eder. Bu tayin ilk olağan genel kurul toplantısında ortakların onayına sunulur.

Ortaklar genel kurulu, Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerine her zaman son verebilir. Bu tip aziller azledilen üyeye tazminat hakkı vermez.

Müdürlerin görev süreleri Yönetim Kurulu üyelerinin görev sürelerine bağlı değildir;müdürler Yönetim Kurulu üyelerinin görev sürelerinden uzun süreli veya süresiz akitlerle atanabilirler; kendisine imza yetkisi verilenlerin temsil ve ilzam yetkisi, imza yetkileri Yönetim Kurulu tarafından kaldırılıncaya kadar devam eder.

Pay Tevdi Mecburiyeti - Madde 33:

Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin her biri Şirkete, Merkezi Kayıt Kuruluşu düzenlemeleri çerçevesinde nominal değeri 100 YTL (Yüz Yeni Türk Lirası) tutarında pay tevdi ederler.

Bu suretle depo edilen paylar üyelerin Şirkete karşı sorumluluklarının teminatı hükmünde olup üyeler Genel Kurul tarafından ibra edilinceye kadar bu mahiyetlerini muhafaza ederler. Bu paylar şirketten geri alınamayacağı gibi başkalarına da devir edilemezler.

Yönetim Kurulunun kabulü şartıyla teminat hükmündeki paylar herhangi bir üye namına üçüncü şahıslar tarafından da yatırılabilir.

Tüzel kişileri temsil eden yönetim kurulu üyeleri nam ve hesabına pay tevdi mecburiyeti bu tüzel kişiler tarafından yerine getirilir.

İhtimam Gösterme Mecburiyeti - Madde 34:

Şirketin yönetim kurulu üyeleri görevlerinin ifası sırasında, dikkatli ve basiretli bir idarecinin aynı şartlar altında göstermesi gereken ihtimam ve azami dikkati göstermek zorundadırlar.

Yönetim Kurulunun Görev Ve Yetkileri - Madde 35:

Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri Türk Ticaret Kanunu, Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine ve iş bu ana sözleşme hükümlerine tabidir. Yönetim Kurulu Genel Kurul kararı gerektirmeyen bütün konularda karar alabilir.

Özellikle ;

a) Şirketin iç işlerine taalluk eden ve Genel Müdür'ün yapacağı işlerle kredi komitesi veya Yönetim Kurulu kararlarıyla yapılabilecek işleri gösteren iç yönetmelikleri hazırlamak ve tasdik etmek,

b) Gerekli görülen her konuyu kontrol etmek ve günlük idari faaliyetlere devamlı nezaret etmek (Yönetim Kurulu üyeleri yönetim kurulu kararı ile bu hakka sahip olabilirler),

c) Yıllık bilanço ve Kar ve Zarar hesaplarını hazırlamak, ortaklar genel kuruluna yıllık faaliyetleri aksettiren raporlar ile kar dağıtımına ilişkin teklifler sunmak, ilgili mevzuatı nazara alarak, nakit durumu ve teminatlaritespit ve organize etmek, ortaklar genel kurul toplantısından 15 gün evvel denetçi raporlarını tetkike amade kılmak,

d) Şirket kuruluş gayesine ilişkin bilcümle muamelatın şekillerini karara bağlamak,

e) İmza yetkisine haiz kişilerle Genel Müdür ve özellikle Genel Müdür'e doğrudan muhatap kişilerin ve diğer anahtar personelin tayin, terfi, azil, yıllık maaş ve masraflarını tayin, tespit ve karara bağlamak,

f) İlgili mevzuat çerçevesinde, şube, ofis, irtibat bürosu, bölge yönetim büroları açmaya ve bunlara verilecek yetkiye karar vermek,

g) Şirket namına alınacak ve satılacak gayrimenkul ve iştiraklere ait esasları kararlaştırmak,

h) Türk Ticaret Kanununda ve ilgili sair mevzuatta kayıtlı sair görevlerle mezkur mevzuata ve iş bu ana sözleşmede ortaklar genel kurulu ile denetçilere verilen görevler dışında kalan işleri yapmak,

i) Yönetim kurulu temsil ve yönetim yetkisini Türk Ticaret Kanunu'nun 319.maddesi hükmü mucibince lüzum halinde ve uygun göreceği süre, şekil ve şartlarla üyelere bir veya birkaçına veya müdürler veya bunların teşkil edeceği komitelere devretmeye karar verebilir.

j) Kredi açma yetkisi Yönetim Kurulu'na aittir. Yönetim Kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idari esaslara ilişkin politikalar oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Yönetim Kurulu, kredi açma yetkisini, ilgili mevzuata uygun olarak Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir.

Madde 36:

Yönetim Kurulu temsil yetkisini, Türk Ticaret Kanunu'nun 321. maddesi mucibince sadece merkezin veya muayyen şube veya şubelerin işlerine hasredebilir.

Şirketin Temsil Ve İlzâmı - Madde 37:

Şirket adına tanzim edilecek evrakın muteber olması veya şirketin ilzâmı için, şirketin ünvanı altında temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası gereklidir. Şirket adına imza yetkisi olanlar imzalarına şirketin ünvanını eklemek zorundadırlar. Yönetim kurulu, şirketi temsil ve şirket adına imza atmaya yetkili şahısları ve yetki derecelerini kararla tespit eder ve bu kararın noterlikçe tasdik edilmiş bir sureti, imzalarla birlikte tescil edilmek üzere Ticaret Sicil Memurluğu'na verilir.

Yönetim Kurulu Toplantıları - Madde 38:

Yönetim Kurulu, şirket işleri gerektirdiği zamanlarda ve/veya Başkanın daveti ile toplanır. Her üye, toplantı yapılmasını başkandan yazı ile isteyebilir. Yönetim kurulu bir mali yıl içinde en az dört defa toplanır. Yönetim Kurulu toplantıları şirket merkezinde yapılır. Ancak üyelerin çoğunluğunun tasvibi ile başka herhangi bir yer, şehir ve/veya memlekette yönetim kurulu toplantısı yapılabilir.

Yönetim Kurulu Toplantıları üyelere daha önceden dağıtılan gündeme göre yapılır. Üyeler ve denetçiler görüşülmesini istedikleri konuların gündeme alınmasını başkandan isteyebilirler.

Toplantı Ve Karar Nisabı - Madde 39:

Yönetim Kurulu, toplam üye sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Kararlar mevcut üyelerin çoğunluğu ile verilir. Herhangi bir üyenin yaptığı teklife ilişkin kararlar diğer bir üye tarafından müzakere istenmedikçe üyelerin yazılı mutabakatlarının temini suretiyle verilebilir bu şekilde toplantı yapılmadan alınan kararlar için ittifak oyu gereklidir. Her yönetim kurulu üyesinin bir oy hakkı vardır. Başkan ve azalar; toplantıda bulunmayan üyelere vekaleten oy kullanamazlar.

Müzakere edilen konuda lehe ve aleyhe oylar eşit ise müzakere konusu gelecek toplantıya bırakılır; tehir edilen toplantıda oy eşitliği bozulmaz ise müzakere edilen konu reddedilmiş sayılır.

Karar Defteri - Madde 40:

Yönetim Kurulu kararları, aralarında açık bırakılmamak ve satır aralarında çıkıntı olmamak şartıyla tarih ve numara sırasıyla, Türk Ticaret Kanunu'nun defterlere ilişkin hükümleri uyarınca tasdik edilmiş müteselsil sayfa numaralı bir deftere günü gününe kaydedilir ve her kararın altı üyeler tarafından en geç 1 ay içinde imza olunur.

Yönetim Kurulu gerekli gördüğü takdirde bu defterler ayrıca, hukuki belge niteliği taşımaksızın, ikinci nüsha olarak yabancı dille de tutulabilir.

Görevin Devamlılığı - Madde 41:

Yönetim Kurulu Toplantıları öncesinde katılamayacağını bildirmeksizin arkaya 6 (altı) toplantıya katılmayan Yönetim Kurulu Üyesi görevlerinden çekilmiş sayılır.

Yasak Muameleler - Madde 42:

Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri Türk Ticaret Kanunu'nun 334. ve 335. maddeleri hükümleri uyarınca şirketle muamele yapamayacakları gibi rekabet edemezler.

Ancak ortaklar genel kurulu şirketle bu gibi muamelat ve rekabet hususunda yönetim kurulu başkan ve üyelerinin tamamına veya herhangi birine müsaade verebilir.

Sorumluluk - Madde 43:

Yönetim Kurulu üyelerinin sorumluluğu Bankalar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu ve sair ilgili mevzuat hükümlerine tabidir.

Yönetim Kurulu Üyelerinin Ücretleri - Madde 44:

Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine bu sıfatla yapacakları hizmetler için aylık belli bir ücret ve katılacakları her toplantı için bir huzur hakkı ödenir, ödemenin miktar ve şekli ortaklar genel kurulunca kararlaştırılır.

Yüksek Danışma Kurulu - Madde 45:

Genel Kurul gerekli gördüğü takdirde bir Yüksek Danışma Kurulu kurabilir. Yüksek Danışma

Kurulu genel kurul tarafından seçilen üç üyeden oluşur. Herhangi bir sebeple görevi son bulan üyenin yerine takip eden ilk genel kurulun onayına sunulmak üzere yüksek danışma kurulu tarafından yeniden tayin yapılır.

Kurul kendi arasında bir başkan ve bir başkan yardımcısı seçer. Yüksek Danışma Kurulu resen veya yönetim kurulunun veya yüksek danışma kurulunun

üyelerinin çoğunluğunun başvurusu üzerine başkan tarafından toplantıya çağrılır.

Yüksek Danışma Kurulu, şirkete faaliyetlerinin kanuna ve bu ana sözleşmede gösterilen maksat ve kaidelere uygun olup olmadığını değerlendirir.

Yönetim Kurulu maksat ve kaideler konusunda yüksek danışma kurulunun mütalaasını alır.

Yüksek Danışma Kurulu, sorulan konuları ortaklar genel kuruluna bir raporla bildirebilir.

C. Yönetim Ve Denetim Komiteleri - Madde 46:

KREDİ KOMİTESİ :

Kredi komitesi, Şirket yönetim kurulunun, kredilerle ilgili olarak vereceği görevleri yapmak üzere, süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan üyeleri arasından seçeceği en az iki üye ile banka genel müdürü veya vekilinden oluşan bir kredi komitesi kurulur. Herhangi bir toplantıya katılamayacak kredi komitesi üyesi yerine görev yapmak üzere süre hariç genel müdürde aranan şartları taşıyan yönetim kurulu üyeleri arasından iki yedek üye seçilir. Kredi komitesi üye ve yedeklerinin seçiminde yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte üçünün olumlu oyu aranır.

Kredi Komitesinin oy birliği ile verdiği kararlar doğrudan doğruya, oy çokluğu ile verdiği kararlar Yönetim Kurulu'na onaylandıktan sonra uygulanır.

Yönetim Kurulu, Kredi Komitesinin kararlarını ve faaliyetlerini denetlemekle yükümlü ve görevlidir.

Yönetim Kurulu Başkanı, Başkan Vekili ve üyelerinden her biri, Kredi Komitesinin faaliyetleri hakkında bilgi istemek ve gerekli gördüğü her türlü denetim yapmak yetkisine haizdir.

Kredi Komitesinin çalışmaları, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na belirlenecek esas ve usullere uygun olarak yürütülür.

Kredi komitesi kararları karar defterine kaydedilir. Kredi komitesi karar defteri, yönetim kurulu karar defterinin tabi olduğu esas ve usullere göre tutulur.

DENETİM KOMİTESİ :

Denetim komitesi; Şirketin muhasebe sisteminin, finansal bilgilerin denetimi ile kamuya açıklanmasının ve iç kontrol sisteminin işleyiş ve etkinliğinin gözetimini sağlanması için gerekli tüm tedbirlerinin alınmasından görevli ve sorumludur.

Denetim Komitesi, en az iki üyeden oluşur. Denetim komitesi üyeleri icrai faaliyeti bulunmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilirler.

Denetim Komitesinin çalışma esasları, Bankacılık Kanunu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na belirlenecek esas ve usullere uygun olarak yürütülür.

KURUMSAL YÖNETİM KOMİTESİ :

Şirketin, Kurumsal Yönetim İlkelerine uyumunu izlemek, bu konuda iyileştirme çalışmalarında bulunmak ve Yönetim Kurulu'na öneriler sunmak ile görevli ve sorumludur.

Kurumsal Yönetim Komitesi üyeleri, Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilir. Süresi dolan üyeler tekrar seçilebilirler. Bağımsızlığa haiz üyeler 7 yıl üst üste görev yapmaları halinde bağımsızlık vasfını kaybederler. Ancak 2 yıl aradan sonra tekrar bağımsız üye olarak atanmaları mümkündür.

AKTİF PASİF KOMİTESİ :

Aktif Pasif Komitesi Genel Müdür başkanlığında Genel Müdür Yardımcılarının ve ilgili Birim Müdürlerinin katılımıyla haftada bir toplanır. Komite Şirketin aktif-pasif yapısını belirlemekten sorumludur.

D. Genel Müdürlük - Madde 47:

Şirketin genel müdürü yönetim kurulu üyeleri arasından veya dışarıdan tayin

edilebilir. Genel Müdür ve genel müdür yardımcıları, konsolide denetime tabi ortaklıklar hariç, başka bir ticari kuruluşta tam veya yarı zamanlı olarak görev alamazlar. Bankacılık Kanunu'nda belirtilen nitelikleri taşıması gereken genel müdürün şirket hissedarı olması şart değildir.

Şirketin günlük idaresi, Türk Ticaret Kanunu, Bankalar Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu , işbu esas mukavele hükümleri ve yönetim kurulunca kararlaştırılacak esaslar dahilinde genel müdür tarafından yürütülür.

Genel İdare Merkezi Ve Danışma Komiteleri - Madde 48:

Şirketin genel idaresi bir genel müdür ve yönetim kurulunca kararlaştırılacak sayıda yardımcılardan oluşur.

Şirket organizasyonu içinde yararlı ve gerekli görüldüğünde, genel müdürün teklifi ve yönetim kurulunun tasvibi ile ihtisas grupları mahiyetinde çeşitli idari birimler oluşturulur. Yönetim Kurulu genel müdür dışında, yönetim kuruluna bağlı ve onun direktifleri ile hareket edebilecek merkezi danışma komiteleri kurabilir.

Denetleme Kurulu - Madde 49:

Denetleme Kurulu, Genel Kurula iştirak eden (A) grubu hissedarların toplam oylarının en az %51'ine sahip olanların göstereceği adaylar arasından Genel Kurulca seçilecek üç üyeden oluşur. Denetçilerin; maliye, ekonomi, işletme, hukuk veya muhasebe konularında bilgi ve tecrübe sahibi ve en az ikisinin Türk tabiiyetinde olması şarttır. Denetçiler ilgili mevzuata ve bu ana sözleşme hükümlerine aykırı gördükleri hususları, ortaklar genel kuruluna, yazılı bir raporla bildirirler. Denetçiler üç yıl için seçilir. Yeniden seçilmeleri caizdir. Genel kurul denetçileri her zaman azledebilir ve değiştirebilir.

Yönetim kurulu üyeleri genel kurul tarafından ibra edilmedikçe denetçi olarak seçilmezler. Denetçiler aynı zamanda yönetim kurulu üyeliği yapamayacakları gibi şirket memuru sıfatı ile de görev yapamazlar.

Görevleri - Madde 50:

Denetçilerin görevi şirket faaliyet ve sistemlerini denetlemektir.

Denetçiler Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre şirketin bütün hesaplarını, muamelatını, defterlerini, belge ve kararlarını yerinde incelemeye yetkilidirler.

Denetçiler, yönetim kurulu toplantılarında müzakereye ve oya iştirak etmemek üzere hazır bulunabilirler ve münasip gördükleri işleri yönetim kurulu ve olağanüstü genel kurul gündemine ithal ettirebilirler.

Denetçiler, Türk Ticaret Kanunu'nda yazılı hallerde genel kurulu olağanüstü toplantıya davete

mecburdurlar. Denetçilerin görevlerini ifa sırasında öğrendikleri hususları münferit pay sahiplerine ve üçüncü şahıslara ifşa etmeleri yasaktır.

Denetçiler görevlerini iyi yapmamalarından doğan zararlardan müteselsilen sorumludur.

Denetçilerin Ücretleri - Madde 51:

Denetçilere verilecek ücretin miktarı ile ödeme şekli genel kurul tarafından tespit olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**YILLIK HESAPLAR VE KAR DAĞITIMI****Hesap Dönemi - Madde 52:**

Şirketin hesap dönemi takvim yılıdır. İlk faaliyet yılında, hesap dönemi faaliyete başlanan ilk gün başlar ve aynı yılın 31 Aralık tarihinde sona erer. Şirketin ticari kârı Türk Ticaret Kanunu, Bankalar Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili sair mevzuat hükümlerine dayanılarak bu dönemler itibarı ile tespit edilir.

Bilanço Kâr Ve Zarar Hesabı - Madde 53:

Şirketin hesapları Bankalar Kanunu hükümleri çerçevesinde belirlenecek esas ve usullere uygun olarak tutulur, bilanço ile kâr ve zarar cetvelleri aynı esas ve usullere göre hesaplanır. Bilanço ve kâr ve zarar cetveli ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından gerekli görülecek diğer mali tablo ve raporlar Kurulca tespit edilecek esaslar çerçevesinde ilgili mercilere gönderilir ve yayımlanır.

Denetçiler tarafından tasdik edilmiş bilanço ve kâr zarar hesapları ile yönetim kurulu ve denetçi raporları ilgili mevzuat gereği Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na gönderilir.

Ayrıca, Sermaye Piyasası Kurulu'nca düzenlenmesi öngörülen mali tablolar ve raporlar ile bağımsız denetime tabi olunması durumunda bağımsız denetim raporu Kurul'ca belirlenen usul ve esaslar dahilinde Kurul'a gönderilir, kamuya duyurulur.

Kârın Dağıtılması - Madde 54:

Şirketin ödenen veya tahakkuk eden her türlü giderleri, amortismanları, çeşitli karşılıkları, hesap yılı sonunda tespit olunan gelirlerinden düşüldükten sonra kalanı Şirketin safi karıdır. Safi (net) kar, varsa geçmiş yıl zararlarının düşülmesinden sonra sırasıyla aşağıda gösterilen şekilde dağıtılır.

1. Safi kârın %5'i kanuni yedek akçeye ayrılır. (T.T.K. Md.466/1
2. Kalandan Sermaye Piyasası Kurulu'nca saptanan oran ve miktarda birinci temettü ayrılır.
3. Kalan kârın;
 - % 2'sine kadar olan kısmı Yönetim Kurulu Üyelerine,
 - % 5'i Müdür ve Memurlarına, ayrılır.
4. Genel Kurul, bu maddenin (1), (2) ve (3) fıkrasındaki meblağları tefrik ve tahsis ettikten sonra kalacak safi karın tamamını veya bir kısmını gelecek yıla devir

veya olağanüstü yedek akçeye ayırmaya yetkilidir. Gerekli görür ise bu amaçla Yönetim Kurulu, Genel Kurula önerilerde bulunabilir. (T.T.K.'nın 466/3 maddesi hükmü mahfuzdur.)

5. Genel Kurul, Sermaye Piyasası hükümleri dahilinde kalan karın kısmen veya tamamen kar payı olarak pay sahiplerine aşağıdaki şekilde dağıtılmasına veya kısmen yahut tamamen olağanüstü yedek akçeye ayrılmasına yetkilidir.

- a) Tamamen nakden dağıtma,
 - b) Tamamen hisse senedi olarak dağıtma,
 - c) Belli oranda nakit belli oranda hisse senedi olarak dağıtarak kalanını ortaklık bünyesinde bırakma,
 - d) Nakit ya da hisse senedi olarak dağıtmadan ortaklık bünyesinde bırakma
- Yönetim Kurulu gerekli görmesi halinde bu hususta Genel Kurula önerilerde bulunabilir.

Bu madde hükmüne göre dağıtılacak kar paylarının ödeneceği tarihi Yönetim Kurulu saptar.

Kanuni Yedek Akçeler - Madde 55:

Birinci tertip kanuni yedek akçenin ayrılmasına ödenmiş sermayenin beşte birine ulaşıncaya kadar devam edilir.

Kanuni yedek akçeye 1. tertip kanuni yedek akçe tutarı yukarıdaki haddi bulduktan sonra dahi T.T.K.'nın 466. maddesinin 1 ila 3. bendleri hükmüne göre ayrılan meblağlar eklenir.

Kanuni yedek akçenin herhangi bir sebeple azalması durumunda kanuni miktarlara ulaşıncaya kadar yeniden ayrılmasına devam olunur.

Kanuni yedek akçelerin tahsis yerleri ile kullanım birimi T.T.K. ve ilgili sair mevzuat hükümlerine göre tayin edilir.

Sosyal Gayeli Yardımlar - Madde 56:

Genel kurul, I.temettüye hâle gelmemek kaydıyla şirketin kârlarının %2.5'ini (yüzdeikibuçuk) şirket yararına, reklam amacıyla ve konuları ile ilgili olarak ve Türk Ticaret Kanunu ve Bankacılık Kanununa uygun olarak uygun amaçlı ödemeler için dağıtma hakkına sahiptir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun özel hallerin kamuya açıklanmasına dair düzenlemelerine uygun olarak, bu amaçlı yapılan ödemeler için özel durum açıklaması yapılır ve genel kurulda ortakların bilgisine sunulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ŞİRKETİN FESİH VE TASFİYESİ

Fesih Ve Tasfiye - Madde 57:

Yönetim kurulu herhangi bir nedenle şirketin fesih ve tasfiyesini veya devamını görüşmek üzere genel kurulu toplantıya çağırabilir. Fesih ve tasfiye, Bankacılık Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak yapılır.

Tasfiye Memurları - Madde 58:

İflas hali ve işbu esas mukavelenin 57. maddesinin 1. fıkrası müstesna, şirketin tasfiyesi genel kurulca pay sahipleri arasından veya dışarıdan seçilen iki veya daha fazla tasfiye memuru tarafından yapılır.

ALTINCI BÖLÜM

ÇEŞİTLİ BÖLÜMLER

Yetkili Mahkeme - Madde 59:

Şirket ile pay sahipleri arasında şirket işlerine ilişkin olarak çıkabilecek anlaşmazlıklar şirket merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemede görülür.

Madde 60:

Yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetçiler şirkete ait sırları ve gizli

kalması gereken konuları ifşa edemez ve kendilerinin veya üçüncü şahısların menfaatine kullanamazlar. Sermaye Piyasası Kurulu'nun özel hallerin kamuya açıklanmasına dair düzenlemeleri saklıdır.

İlanlar - Madde 61:

Şirkete ait ilanlar T.T.K.'nın 37. maddesinin 4. fıkrası hükmü saklı kalmak şartıyla Şirket merkezinin bulunduğu yerde çıkan bir gazete ile en az on beş gün önce ilan edilir.

Sermayenin azaltılmasına ve tasfiyeye ait ilanlar hakkında T.T.K.'nın 397 ve 438. maddeleri hükümleri uygulanır. T.T.K.'nın 368. maddesi saklıdır.

Sermaye Piyasası mevzuatı ve Bankacılık Kanununa göre yapılacak ilanlar hususunda ilgili mevzuat hükümlerine uyulur.

Esas Mukavele Değişikliği - Madde 62:

Esas mukavelede yapılacak her türlü değişiklik için yönetim kurulu tarafından değiştirilecek maddelerin eski ve yeni şekillerini ihtiva eden bir tadil metni hazırlanarak, yapılacak değişikliğin karara bağlanması ve Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na gerekli izin alınması için müracaat edilmesi şarttır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan gerekli izin alındıktan sonra esas mukavele değişikliği genel kurulun onayına sunulur. Genel kurul tarafından onaylanan esas mukavele değişiklikleri yönetim kurulunca şirket merkez ve şubelerinin bulunduğu yerlerin ticaret sicillerine tescil ve ilanı gerekli hususlar usulüne uygun olarak ilan ettirilir.

Esas mukavele değişiklikleri ancak tescil ve ilandan sonra hüküm ifade eder.

İşbu esas mukavelede şirket maksat ve gayesini saptıracak değişiklikler yapılamaz.

Kanuni Hükümlerin Uygulanması - Madde 63:

Esas mukavelede belirtilmeyen hususlar hakkında; Bankalar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, çek hakkındaki mevzuat ile diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Tertip Birleştirme - Geçici Madde 1:

Hisse senetlerinin nominal değerleri 1.000.000.-TL iken 5274 sayılı T.T.K. da değişiklik yapılmasına dair kanun kapsamında 1.-YTL olarak değiştirilmiştir. Bu değişim sebebiyle, her 1.000.000.-TL nominal değerli 1 adet pay için 1 adet 1.-YTL tutarında pay verilecektir.

Şirketin 120.000.000.000.000.-TL'lık eski sermayesini temsil eden 1.,2.,3.,4.,5.,6. tertip nama yazılı paylar (A) Grubu 7. tertip olarak birleştirilmiştir.

Bu defa arttırılan 120.000.000.-YTL'lık sermayeyi temsil eden nama yazılı (B) Grubu hisse senetleri 8. tertip olarak bastırılıp dağıtılmıştır.

Söz konusu değişim ve pay birleştirme ile ilgili olarak ortakların sahip oldukları paylardan doğan hakları saklıdır.

EK.3 Türkiye Kalkınma Bankası Anonim Şirketi Ana Sözleşmesi

Kuruluş – Madde 1:

17.10.1999 tarih ve 4456 Sayılı Kanun ve iş bu Ana Sözleşme hükümlerine göre idare edilmek üzere tüzel kişiliğe sahip, Anonim Şirket statüsünde bir kalkınma ve yatırım bankası kurulmuştur.

Unvan, Merkez ve Şubeler – Madde 2:

BANKA'nın unvanı "TÜRKİYE KALKINMA BANKASI ANONİM ŞİRKETİ (TKB)" olup, bu ana sözleşmede kısaca BANKA olarak anılacaktır.

BANKA'nın merkezi Ankara'dadır. Adresi, "Necatibey Cad. No: 98 ANKARA'dır. Adres değişikliğinde yeni adres, ticaret siciline tescil ve T.T.S.G.'nde ilan ettirilir ve ayrıca Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Sermaye Piyasası Kurulu'na bildirilir. Tescil ve ilan edilmiş adrese yapılmış tebligat BANKA'ya yapılmış sayılır. Tescil ve ilan edilmiş adresinden ayrılmış olmasına rağmen, yeni adresini süresi içinde tescil ettirmemiş BANKA için bu durum fesih sebebi sayılır. BANKA Yönetim Kurulu'nun kararı ile Bankalar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak yurtiçinde ve yurtdışında şube, irtibat büroları ve temsilcilikler açabilir.

Süre – Madde 3:

BANKA, süresiz olarak kurulmuş olup, 4456 Sayılı Kanun'da düzenlenen hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabidir.

Amaç ve Konu – Madde 4:

BANKA'nın amacı; Türkiye'nin kalkınması için; anonim şirket statüsündeki teşebbüslere kârlılık ve verimlilik anlayışı içinde kredi vermek, iştirak etmek suretiyle finansman ve işletme desteği sağlamak, yurtiçi ve yurtdışı tasarrufları kalkınmaya dönük yatırımlara yöneltmek, sermaye piyasasının gelişmesine katkıda bulunmak, yurtiçi, yurtdışı ve uluslararası ortak yatırımları finanse etmek ve her türlü kalkınma ve

yatırım bankacılığı işlevlerini yapmaktır.

Banka bu amaçları gerçekleştirmek üzere;

1. Türk Lirası ve döviz olarak kısa, orta ve uzun vadeli her türlü nakdi ve gayri nakdi kredi açabilir, kâr ortaklığı veya kiralama esaslı kredi işlemleri yapabilir. Yerli ve yabancı kişi ve kurumlara gerekli teminatın alınması karşılığında garanti verebilir ve aracı olabilir.

2. Her türlü menkul kıymetleri satın alabilir, satabilir ve tahvil garantisi verebilir.

3. Araştırma, proje geliştirme ve eğitim çalışmaları yapabilir veya yaptırabilir, teknik yardım verebilir. Finansman ilişkilerinde bulunduğu şirketlerin rantabl çalışmalarını sağlayıcı önlemleri alabilir.

4. Şirketlere kredi açabilir, yurtiçinde ve yurtdışında kurulmuş şirketlere iştirak edebilir, gerektiğinde rehabilitasyon, bonifikasyon, konsolidasyon yapabilir. Bankanın öncülüğünde şirket kurabilir ve iştiraklere ait hisse senetlerini alabilir, satabilir, geri alabilir ve kâr garantisi verebilir.

5. İthalat, ihracat ve görünmeyen muameleler gibi her türlü kambiyo işlemlerini yapabilir ve döviz pozisyonu tutabilir.

6. Sigorta acentalığı yapabilir.

7. Gerekli izinleri almak kaydıyla yurtiçinde ve yurtdışında şube ve temsilcilik açabilir.

8. Yurtiçi ve yurtdışı finansman kurumlarıyla işbirliği yapabilir, bunların katıldığı ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olabilir.

9. Yurtiçi ve yurtdışı finansman kuruluşları ile para ve sermaye piyasalarından ve her türlü fonlardan kaynak sağlayabilir.

10. Sanayide mülkiyetin geniş halk kitlelerine yayılmasını sağlayacak

tedbirleri alır.

11. BANKA kaynaklarını kalkınma planı ve yıllık programların hedef ve ilkelerine uygun olarak kullanır.

12. Amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak her türlü kalkınma ve yatırım bankacılığı işlemleri yapabilir.

13. Her türlü menkul ve gayrimenkul malları alır, satar, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa, irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve sair hakları tesis edebilir.

14.BANKA açtığı krediler karşılığında, menkul rehni, ticarî işletme rehni ve gayrimenkul ipoteği de dahil olmak üzere her türlü teminatı alabilir.

Sermaye – Madde 5:

BANKA, 4456 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca 4487 ve 3794 sayılı Kanunlarla değişik 2499 Sayılı Kanun Hükümlerine göre kayıtlı sermaye sistemini kabul etmiş ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun 08.02.2000 tarih ve 157 sayılı izni ile bu sisteme geçmiştir,

Banka kayıtlı sermayesi 500.000.000.- (Beşyüzmilyon) YTL olup, her biri 1.- YKR itibari değerinde, 50.000.000.000.- (Ellimilyar) adet paya bölünmüştür.

BANKA'nın çıkarılmış sermayesi, tamamen ödenmiş 160.000.000.- (Yüzaltmışmilyon)YTL olup, her biri 1.- YKR itibari değerinde nama yazılı 16.000.000.000.- (Onaltımilyar) adet paya bölünmüştür.

Payların nominal değeri 1.000 (BİN) TL iken 5274 sayılı TTK'da değişiklik yapılmasına dair kanun kapsamında 1 YKr. (BİR YENİ KURUŞ) olarak değiştirilmiştir. Bu değişim sebebiyle toplam pay sayısı azalmış olup her biri 1.000 (BİN) TL'lik 10 adet pay karşılığında 1 Yeni Kuruşluk bir pay verilecektir. Söz konusu değişim ile ilgili olarak ortakların sahip olduğu paylardan doğan hakları saklıdır.

Sermayeyi temsil eden paylar kaydileştirme esasları çerçevesinde kayden

izlenir.

BANKA'nın kayıtlı sermaye tavanı içinde çıkarılmış sermayesinin artırılması, Sermaye Piyasası Mevzuatına uygun olarak Yönetim Kurulu Kararı ile gerçekleştirilir.

Kayıtlı sermaye tavanının artırılması ise, Genel Kurul Kararı üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleştirilir.

Yönetim Kurulu; rüçhan haklarını kısıtlamaya ve tahsisli pay satışı yapmaya yetkilidir.

Menkul kıymet çıkarma yetkisi – Madde 6:

BANKA, yürürlükteki mevzuat uyarınca her türlü menkul kıymet çıkarabilir ve satabilir.

BANKA'nın Hazine kefaletiyle çıkaracağı tahviller, Devlet tahvillerinin sahip olduğu her türlü hak, imtiyaz ve muafiyetlerden istifade eder.

BANKA, sermaye piyasası mevzuatı uyarınca menkul kıymetler yatırım ortaklığı ve menkul kıymetler yatırım fonu kurabilir ve aracı kurum olarak faaliyet gösterebilir.

Hesap dönemi ve iş programı – Madde 7:

BANKA'nın hesap dönemi takvim yılıdır.

BANKA her hesap dönemi için faaliyetlerini düzenleyen bir iş programı hazırlar. Bu iş programında;

Plasman programına,

Personel kadrosuna,

Yatırım programına,

Gelir ve gider bütçesine,

Finansman programına,

Değerlendirme kıstaslarına,

İşçi şirketi tanımına;

Gerekli görülen diğer konulara, yer verilir.

Genel Kurul – Madde 8:

Genel Kurul, olağan ve olağanüstü olarak toplanır. Olağan Genel Kurul, yılda en az bir defa hesap dönemini takibeden ilk altı ay içerisinde toplanır. Genel Kurul, BANKA merkezinin bulunduğu şehirde toplanır.

Genel Kurul Toplantılarına Yönetim Kurulu Başkanı, bulunmadığı takdirde Yönetim Kurulu Üyelerinden birisi Başkanlık eder. Toplantıda hissedarlar arasından iki kişi oy toplama görevlisi, hissedarlar arasından veya dışardan iki kişi de katip olarak seçilir.

Genel Kurul Toplantılarında her hissenin bir oy hakkı vardır. Oylar el kaldırma suretiyle kullanılır. Genel Kurul Toplantılarında Türk Ticaret Kanununda yazılı toplantı ve karar nisapları uygulanır.

Yönetim Kurulu – Madde 9:

BANKA, Yönetim Kurulu tarafından idare ve temsil olunur. Yönetim Kurulu idare ve temsil yetkisini bizzat kullanabileceği gibi, yetki vereceği kişiler aracılığı ile de kullanabilir. BANKA adına düzenlenecek evrakın, verilecek vesikaların, imzalanacak sözleşmelerin geçerli olması ve BANKA'yı bağlaması için bunların Bankanın ticaret unvanı veya unvanı gösteren kaşe altına Yönetim Kurulu'nca BANKA'yı temsil ve ilzama yetkili kılınacak olanlardan iki kişinin imzasını taşıması şarttır.

Yönetim Kurulu, Genel Kurula karşı sorumlu karar organıdır.

Yönetim Kurulu;

Genel Müdür,

Hissedarlar arasında Genel Kurulca seçilecek altı üye, olmak üzere bir başkan, toplam yedi üyeden teşekkül eder.

Banka Yönetim Kurulu üyeliğine seçilebilmek için;

1. Devlet memurluğuna atanabilme genel şartlarına sahip bulunmak,

2. Yüksek öğrenim yapmış olmak

3. Hissedarlar, arasında Genel Kurulca seçilecek üyelerden üçünün hukuk iktisat, işletmecilik, maliye, bankacılık, kamu yönetimi ve dengi dallarda veya bu dallarla ilgili mühendislik alanlarında, az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olması gerekir. Diğer üyelerde ise meslekî ihtisas şartı aranmaz

c) Yönetim Kurulunun başkanı Genel Müdüdür.

d) Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi sona eren üyeler tekrar seçilebilirler. Süresi dolmadan üyeliğin boşalması halinde Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır.

e) Yönetim Kurulu, en az ayda iki defa üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Kararlar bu salt çoğunluğun oybirliği ile alınır. Çekimser oy kullanılamaz. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki sayılır.

Yönetim Kurulu Üyelerinin ücretleri Genel Kurul tarafından belirlenir.

Yönetim Kurulunun görevleri – Madde 10:

Yönetim Kurulunun temel görevi Genel Kurul kararları ve ilgili mevzuat ile kalkınma planı ve yıllık programlar çerçevesinde, BANKA' 4456 sayılı Kanun ve iş bu anasözleşme ile belirlenen amaçlarının gerçekleşmesini sağlamaktır.

Yönetim Kurulu bu meyanda;

a.Şirketlere kredi açılmasına, sermayelerine iştirak edilmesine, BANKA'nın öncülüğünde şirket kurulmasına ve iştiraklere ait hisse senetlerinin satılmasına, geri alınmasına ve kâr garantisi verilmesine karar verir.

b.Yurt içinde ve dışında temsilcilikler, şubeler ve irtibat büroları açılmasına ve kapatılmasına karar verir.

c.Bankaya kaynak sağlanması için gerekli tedbir ve kararları alır.

d.Orta ve uzun vadeli planlar ile bu Ana Sözleşmenin 7. Maddesine göre hazırlanacak yıllık iş programını onaylar, izler ve gerektiğinde değiştirir.

e.Yıllık faaliyet raporu, bilanço ve kâr-zarar hesabını ve kârın dağıtım şeklini hazırlayarak Genel Kurula önerir.

f.BANKA faaliyetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli organizasyonu ve çalışma usullerini tespit eder ve yönetmelikleri karara bağlar.

g.Genel Müdürün önerisi üzerine üst düzey yöneticileri tayin eder ve bunların görev ve yetkilerini belirler.

h.Yönetim Kurulu Başkanlığı ve Genel Müdürlük mekanlarının boşalması halinde, altı aylık süreyi geçmemek üzere, Yönetim Kurulu Başkanlığına vekâlet edecek Yönetim Kurulu üyesini ve Genel Müdürlüğe vekâlet edecek Genel Müdür Yardımcısını seçer ve Bakanın onayına sunar.

ı.BANKA'nın iştiraklerindeki yönetim kurulu üyeleri ve denetçi adaylarını bu konuda uzman kişiler arasından seçer.

j.Mevzuatla verilen diğer görevleri yapar.

Yönetim Kurulu gerekli gördüğü takdirde yetkilerinin bir bölümünü, sınırlarını belirterek Genel Müdüre devredebilir. Genel Müdür, yetkili kılındığı hususlardaki uygulamaları hakkında Yönetim Kuruluna ilk toplantısında bilgi verir. Yetki devri Yönetim Kurulunu sorumluluktan kurtarmaz.

Genel Müdür – Madde 11:

Genel Müdür ortak kararname ile tayin edilir. Görevden alınma, tayindeki usule göre yapılır.

Genel Müdürün hukuk, iktisat, işletmecilik, maliye, bankacılık, kamu yönetimi ve dengi dallarda veya bu dallarla ilgili mühendislik alanlarında en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olması ve bankacılık veya işletmecilik alanında en az on yıllık meslekî deneyime sahip olması şarttır.

Genel Müdürün görev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir:

a) BANKA'yı ilgili mevzuat, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu kararları doğrultusunda yönetir.

b) İdare ve yargı mercilerinde ve üçüncü kişilere karşı Bankayı temsil eder ve temsil yetkisini gerektiğinde devreder.

c) Üst düzey yöneticilerin tayinlerini teklif ve diğer personeli tayin eder.

d) BANKA sermayesi ile mali kaynakların, kuruluş amacına ve verimlilik esaslarına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlar.

e) Mevzuatın verdiği diğer görevleri yapar.

Genel Müdür gerekli gördüğü takdirde yetkilerini kısmen daha alt kademelere devredebilir.

Yetki devri Genel Müdür'ü sorumluluktan kurtarmaz.

Genel Müdür Yardımcıları – Madde 12:

Genel Müdür Yardımcıları ortak kararname ile tayin edilir. Genel Müdür Yardımcılarının asgari yarısı hukuk, iktisat, işletmecilik, maliye, bankacılık, kamu yönetimi ve dengi dallarda veya bu dallarla ilgili mühendislik alanlarında olmak kaydıyla en az lisans düzeyinde öğrenini görmüş olmaları ve bankacılık veya işletmecilik alanında en az yedi yıllık meslekî deneyime sahip olmaları şarttır.

Denetim Kurulu – Madde 13:

BANKA'nın Denetim Kurulu üç üyeden oluşur.

Denetim Kurulu üyeleri hissedarlarca önerilen adaylar arasından Genel Kurulca seçilir.

Denetçilerde, Yönetim Kurulu üyeleri için gerekli şartlar aranır. Denetçiler, Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre çalışır.

Denetim Kurulu üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi sona erenler tekrar seçilebilir. Süresi dolmadan üyeliğin boşalması halinde Türk Ticaret Kanununun hükümleri uygulanır.

Denetim Kurulu Üyelerinin ücretleri Genel Kurul tarafından belirlenir

Kârın Dağıtımı – Madde 14:

BANKA'nın gayrisafı kârından vergi ve diğer yasal yükümlülükler ayrıldıktan sonra dağıtılabılır kârdan, Türk Ticaret Kanunu, Bankalar Kanunu ve sair ilgili mevzuat hükümlerine göre birinci temettü dağıtımı gerçekleştirilir.

Bu şekilde dağıtılacak birinci temettüden sonra kalan kârın, Genel Kurulca tespiti yapılacak % 5'e kadar olan kısmı, personelin bürüt üç aylık ücreti ile sınırlı olarak Yönetim Kurulunun tespit edeceği esaslar dahilinde dağıtılmak üzere temettü olarak personele ayrıldıktan sonra, kalan kârdan Türk Ticaret Kanunu ve Genel Kurulca gerekli görülen diğer ödenek ve yedek akçeler ayrılır ve kalanı Genel Kurulca pay sahiplerine ikinci temettü payı olarak dağıtılır.

Banka'ya Tanınan İstisna Ve Muafiyetler – Madde 15:

BANKA, Sayıştay denetimine,1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununa, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa, 6245 sayılı Harcırah Kanunu ile bunların ek ve değişikliklerine tabi değildir.

BANKA'nın taşınır ve taşınmaz malları, paraları, hak ve alacakları haczedilemez.

BANKA kuruluş amacı ve faaliyet konularının gerçekleşmesi için gayrimenkulleri tasarruf eder, kiralar, kiraya verir, leh ve aleyhte rehin, ipotek, intifa,

irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri ve sair hakları tesis eder.

BANKA'nın, Yatırımları Teşvik Fonundan kullandığı krediler ve bu kredileri kullanan şirketlerce BANKA'ya yapılan her türlü ödemeler banka ve sigorta muameleleri vergisinden muaftır. Bu kredi işlemleri ile ilgili senetler, makbuzlar, taahhütname, mukavelename, kefaletname ve temliknameler, teminat ve kefalet mektupları, mektup ve telgraflar, dekontlar, münakale, tediye, emirleri ve her nevi kâğıtlar, kayıtlar, defterler, hesap hülasaları, kredi lehdarlarından BANKA'ca alınacak beyanname bilanço ve işletme hesabı hülasaları, menkul rehni ve gayrimenkul ipoteği işlemleri; bu şirketlerin BANKA emrine tanzim edeceği senetler, reeskont senetleri, damga vergisinden, noter ve tapu harçlarından ve her türlü harçlardan muaftır.

BANKA'nın amaçları doğrultusunda taşınmaz mal alım satımı ile açtığı kredilerin teminatını teşkil eden taşınır ve taşınmaz malların icrada, iflasta veya haricen satışında BANKA üzerinde kalması halinde, satış devir ve intikal ile ilgili her türlü işlemler, girdiği ihalelerle ilgili işlemler, tahvil ihracı dahil yurtdışından temin ettiği krediler ve bu kredilere ait işlemler, açılan kredilere mahsuben yapılan tahsilatlar, mahkemeler ve icra daireleri nezdinde açacağı dava, takip ve talepler; teminattan, damga, katma değer, veraset ve intikal, banka ve sigorta muameleleri vergilerinden, noter, tellallık, tapu, icra, tahsil, feragat, cezaevi harçlarından ve diğer her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

İlanlar – Madde 16:

İlanlar; Türk Ticaret Kanunu, Bankalar Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve diğer ilgili mevzuat çerçevesinde yapılır.

Hüküm Bulunmayan Hususlar – Madde 17:

Bu Ana Sözleşmede hüküm bulunmayan hususlarda; BANKA'nın kuruluşunu düzenleyen 4456 Sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Bankalar Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır.

KAYNAKÇA

Akgüç Öztin. Türkiye’de Bankacılık. İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1992.

Akın Cihangir. Faizsiz Bankacılık ve Kalkınma. Ankara: Kayıhan Yayınları, 1986.

Akpınar Turgut. Bankalar Ve Devlet. Ankara: Doğu Matbaacılık, 1966.

Alıcı Yaşar. Bankacılık Kanunu Şerhi. 1.Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2007.

Altay Sümer. Teorik Ve Pratik Konkordato Hukuku. İstanbul: 1993.

Altuğ Osman/Ünkaya Gülümser. Banka İşlemleri Ve Muhasebesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Muhasebe Araştırması Ve Uygulama Merkezi Yayını, 1991.

“Anonim Şirketler”. <http://www.sanayi.gov.tr/webwedit/gozlem.aspx?sayfano=1220>. (02.06.2009).

Ansay Tuğrul. “Anonim Şirketler Ve Tatbikat”. 1963. <http://auhf.ankara.edu.tr/dergiler/auhfd-arsiv/AUHF-1963-20-01>. (23.03.2008).

Apak Sudi. Uluslararası Bankacılık Ve Finansal Sistemler. 2. Bası. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi, 1993.

Arkan Sabih. Ticari İşletme Hukuku. 6.Bası. Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001.

Artuk Mehmet Emin/Gökçen Ahmet/Yenidünya A. Caner. Ceza Hukuku Genel Hükümler. 3. Bası. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002.

Ataş Nüvit. Banka İşletmeciliği Ve Tatbikatı. İstanbul:1966.

Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu Kararı. K.2493. T.28.02.2008. www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/BDDK_Kurul_Kararlari/44992493.pdf. (12.03.2009).

Bankaların İzne Tabi İşlemleri İle Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmelik, <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/27225.html> (14.06.2008).

Battal Ahmet. Güven Kurumu Nitelelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu. Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2001.

Battal Ahmet. Bankacılık Kanunu Şerhi. 2.Bası. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2007.

Bilgen Mahmut. İflasın Ertelenmesi, Konkordato, Sıra Cetveli, Satış ve Paraların Paylaştırılması. 1.Bası. Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.

Cimat Ali / Taş Mahir. “Türkiye’de ve Dünyada Kıyı Bankacılığı Uygulamaları ve Vergi Cennetleri Üzerine Bir Değerlendirme”. Mevzuat Dergisi. Yıl.7. S.80. Ağustos 2004. <http://www.mevzuatdergisi.com/2004/08a/02.htm> (16.06.2009).

Çavdar Seyit/Biçkin İnci. İflas Ve İflasın Ertelenmesi. 1. Bası. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2006.

Çeker Mustafa. “Bankaların Kuruluşu” <http://www.cu.edu.tr/insanlar/mceker/banka> (12.03.2008).

Çevik Kemal. Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku. 1.Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

Çevik Orhan Nuri. Anonim Şirketler. 4. Bası, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2002.

Çevik Orhan Nuri. Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Bası, Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.

Çivi Halil. Türkiye’de Bankacılık Teori Uygulama Ve Sonuçlar. Ankara: Fon Matbaası, 1985.

Çolak Nusret İlker. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve ABD Örneği. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.

Doğan Ali Abdullah. Sermaye Şirketleri Kuruluş Ve Genel Kurul Rehberi. Ankara: Turhan Kitabevi, 1997.

Doğanay İsmail. Türk Ticaret Kanunu Şerhi. 4.Bası. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2004.

Duranlar Selçuk. Bankacılık. 1. Bası. Edirne: Kazancı Matbaacılık, 2007.

Ercan İsmail. Ceza Hukuku Genel Hükümler Özel Hükümler. 2. Bası. İstanbul: İkinci Sayfa Yayınevi, 2006.

Erdağ Nevzat. Şirketler. İstanbul: Aydınlar Matbaası, 2006.

Erem Faruk/Altınok Akın/Tandoğan Haluk. Bankalar Kanunu Şerhi. Ankara: Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayını, 1989.

Eriş Gönen. Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme ve Şirketler. 4.Bası. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2007.

Esener Turhan. Türk Hususi Hukukunda Muvazaalı Muameleler. Ankara: 1956.

Eyüpgiller Servet. Banka İşletmeciliği Bilgisi. Ankara: Sözkese Matbaacılık, 1999.

Gözübüyük A. Şeref/Tan Turgut. İdare Hukuku Genel Esaslar. 2.Bası. Ankara:, Turhan Kitabevi, 2001.

Günel Vural. Bankacılık Hukukuna İlişkin Esaslar. 1. Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2008.

Hatiboğlu Zeyyat. Türkiye’de Bankacılık. İstanbul: Sermet Matbaası, 1964.

<http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/149pdf+bankalar>. (09.06.2009).

<http://www.isletme.biz/index2.php?option=com>. (02.06.2009)

<http://www.kazanci.com.tr>. (12.09.2008).

<http://www.vergiturk.com/ack/asl1.htm>. (02.06.2009).

Kaplan İbrahim. Banka Sözleşmeleri Hukuku C.I. Ankara: Adalet Matbaacılık, 1996.

Karacan A. İhsan. Bankacılık Hukuku. İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası İktisadi Araştırmalar Bölümü Bankacılık Araştırmalar Dizisi, 1987.

Karayalçın Yaşar. Ticaret Hukuku I, Giriş, Ticari İşletme. Ankara: 1968.

Kuntalp Erden. 70 Sayılı K.H.K. Hükümlerine Göre Bankaların Kuruluşu Ve Faaliyete Geçmesi. Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 1984.

Kuyucak Hazım Atıf. Para Ve Banka. 2. Bası. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1948.

Noyan Erdal. Bankalar Hukuku. 1. Bası. Ankara: Adil Yayınevi, 2002.

Noyan Erdal. Bankacılık Faaliyetleri. 1. Bası. Ankara: Adalet Yayınevi, 2007.

Oğuzman Kemal/Öz Turgut. Borçlar Hukuku Genel Hükümler. 3. Bası. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2000.

Oskay Mustafa/Koçak Coşkun/Deynekli Adnan/Doğan Ayhan. İİK Şerhi 177-276 Maddeler. Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

Oy Osman. Genel Ve Madde Gerekçeli 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Ve 4389 Sayılı Bankalar Kanununun Yürürlükte Kalan Maddeleri. 1. Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2005.

Öçal Tezer. Türk Banka Sistemi. Ankara: Emel Matbaacılık, 1973.

Öçal Tezer/Çolak Ömer Faruk. Finansal Sistem Ve Bankalar. İstanbul: Nobel Yayınevi, 1999.

Önder Mehmet Fahrettin. Türk Hukukunda Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumunun Bankaları Denetimi Ve Hukuki Sonuçları. 1. Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2002.

Özer Atilla. Bankacılık Kanunu Gazi Yorumu ve İlgili Yönetmelikler. Ankara: Turhan Yayınevi. 2007.

Öztürk Mustafa. Taksirden Doğan Cezai Ve Hukuki Sorumluluk. İstanbul: 1995.

Parasız İlker. Para Ve Banka. Bursa: İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi İktisat Fakültesi Yayını. Murat Matbaacılık, 1982.

Parasız İlker. Modern Bankacılık Teori ve Uygulama. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınevi, 2000.

Pekcanitez Hakan/Atalay Oğuz/Sungurtekin Özkan Meral/Özekes Muhammet. İcra Ve İflas hukuku. Ankara: Yetkin Yayınevi, 2004.

Poroy Reha. “Bankaların Ortakları ve Mensupları ile İlişkileri” Bankalar ve 70 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname Bildiriler – Tartışmalar. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1983.

Poroy Reha/Tekinalp Ünal/Çamoğlu Ersin. Ortaklıklar Ve Kooperatif Hukuku. 9.Bası. İstanbul: Beta Yayınevi, 2003.

Pulaşlı Hasan. Şirketler Hukuku Temel Esaslar. 1.Bası. Adana: Karahan Kitabevi, 2004.

Reisoğlu Seza. Bankacılık Kanunu Şerhi. Ankara: Yaklaşım Yayınları, 2007.

Şendoğlu A. Aslan. Bankacılığa Giriş. Ankara: Nobel Yayın, 2006.

Takan Mehmet. Bankacılık Teori Uygulama Ve Yönetim. 2. Bası. Ankara: Nobel Yayınevi, 2002.

“Tarihçe”. <http://www.tcmb.gov.tr/yeni/banka/tarihce.html>. (14.03.2008).

Taşdelen Servet. Bankacılık Kanunu Şerhi. 2. Bası, Ankara: Turhan Kitabevi, 2006.

Tekeli İlhan / İlkin Selim. Para Ve Kredi Sisteminin Oluşumunda Bir Aşama. Ankara: T.C. Merkez Bankası Yayını, 1981.

Tekinalp Ünal. Banka Hukukunun Esasları. 2.Bası. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.

Tekinalp Ünal. Fondaki Bankanın Hukuku. İstanbul: Lebib Yalkın Yayınları, 2003.

Tekinalp Ünal/Tekinalp Gülören. Bankalar Ve Finansal Kurumlar Mevzuatı. 3. Bası. İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2006.

Tesal Reşat D. Banka Hukuku Bilgisi. Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayını, 1975.

Tesal Reşat D. Banka Hukuku. İstanbul: Nihat Sayar Yayın Ve Yardım Vakfı Yayınları, 1980.

Tunay K. Batu/Uzuner Mustafa T./Yiğit Adnan. Türkiye’de Kamu Bankacılığı Ve Sektör Üzerindeki Etkileri. Ankara: Ekonomik Araştırmalar Merkezi Yayınları, 1997.

Urgancı Hikmet. Para Ve Banka. Adana: Önder Matbaası, 1982.

Ünal Oğuz Kürşat. Sermaye Piyasası Hukuku. Ankara: Vedat Kitapçılık, 2005.

Üstündağ, Saim. İflas Hukuku, İflas, Konkordato, İptal Davaları. 6.Bası. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 2002.

Yılmaz Ejder. Hukuk Sözlüğü. 5.Bası. Ankara: Yetkin Yayınları, 1996.

Yüksel Ali Sait. Bankacılık Hukuku Ve İşletmesi. 4. Bası. İstanbul: Nihad Sayın Yardım Ve Yardım Vakfı, 1989.

Zarakolu Avni. Cumhuriyetin 50. Yılında Memleketimizde Bankacılık, Ankara: 1974.